

Quantū uero uirtus simplicitatis
deo qui nature simplicitas est placeat:
cuiusdam sanctimonialis mors
pretiosa declarabit. *De morte sim-
plicitis monialis que caprā putabat
esse feminā secularem. Cap. xxxvii.*

In dyocesi treuerensi monasterium
quoddam sanctimonialiū situm
est: iuxta uocabulo. In hoc ex qua-
dam antiqua consuetudine nulla
recipitur puella: nisi septennis sit
uel infra. Ad conseruationē sim-
plicitatis que totū corpus lucidū
facit: huiusmodi constitutio siue
consuetudo inoleuit. Erat enī in
eodem cenobio recentiori tempore
uirgo quodam adulta. sed in ecclē
mūdanis tam infantula: ut uic
discernere posset inter pecus et ho-
minē secularem: eo q̄ huiusmo-
di formatū ante conuersionē nul-
lam habuisset noticiam. Die q̄dā
in urū pomerii capra ascendit. quā
illa uidens: et quid esset proorsus ig-
norans: ait cuidam sorori iuxta
absenti. Quid est hoc? Illa cognos-
ces ei? simplicitatem: miranti.
ioculariter respondit. Mulier est
secularis: et adiecit. Quādo secula-
res mulieres senescunt: cornua
et barbas emittunt. Illa sic esse
putans: aliquid se didicisse gratu-
labatur. Cumq; per huiusmodi
simplicitatis exempla. sepius forme-
maturitatē tempabat: gra-
uissimā incurrit egritudinē.
Que cū sic iaceret ut uir loqui pos-
set: uisitante se infirmaria. primo
uerbo. deinde signo. ut oculus recederet

indicauit. Illa neutriū intelligente
diu stupida staret. egrora pāni-
culū capitis sui complicans. contra
pectus stantis leuiter iecit: q̄ mor-
ac si lapide percussa esset. in terram
corruit. In qua diu sine sensu ali-
quā diu iacuisse: erecta. p̄ fenestrā
lecto infirmantis contiguā. prof-
perit: et ecce in cimiterio multitu-
do stabat de traxiorū. sellas deau-
ratas frenaq; aurea habentū.
Cumq; in ipsa hora predicta uirgo
agonizaret: sororibus propius
accidentibz. clara uoce clamare ce-
pit. Date locū. Date locū: sinit do-
minos istos accedere. Viderat enī
cellulam repletam personis inter-
decoris. atq; splendoris: quorū uesti-
menta deaurata uidebantur. Sic
q; obdormiuit in dño. *Ad* Dum
celestem fuisse exercitiū: qui aīam
illius simplicitis femine in celeste
deducebant thalamū. *Mo* Bene
sentis. Vnū tamen notare debet.
uidelicet q̄ infirmaria equos ui-
dit in cimiterio: moriens uero alie
sore in domo. Testis huiusmodi
nis est heurtius prior: predicator
in colonia: qui se eam a predicti
loci preposito auduisse cōmemo-
rat.

ExPLICIT prima pars dra-
logorum dñi. Cesarii.

Incipit. Prologus.

Remissis sex dic-
tinctionibus, uidelicet
de conuersione, de con-
tritione, de confessione
de temptatione, de deo
inibus, et uirtute simplicitatis. inter
ser adhuc superstes, prima distincti-
onem sibi uendicat beata dei genitricis
uirgo maria: eo quod ipsa sit dignissi-
ma ecclesie membru. Et hoc non inco-
grue fieri uidetur in septimo loco.
quia secundum philosophos septenarius
numerus est uirginitatis, eo quod infra
primum limitem denarium nullu nu-
meru ex se generet. Quia uirgo genu-
it supra natura fuit. Ipsa est uirga
de radice yesse exorta: que flore nobis
protulit: super quem spiritus septi-
formis gratie requieuit. Cuius uir-
tutem ut digna scribere, et scribenda
possum perficere: suppliciter imploro.
De his que beatam uirginem **Primum**
maria multas designat et de bene-
ficiis humano generi per eam collatis
De ymagine eius que sudauit **ii.**
timore diuine sententie. **iii.**
De plaga frisie ob iniuria diuici corporis.
De sacerdote ideota qui a sancto **iiii.**
thoma cantuariensi degradatus per
beatam mariam officiu suu recuperauit.
De sacerdote in clerico ideota et **v.**
deposito: cui sancta maria ecclesiam restituit
De domino innocencio **vi.** precepit,
papa quem sancta maria corripuit per
henricu cu in ordine cisterciensem exac-
tiones facere conaretur. **vii.**
De uindicta hostiu loci sancte marie. **viii.**
De henrico canonico sancti kimberti q
per intercessionem sancte marie conuersus est.

De monacho apud monasteriu **ix.**
infirmato quod trappa dicitur cui sancta
maria confitendi gratia obtinuit. **x.**
De duobus mendicis in hospitali eius
parisius egrotantibus quos de pio monuit.
De petro monacho abbate clare **xi.**
uallis cui in ecclesia spirensi sancta maria
benedictione dedit. **xii.**
De monachis atque conuersis in hennem
roede quibus ad uigilias benedixit henri-
co conuerso in sapiente. **xiii.**
De eodem conuerso et ceteris conuersis
infirmis quos noctu uisitans benedixit.
De monachis quibus dormientibus **xiiii.**
benedixit uno tantu neglecto quia in
ordmate iacebat. **xv.**
De eo quod beata uirgo maria cum sancta
elizabeth et beata maria magdalena
predicto conuerso apparuit. **xvi.**
De uita domini christiani de hennemroede.
De sacrista de luka qui nocte **xvii.**
sanctam mariam super altare celice conspexit.
De quodam monacho eiusdem **xviii.**
cenobii qui sanctam mariam ad uigilias
circuire et singulorum monachorum
vultus detegere uidit duobus tantu
De altero monacho **xix.** neglectis.
eiusdem claustru cui beata maria super
altare i aere inter multitudinem sanctorum
De uisionibus **xx.** apparuit.
nobilis uirginis de quida. **xxi.**
De cristina sanctimoniali que sanctam
mariam in sua assumptione coronam
de celo super conuictu nallis sancti petri
demittere conspexit. **xxii.**
De otone preposito sanctensi qui
precibus sancte marie a duplici infir-
mitate curatus est. **xxiii.**
De clerico cui sancta maria per ligua

ab alienigenis hereticis profusa noua resti
De adam monacho **xxiii.** ∞ tunc,
de luka p scām mariā a scabie capitis sana
to: et de sanitatibz quas operatur in monte
pellidano et ymagie et apud sardaniay.

De conuerso qui per Aue maria **xxv.**
ab infestatione dyaboli liberatus est. ∞

De inclusa que eodem bñficio **xxvi.** ∞
illusiones dyabolicas euasit. **xxvii.** ∞

De matrona que per eandē salutacōem
angelicā liberata est ab oppressiōe adulteri.

De theoderico milite cuius **xxviii.** ∞
uincula meritis scē marie dirupta sunt.

De sacerdote de polege cui scā **xxix.**
maria apparens timores tonitruorū tē

De bñā elyzabeth **xxx.** ∞ perauit.
de sconauia que ad illū uersiculū. Audi
nos et cetā. uigil scām mariā flexis genu
bus xp̄m pro contentu orare. **xxxi.**

De clerico cui ad illū uersiculū. Ora ugo
sancta maria panem i os misit. **xxxii.**

De milite quem propter uxorem dñi
sui temptato scā maria p osculū libauit.

De sanctimoniali quam **xxxiii.** ∞
per alapam liberauit cum iam amore
cuiusdā clerici esset accensa. **xxxiiii.**

De beatrice custode. **xxxv.** ∞

De milite in uigilijs deficiente quem
scā maria in uisione confortauit. ∞

De henrico monacho cecito **xxxvi.** ∞
qui meritis bñe marie receptus est. ∞

De miris uisionibz dñi **xxxvii.** ∞
bertrāni monachi de karretho. ∞

De uita dñi waltheri **xxxviii.** ∞
de Burbach. **xxxix.** ∞ ∞ ∞

De abbate nro cui uigā pastoralē
scā maria porrigere uisa est anteqm
in abbatein promoueretur. **xl.** ∞

De theoderico episcopo qui per beatam

mariam colome in antistitem est promou
tus eiusqz mita depositus. **xli.** ∞

De scolare colonienū quem scā maria
in sompnis corripuit cum ordini male

De pena sybodontis **xlii.** ∞ diceret
et sonorū eius ob iniuriā bñe uirginis.

De pena lusoris qui blasphemā **xliii.**
uit beatam Mariam. **xliii.** ∞

De pena cuiusdam matrone de ueldene
que de ymagine scē marie stulte loquatur.

De alia matrona que filiam **xlv.**
a lupo captam per eandem ymaginem

De ymagine scē **xlvi.** ∞ recepit.
marie in yesse. **xlvii.** ∞ ∞ ∞

De monacho medico cui scā maria
in choro electuariū suū primo negauit

et postea emendato donauit. **xlviii.**

De sanctimoniali cui? tibiam lesam
scā maria i uisione peruenit et sanauit.

De incluso qui per aue maria **xlix.**
miram sensit dulcedinem. **l.** ∞

De monacho quem scā maria desola
batur ante mortem. **li.** ∞

De hermano conuerso pro quo desan
gato scā maria horam decantauit et
finem preduxit. **lii.** ∞ ∞ ∞ ∞

De pauone conuerso qui scām mariā
in fine suis uidit. **liii.** ∞ ∞ ∞

De scimoniali cui morienti apparuit.

De wernhero monacho cui in **liii.**
extremis subuenit cū a dēonibz terret.

De canonico colonienū cui in **lv.**
fine se ostendit. **lvi.** ∞ ∞ ∞

De simone cruce sigto quē scā maria
morientē consolata est. **lvii.** ∞

De milite decollato qui p cā euasit gehē
De latrone quē decollatū **lviii.** nā.

sepeliri fecit in ecclesia. **lix.** ∞
De monacho qui ordinē cisteraciensem

De sancta maria.

sub pallio sancte marie uirginis uidit
in regno celorum. *De his q̄ bñam uir-*
ginē marīā multū designāt et de
beneficiis huāno genēi p̄ eā collatis.

Iohannes in apocalypsi *Cap. i.*
uidit mulierem amictam
sole. et lunā sub pedibus et
et coronā duodecim stella-
rū in capite eius. Mulier
hec est uirgo maria: sole
lucidior fulgore caritatis.
luna id est mūdo superior.
contemptu glorie secularis.
Omnium uirtutum stellarum
tamq̄m diademate gemato
coronata: et quod his dig-
nius est diuino partu fecundata.

Hanc designant p̄ exemplū. mons.
castellum. aula. templū: thalamus
et ciuitas. Palma. cedrus. uitis rosa:
et cum istis innumerosa. nominū no-
bilitas. Miror in eius designatione
uirgani floridam. et rubrum inter
flammas urentē. uellus madidum
gedeonis. thronū eburneū ac deaura-
tum salomonis. fontem signatum
ortum clausum: et alia quāplima
que breuitatis studio sūt omittēda.
Sicut enī in creaturis uniuersis ma-
tre creatoris nil est sanctius. nil dig-
nius. nil excellentius: ita eius uisio
nulla sanctorū uisio dignior: nulla
iocundior: nulla eminentior. Cuius
preces ut quidam ait uicia: cuius
nomen tristia. cuius odor lilia: et
cuius nunciū labia fauū in dulce-
dine. Sup̄ nucē sapida. et sup̄ mūē
candida: sup̄ rosam rosida: sup̄
lunā lucida: ueri solis lumine. *No.*

121
Dei uere et ter bñ. qui tante uirginis
uisione digni habiti fuerint. uisione
lenificari. et sermone iocūdari: ora-
tione consolari: bñdictione confir-
mari. *No.* Hoc plenius nosces p̄
exempla. Audisti iam ex p̄te figurā
et emginata: uis nūc scire qualia
uel quanta mūdo p̄ ip̄am conse-
quatur beneficia. *No.* Nichil pl̄
suo. *No.* Sp̄a est orbis conserva-
trix. et tribulatorū consolatrix: si
da sibi famulantiū defensatrix.
Per ip̄am p̄ccatores illuminantur. des-
perati ad confessionē reparantur:
apostate a deo p̄ ip̄am deo mira-
biliter reuocantur: iusti reue-
lacionibus consolantur. Nomen
eius et memoriale eius morbos
sanat. demones fugat: uincta sol-
uit. timores pellit: temptationes
compescit. Per ip̄am pusillanimes
confortantur: torpentes eritant:
cuncti misericorditer reuocantur.
Diligentes se diligit. p̄mno dilige-
do preuenit et honorat: contempnē-
tes se quia iusta est punit et hu-
miliat. Apud ip̄am electuaria sūt
confortatiua: uingenta sanatiā.
Nomen eius sup̄ mel dulce: et here-
ditas eius sup̄ mel et fauū. Morien-
tibus assistit: mortuorū animas
ad uitā pducit eternā. *No.* Licet
omnia hec credam de illa: uellē tñ
eadem exemplis delucidari. *Mon.*
Que a uiris audiui religiosi tibi
referam: ip̄us ut spero oratione
adiutus. Ad uero mūdo eius me-
ritis precibusq̄ conseruetur. bñis
tibi pandam exemplis. *de ymagie*

marie que sudauit timore dñe sen

An te hos annos quando tēte. ii.
ualidi illi fuere uenti. atq; to
nitrua. quorū mentionē feci. in dis
tinctione quarta. caplō. cxi. cū in
quadam ecclesia prouincie nr̄e popl̄s
staret. et sacerdos diuina celebraret.
ymago dei genitricis tam uehemen
ter sudare cepit. ut astantes notaret
et mirarentur. atq; q̄e sudorū gut
tule poplis matronarū extergeretur.
Fluctu dei obsessus eadem hora affuit.
Requisitus de causa respondit. Quid
statis ammirantes? Filius marie. ma
nū extendit ad feriendū: quam si
non ip̄a tenuisset. mūdus iam mi
nime subsisteret. Ecce hec est causa
sudoris. Et territi sūt omnes: audie
tes uerba tam stupenda. Hec michi
relata sūt a quodam abbate religioso
ordinis nr̄i: tūc temporis recenter gesta.
de plaga frisie ob iniuriā dñici corporis.

Paruo post hoc euenso *Cap. iii.*
tenipe. anno uidelicet gracie. m.
cc. xviij. mare in p̄tib; frisie terminos
suos egrediens. multarū prouinciarū
terras occupauit. uillas deleuit. ec
clesias lapideas deiecit. tantā hōm
extinguens multitudinem. ut sum
ma centū milia transcenderet. Ita
exaltati sūt fluctus eius. ut tuerutū
altitudines operire uiderentur: et
procella procellam impellens. gene
rale diluuiū terris minaretur. Et
sicut dictū fuit abbati nr̄o. cū eodem
anno uisitacionis gratia friscam
intrasset: q̄ fluctus furentes etiam
usq; ad coloniam puenissent. si nō
is qui eos excitauerat genitricis sue

ut postea dicitur p̄tib; compescuisset.
No nosti causam tante plage? *Mo.*
Non. Friso quidam arte pugil in
eadem prouincia existit: qui quonies
de taberna ebrius rediit. totiens uro
rem uerberib; et plagis sans tribu
lauit. Tenipe quodam timore ma
riti infirmitatem simulans. ut si
simulatio eadem posset notari. corp̄
dñi sibi dari postulauit. Venienti
sacerdoti pugil cū ciso ceruicie ebi
us occurrens. bibere monuit: et cū
ille responderet. corpus dñi porto mo
do non bibam. iratus friso. cū ciso
p̄ridem percussit. et omnes hostias
de illa excussit: ita ut p̄ pauimentū
dispergerentur. Matrone uero que
consolacionis gratia conuenerant:
super singulas hostias tamquam
stellas radiantēs uiderūt. Quas
sacerdos gemens et dolens in p̄ridē
recollegit: et abiit. Friso uero a deo
no prouincie citatus. excommunicat⁹
est: sed non curauit. Qui tandem
ad hoc compulsus est: ut cruce pro
tanto sacrilegio signatus. cū iam
dicto sacerdote etiam cruce signato
ueniret romā. Qui dñs honorius
papa culpam confitenti. pro pen
tencia iunxit ut mare transiret:
ibi q; trib; annis iacuit xp̄o serui
ret. Quid plura? Mare transierūt
ambo: et ante damiatam mortui
sunt ambo. Quibus defunctis: cū
anno eodem dñs prouinciam terribi
liter ut supradictū est plagasset. et
causa plage populū lateret: ma
trone cuidam ualde religiose. dñō
interunus. oronib; uigilijs. et cetero

sanis seruient. materete uidelicet. *Wicboldi abbatis sc̃i bernardi.* beata dei genitrix uirgo maria: lacrimis eius mota. populiq; misera. appa-
rens sic ait. *Propter inuriam filii mei* in sacramentū corporis eius factā. sub-
mersa est frisca: et adhuc amplius
plagabitur. si condigna penitencia
non fuerit subsequuta. *Et quibz uerbis*
colligitur. q̃ non solum pugil. sed cō-
muni bz populi peccatis exigentibz
hoc euenit. *Et mox adiecit mater*
misericordie. *Leua oculos tuos con-*
mare. *Quod cū fecisset contemplata*
est peridem a pugile percussam: in
similitate fluctuū natantem. *Que*
cum in tantū appropinquasset ut pos-
set cognosci. ait. *Ece corpus filii mei.*
In loco eū ubi dispersum est. edificā-
da est ecclesia: et debet ei tanta cele-
ritate reuerentia quomodo sepulchro do-
minico. *Hoc etiam noueris. q̃ ambo*
mortui sūt: pugil scilicet et sacerdos.
Sed pugil eo q̃ sine contritione obie-
rit. sepultus est in inferno: sacerdos
uero adhuc tenetur in purgatorio.
Retulit tamen nobis. theodericus pri-
or de yesse. eundem pugilem quātū
ad signa exteriora. cū proficisceretur
satis magnā habuisse contritionē:
sed credendū est beate dei genitrici ma-
rie. *Hac uisione cognita dñs theode-*
ricus episcopus monasteriensis. ad
cuius dyocesi in maxima pars fuisse
p̃tinet. missis litteris suis p̃ ydōtam
sc̃i bernardi cellerariū. sicut nobis
ipse retulit. sollempnē prouincialibz
penitentiā intulit. *Ad autē insuf-*
ficiens fuerit ex hoc probatur q̃ āno

preterito denus punita est frisca: mul-
tis milibz p̃ aquarū inundaciones
submersis. *Matrona quedā p̃diues*
ex predicti pugilis domo. ecclesiam
edificauit. *Ex his que dicta sūt con-*
siderare potes. qm̃ sollicita sit circa
hōm salutem b̃tā uirgo maria: cui
tanta cura cōstitit de penitencia. *De*
uero tribulatorū sit consolatrix: se-
quencia declarabunt. *De sacerdote ide-*
ota q̃ a sc̃o thō cantuariēse degradatus
p̃ b̃tām mariā offm̃ suū recuperauit. m̃.

Retulit michi quidā abbas de
ordine n̄ro. de sancto thoma
cantuariēse. qui n̄ris tempibz mar-
tizatus est. quiddā satis delecta-
bile quod nec in eius passione legi-
tur: neq; in libris miraculorū eius
reperitur. *Cum esset in eius dyocesi*
sacerdos quidam ideota. nullam
sciens missam nisi de dñā nostra
sancta maria: et illam cotidie ce-
lebrauit. atq; apud eundem sc̃m̃ epi-
scopū cum de hoc accusaretur: pro-
hibitus est ob honorē sacramenti
a b̃tō episcopo de cetero dicere missā.
Qui cum esset in tribulatione et
egeter. b̃tāmq; uirginē mariam
iugiter uocaret: illa ei apparens.
ait. *Vade ad episcopū: et dic ei ex*
parte mea. quatinus tibi restituat
officiū tuū. *Respondit sacerdos.*
Dñā: ego pauper sum et persona
despecta. non me audiet: neq; mi-
chi patebit accessus ad eum. *B̃tā*
uirgo maria respondit. *Vade et ego*
tibi uiam preparabo. *Et ille. Dñā:*
non credet uerbis meis. *Respondit*
b̃tā uirgo maria. *Dices ei p̃ signo*

Septima distinctio

q̄ cum tali hora et in tali loco calicū
suū dissitū refartur: ego illud ex
parte una tenebam adiuuans eū.
Statimq̄ credet tibi. Mane sacerdos
sine impedimēto intrās ad ep̄m. et
bē dei genitricis marie ei deferens
nūciū: cum ille diceret. unde credam
tibi. te ab ea missū. predictū signū
de calice subiūxit. Quo audito. b̄s
pontifex stupens. simul ac p̄uens
respondit. Ecce reddo tibi officiū
tūū. et p̄cepto tibi ut tantū mis-
sam de dñā nr̄a sc̄a maria cantes
ac frequentes. orēs q̄ pro me. **Non.**
Satis miror pietatem dñe nr̄e sc̄e
marie. ut idcirco in depositione dig-
nū sic defenderet: et in ministerio
tanto dignū iudicaret. **Mo.** Hoc
actum est ex ineffabili eius mise-
ricordia: sicut in sequenti caplō ā
plius intrari poteris. **De sacerdote
idcirco. et deposito cui sancta maria
ecclesiam restitui precepit. Cap. v.**
Quātoquidā sc̄i gersonis ī
colonia. harderadius nomine.
uir nobilis de merenbergh oriūds
pastor erat cuiusdā ecclesie super-
fluitū loghorā sūt: uocabulo
derlar. Cum esset liberalis et milia
consumeret. nec annui ei redditus
sufficerent. putans iam dicte eccle-
sie uicariū multā habere pecuniā:
cogitare cepit qualiter aliquid ex-
torqueret ab illo. Sciensq̄ hominē
proxiū illiteratū. assumpto secū
decano hūmpurgensi. in ip̄a dñica
infra ep̄phanie octauam cuius
officiū difficilimū est: cum se sacer-
dos preparasset. ecclesiam tamq̄m

missam auditoris intravit. Expa-
uit ille ruis tantis uiris. facta tū
confessione. eo q̄ ignoraret officiū
dici: introitū de sancta maria. sali-
ter: vultū tuū dñe. inchoauit. Quē
harderadius confundere uolens: auc-
toritate cure pastor alis officiū dici
incepit. id est **In excelsis throno.** Cum
cum sacerdos resisteret. cessit ille:
confusū se simulans. finita missa
cum illū satis dure argueret: dice-
retq̄. dñe. qualem missam dixisti
hodie. Et ille responderet de dñā
nr̄a sancta maria: nonne bona
fuit. Adiecit harderadius. Videre
ne unq̄m de cetero missam dicarō
in ecclesia mea. Sicq̄ recessit: alio
sacerdote substituto. Et cū egeret
pauper ille amotus: compassa ē
ei mater misericordie. Nocte qua-
dam harderado dictis matutinis
in ecclesia sc̄i gersonis soli apparuit:
durius allocuta est dicens. Vt qd̄
repulisti capellani mei: auari-
cia tua ad hoc te instigante. Si
non celerius eum restitueris: lin-
gue officio a me priuaberis. Ille
ad pedes eius corruens. et ueniam
postulans: omnē satisfactionem
promisit. Mor mane directo mūtō
amotū restituit: mandans sicut
supradictū est de sancto thoma ca-
tuariense. ut missam de sc̄a maria
quacūq̄ die uellet celebraret: ip̄
sainq̄ pro peccatis suis interpella-
ret. Adhuc enī idem sacerdos uiuit
et preest quidam monasterio mo-
nialiū: cui ip̄e initiator existit.
Mo. Bonū est tali seruire dñe. q̄

sic sibi seruientibus subuenit. **Mo**
 non solū eos a quibus affligunt
 monet et corripit: immo etiam
 que illorū sunt potenter defendit.
De dñō Innocēto papa quē scā ma
ria corripuit cū in ordinē cisteriēse
exactiones facere conaretur. Cap. vi.

Cumpe illo quo baldericus co
 mes flandrie cū cruce signis
 constantinopolim expugnauit:
 dñs innocētiū papa. ordini hīs
 suis mādauerat ut quadragesi
 mā prem omī rerū suarū mobili
 um in succursū terre scē transmit
 teret. Ordo uero priuilegiis sibi ab
 antecessoribus eius indultis. imitēs:
 ne libertatem concessam. uertere
 uideretur in seruitutē: tam graui
 exactione subiacere nō acquieuit.
 Unde innocētiū furens in tantū
 ordinē indignabatur: ut dignita
 tibus secularibus indulgere pro
 poneret. quatenus possessiones
 ordinis sibi usurparent. In proxi
 mo uero generali caplō. abbates
 qui confluxerant. spem suam in
 brā dei genitricē maria que ordinis
 patrona est et aduocata ponētes:
 scientes sententiam male cōceptā
 eius precibus et meritis facile pos
 se reuocari. Speciales pro eadem ne
 cessitate usq; ad proximū caplū
 orationes iūxerūt. Hoc etiam adi
 cētes ut a capite qua dragesiē
 nudis pedibus de capitulo exirent
 tes: septem psalmos cū letania de
 cantarent. Quod et fecimus. Inte
 rim bñā dei genitrix maria. uiro
 quidam religioso noīe kenerio:

iam dicti innocētiū confessori appa
 rens. in hec uerba ei mandauit. Tu
 ordinem cisteriēsem cuius aduo
 cata sum destruere conaris: sed nō
 preualebis. Et nisi citius de tuo ma
 lo proposito resipiscas: ego te et om
 nem tuam potestatem coniteram.
 Huiusmodi nūcio dñs innocētiū
 audito. sciens keneriū uirū scū et
 ueracem esse. timuit: nitentū de cō
 cepto peccato penitens. ut ordinis
 priuilegia roboraret. Hoc adiciēs:
 ut primo omī negotia ordinis in
 curia romana expedirentur. Quā
 indulgentiam tam cū sua bulla.
 qm omī cardinalū subscriptiōibz
 confirmaret: et unus tantū mītri
 ordinis cardinalis contradiceret:
 ita in eum exarsit. ut statim eum
 amouere minaretur. Cumq; in
 proximo caplō patribz nris hec
 innotuisset: epm eiusq; genitri
 cem uirginē mariam. de tantū mo
 pinata mutatione glorificantes:
 orationes iūctas cum gratiarū
 actione dimiserūt. **Non** Non mi
 ror si aduocaciam suam tam po
 tens regina defendit. **Mon** Verū
 dicis. licet eū mater sit misericor
 die: non tamen obliuiscitur circa
 imisericordes inuidete. **De uindicta**
hostiū lon sancte Marie. Capm
Qum nobilis femina dñā **vi.**
 aleidis de moillsbergh. cum
 consensu mariti sui euerhardi
 buirchgrauy. quedam alodia sua
 per inspiracionē diuinā ad nouā
 abbāciā ordinis nri construē
 dam in manibus dñi henrici ab

latis nri. libere et sine omni contradic-
tione tradidisset. et ante ipsius mortē
domus que uocatur locus scē marie
constructa fuisset: uiri quidā nobiles
ex eius cognatis post eius mortem
contra iusiurandū uenientes: eandē
nouellā plantationē querimonius
minis. rapinis. multisq; alijs inco-
modis. molestare ceperūt. Sancta
uero dei genitrix uirgo semp maria
eiusdem cenobij dñā et aduocata:
sicut a multis dicebatur hoc apud
filiū egit. ut henricus de molsbergh
qui preapuius uidebatur obsideretur:
et supra iures dampnificatus. de
proprio castro eliminaretur. **Item**

De zegenbergh uir nobilis. a quo
multū domus predicta uerabatur:
a seruo suo satis miserabiliter occisus
est. Alius quidam ad eius depredati-
onem properans: in uia crepuit me-
dius. Quam uindictam cū audisset
alius quidam nobilis. unus de cohe-
redibz. uenit ad locū timore correpi-
tus dicens. Dñā mea scā maria:
sint tua tibi. ego parti mee renūcio.
Wilhelmus miles de helpmstern.
ab urore instigatus: que se heredem
possessionū collatarū dicebat. cur-
tim meliorem inuadens: frēs mul-
tis expensis grauabat. Interī sacer-
dos quidam religiosus confessor
eius. nocte quadam in locum scē
marie se per uisum transpositum
iudit. "et cum quidā ex sacerdotibz
celebraturus esset missam. et a su-
pradicto wilhelmo impediretur:
uir quidam ingerimus fuisse illū
percussit. et occidit. Quem uisū cū

ci recitasset asserēs eum breui mori-
turū. nisi a ueracione monachorū
cessaret: ille stimulis cotidianis
uexis sue se urgeri conquerēs. nō
acqueuit consulenti. Citatus lris pa-
palibz cū esset in uiolenta possessio-
ne. et iudices cū aduocatis iam ne-
gotiū diuicius pertractassent: tandē
partibz duos dies prefixerūt: unū
amicabilem ad componendū. altem
uero ad litigandū. Qui cū componē-
dū possent. diesq; tres adhuc super-
sent. ad litigandū. iohēs de hordhe
in ueteri monte conuersus. prociā
nocte uidit se in sompnis esse ī loco
scē marie: audiens ipām uirginē
gloriosam clara uoce dicentē. Quo-
ter me recedere a loco isto. Dicente cō-
uerso: quo ibis dñā? Respondit. Ad
filiū meū conqueri de wilhelmo de
helpmstern: qui me non sinit quies-
cere in hoc loco. Ilane uero referēs
cellerario iam memorati wilhelmi
predictam uisionē. atq; subiūxit:
sciatis pro certo qd dñs uester cito
moriatur propter conuētū loci scē
marie. Cui ille subridendo respondit.
Non curretis: tamē uellemus esse ab-
soluti ab eo. Qui post dies paucos
pede trūcatus: penā soluit irrisiois.
Eadem uero die cū wilhelmus cura-
nemus spaciaretur. nisiū portans
sup pūgnū: a duobz seruis comitis
seynensis. qui hoīem suū iuris capti-
uū ducebant: quē ipē excutere nō
est lancea transfolius. aiām pūm
exalauit. Eadem hora obsessa qdā
in uilla que tēps dicitur. a castro
helpmstern satis remota: ita cepit

salutare. manusq; cū cachinnis com-
plodere: ut uic a duodecim hoībus
posset teneri. Interrogata quid ha-
beret: respondit. Modo in hac hora
magister meus acquisiuit tres ani-
mas. Noueritis willhelmū de hel-
phinsteyn iam occisum. **No.** Que
fuerūt ille tres anime. **Mo.** Occisi
et occidendi. sicut conicio: eo q' ani-
mā mortui habuerit in re: alias
duas in spe. Non multo post inter-
rogatus dyabolus in briske de aīa
eiusdem willhelmi: p' os alterius fe-
mine respondit. Magister meus
habet eam: et propter monachos
quos spoliauerat pice et sulphure
illā infūdī. usq; ad cūmū replens.
Vox uero que ad tantū malū mis-
gauerat eū: post breue tempus a-
p' uingno de castro cū liberis eie-
ta est. Nam cū sit inextinguibile
cū scalis nocte intrans illam tur-
piter eiecit: iniuriā dei genitricis sep-
g uirginis marie uindictas. Ab
illo tempe usq; hodie monasteriū
curtini eandem quiete possidet:
meritis gloriose uirginis marie ad-
iutū. **No.** Satis michi iam proba-
tū est q' ipā totius sit orbis conserua-
trix: tribulatorū consolatrix: fida
sibi famulātū defensatrix. Qd' au-
tem p'iores p' ipā illuminentur.
quod hys omībz salubrius uidetur:
aliquo michi ostendi p'ior exemplo.
Mo. Cū hō hōi sepe obtineat p'mā
graciā: multo amplius hoc credē-
dū est de matre dñi. **de herico cano-**
nico s^a kumberti q' p' intercessionē
s^a marie conuersus est. Cap. viii.

Canonicus quidā s^a kumberti
in colonia. noīe henricus. uita
satis secularis. cū die quadā solus
equitaret: nubecula lucida uitam
ipā eo intente transuolauit:
uocemq; clarissimā de ipā nube au-
diuit dicentē. fiat uoluntas tua si-
cut in celo et in terra. Eratq; uox
eadem tante dulcedinis: ut quoti-
ens eius postea recordaretur. lacri-
mis infunderetur. Cumq; uocem
hanc celitus demissā intus atten-
deret. uel potius non intelligeret:
nocte quadā p' uisū se stare uidit i
capella domus sue ante altare co-
ram ymagine bñe dei genitricis
marie. Quā tū uerbis angelicis
solito salutarer: respondit illa. Ut
quid me salutas? Homo p'ditus
es: et nisi uitā tuam emodaueris
oculus peribis. Ego enī et bñdictus
intercessimus pro te. Qui cū scdam
hanc amonitionē dulcedine uite
secularis abstractus negligeret:
circa tempus sex ebdomadarū tā
grauit infirmitate correptus est:
ut iungeretur. nec ulla esset spes
uite eius. Tūc demū ad cor reuers^{us}
et qd' audierit. quidue uiderit reco-
datus. fratribz quibuscūq; bergen-
sibz ordinis cisterciensis ad se uo-
catis seipm reddidit: qui in proxi-
mo pascha monachus factus est.
meritis et precibus bñe uirginis
marie se illuminatū usq; hodie
gloriat. **Nou.** Cuius fuit uox
illa scā de nube: et quis sensus
eius? **Mo.** Quantum ex iam dictis
colligitur: beate marie et s^a

benedicti. Orabant enim xpm ut sicut
uoluntas eius est in celo. id est iusto
ita et eius uoluntas que semp bona
est fieret in terra. hoc est in illo iuue
ne tunc peccatore. **Sic mirari debes.**
si peccatores p eam illuminantur.
quia scdm nomē eius. ita et laus
eius in fines terre. Maria enī inter
pretatur stella maris. siue illumi
natricē. Qd uero desperati et contra
omne graciā indurati. p ipam ad
confessionē et ad ueniā reparent.
presto sunt exempla. **de monacho**
trappa infirmato cui scā maria
confitendi graciā obtinuit.

Triprovincia pica **capitulum nomū**
domus ordinis cisterciensis sicca est.
que trappa uocatur. In hac sicut
michi retulit dñs henricus abbas
de scimenim asserens sibi recitatū
ab abbate dicte domus. contigit
quod dicturus sum. tunc temporis
recenter gestū. Infirmatus est ibi
monachus usq ad mortē. Deputa
ti sūt ei duo monachi ad seruiendū.
Qui dum simul erissent et eger so
lus iaceret. ingressi sūt duo tetri
spiritus in angulo domus stantes.
Complosis autem manibz cachinā
tes dicebant ad inuicem. Cras hora
tertia cū magno gaudio deducen
t animā huius monachi ad infernū.
Mor infirmus tremere cepit atq
pallere: maxime propter morsū
conscience. Comiserat enī ante cō
uersionē pccā quedā graua: que
uetante erubescencia confiteri nō
poterat. neq clericus in seculo. neq
nouicius. neq monachus in mo

naasterio. **P**auens uero et circūspi
ciens contēplatus est in angulo
opposito matronā pulcherrimā.
in hec uerba demōibz cachinātibz
respondente. Nolite nimis gaude
re: ego illi dabo consiliū. qualiter
dentes urōs ei adat. Post quodū
bū uisio omnis. ministris intran
tibus disparuit. Consiliū autem
intelligens confessionē. matronā
uero scām dei genitricē mariam:
quam in tanto periculo ut opinor
inocauerat. Priore uocari fecit:
cui omnia sua pccā meritis beate
marie uirginis adiutus. plene ac
deuote confitens. et ut eodē abbati
qui tunc presens erat reuelaret sup
plicans. oleo sacro iunctus. et dñi
a corporis sacramento munitus.
hora a demōibz predicta sub spe
uenie spiritū exalauit. **de duobz**
medicis parisiis infirmatis quos
maria de confōe monuit. Cap. x.

Simile beneficiū consecuti sūt
duo pauperes parisiis a bēa
uirtutē maria sicut michi retulit
lambertus monachus noster: q
eodem tempe ibidem dicit se studu
isse. Cumq collecti fuissent in hos
pitali. quod situm est ante eius
oratoriū in paradiso: uero audā
religioso eiusdem hospitalis mī
stro ipā uirgo benignissima dei ge
nitricē maria cui cura est de omibz
apparere dignata est dicens. Bone
uide ut diligentia adhibeatur ac
custodia illis duobz pauperibus.
quia in periculoso statu sunt: et de
mones cū multa sollicitudinē illos

circueit. quomodo eis noceant. **Q**uod
cū iudicasset sacerdoti. et ille eos ad
emendationē conscientie hortaret
semel ac scdō. nec proficeret: tandē
subiūxit. **M**iseri: ego noui uos esse
in peccatis grauissimis. atq; ino
riemini: et nisi confessi fueritis in
trabitis gehennā penis eternalib;
cruciandi. **N**h uero territi et quod
credibilis est. precib; bñe dei geni
trici marie illuminati: pñā sua
confessi sunt: moreq; xp̄iano decedē
tes. **D**emonib; luctum: et sanctis
angelis gaudiū fecerūt in celo. **N**o
valde me letificant ista. **M**o Non
solum peccatores fidem sine opibus
habentes. per ip̄am ut probatū est
illuminantur: ymmo etiā apostata
te a fide. quod signū est maioris mi
sericordie p̄ eam xp̄o reconciliantē.
De hoc habes manifestū exemplū
in distinctione scdā. xij. caplo. de
iuuene qui iuxta florentiam xp̄m
abnegans et dyabolo se reddens. p̄
cib; marie puenit ad indulgentiam.
Simile legitur de theophilo alexan
drino. **N**o Quia iam sermo sa
tis protractus est de beneficiis beate
dei genitricis semp; uirginis ma
rie circa peccatores: precor ut exēplis
michi ostendas qñtis ul' qñlib; p̄ eā
iusti reuelacionibus consoletur.
Mo Qñ mirifice iustos sibi serui
entes scā dei genitrix consoletur:
ex paucis que subiiciam cognoscē
poteris exēplis. **de petro monacho**
abb̄e clareuallis cui bñdixit s^a mar
Quod ecclesia spirensi. cap. xi.
Causa extitit ut quidam ex

abbatib; ordinis nr̄i. pro negotio
ordinis ad henricū imperatorem
filium friderici mitterentur. **I**nter q̄s
precipuus uidebatur tam sc̄itate
qm̄ dignitate. dñs petrus mono
chus abbas clareuallis: cui⁹ men
tio habita est in distinctione secta
caplo. xi. **E**t quia dñs cisterciensis
in propria persona uenire nō po
tuit: priorē suū pro se misit. **V**eni
entibus eis spiream. cum in ecclesia
dei genitricis semp; uirginis mari
e. cui⁹ structura stupendē magni
tudinis est. orassent: cunctis orius
ab oratione surgentib; et eiusdem
ecclesie edificia circūdustrando con
siderantib;: iam dictus petrus cui⁹
cogitatus et delectatio non fuit in
edificijs corruptibilib;. sed i structu
ra celestis iherusalem. in oratione
perseuerauit. **T**andem omib; egres
sis cū in portu ecclesie a canonicis
honorifice fuissent salutati. et cum
instantia multa ad prandiu iui
tati: requisitū est a quodā abbate
in cui⁹ honore ecclesia eadem esset
consecrata. **R**espondentib; clericis.
in honore dñe nr̄e scē marie: abbas
clareuallis. inconsiderate subiūxit.
Et ego sciebam. **Q**uod uerbū prior
cisterci considerans. tūc quidē tacuit:
sed mox ut egressi sūt ciuitatē. eiusdē
uerbi recordatus. ait abbati. **D**ñe
abbas dicite michi. unde sciebatis
spirensē monasteriū in honore dñe
nr̄e scē marie fuisse consecratū. **I**lle
de uerbo prolato dolens. respondit.
Visum est michi bene decere: ut tam
mirifice structure patrona foret.

mater dei. et celorum regina sancta maria.
Prior bene cognoscens eius sanctitatem.
 et quia aliquid sibi in ecclesia reuela-
 tum fuisset. ex responsione comitatus:
 adiecit. Ego in hac uia uicem gero
 domini abbatis cisterciensis: in cuius auc-
 toritate uobis precipio. ut non michi
 dicatis nisi ueritatem. Tunc ille obe-
 diencia artatus: cum uerendum respō-
 dit. Quando prostratus coram altari
 pro peccatis meis. et uie nostre negligē-
 tibus attentius orauit. ipsa beata uirgo
 maria michi apparens. benedictio-
 nem quam ordo noster super redeuntes
 de uia dicere consuevit: super me
 dedit mihi hec uerba. Omnipotens
 sempiternus deus miserere huic fa-
 milulo tuo: et quidquid ei in uia sub-
 ripuit uisus aut auditus male ce-
 aut otiosi sermonis. totum ineffa-
 bili pietate propiciatus indulge.
 Per christum dominum nostrum amen. Hec michi
 relata sunt a quodam abbate re-
 ligioso ordinis nostri: in cuius domo
 idem petrus sepius uisitauit. Et
 benedictione eius intellexit beatam
 uirginem mariam ibidem fuisse patro-
 nam. **Mo** felix oratio: per quam
 tante uirginis meretur benedictio.
Mo Non solum orantes sed et psal-
 lentes sua benedictione consolari
 consuevit. **De monachis atque con-**
uersis in hémérode quibus benedixit
henrico conuerso inspiciente. xii.
Henricus conuersus in héméro-
 de: cuius memini in distinc-
 tione quinta. capitulo quinto. loquens
 de demonibus: sepius in sollempni-
 tatibus maxime. gloriosam uirginem

mariam. inter psallentes uidere con-
 suevit. Que nocte quadam ipso
 intinente de choro monachorum ueni-
 ens. dei filium ex se natum in brachiis
 gestans: chorum ingressa est conuer-
 sorum. Et more abbatis fratres exor-
 tando accitens. ante quosdam qui
 in oratione uigiles erant et deuoti:
 gradum fuit. filium suum dominum nostrum ihesu-
 sum christum eis ostendens. ac benedicens.
 deuotioni illorum congratulando.
 Tepidos autem et dormitantes ce-
 lerius pertransiuit: nil consolatio-
 nis eis impendens. Singulos uero
 conuersos in illa celesti circuncione
 uisitatos nec non et neglectos prius
 conuersus diligenter notauit: sin-
 gulos dicto heremiano tunc ibidem
 priori. tunc loci sancte marie abbati
 nominatum exprimens. Hec ab eo
 ore audiui. **Non** Simile recorde-
 te dixisse in prima distinctione.
 capitulo tricesimo quinto. de godefrido
 monacho uilaciense. **Mo** Tanta
 karitate beata uirgo maria sibi de-
 uote famulantes complectitur:
 ut non solum orantibus. non so-
 lum psallentibus. sed et dormientibus
 benedicat. **De eodem conuerso et aliis**
conuersis quos noctu uisitans bene-

Nocte dixit. Capitulum xiii.
Quadam cum conuersus pre-
 fatus sederet in lecto suo in infir-
 mitorio. et ceteris dormientibus
 diceret orationes suas: uidit do-
 minam nostram sanctam mariam eandem
 cellulam in magna claritate in-
 trantem. monacho quodam que
 nominare nolo preceunte: dualiter

matronis sequentibus. **S**upra cuius
caput cum manū posuisset: lectos
singulorum infirmorum plustrans.
et dormientibus benedicens. iterū ad
eum rediit. manūq; sup caput eius
scdō posita. sic ait. Deus benedicat
quidquid hic manet. Sicq; egressa est.
No. Si sic dormientes noctibus a spe
culo totius castitatis uisitantur: ual
de decet ut tam ordinate et tam com
posite religiosi in lectis suis iacere
studeant. ut uirgineus aspectus
meis non offendatur. **N**o. Iuste
moueris. Referam tibi de hoc exem
plum: quod me audisse recolo. a
magistro meo in probatione. **D**e
monachis quibus dormientibus bene
dixit vno tantum neglecto.

Monachus quidam **Capl. xiii**
sicut frequenter contingit. cū
nocte quadam dormire non posset
diceret q; orationes suas: contem
platus est in dormitorio feminam
miri decoris. Que cū dormientium lec
tos circumiret. singulis benedixit: v
no tantū monacho neglecto. quē
non respicere curauit. Hunc uigi
lans diligenter notans: cū uisio
ei fuisset intimata mane. cōfessus
est. q; eadem nocte inordinate iacu
isset. aliquid sibi de rigore ordinis
relaxando. **N**on michi dicere potu
it magister meus utrū cingulū
deposuerit. uel caligas dimiserit.
siue tunicam denodauerit. **N**on
Si pro culpa tam modica mona
chus iste gracia benedictionis pri
uatus est: puto eum dignū esse
pena qui inordinate et impudice

iacere dormiens consuevit. **Mon.**
De hoc terribile satis habes exemplū
in distinctione quinta. caplō tricesimo
octauo. de conuerso quem dyabolus
impudice dormientem in forma mo
nalis deosculabatur: qui mox in
firmatus infra tridū mortuus
est. Dormientes enī et peccare possu
mus et mereri. Que enī uigilando
cogitamus siue ad que mouemur:
siue bona sint siue mala. eadem
nobis sepe p̄sompnia occurrunt.
Sicut in cathena cum trahitur et
iactatur. pulsus pulsū impellit: tra
in dormiente precedens cogitatio.
motus siue consensus. opus bonū
uel malum inducit. **N**o. Placet
quod dicis. Procede nūc de consola
tionibus iustorum. **De eo q; b̄a maria**
cū scā elizabeth et b̄a maria magda
lena p̄dicto conuerso apparuit. xv.

Supradictū conuersū henricū
monachus quidā uite lauda
bilis cuius nomen prodere non licet.
obtritus rogauit: ut b̄am dei ge
nitricem uirginē mariam. pro se
interpellaret. cum ab illa uisitare
tur. Quod cum promississet. et die
quadam dicto completorio in ora
torio grangie cuius magister eā
pro ipso preces funderet: apparue
rūt oranti tres matrone mirę pul
chritudinis. Ad quarū decorē dū
stuperet. et quenam essent. uel
unde uenirent. intra se miraretur.
una ex eis cogitationibus suis res
pondit. Ego sum maria magda
lena. hec est uniuersalis dñā dei
genitrix uirgo maria. digno eā

demonstrans: tertia uero est elizabeth
Et adiūct. Tu oras pro monacho
illo nomen eius exprimens: magis
enī indiges ut ipse oret pro te. Sicq;
disparuerūt. Sup̄ eiusdē monachi
caput cū adhuc esset dyaconus. et
euuangelū legeret ad missā: idem
conuersus columbam uidit descē
dentem. et usq; ad finē lectionis ibi
dem manentem. *De uita dñi xpiani
monachi in hēmenrode. Capit. xvi.*

Et eodem claustro quod et hēmen
rode dicitur monachus quidam
existit: predicto henrico cōuerso
contemporaneus noīe et opere
xpianus. Istū multis modis dñā
mā uirgo scā maria consolari
consueuit: secreta sua illi mani
festans. Hui' bñ uiri uitam uideli
cet qualis ante conuersionē fuerit
uel post. inquātū scire potui. suc
cincte tibi perstringā. Non alia ti
bi de illo referam. qm̄ ea que a reli
giosis uiris qui eum uiderūt et
nouerūt. michi dicta sunt. Cum
adhuc esset scholaris. et scolas ui
tans per prouincias discurreret:
nocte quadam in domo cuiusdā
mulieris hospitabatur. Cuius
filia cum haberet caput scabiosū
et instaret adolescenti. ut si aliqd
contra illū morbū nosset sibi dice
ret. asserens multa experimenta
scholares scire: et ipse negaret. illa q;
neganti non crederet. tandem in
oportunitate illius uictus: ut se
ab ea liberaret respondit. Accipe
barbam iouis. fuliginem. et sal.
et fac ex eis unguentū. De quo

mor ut filie tue caput periretis:
melius habebit. Que cum eadem
morbo essent contraria. fecit tū
mater sicut edocta fuit: et puella
cuius non propter medicinā. sed
propter scholaris simplicitatem ut
opinor. plene conualuit.

Alio tempore cū in domo quadam
sibi ignota dormiret. et propter
necessitatem nature solis femo
ralibus indutus surgeret: dyabo
lus in specie nude mulieris illi oc
currens dorso eius nudo insiluit.
Quem cū nullo conatu de dorso suo
erutare posset: sic usq; ad tempo
matutinale circueūdo magnū
tami corporis qm̄ mentis incurrit
defectum. **O**rdinatus uero in
sacerdotem. factus est capellanus
comitis losensis: in castro eius
missas celebrans. Filius uero co
mitis sciens illum uirū esse sim
plicem et timidum. ut eū terret
uersi pelle se circumdedit: et more
bestie sup̄ pedes manusq; iēdens.
ad columi in capella sedentem sic
uenit: rugitus contra illū emi
tens. Quo uiso xpianus territus
et pene extra mentem factus. ar
repto cultello tam ualide illum
collo iuuenis infixit: ut rueret
pene mortuus. Qui cū modicū
respirasset: timens uice sacro
tis. ait. Fugite dñe xpiane: quia
filiū comitis occidistis. Mor ille
territus fugit: et cum uenisset
ad portam castri. dixit ostiario.
Aperi et sine me fugere: quia fili
um comitis occidi. Vides quāta

simplicitas. Statim ut hec innotue-
runt: parentes et familie plange-
runt ualde. Ad petitionē tamen iuue-
nis. xpianus reuocatur: culpa ig-
nosatur: contra spem vulneratus
cuius comalescit. **H**ec michi retu-
lit bte mēdie walterus de birbach.
Tempore quadam cū p̄dictus xpianus
commendationē hoīs mortui faceret:
mortuus ille surrexit. fugientibz
omibz qui aderant. fugit et q̄e xpianus:
uenitqz fugiendo ad fluuiū
qui non longe aberat. Quē mortu-
us sequēs clamauit. Dñe: est michi
domi aries optimus: tollite eum:
et orate pro me. Sicqz ad feretrum
de quo exilierat reuersus: mortuus
est et sepultus. **H**abebat autem
preter predictam capellam eccliam
legitimā. cuius pastor erat: ad quā
quociens ire debuisset. fluuiū quēdā
transire habebat. Qui cū minor ēet.
equo uectore illū transuadabat: nū-
uero iundasset. nauigio transibat.
Quodam igitur tempore cū ad fluuiū
de more accessisset: maiorem
qm̄ crediderat reperit. Propter qd̄
cum se et equū ei cōmittere non au-
deret. et nauicula deesset. et paululū
quid faciendū esset deliberaret: ecce
apparens ei bta maria magdalena
apprehendit eū cū uestimēto supra
collū. et in ulteriozem ripā deposuit:
ita ut erat in equo sedentem. Ierus-
magz ad ecclesiam puenit. et diuina
celebrare exorsus est: nullū habens
aduiorem. nisi rusticū eccliesie cus-
todem. Beata uero maria magda-
lena que mirabiliter eum illuc p̄-

duxit: nullūqz eius interesse non re-
fugit. Nam quociens se uertebat di-
cendo. dñs uobiscū: uidit matronā
reuerendissimā in oratorio deambulā-
ntem. In qua nullū sciens esse mor-
taliū. preter predictū custodem. eūde
missa finita cōuenit: interrogans
si aliquid uidisset. Ip̄e autem et se
eam uidisse asserbat. **Q**uia teste
scriptura dignū est ut iustus iustifi-
cetur adhuc: considerans uenerabi-
lis sacerdos mūdi pericula. dyabolū
temptantiā. carnis incentiua. di-
uina gracia inspirāte. mūdū deseru-
it: et religionis habitū in hēmēro
de suscepit. Die quadā in solario pro-
bationis. in oratione iacens. et de cor-
poris sui ibecillitate. ordinis distric-
tione. penisqz purgatoris cogitās.
tedere cepit. **E**t mox mirabili quadā
uirtute: animā suā a corpore se-
parari sensit. Vidit et sepulchrum
opere mirifico coram se cōpositum.
Et ecce scā dei genitrix uirgo semp
maria. in claritate maxima cū mul-
ta turba uirginū p fenestrā eo uidere
ingressa. Diciturqz est q̄ ip̄a esset
mulier de nazareth. Que corpus ex
anime sacerdotis a capite leuatis.
et fridericus imperator. auus huius
friderici qui hodie impat. a parte pe-
dum: reuerenter illud tumulauert.
Deinde bta uirgo maria cū multitu-
dine angelorū obsequentiū ad celestia
rediens. aiām tumultu demonū
cateruis sequentibz. et massas igne-
as post eam exsufflantibz secum
duxit: illesam qz custodiuit. Ducta
tamen ad quēdā ignē maximū.

educta est ab angelis q̄ post mortem
illuc esset reditura et ignē eundē tran
situra. **R**epente se corpori restitutam
inuenit. **D**e modo illius transiōis
et causa: nemini aliquid dicere uolu
it. **T**estatus est autē animā suam
ubiq; fuisse oculatam: et tante scie
q̄m diu exuta fuit a corpore. ut post
suscitacionē caritatis sue caliginē
miraretur. **I**nterrogatus de formis
angelorū. siue demonū. respondit
angelos se uidisse in specie puellarū
pulcherrimarū: demones uero in
effigie coruorū. **H**ic recorder dicti
cuiusdam cuius anima nup̄ educ
ta fuit a corpore et reuersa. **A**nima
inquit educta a corpore: q̄n non est
reuertenda. reliquas aīas siue sp̄s
angelicos uidet sicuti sunt. **Q**uādo
uero reuersura est ad corpus: non
datur ei animas siue angelos con
templari. nisi sub aliqua similitu
dine et linamentis propter uiuē
tes. **N**on. **S**atis uidetur istud esse
probabile. **S**ed quid significat qd̄
predictū sacerdotem dñā nrā scā
maria cum imperatore friderico
cumulauit. **N**on. **S**icut michi re
tulit prefatus walterus qui huius
tumulationis solutionē cū mar
mo labore et hoc secretissime ab eo
elicere potuit: quātū bñā uirgo ma
ria illum dilexerit. uel quātū meriti
apud deum fuerit. p̄ eandem ei uisi
onem ostendit. **A**c si diceret. **N**ullus
in regno terreno friderico cesare qui
nūc imperat dignior est: nec ipse
tamen prestare obsequiū sepulture
tue dignus est. **I**ta ipse intellexit.

Demonos uero in diuersis formis se
pissime uidit: hominū uidelicet. a
nnimaliū. reptaliū. sicut in quinta
distinctiōe mentium me dixisse. ca
pulo sexto. **Q**uā tempore quodā
staret inter alios ad psallendū ad
horam sextam: uidit mensam in
medio chori stantem. decentissime
preparatā. **V**enientes autē tres
miri decoris matrone indumenta
sacerdotalia apporauerūt: et ex
plicantes ea sup̄ mensam. ipsi p̄
sentauerūt. **A**lio itidem tempe
cum in iūcio laudū psalmus. deus
misereatur nr̄i. decantaretur: ui
dit dexteram dei sup̄ mediū chori
dantem benedictionē sup̄ conuersū.
Ob q̄m causam concessum est fr̄ib;
conuersis. in minorib; festis illum
psalmū pauidere. **N**on. **M**iror quib;
meritis uir iste ad tantā puenit
gloriam. **N**on. **V**irtutib; animi
maxime: caritate uidelicet. simpli
citate. humilitate. et hys similib;
In hys enī consistit regnū dei: nō
in sermone uel in labore corpali.
Predicare autem seu manibus
laborare sine uirtutib; ad modū
cum ualet. **T**ante siquidem fuerat
humilitatis. ut si aliquē monacho
non obuiū habuisset. complica
tis manibus se contraheret: et ne il
lū ueste tangeret in ptem declina
ret. **R**equiritus de hoc respondit.
Ego sum peccator: et non sū dign^{us}
ut hos sc̄os uiros tangam uel tan
gar ab eis. **D**uos siquidem filios
ante conuersionē in uiuentū ge
nuerat. non tamen legitime. **H**ic

ricū uidelicet conuersū de uulario. uir-
tum scām de quo dictū est in quarta
distinctione. caplo tricesimo primo.
et iohānem monachū de hēmenrode
qui adhuc super est. **Non** Quid est
q̄ maiorem gratiam in huiusmodi
reuelationibz uidemus īpendi p̄ccori-
bus et lapsis post penitentiam. q̄m
hys qui innocentiam suā seruauerūt.
Mo Vbi habundauit delictū: ibi
frequenter superabundauit et grā.
Et hoc fit ex ineffabili dei misericor-
dia: ne uidelicet lapsi propter p̄ccā
cōmissa desperent. et ne innocentes
de sua innocentia superbiant.
Sedente me tempore quodā in con-
uentu sanctimonialū ordinis
nr̄i: cum de huiusmodi uisionibz
conferremus. una ex uirginibus
dixit ad me. Videte. q̄ deus talibz
secreta sua reuelat et non nobis:
inam digito demonstrans. quam
non uirginē uenisse ad ordinem
suspiciabatur. Cui ego respondi qd̄
iam supradixi: hoc adiciens. uos
forte eandem graciā ascriberetis
uirginitati uestre. et uult deus ma-
gis uos esse humiles. q̄m uirgines.
Bene intellexeram non sine sup-
bia eam uerba huiusmodi protu-
lisse. Et talū mentes q̄qz uirtus
uirginitatis extollat: ex uerbis
quidā alterius scāmōialis tibi
plenius ostendam. Certe inquit nō
cōsiliis ego que uirgo sum uiduis:
que filios et filias genuerūt. Qñ
tamen deo humilis uirgini-
tas placeat. et q̄m nutritrice sua illis
secreta reuelet: sequentia capitula

declarabūt. **Mo** Memini te supe-
rius dixisse meritū magis consistere
in uirtutibz animi. q̄m in opibz
exterioribus. Ut quid ergo cotidie
mortificamur. orando legendo. ui-
gilando ieiunando cantando. et
manibz nr̄is operando. **Mo** Hec
om̄ia sine merito uite eterne fieri
possunt. motus autem uirtutū
nūq̄m. Quidquid sine caritate et
ceteris uirtutibus fit: mortuū est.
Audi ergo utilem distinctionē ex
regulis theologie: per quā cognos-
cere poteris penes quid meritum
consistat. Meritū uero consistit
penes gratiam efficaciter. penes
liberū arbitriū occasionaliter. penes
uirtutes formaliter. penes
motus uirtutū essentialiter. pe-
nes opera uirtutū ut est oratio et
reliqua paulo ante a te enumera-
ta instrumentaliter. **P**lenius ti-
bi hanc distinctionē exponerem:
si non ad ea que adhuc super sumus
huius b̄i uiri uisiones festināre.
Quodam tempe cum grauius
infirmaretur. et a ministro ut
aliquantisper gustaret rogaret:
dixit q̄ septem dies transissent:
in quibz singulis. uisitacionem
dñi nr̄i ihu xp̄i et dulcissime m̄is
eius marie accepisset. de quorū
uisitacione tam dulciter esset
affectus. q̄ nullum tibi uel po-
tus haberet appetitum. **Item** ..
Alio itidem tempe cū egrotaret
infirmirate penitioria et filio
suo predicto iohanni quascūqz
uisitaciones recitaret. cognosces

hoc dñs gerardus tunc infirmarius
ibidem. postea abbas noster in heil-
terbach. a quo hec audiuit ad
priorem cucurrit: et quia dñs ep̃i
amius quedam mirifica filio suo
recitaret nūciavit. **Mox** prior ad
illum ueniens et coram ip̃o sedens
si aliquid loqui uellet de confessi-
one: ex industria interrogauit.
Cui cum responderet confessione
fieri: subiūxit. **Rogo** ut aliquid
michi dicatis. ad edificationem.
Tunc ille. **Et** quid dicam uobis?
Jam enī dñā nr̃a sancta maria
fuit ante me cū filio suo dño nr̃o
ih̃u xp̃o. et quia horas meas ob
corporeis mibetilitatem. dicere nō
potui: ip̃i me iuuerunt. Quas dñā
horas speciales dicere consueuerat.
Vniuersa hec audiuit predictus ge-
uardus: post tergū prioris sedens
interrogatus etiam qualia habent
uestimenta: respondit. Cucullas
sicut et uos. In tali enī habitu se ei
ostendere dignati sunt: qualem
ille pro eis susceperat. Sicq; sine
beato decedens ab ipsis receptus est.
a quibus moriens fuerat uisitato:
et in eternis sedibus cum gloria
locatus. **De sacrista de lucka q̃ nocte**
br̃ā mariā residē conspexit super

super monachis altari. xvii.
N quidam ordinis nr̃i adam no-
mine per nos transiens. inter cetera
mirifica quedam de dñā nr̃a sancta
maria nobis recitauit. que in suo
monasterio ueraciter contigisse
testabatur: ex quib; duo statim p-
feram. reliqua locis competentib;

reseruabo. Vocatur autem domus
eius lucka: et est sita in saxonā. Et
ibi custos uir bonus et religiosus.
Qui cū nocte quadam oratoriū
intraret ante matutinas dñā
nr̃am scām mariā. tamq̃m orato-
rii patronam super altare in multa
gloria residere conspexit. De qua
uisione ualde letificatus est: sperās
ministerium suū illi placere. **Item**

Alio uero tempe cum ostia orato-
rii reseraret uenisset q; ad cancellos
ubi hospitib; stare moris est: dy-
bolum super feretrum in effigie ho-
minis teteritū iacere uidit. Qui
cum se signaret nec ille fugeret: mox
ut propius accessit fantasma eua-
nit. Tunc ad confusionē dyaboli
sup̃ ip̃m feretrum se composuit: tū-
diu in eo iacens. donec septem psal-
mos penitenciales decantasset.

**De monacho de lucka qui scām ma-
riam uidit circumire ad iugulas et
singulorū vultus de regē duob; tñs**

Alius quidam **neglectis. xvi.**
Her monachis eiusdem loci cur
tanta gracia dignus. nocte quadā
dñā nr̃am sanctā mariam uidit
chorum psallentiū circumire: et sin-
gulorum monachorū vultus de-
gere. duob; tantū neglectis. Et q̃
vix mor incurrit apostasiam:
de altero quid adhuc futurum sit
ignoratur. **De altero monacho cō-**
cenobii cui br̃ā maria super altari
apparuit inter sanctos. xix.

Il eodem cenobio monachus quidā
nocte quadam putans in oratorio
nolam ad matutinas eē pulsā.

cum multa festinatione surgens. o
ratorum intrauit. ueniensq; an pre
biterum. circuli nimie claritatis ad
mister yris formatum in aere super
altare conspexit. In quo dei filium
saluatorem nrm dnm xpm. cu bea
tissima matre eius maria contem
platus est; et circa ipos ex omni pte
multitudinem scdm. illoru marie
quorum in ecclesia reliquie contine
bantur. Nouerat eni illoru nomina
eo q quibz ibidem fuisset sacrista: nec
michi constat si idem esset qui supra
stante eo in loco predicto: ait dña
mra sancta maria duobz angelis.
Adducite eum ad me. Quo facto:
cum litteras in circuitu corone hie
marie uirginis scriptas legere uide
retur: nec posset: ait bta maria uir
go ad angelos. Deponite eum ad
terram: ibi q petens ueniam dicat
angelicam salutationem. et redu
catur. Quod cum factum fuisset: et
adhuc easdem litteras minime le
geret: tertio eodem modo depositus
et reductus. litteras quidem legere
et intelligere potuit. sed ne scrip
turam ulli homin proderet. interdic
tum accepit. Quo ad terram ab
angelis deposito: disparuit et uisio
Mo. Miror si sic dña nra scā uirgo
maria uisitet pfectas feminas quo
modo uiros. **Mo.** Non est apud
ipsam differentia. femina nata
est: omni uiro caput xpm ex se ge
mit. Vtrumq; serui consolatur
et uisitat: utriq; sua secreta reue
lat. Hoc esse uerum magis tibi
ostendant exemplis qm uerbis.

De uisionibz nobilis uirginis de

in regno francie quido. xx.

uilla que quido dicitur. uirgo qda
fuit nobilis et religiosa: sed parali
tica. Huic pater suus utpote uir
magnus et diues. sacerdotem qui ei
diuina celebraret instituit: mistros
annuosq; redditus sufficienter or
dinauit. Que cu orationibz. ieiun
ijs. et diuine contemplacioni ope
ram daret. uauillari dulcedine pa
sta est: ut omnis cibis corporalis
ei in nauseam uerteretur: nec aliqd
ex eo sumere posset: nisi succu mo
dicum uiari. Hospitalis erat ual
de: per quam et spiritum meruit pro
phetie. Ordine nrm summo honore
uenerabatur: et hoc ei sepiissime
contigisse fertur. ut cum aliqui mo
nachorum siue abbatu ad eius
hospitium diuertere proponeret. illo
rum aduentu ipa presciret: atq; i
hunc modum hylaris familie dice
ret. Tali ac tali die illi et illi abbates
siue monachi ad nos uenturi sunt:
preparate eis necessaria. Quod ita
fcm est. Visionem quadam mirifi
cam de ordine nro uidere meruit:
que in ordinis amorem illam plu
rimu accendit. Tempore quoda
capli gñalis de ipso caplo scala mte
pulchritudinis usq; ad celum uidit
erectam: dñm q minicu scale super
caplin respicientem. Cuius latera
et gradus tanti splendoris erant:
ut radios solares superarent. **No**
Quid autem significasse tibi uide
tur hec uisio. **Mo.** licet omnia q
in eodem caplo tractabantur ab

abbatibus qui ex diuersis mundi partibus
illuc confluerant. diuina inspiracōe
fierent: hanc dubiū tamen quin scti
angeli descendentes et ascendentes ea
dem xp̄o ob curus honorem fiebant
nūciarent. **Pro.** Videtur michi scti
her ut ego in uisione hac scti iacob pa
triarche equalis: quem similem ui
sionem in bethel scriptura uidisse
cōmentor. **Pro.** Iudicio humano
uidetur her uisio illa superior: eo q̄
illa facta sit in sompniis: ista uigi
lando in excessu mentis. **Sequenti**
caplo cum relata fuisset her uisio
abbatibz: exultantes in spiritu a
iebant. Vere terribilis est locus
iste: non est hic aliud nisi domus
dei et porta celi. **Itē.** Alio tempe
cum in die purificationis dñe
nre scti marie uirginis. clerici a
liisq; ministris diuino nutu ab
sentibus sola iaceret: intra se tristis
dicebat. **Modo** hic sola taces: nec a
liquod obsequiū more ecclesie vniuer
salis hodie bñ dei genitrici marie
impendis. Dum talia in mente uol
ueret: spiritus eius mirabili dei uir
tute eductus: ab angelo in celestē
iherusalem est deductus. In qua
marinā uidit processionē: ex di
uersis eiusdem ciuitatis ordinibus:
patriarchis uidelicet. prophetis. a
postolis. martiribz. confessoribus.
uirginibz: ceterisq; fidelibus. Et q̄
bus bñ ac bñi simul mcedebant:
et candelas ardentes in manibus
gestabant. Antiphonas siue respō
soria ad diem ptinencia. more eccle
militantis omnes decantabant.

Angelus uero uirginis ductor albe
ri ciuidā uirgini quam nouerat
esse consimilis meriti illam sona
uit: candelam porrigens ardente.
Tantus erat decore omnium: tanta
gloria in dispari tamen claritate
singulorum: ut nulla lingua fieri
sufficeret. Saluator uero xp̄s dñs
noster. qui caput est omnium
sctorum. splendor glorie. et sol iusti
cie. indutus pontificalibus. in tra
gestans in capite suo. cū baculo. a
rotas et anulo. et reliquis episco
palibus ornamentis: nouissimū
lotū cū sanctissima matre sua ma
ria tenebat. Cuius pulchritudine
omnis ille celestis exercitus mira
batur. Qui cum post tertiam sta
cionem inchoasset antiphonam.
hodie bñ uirgo maria puerum
ihesum pñtauit in templo. et ceteri
ingressi sunt templū ex auro q̄
mis q̄ constructum. Deinde iap
tus est misse introitus. uidelicet.
suscepimus deus misericordiam
tuam: et ab omnibus simul dñā
tatus. Interim cristo introeunte
ad altare. postq̄m expletū est km
eleison. a choris alternatim. post
gloria in excelsis quod ip̄e inchoa
uit. beatus prothomartir stepha
nus epistolam legit de libro ma
lachie prophete. uidelicet ecce ego
mitto angelum meū. Sanctus
uero iohannes euangelista gal
matica indutus legit euangelii
scdm lucam. uidelicet. postq̄m im
pleti sunt dies purificationis ma
rie. Quo perfecto dñs n̄r ih̄s xp̄s

secundum morem ordinis nostri. ad gradum
redit: et ab offerentibus candelas
suscepit. **P**redicta autem uirgo p
spiritu sentiens se ad corpus reuer
suram: candelam suam offerre no
luit. etiam angelo suo precipiente:
uolens illam ad terras secum de
portare. **Q**uod angelus considerans
candelam in manu eius fregit: su
periores partem auferens: et infe
riorem illi relinquens. **S**icq; ad cor
pus reuersa: partem eandem manu
conclusam se retinuisse inuenit.
De qua plurime fiebant et forte
usq; hodie sunt uirtutes: nā aquā
supersam infirmi bibunt et conua
lescunt. **T**am manifesta et tam sub
limis erat uisio. ut modū eius mi
nime intelligeret: dicens illud apli
cum de ea interrogaretur. siue in
corpe siue extra corpus nescio. deus
sit. **O**ns eustachius abbas de hem
menode. uisitatoz istī audiens hāc
uisionem. quibusdam abbatibz
referentibz: desiderio ueritatis cog
noscende integritate presentia hīc a
dit: et ab eius ore que dicta sunt
audiuit. **N**on Non possum uisio
nem apli hūc preferre: qui se usq;
ad tertium celum captū fuisse testa
tur. **N**on Nosti quid sit tertium celū:
Non Non. **P**rimū celū uisio
est corporalis: secundū. uisio spiri
tualis: tertū. uisio mentalis. **H**ac
uisionem in suo captu apostolus: si
nit et hec uirgo. **Q**uod uiderunt:
hec intellexerunt. **S**i autem queris
de loco: primū celum intelligas a
erum: secundū. sidereū: tertium.

empyreū. **I**n hoc corpora electorum
erunt: post resurrectionē gloriosā.
Utrū ad hoc celum nec ne corpore
capta sit hec uirgo: nescio. deus sat.
Aliam uero deus illi ostendit uisi
onem: multo hac excellenciozem.
Cum tempore quodam cogitaret
de abisso eterne predestinationis.
et de ineffabili sacramento atq; re
medo diuine incarnationis: scā
in excessu. uirginē coram se uidit.
ad instar cristalli per lucidam. **I**n
cuius uero contemplata est infā
tem pulcherrimū: regio dyadema
te coronatū. **H**abebat autē idē
dyadema quatuor flores eminetes.
qui ea intente sursum ascendentes
et uirginis cerebrū excrecentes. in
ramos arbores profecerunt: et mo
dico spacio tempus emenso. quatuor
mūdi partes impleuerunt. **Q**uorū
fructus erant pulcherrimi: odoris
eximii: mirisq; saporis. **E**t ecce sub
ramis eiusdem apparuit omne genū
humanū. a prothoplasto adam
usq; ad ultimū qui in fine mūdi
nasciturus est. **S**oli uero electi fruc
tus arboris carpebant. eisq; uesce
bantur: reprobi autem nichil ex
eis contingere uel uesci potuerunt.
In qua uisione tantam diuinitus
accepit scienciam: ut postea loqns
cum aliquo. more intelligeret utrū
esset predestinatus uel presatus. **S**i
uero predestinatus. satis cum illo
quasi cum contine loqui delectaba
tur: si autem presatus. more se ab
eius colloquio liberauit. **N**on Mi
ra sunt que dicis. **M**an Si dīs tanta

actalia uultis in uia. quanta putas
illis ostendet in patria. Reuera. que
oculus non uidit nec auris audiuit.
nec in cor hoīs ascenderūt. **D**ic q̄
dam cum corporale quod ip̄a laue
rat. panno mūdissimo substrato.
radius solaribus per fenestrā finis
super genua sua desiccaret: ma
trona reuerendissimi vultus ad illā
ingressa. infantem pulcherrimū
quem gestabat eidem corporali sup
posuit et abiit. Quem cū amouere
ueller ignorans quis esset: ait infā
tulus. Sine me sedere sup linteamē
meū: sicq; in oculis eius disparuit.
Et cognouit quia xp̄c esset: qui sub
specie panis super sc̄m altare eidem
linteo inuolui consuevit. Multa a
lia huic reuelata sunt uirgini. que
michi non sunt relata: que forte ab
alijs sunt conscripta. Non est diu q̄
ab hac luce migravit: laboris sui
ac patientie mercedē receptura. **de**
sc̄moniali q̄ sc̄m mariā in sua al
sup̄cōt coronā de celo sup duētū nr̄m
in monte sc̄e demitē cōspexit. xxi.
In monte sc̄e demitē cōspexit. xxi.
Walburgis cenobio ordinis nostri
quod duob; miliaris distat a colo
nia. quedam sanctimonialis uirgo
ante annos paucos est defuncta.
nomine xp̄ma. Huic dñs et beata
eius genitrix uirgo semper maria.
plurima de secretis suis reuelauē:
ex quib; aliqua non per ordinem s;
sparsim tibi replicabo. Cum tempe
quodam in festiuitate assumpciōis
gloriosissime dñe nr̄e sc̄e marie ui
sitaret apud nos in heisterbach pre
dictus eustachius pater noster. et

essent cum eo plures abbates: in
ipsa sacratissima nocte iam dicta
uirgo de loco nr̄o uisionē uidit hui
usmodi. Cum abbas prefatus
ymniū de deum laudamus. nicho
asser. illa stans in choro suo men
tis excessum passa est: uiditq; celū
apertū super congregationē nos
tram. Et cum illo tempore oratori
um nr̄m totum esset lignū: utraq;
eius frontem auream esse cōspexit.
Sustollens oculos cū celū intueret
gloriosam dei genitricem uirginē
mariam. totius ordinis patronā
in sede splendidissima uidit residen
tem: et circa illam sanctorū multi
tudinē. quorū etas circa uiginti
quatuor annos esse uidebatur. Cū
uero chorus monachorū inclinādo
deuote cantaret. sanctus. sc̄s. sanct
dñs deus sabaoth: ip̄a beatissima
uirgo maria deuotioni eorū cong
tulans. coronam nitre pulchritu
dinis quales in ecclesijs pendere so
lent. per catenam auream super
conuentū de misit. loco autem no
di gemma erat pretiosa nimis ac
lucida: in qua scriptū erat. o demis
o pia o dulcis maria. De ip̄a gēma
tria procedebant brachiosa: que
coronā dependentē retinebant. Et
nomine uero maria radij quidā
creuites. nomina monachorum
singulorū eadem hora in choro ex
stentū que p̄ circuitū corone scrip
ta uidebantur illuminabant. In
eisdem nominib; magna erat in
equalitas. tam in positione qm̄ i
claritate: quia sc̄dm qualitatem

meritorū. erat claritas nominū. et quorūdam nomina qui recte
 auri tempe uenerant. quorūdam
 nominibus uidebantur signiora
 qui diu laborauerāt in ordine.
 Et quo colligitur q^d merita dñi fa
 mulatū non consistant penes
 spaciū temporis. non in labore
 corporis. sed magis penes feruore
 deuotionis. Cum autē uentū esset
 ad locum illū. in te dñe speraui nō
 confundar in eternū. coronā recte
 in celum. clara uoce dices. Sicut
 ego hodie sum in gloria mea: ita
 isti omnes meū erūt in eternū. Cū
 nichil apud nos de hac uisione su
 retur. theodericus de luche mona
 chus noster mane accedens ad ab
 batem nrm dñm henricū. con
 questus est ei. q^d eadem sanctissā
 nocte nichil potuisset habere deu
 otionis. anteqm uentū fuisset ad
 predictū locum ymni scilicet scūs
 scūs dñs deus sabaoth. De
 quo uerbo postea satis mirabat^r
 cum eiuisio recitata fuisset. ~
 Anteqm eadem uirgo scūmōialis
 ad ordinē ueniret. essetq^d nubilis
 et adultera. die quadam stans in
 ecclesia quadam cū lecto euuan
 gelio campanarius exisset putas
 se posse redire ante sanctus. et sa
 cerdos expletis secretis. dixisset dñs
 uobiscū. sur sū corda. et cetera q^d
 ibi sequūtur: ymago dei genitri
 cis semp^r uirginis marie. desup
 altare ad singula respondit. Illa
 nouitatem uocis considerans. ut
 campanariū abesse deprehēdit:

defectum illum gloriosam uirgi
 nem mariam suppleuisse per os
 sue ycone non dubitauit. Et quo
 nobis uerēdū inuitatur. si ibi
 desides et negligentes fuerimus:
 cum circa illud ineffabile sacra
 mentū tanta sint sanctorū obse
 quia. Et autem gloriosi nominis
 matris dei marie inuocatio egro
 tis salus sit et medicina: subiecta
 probabūt exempla. *de oratione ppōno
 xantēsi q^d p^ab^us scē marie a dupli
 ci infirmitate curatus est. xxii.*

Nobilis octo quandoq^d xantē
 sis prepositus. tempe quodā
 adoleſcentie sue duplici laborabat
 infirmitate: febre uidelicet acuta
 et fistula in locis nature secretiori
 bus. Quam infirmitatem ob ue
 recundiam medicis celans. et pro
 remedio sanitatis gnām nrām
 sanctam mariam frequenter in
 uocans. febre inualeſcente despe
 ratus et depositus. candelā more
 ſeculariū manu eius impressa:
 omnibus qui aderant uisus est ex
 spirasse. Et ecce bñ uirgo maria
 quam inuocauerat spiritui eius
 uisa est adesse cum filio: hys uer
 bis proueniens eum interpellans.
 Fili inquit: da michi puerū istū.
 Cui respondit. Mater. tuus sis.
 Ad quod uerbū mor cepit egrotus
 uel ut contristantibus uisum est
 mortuus respirare. atq^d cōfortari:
 in tantū ut in lectum suū iuberet
 se reponi. De febre p^r interreſſionē
 bñ uirginis marie: tunc plene
 curatus. Cum adhuc fistula labo

raret: tacito morbo p totam ciuitate
traiectensem missarū suffragia.
maxime de dñā nrā pro sua inco
lunitate sibi impendi postulauit.
Et quia medicinam spiritualem
medicane corporali preposuit: an
teq̃m misse essent perantate sacra
menti uirtus fistulam dirupit: et
sanies erupit: sic q̃ integraliter
sanatus pro graciārū actione cru
ce signatus est. Eodem tempore
ueniens uertellus domū ordinis nrī
dn̄m walterū q̃nq; magistrū suū
et tūc nouiter ibidem conuersum.
modo abbatem uilariensem. ibidē
reperit et salutauit: cui etiam per
ordinem hystoriam sue curationis
recitauit. hoc adiciens. Vtinā mo
do non esses hic: ut simul mare trā
sire possemus. Quem cū interro
gasset de quibusdam uicijs quibz
illum aliquando subiacere noue
rat: et si se de illis emendasset: et
ille respondisset non: subiicit. Cer
te malas graciās curatori et cura
tria uestre rependitis. Postea uero
casina propter ip̄m in episcopatu
traiectensi or̄tū est: et exstitit cau
sa multorū malorū. Hec nobis
predictus retulit abbas walterus.
Qm̄ medicinale sit nomen marie:
quodam tibi iocūdistimo pandā
exemplo. *De dñā cui s̄ maria p lingua*

ab hereticis prestula nouam restitit

Ante hos *ii. Caplin. xxiii.*
annos cum catholici contra
abheres hereticos fuissent signati
et tunc non modicū ab eisdem
idem essent heretici exacerbat: duo

honesti clerici per terram illorum
transitum facientes. cum ecclesia
uidissent in uia desolatam: unus
ait alteri. Sabbatum est: intrem
ecclesiam hanc. et dicamus missā
in honore dñe nrē scē marie. Por
tabant em̄ secum librū. calicem et
indumenta sacerdotalia. Anteq̃m
esset missa completa: heretici pro
diti sunt. Qui armata manu in
trantes: et sacerdotem de ecclesia
trahentes linguam eius radicis
abstulerūt. Quem socius cū multo
labore cluniacū deducens. mona
chis comendauit. Illi uero sicut
uiri catholici et religiosi. sacerdotē
catholicum et notum. propter fi
dem xpi et genitricis eius marie
honorem. tam crudeliter mutila
tum deuote susceperunt: omne
ei humanitatem exhibuerunt.
In nocte uero epyphanie cum sol
lemnies decantarentur uigilie:
baculo parietem pulsans mīstros
aduocauit. Qui cum querebant
quid uellet. et ille se in oratoriū de
portari signaret: uolentes ei p̄ce
non acquieuerūt. Tandem īportu
nitate eius tediati: in ecclesiam
eum ducentes. ante altare quoddā
deposuerūt. Qui cū matrē misericō
tota mentis deuotione inuocasset.
illa ei apparetis. et carnem lingue
formam habentem in manu te
nens respondit oranti. Quia p̄
fidem filii mei. et honorem michi
exhibitiū. lingua tua priuatus
es: ecce nouam tibi restituo. Aperi
os tuū. Quod cum fecisset: dignis

ori eius immixtis. radici lingue pre
stite carne eandem coniunxit et vni
uit: sicq; disparuit. Qui mox cū
angelo in uocem laudis erumpens.
clara uoce clamauit. Aue maria
gratia plena dñs tecū. usq; in finē.
Quam salutationē cū crebrius re
peteret stupentes accurrere nūstri:
accurrerūt et de choro monachi. de
tam puro et tam iocūdo miraculo
deum eiusq; genitricem glorifican
tes. Non inemor collati sibi bene
fici clericus: in eodem cenobio frā
est monachus. Cum iohannes sco
lasticus rancensis circa idē tēp⁹
esset in prouincia albiensiu cum
exercitu dñi audiens de tanto mi
raculo in reditu cluniaci uenit. i
am dictum monachū sibi ostēdi
petiit et obtinuit. lingua uidit:
ab eius ore que dicta sunt audire.
Sicut nobis retulit idē iohannes
reliqua carne candidior est: adif
ficatricem in loco presbiteris ser
uans. Huius miraculi testis est
uniuersus cluniacensiu cōfētus
usq; hodie.

**De adam monacho de
lucha p'scām mariā a scabie capitis
saluato et de salutib; q's opatur in
adam mōte pessulano. xxiiii**

Adā sacerdos et monachus de luc
ha cuius supra memini capitulo
decimo septimo. considerans me
in huiusmodi miraculis delecta
ri: et multa caritate michi de se
ipso retulit quod dicturus sum.
Cum inquit essem puer. ita caput
habebam scabiosum: ut pre fe
tore putredinis eius meū sedere

uel legere scolares retulerent. Pri
ma oratio quam didici: salutatio
erat angelica. Adhuc puerulus
satis eam frequentans. Cū apud
monasteriū westfalie positus fu
issem ad lictoras. et eundo ad sco
las sine ad matutinas cotidie
transirem p quādam ecclesiam
conuentualem ex necessitate uie
sine intermissione ante oratori
um in honore dei genitricis ma
rie dedicatum: cum tribus ue
uis totidem feci salutationes.
Nocte quadam putans ad matuti
nas fuisse compulsum. surrexi
tremens: et cū uenissem ad iam
dictum monasteriū esset q; ora
torum clausum. tribus uicibus
scdm consuetudinem genua flet
tendo dñam nrām scām mariā
angelico uersiculo salutau. Sic
gens uero inueni ostiū apertum:
et tanta erat in ecclesia claritas
ut fulgore meridiano assimila
retur. Quam cum stupidus in
trassē: uidi ante maius altare
septem matronas pulcherrimas
residentes: unam in medio que ce
teris clario: erat. et sex hinc inde
id est tres a dextris et tres a sinistri.
Media uero me uocans. cū propi
us accessissem. ait. Bone puer: q
re non adhibetur cura capiti tuo.
Respondente me dñā. satis circa
me laborauerūt amici mei. sed
nichil profecerūt: subiūcti illa.
Nosti que sum? Cum dicerem. nō
dñā: respondit. Ego sum mater
xpī: et dñā huius oratorij. Quia

mei memoriā sollicitus es habere: ego tibi curam adhibeo. Accipe fructus ligni fusilis. et fac tibi hodie ex eo lauare caput tribus vicibus ante missam. in nomine patris et filii et sp̄s sc̄i: statim q̄ curaberis. Et adierit. Accede ad me. Quod et feci. **F**lectente me coram ea genua: manū sup̄ caput meum ponens ait. Ab hac hora usq̄ ad diem mortis tue non dolebis caput. **M**ane uero quidam femine que me nutriuit omnia retuli. Que in uallem prociuiam descendens. et ostensos fr̄s colligens. predicto modo caput meum lauit: statim q̄ conualui. Dolorem uero capitis nūq̄m ab illa passus sum: cum tamen hoc in ordine satis sit miraculosum. **N**o **U**t uideo medicina h̄c uirginis marie nichil efficacius: nichil salubrius est. **N**o **N**ec mirum. **I**p̄a medicum genuit: ip̄a medicinam generis humani ex se produxit. **U**nde scriptum est. Germinet terra herbam uirentē sc̄dm̄ genus s̄c̄i: id est maria xp̄m̄ hominē. aīatū corpus sumens de uirgine nasci dignatus est. **I**tem expressius in ecclesiastico. Altissimus de terra creauit medicinā: id est ex carne uirginis marie saluatorem. **I**hesus interpretatur saluator siue salutare. **Q**uia saluator. medicus est: quia salutare. medicina est. **Q**uia maria terra sit: testis est ysaias. qui dicit. aperiatur terra et germinet saluatorem. **Q**ue de hac terra creatus sit: idem propheta dicit in p̄sona patris. ego dñs crea

ui illum. **E**t apl̄s dicit eum factum ex muliere. **Q**uid ergo mirū si ap̄d ip̄am sunt medicamina sanitatū: que ortus est aromati. **D**ilectus meus inquit descendit in ortū suū id est in uterū meū: ad areolam aromati. **C**onsidera rupem amatoria. et alia loca. in honore ipsius dicata: et non miraberis. si parata fuerit ad medendū et efficax ad sanandū. **U**nde in monte pessulano ubi fons est artis physice tantas operatur sanitates. in quadam sua ecclesia: ut medici gratie inuidentes paup̄culis infirmatibz et pro remedio sanitatū ad se confluentibus dicere soleant. **I**te ad ecclesiam sc̄e marie. deferre ei lumen: et recipietis sanitatem. **E**t cum hoc pronunciant: pauperes ab eis passi repulsi. ad ipsam confugiunt et sanantur. **N**umquid non uides qm̄ celerē sanitatem consequatur febricitantes. ieiuniū triū sabbatorū usq̄ post solis occasum ip̄i uouentes. **N**o. **U**ideo et amiror. **N**o **C**onsidera yconam eius in sardanay: que in carnem uersa oleū sine cessatione stillat. **H**uius rei testes innumerabiles sunt: qui in eodem loco in instanti uenientes. oleū quod in oculis ip̄orū de eadem sacra ymagine receptum est: tam nobis qm̄ ceteris religiosis distribuerūt. **I**n quibusdam uero ampullis te teste idem oleū incipit incarnari. **Q**ue uirtus nōis marie demones fuget: presto sunt exempla. **dē cōuerso qui per aue maria ab infestacōe dyaboli libe**

Retulit michi **ratus est. xxv.**
 walterus de birbet monachus
 de hēnemrode dyabolū auidam con
 uerso ordinis nri ita fuisse infectū.
 ut non per signacionē. non per ali
 quā oracionem ab illo posset libe
 rari. Visibiliter illi apparens; mul
 tis modis eum terruit. Quasi
 est ei a quodam uirō religioso; ut
 angelicam salutationē contra oc
 currentem proferret. Quod cum
 fecisset. malignus sp̄s quasi turbē
 impulsus clamauit. Dyabolus dē
 tes eius excutiat: qui te hoc docuit.
 Sicq; liberatus est ab eo. **de inclusa**
que eodē bñficio illusiones dyaboli
inclusa qdam euasit. Capl. xxvi.
 sicut michi retulit subprior noster
 qui illam nouit: diu a demone sub
 specie angeli illudebatur. Non ei da
 ta fuerat discretio spiritūū. Dyabo
 lus sepius falsa quadā circumfusus
 claritate illi apparuit: et seminā sim
 plicem familiaris alloquens. Die
 quadam in huiusmodi uerba pro
 rupit. Nūc uenio remunerare te. Re
 quisita eodem tempore a cōfessore
 suo quomō haberet. cum ei respon
 deret optime: sacerdos sicut uir pru
 dens fiduciam responsionis eius cō
 siderans. causam inquisiuit. Cui cū
 confiteretur qd ab angelo dñi crebri
 us uisitaretur: sciens ille docente a
 postolo angelum tenebrarū se trās
 figurare in angelū lucis. respondit.
 Quando angelus denuo uisitabit te:
 dices. Rogo dñe mi. ut dñam meā
 scām mariā michi ostendas. Quod
 si fecerit uisa ea genua flectes. & dices.

Aue maria gracia plena dñs tecum
 et cetera. Et si tūc subsisterit: fictio nō
 est. Sim autem: scias tibi a dyabolo
 illudi. Que cū fecisset sicut fuerat
 edocta: ait dyabolus. Vt quid deside
 ras uidere illam? Bene tibi sufficē
 debet presentia mea. Illa foriter in
 stante: opere dyabolico uirgo nūc
 pulchritudinis se oculis eius obteat.
 Qua uisa mox ad pedes eius inclusa
 se prouoluit: et contra fantasma
 angelicam salutationē proferēdo.
 in turbine illud resoluit. Quam
 tamen inimicus euanesceus tñ
 terruit: ut amens frā. uir post amū
 dimidiū mulcorū precib; adiuta
 sensum reciperet. Vides nūc quāti
 sit ponderis nomē uirginis marie.
Nō Bene uideo: et non sine am
 ratione tam ex pñti qm ex pñtis
 exemplis uirtutē eius considero.
Mō Inuocatio nōis marie nō solū
 corruptores mentū id est demones.
 sed et corruptores corporū scilicet
 malos et libidinosos hoīes enervat.
de matrona que per Aue maria
ab oppressione adulteri liberata

Matrona quedā **est. Capl. xxvii.**
 cuiusdam honesti militis
 uxor: instinctu dyaboli milite aliu
 admisit. Que post tempus aliqd
 inspiratione diuina ducta penitē
 tia de crimine doluit: et adultero
 procius contradixit. Ille uero ma
 riti eius absentia obseruans. domū
 illius intrauit: et cum solam repe
 risset uerbis solitis ad crinen soli
 tū inuitauit. Quod cum illa ren
 mueret: vi remitentem opprimere

missus est. Et cum uideret se illi non posse resistere, utpote femina debilis ac delicata fortissimo militi: ad totius castitatis patronam confugit dicens. Rogo te domina sancta maria, pro illud sancti aue maria: quatenus in hac hora liberes me. Ad quod uerbum uirtus omnis in milite defecit et emarcuit: et femina se ab eius amplexibus exciciens, incorrupta euasit. Postea requisita a milite de causa utriusque sibi subtractarum: respondit illi. Non mea uirtute sed gloriosi nominis domine nostre sancte marie hoc actum est. Quod cum audisset ille territus est: nec amplius adulteri uerbum ad illam facere presumpsit. **Mo.** Benedictum sit nomen marie. **Mo.** Quia uincula soluantur eius uirtute: etiam per exemplum tibi ostendam. **De quodam milite cui uincula preceps sancte marie eodem sunt dirupta. xxviii.**

Et tempore quo dominus engelbertus archiepiscopus coloniensis edificauit castrum in furstenberg, contra nobilem uirum gerhardum de brubach: iuuenis quidam miles de eius exercitu theodericus nomine facere uolens sibi nomen, ante idem castrum captus est. Qui ibidem in carceratus: cum pecuniam pro sua solutione dare spopondisset, extractus de carcere positus est in domo superiori. Cui addita sunt uincula, et secum ad custodiam deputati. Habebat enim circa pedes annulos ferreos, et circa brachium eiusdem generis manica: que amplexa carceris parietis caute satis erat infixa. Nocte quadam cum esset dormiens

inter sex satellites tam se quam reliquos captiuos custodientes, et dominam nostram sanctam mariam, nec non et alios sanctos solito timore castiter obdormiuit. Et ecce in sompnis uidit se transpositum in monasterium nostrum. De quo cum uellet egredi, sedens in equo more femineo necessitate uinculorum: dixerunt ei duo ex monachis nostris manegoldus scilicet et henricus, cognati eius secundum carnem. Nolite egredi sed reuertimini: quia sancta maria de heisterbach liberabit uos. Hoc etiam nomine uocatur domus nostra. Ad quod uerbum ille euigilans gaudens est. Et de uisione cogitans utrumnam uera esset an fantasma sanauolens: mor ut digitos ad mouit pedem unum sine difficultate extraxit. Simili facilitate manum a carceris liberauit. Sepius ista temptauerat: sed non profecerat. Cumque ex motu uinculorum unus seruorum euigilasset: territus miles arcum reponere uoluit nec potuit. Tunc primum intelligens tale miraculum dei genitricis marie meritis carceris gestum, seruo rursus obdormiente leuiter surrexit: et uincula adhuc seruans in uno pede, per linteamentum per fenestram se dimisit, et fugit. Quod dum seruus comperisset, clamore fugam eius prodidit: sed manus humana capere non potuit, quem uirtus diuina protegit. Multi enim tubis et canibus insecuti sunt: et cum sepius in proximis frutectis latitaret: inuenire eum non potuerunt. Qui ad nos ueniens

eosdem circulos pro gratiarū acce-
 super altare b^ete marie uirginis
 obtulit: et qualiter eius meritis
 liberatus sit nobis per ordinem
 recitauit. Acta sunt hec Anno grē
 millesimo ducentesimo decimo nono
No. Quia eosdem circulos uidi: a-
 plius eidem credam miraculo. **mo.**
 De hoc etiam q^d timores pellat no-
 men marie: rem quam muper au-
 diui tibi referam. **de sacerdote de**
posilche cui s^a maria apparens rōres
apostolice cōstruorū tēpauit. xxx.
 In illa dyocesis reuerentis sacerdos
 quidam perrodian regit: uir scdm
 possibilitatem suam multe hospi-
 talitatis atq; laudande castitatis.
 Idhuc enī corpore uirgo est. Die
 quadam quedam ex conuersis no-
 stris hospitio recipiens: ait ad illū
 Ordinem ur̄m plurimū diligo: q̄a
 multū boni michi contigit p̄ eum.
 Antiphonā illam gloriosam scilicet
 Salue regina misericordie. ab
 illo habeo: et quid michi propter
 illam contigerit ad edificacionē
 uobis enarrabo. Ad omnes horas
 meas illam dicere consueui. Cū
 die quadam campū breuē transi-
 rem quadam uisitare inclusam.
 iuxta ecclesiam solitariā habitātē:
 orta sunt tonitrua tam ualida.
 ictus ictu succedens. uires ambu-
 landi michi adiuuarent. Veniens
 tandem cū multo labore simul ac
 timore ad ecclesiam ip̄am intraui.
 et coram altari me prosternens.
 pro ip̄a tempestate dñam nr̄am
 scām mariam interpellauī. Et

ecce matrona uirginei uultus.
 magniq; decoris de altari ad me
 ueniens: cum admirarer que nā
 esset. illa prior me alloquitur est di-
 cens. Quia antiphonā. Salue regi-
 na misericordie. libenter ac frequē-
 ter decantas: nūquā tonitrua neq;
 fulmina quorū timore sepius af-
 fligeris. te ledent. Sicq; ad altare
 rediens: in oculis meis disparuit.
 Et statim intellexi: quia ip̄a esset
 clemens illa pia ac dulcis maria.
 Ab illa enī hora usq; hodie a timore
 predicto quo nimis afficiebar:
 meritis beate marie uirginis sum
 liberatus. **Nov.** Quantū ex hac
 uisione colligo: uidetur q^d in sequē-
 tibus cantilenis et ymnis alijsq; ca-
 tibus in honore eius dictatis. plu-
 rimū delectetur. **Mon.** Hoc certū
 est: si tamen humiliter et deuote
 in eis laudetur. **De b^ea elizabeth de**
scouaia q̄ ad illū uersū Audi nos.
uidet scām mariā pro cōuentu ora-
te. Caplin xxx.
 Tempe quodā. **te.** Caplin xxx.
 Stant ex relatione didici religi-
 osorum. cum conuētus sanctimo-
 nialiū in scouaia. sequētiā. Ave
 preclara maris stella. in quadam
 sollempnitate scē dei genitricis ma-
 rie. deuotissime decantaret: uenera-
 bilis uirgo elizabeth tūc ibidem
 magistra mentis excessū passa. ad
 illum uersiculū. Audi nos nam te
 filius nichil negans honorat. ui-
 dit dñam nostrā scām mariam
 flexis genib; pro eodem cōuentu
 preces fundentē. Ab illa enī die usq;
 hodie ex institucōe iā dñe elizabeth

idem conuentus ad eundem uersiculi
cum sequentia decantatur ueniam
petere consuevit. *De clerico cui ad illu
uersiculu ora uirgo. sancta maria pa*

Apu^d nam in os misit. *xxxi.*
monasteriu^m sci crispini sto
lasticus quidam fuit no^me daniel:
pueros illic instruens. Huic consue
tudo fuit diebus singulis eiusdem
ecclesie scriptam intrare: et coram
altari genibus flexis predictam se
quentiam in honore dei genitricis
marie decantare. Hoc cum p^{er} aliq^{uod}
tempus actiuisset: et ad illum uer
siculum. ora uirgo nos illo pane
celi dignos effici. semp^{er} surgendo ue
niam peteret: die quadam beata
uirgo sup^{er} altare stans illi apparuit:
et panem puulu^m niue candidiore^m
in manu tenens. ut os aperiret pre
cepit. Que cum ori eius inuississet:
tantam ex eo sensit dulcedine^m. ut
omne mel et fauu^m superaret. Huic
nem^{inem} hunc d^{omi}nus daniel abbas sc^{ilicet}ona
uie bene nouit: qui michi et ipsa
uisionem recitauit. Vis nu^{nc} scire
quia no^mis eius inuocatio etiam te^mp
tationes compescat. *No* Hoc scire
necesse est: quia temptationes fre
quenter nos molestant. *monach^{us}*
Dicam tibi quod audiui ab abbate
n^{ost}ro. et ipse se hoc didicisse ueraci re
latione testatur. *De milite prop^{ter} d^{omi}n^{um}
sui uxorem te^mptato que^m sca^m maria per*

Miles osculum liberauit. *xxxi*
quidam etate adolestens: cum
quodam milite diuite d^{omi}no suo a q^{uo}
beneficiatus erat. habitabat. Et licet
etate flo^{re}ret: amplius tam^{en} flo^{re}

bat uirtute uirginitatis. Inuidia
operante dyaboli: ab uxore d^{omi}ni su
grauissime cepit temptari. Qui
cum p^{er} annu^m eadem incessanter te^mp
tatione laboraret: iamq^{ue} ei intolle
rabilis esset. submota uerecundia do
mine sue quid pateretur aperuit.
A qua repulsam passus: amplius
affligebatur. Casta cu^m erat matro
na: et uiro suo fidelis. Veniens ad
quedam heremitam de cui^{us} consilio
totus pende^{bat}: passionem suam
illi cum lacrimis confessus est. Qui
uir sanctus fiducialiter respondit.
O: nichil aliud nocet tibi. Ego tibi
dabo consiliu^m: ut desideriu^m tuu^m con
sequatur effectiu^m. Per annu^m istum
singulis diebus si fieri potest in ec
clesia d^{omi}nam m^{atri}am dei genitricem
mariam cencies cu^m totidem uenis
angelico uersiculo salutabis: et
quidquid uolueris per illam ipe
trabis. Sciebat cu^m q^{uod} castitatis a
matre iuuen^{em} castu^m licet in errore
positu^m. non desereret. Cumq^{ue} unius
in multa simplicitate d^{omi}ne n^{ost}re sca^m
marie inuictum obsequiu^m iⁿpendit:
die quadam sedens in mensa d^{omi}ni
sui recordatus est. quia dies eadem
terminus esset anni. Et statim sur
gens equu^m suu^m ascendit: uicinasq^{ue}
intrans ecclesiam orationes solitas
expleuit. Qui cu^m exiret de ecclesia:
uidit matrona pulcherrima omni^m
decorem humanu^m transcendentem
equu^m suu^m p^{er} frenu^m tenentem. Miran
que nam^{que} esset: illa respondit. Pla
cet me tibi species mea. Dicente mi
lite. nu^{nc}q^{uam} pulchriorem te uidi:

illa subiūit. Sufficeret tibi si me
posses habere uxorē. nec ne? Cui cū
responderet. cuilibet regi bene sufficeret
species tua. et brūis iudicaretur con
sortio tuo: subiret illa. Ego ero uxor
tua. Accede ad me: et da michi osculū.
Et coegit eū. Dixitq. Modo iudicate
sint nuptie: et in tali die corā filio
meo perficientur. Et quo uerbo cog
nouit eam esse matrem dñi: cuius
castitas humane congraudet integ
ritati. Apprehendens q. strepam equi
eius ut ascenderet precepit: cuius
auctoritate miles pressus obeduit.
Ab hora illa tam plene a temptacōe
illa liberatus est: ut etiam uxor dñi
sui miraretur. Hec cū heremite re
crasset per ordinem: ille genitricis
dei marie pietatem simul et hūilita
tem ammiratus respondit. Ego inter
esse uolo dici impiariū tuarū. Interi
de rebus tuis disponas. Quod cum
fecisset: et heremita uenisset ad diē
prefectū. dixit iunem. Sentis aliqd
doloreis? Respondente illo. nō: cū scdo
post horam id ipm ab eo sciscitaret:
respondit. Modo sentio. Qui paulu
lū agonizans. spm exalauit: et ce
lestem thalamū intrauit. *de scāmo
mali quā per alapam liberauit cum
amore clerici esset accensa. xxxiii.*

Quodam sanctimonialis uirgo
a quodam clerico uerbis luxu
riosis stimulata. intantū flante
beemoch. cuius anhelitus etiam
prunas ardere facit succensa est:
ut corde et ore petitioni eius conse
cueret: promittens q. dicto cōpletorio
ueneret ad locū conditū. Erat enī

custos ecclesie. Dicto cōpletorio cū
conuentus ascendisset dormitoriū.
et illa exire uellet de oratorio: in ipō
ostio xpm manibz in cruce expāsis
stare conspexit. Cui cum egressus
non pateret: ad ostiū quod erat in
opposito cucurrit. Ita succensa fuit
in amore clerici: ut pene rationis
expers. quid circa se diuinitus agere
tur minus aduerteret. Quid plu
ra? Omnes ianuās adyt: et cruci
fixū in omnibus inuenit. Tūc pri
mū ad se reuersa: et territa dicit.
forte uoluntas dei non est: ut usqñ
uadas. Solita fuerat eadem uirgo
singulis diebus specialem quā dā
orationē dicere de passione dñi: qm
dñs in tanto periculo tenuerā
uit. uisione tam utili. Que tremēs
ante ymaginē dei genitricis marie
se prostrauit: de peccato suo ueniā
postulans. A qua cū ymago facē
uerteret. et illa obnixius supplicatu
ra propius accederet: ymago mar
illam eius manu percuisset dicens.
Quo vis me fatua? Vade in dormito
riū tuū. Tam fortis erat alapa:
ut in terram ruens sic iaceret. usq
ad tempus matutinale. Cū signa
in dormitorio sonarent. et illa in
oratorio non pulsaret: putantes
eam esse in oratione. uel pressam so
pore: intrantes et in multo defectu
illam repertentes: postqñ resolla
ta loqui potuit: omnia que circa
se gesta sunt ad honorem dei sorori
bus suis recitauit. Licet grauis esset
alapā: procius tamen a temptaci
one per illam fuit liberata. Dura

morbis. duram requirit medicinam
No. Valde accendere debet sexū iurile
 in honorem dñe nre scē marie. q̄ in
 milite temptationem compescunt
 ip̄m deosculando. in femina in aril
 lam eius feriendo: cum utriusq̄ uo
 luntas mala fuerit ac peruersa.

No. Per hoc cū ostendit q̄ sexū
 nr̄m non abhorreat: p̄mimo eque
 ut femineū diligat. Magis etiam
 docet ut dñā ancillam peccantem
 castiget. q̄m seruū. **Non** Placet
 quod dicitis. **No.** Referam tibi ali
 ud benignitatis eius iudicium:
 adhuc isto gloriosius.

De beatrix custode. Cap. xxviii
 In monasterio quodam sc̄monū
 aliū cuius nomen ignoro: ante
 non multos annos uirgo quedā
 degebat uoīe beatrix. Erat enī cor
 pore speciosa: mente deuota: et ī
 obsequio dei genitricis marie fer
 uentissima. Quociens illi specia
 les orationes siue uentis secretius
 offerre potuit: pro maximis deliciis
 reputauit. Facta uero custos: hoc
 egit tanto deuotius quanto liberius.
 Quam clericus quidam uidens et
 concupiscens: protari cepit. Illa uer
 ba luxurie spernente. istoḡ tanto
 importunius instante: serpens
 antiquus tam uehementer pectus
 eius succendit: ut flammā amo
 ris ferre non posset. Accedens uero
 ad altare beate uirginis marie
 patronē oratorū sic ait. Domina:
 quanto deuotius potui seruū tibi.
 ecce clauēs tuas tibi resigno: temp
 tationes carnis diuicius sustinere

non ualeo. Positisq̄ sup̄ altare
 clauibz: clam secuta est clericum.
 Quam cū miser ille corrupisset:
 post dies paucos abiit. Illa cum
 non haberet unde uiueret: et ad
 claustrū redire erubesceret: facta
 est meretrix. In quo uia cū publi
 ce quindecim annos transegisset:
 die quadam in habitu seculari.
 ad portam uenit monasterii. Et
 cum dixisset portario. nosti beatri
 cem quandoq̄ huius oratorū cus
 tricem: respondit. Optime noui.
 Est enī dñā proba et sancta: et si
 querela ab infanzia usq̄ ad hanc
 diem in hoc monasterio cōuersa
 ra. Illa uerba hominis notans.
 sed non intelligens: dum abre
 uellet. mater misericordie in effi
 gie nota ei apparens ait. Ego per
 quindecim annos absentie tue of
 ficiū tuū suppleui: reuertere nūc
 in locum tuū et age penitentia:
 quia nullus hominū nouit ex
 cessum tuū. In forma siquidem
 et habitu illius. dei genitricis uirgo
 maria uices egerat custodie. Et
 mox ingressa. q̄m diu uixit gr̄as
 egit: per confessionem circa se
 gesta manifestans. Q̄ pusilla
 nimes p̄ eam confortentur: sub
 sequens ostendit exemplum.

**De milite in uigiliis deficiente quē
 sancta maria confortauit. xxv.**

Miles quidam iuuenis ac deli
 catus in hēmenrode ante ā
 nos paucos est cōuersus: uoca
 bulo henricus. factus monachū
 cum die quadam a quodā suo

comilitone requireretur. quomodo
ei ordo placeret. et quomodo haberet:
respondit. Optime michi placet or
do. et bene habeo: sed per tempus ual
de male habui. Interrogatus de cau
sa. quia hominē dilexit et edificare
uoluit: subiūxit. Quando primo
conuersus sum ita erant michi g
ues sollempnes uigilie. ut quotiens
cumq; oportebat ire ad matuti
nas timore ac tedio illarū tam cor
pore qm corde tabescerem. Nocte qdā
defectum passus: cum stare nō pos
sem. a priore de choro sum eductus
et in sede infirmorū positus: conuer
so ad custodiam michi deputato.
Mox in extasi factus contēplatus
sum dñam clarissimā. quā diuī
ordinis persone precedebant: p uia
que erat inter me et chorū itcedentē.
Habebat enī in capite coronam
diuersorū colorū: et erat more in
danto uelata. Cumq; michi propin
quasset quasi ex necessitate me tan
gens ueste percussit. et ecce subito
confortatus. ita omnis predicta tep
tatio conquieuit: ut ab illa hora
delucie michi sint ire ad matutinas.
Spero q dñā nrā maria fuerit: q
pusillanimes confortat ne tēptaci
onē succumbant. De hys a me re
quisitis idem henricus. non nega
uit. Et uero torpentes ad deuocōem
excitet. habes exemplū in disticcōe
quarta. caplo tricesimo. de xpiano
monacho nro: quem in oratorio
dormientem tetigit dicens. Non est
hic dormitandū. sed orandū. **Mo.**
Bene recordor huius capli. **Mo.** Et

uero pro suis uicijs de ordine erecti
brē uirginis marie misericordia
reuocentur sequens sermo declara
bit. **de henrico monacho cieto qui
meritis scē marie receptus est. Cap**
Eodem tempore quo **xxxvi.**
daniel monachus in hēmen
rode uir simplex et rectus. ultimā
mādit infirmitatē: laborabat in
eadem domo ydropisi alius quidā
monachus henricus nomine. ordie
sacerdos: non tamen adhuc lecto de
cumbens. sed ambulauit sufficiens.
Qui ad lectū infirmantis appropriās:
hec uerba ab eodem dantele audiuit.
Monachus ille multas habet brē
uigini marie referre grācias. Audi
ens hec henricus. miratus est: et in
quiri fecit ab eo quid in hys uerbis
notare uoluerit. Qui respondit enī
auxilio dñe nrē scē marie fuisse re
ceptum. Fuerat namq; ob excessus
quosdam moresq; reprobos idem
henricus eiectus de domo. Unde mi
nuū dolens die noctuq; lacrimis et
orationib; insistebat. inuocare bea
tam uirginē mariam ut ipsa ei re
gressum ad propriam domū dona
ret. Tempore generalis capli per ab
batem suū seniores interpellauit:
qui unanimiter ei contradixerūt.
eo q incorrigibilis existeret. Quod
ubi compertit. iratus brē uirgini
marie omne seruiciū quod ei impē
dere consueuerat subtraxit. Tandē
ductus de hoc penitencia. obsequiū
neglectū resumpsit: et ualefaciēs
portensibus ad hēmenrode rediit:
misericordiam quesuit sed non

inuenit. Suasit ei abbas qui solus
ei erat propicius. ut archiepiscopū
treuerensem adiret: et eius ope et in
teruentu ingressū obtineret. **Utrūq;**
factum est. Omnia tamen hec circa
illum gesta fuisse. per clementiam
dei genitricis marie predicto danieli
reuelata sunt. **Vis** nūc nosse quā
sincero affectu diligentes se diligant:
quantū dilectos honoret: et quam
mirificis reuelacionib; eisdem glo
rificent. **Mo.** Taha audire abis
michi est. **Mo.** Que diciturus sum:
multorū didici fida relatione. **De**
miris uisionibus monachi de
Plombardia karitjo. xxvii
quadam domo ordinis nri que ka
ritus dicitur: ante paucos annos
monachus quidam existit nōie
bertramus. Iste tam feruenti motu
caritatis dñam nrām scām dei geni
tricem mariam amabat: ut non
sine magno cordis cruciatu audire
posset. si forte dubitauit quis dice
ret uel legeret de corporali illius as
sumptione. Cum iam fecisset in
ordine quindē annos: iuuenis
adhuc etate. in uigilia assūptionis
eiusdem gloriose uirginis marie. ro
gauit abbatem ut sibi liceret ire
ad uicinam grangiam dicens se nō
posse audire neq; sermones ihero
nimi in choro. neq; sermonem in
caplo: timens quod predictū est.
Erat enī grangiaris. Abbas scā
tem illius turbare timens: amitt
eius petitionem. Cumq; uenisset iux
ta grangiam. angelus dñi mirabi
li quodam modo illum rapuit: et

ad spaciū iunius dicte iuxta parua
quādam ecclesiam. uicinam sans
castro fratris sui carnalis uiri no
bilis deponens. disparuit. Equus
uero cui insederat et seruis iuxta
grangiam dimissi sunt. Erat au
tem fluctuus qui sine navi transua
dari non potuit. inter castrum et
capellam. Qui cū sederet amissus
ubi nam esset. uel qualiter ad illū
locū deuenisset: uicinis quidam
splendidus de ecclesia exiit. et qā
dñā nrā sancta maria qñ oculus
ingredi ecclesiam mandaret. uoce
clara nūciauit. Ingressus ecclesiā
uidit scām dei genitricem uirginē
mariam in corpore glorificato in
sede nri decoris residentem. Sede
bant circa illam diuersi ordines
sanctorū: patriarche uidelicet. pro
phete. apostoli. martires. cōfessores.
uirgines. uidue. coniugati. Erat
autem hora nona. Quem uirgo
beatissima maria salutans fami
liarum. ait. Bertrame: meliores
sermonibus iheronimi. hic audis
sermōnes. Dicta nona a circūse
tib; per interualla dicte sunt et
horre relique: uespere uidelicet com
pletoriū. matutine. laudes. prima
tertia. sexta. Eratq; psalmorū sine
reliquorū cantū melodia tam
suauissima. et uocū tanta concor
dia: ut sermo nullus exprimere
posset. Deinde multū iocūditissimū
ei exhibens: uoce hilari ac dulci sic
ait. Bene scio bertrame quare nūc
egressus sis de claustro tuo. Non eis
pro certo me in utraq; substantia

id est corpore et anima glorificata: et die quadragesimo a mortuis suscitatum. **No.** Hys uerbis concordat uisio dñe elizabeth de sconauia. in qua legitur sub eisdem uerbis dñam matrem scām mariam ei resurrectio nem suam reuelasse. **No.** Tanto amplius fides adhibenda est huic uisioni. **No.** ut brā uirgo maria uerba predicta protulit. cōuētus ille celestis disparuit: et monach⁹ in loco se sue sessionis inuenit. **No.** Au tū diuino germamus eius de quo su pra dictū est adueniens. cum solū illum ibidem reperisset: et quid ibi solus sederet uel unde ueniret in terrogasset: omnia que circa se gesta sunt. ne laici scandalizaret p ordine recitauit. **Tunc ille.** Expectate hic frater: donec equū uobis adducam. **Mira res.** Festinante illo ad castrū: angelus dñi monachū in monteto in locum de quo tulerat illū reposu it. Reuersus miles cū non inuenisset quem dimiserat: apostatam siue cretū illum estimans ad monaste riū cursauit. ad quod dicto com pletorio ueniens. abbatem uocauit: et ubi nam frater tuus esset requi sit. Cui cum abbas signaret. uti expectaret usq; mane: et ille turba tus responderet: scio quia creasti cum. minaretur q; monasterio: rui to silentio respondit abbas. **Per** licentiam meam ad proximam grangia equitauit: non dubito quā ibi sit. **seruit simul:** et in ca pella conuersi forā orantē inueniunt. **Et cognouerūt ex testimonio illorū**

quia eadem hora qua miles eū iuxta castrū reliquerat: eandem grangia intrauerit. **No.** In hys que dicta sunt patet hunc iudico uirū duo bus antiquis propheta ezechiel scilicet et abbatue: ex quibus unus mirabiliter uidit que agebantur in iherusalem: alter uero de iudea subito translatus est in babilonē. **No.** Aliquid amplius in isto consi dero. Magis miraculosū uidetur cor pus glorificatū siue celestes ordies oculis corporis posse uidere qm in spiritu: qualem uisionem se ezechi el uidisse testatur. **No.** Consensio **No.** Maiorem iudico uisionē que sequitur. **O**ie quadam angelus dñi ex pte abbatis signū ei fecit ut ad portam ueniret: secutus est ille preedentem: et cū ad portam non inuenisset abbatem eodem signo ā gelus eum traxit in campū. Qui cum intraretur quoniam esset iu rus. et ille signis ex parte abbatis sequenti nimis esset impariūnis: uenerūt ad quosdam montes sub limes. Quibus transmissis locū ingressi sunt amenissimū: arboribus diuersi generis floribz nimis deliciasū. **Frater enī paradisi terre stris.** Inter cetera que ibidem uidit: duos senes splendidos enoch uideti cet et helyam conspexit et agnouit. Tenebant q; in manibus librum maximū litteris aureis conscriptū: uno tantū folio uacuo. **Et dixit ei angelus dñi.** Iste est liber pre destinationis: continens omnia nomina electorū qui ab inicio mūdi

usque ad diem hanc nati sunt. Cum autem
folium quod uacuū terminis perfectum
fuerit: mundus consummabitur. Et
ostendit ei nomen suū. Quod cum
letus legisset: adiecit. Numquid dele-
bitur nomen tuū de libro hoc. Iste
est liber de quo dauid dicit in psalmo.
Et in libro tuo omnes scribentur.
Et dñs in euangelio. Gaudete et
exultate quia nomina ur̃a scripta
sunt in celo. **Non.** Si in illo libro
soli electi scribuntur. quid est quod
propheta de reprobis dicit. Deleā-
tur de libro uiuentium. **Mo.** Psal-
mista hic loquitur secundum spiritum il-
lorum. qui de sua presumentes ius-
ticia: putant se ibi esse scriptos. Et
autem nullus reproborum in eo
scribatur: mox ostendit quod subiū-
git. Et cum iustis non scribatur.
Mo. Placet quod dicis: sed rogo
ut si aliquid adhuc nosti de hoc be-
ato uiro dicere michi non differas.
Mo. Tempore quodam cum esset
in oratione: uisam dei genitricem
maria et opposito sui super celsi-
tem uiuentem stare conspexit. Et
ecce fons aurei coloris e regione cum
impetu eripens: riuulum suum
ad pedes eius dirigebat. Cuius la-
pilli lapides erant preciosi: smarag-
di uidelicet carbunculi. topazii.
saphiri. iacinti. Cumque de uisione
intraretur: ait illi dñs nra sancta
maria. Nosti heretrane quid ista
significent. Dicente illo nō dñs:
respondit. Fons iste aurei coloris
ordo cisterciensis est: qui sicut au-
rum reliqua metallis: ita ceteros

ordines tam dignitate quam sanctitate
precellit in ecclesia. Illis iam ex
magna parte fluentibus a me: iste
speciali quadam prerogativa di-
lectionis non cessat fluere ad me.
Lapilli preciosi quos uides in riuu-
lo. speciales animi mei sunt in ordine:
et in obsequio meo plus ceteris fer-
uenciores. Sicque disparuit uisio in
oculis eius. Omnia hec recitata
sunt abbatibus tempore capituli
generalis. Multa alia uir iste beatus
uidit et egit digna relatu: quoniam michi
non sunt recitata. **Non.** Miror si ali-
quas uir tam sanctus habuerit in or-
dine temptationes. **Mo.** In prin-
cipio conuersionis sue ut audiui
de cibus regularibus plurimum tem-
tabatur: sicut uir nobilis et delica-
tus. Hoc cum dixisset abbati: intel-
ligens ille ex inuidia consuetudine
eius. spiritum sanctum esse in eo. res-
pondit. Roga deum quod uis: et
non negabit tibi. Orante ille: et
exauditus est. In illo tempore in
tantum delectabatur in cibus regu-
laribus: ut de licentia maioris ab-
stinencie abbati foret importunus.
Non. Beati sunt claustrales: qui
ad tantam familiaritatem dei
gemitibus marie admittuntur.
Mo. Non solum claustrales pri-
mo et personas seculares se diligen-
tes. mater pulchre dilectionis di-
ligit et honorat. ex quibus occurrunt
beate memorie walterus de bir-
beth cuius supra in diuersis locis
memini: quem non solum inferi-
oris ordinis homines. sed et reges

et principes. nobilesque uenerabatur.
audientes beneficia a matre dñi
sancta maria illi concessa. **Nov.**
Cui? fuit professionis uir iste ex
superioribus noui: sed quis fuerit
uel qualem duxerit uitam ante
conuersionē. siue conuersus in or
dine scire desidero. **Mo.** Quidquid
de illius actibus memoria dignū
noui: fida tibi pandam relatione.
Vita dñi walteri de birbeth. Cap.
gigitur walterus de birbeth **xxviii.**
nulla orundus existit: uir diues
et potens et nobilis ualde: cōsagui
neus henrici duos louante. Qui cū
esset milicie seculari adhuc etate
florens deditus. et in ea strēnuus
satis atq; nominatus: dñam mār
sanctam dei genetricem semperq;
uirginem mariam. ab ip̄a puericia
cepit inuocare et ex intimo cordis
affectu diligere: atq; ieiunijs. elemo
sinis. et missarū celebrationibus
honorare. **L**icet enī corpore deditus
esset ut dictū est tornamētis: corde
tamen totus erat in obsequio b̄e
uirginis marie. Tempore quodā
annū properabat ad quoddam tor
namētū milites habens in comita
tu. uenissetq; ad ecclesiam quādā:
illos ut missam audire uellent hor
tabatur. Quod cum recūsarent.
moram tantam sibi periculosam
esse pretendentes: illis recedentibus
ip̄e mansit: missam de scā maria
sibi cantari fecit. et obtulit: sicq; so
nos insecutus est. Cui cum aliqui
de tornamēto occurrerēt. et hoc ex
responsione illorū cognouisset: sub

uēit. **E**st ne adhuc inceptū: dicen
tibus illis. etiam: respondit. **Q**uis
foras ibi facit? **D**ñs walterus de
birbeth inquit. ip̄e in ore om̄i est:
omnibus prefertur: et ab om̄ib;
laudatur. **A**lys uero occurrentib;
et similia dicentibus: stupens am
mirabatur. quid nam hoc p̄ ten
deret. Actum est ineffabili pietate
b̄e uirginis marie. ut militem de
uotum in obsequio suo tardante:
interim in tornamēto honoraret:
eiusq; absentiam mirabili quadā
uirtute suppleret. **V**eniens tamen
ad locum armauit se et intrauit:
sed nichil magni illic egit. **I**usto ue
ro expleto. quidam ex milibus
hospiciū eius intrauerūt: et ut se
cum mihius agere dignaretur de
precabantur. **Q**uibus cū diceret.
que est causa petitionis ur̄e: respo
derūt. **H**odie cepistis nos. et roga
mus ut bene nos tractetis. **W**altero
negante ac dicente. ego uos non ce
pi: responderūt. **I**n rei ueritate. nos
hodie dexteras uobis dedimus: nos
signa uicā militaria ibi uidimus:
nos uocem ur̄am ibi audiui mus.
Et cognouit statim hoc actū fuisse
gratia beate marie uirginis: quā
honorauerat in missa. **N**o. **C**um
sit mortale peccatū ne exerceat
tornamenta: quomō b̄e uirgini
marie placere potuerūt oratio et
oblacio walteri. **M**o. **D**uo ibi con
mittuntur p̄cā mortalia: supbia
scilicet et inobedientia. **S**uperbia.
quia firmitati laudis humane:
inobedientia. quia fit contra pro

hibicionem ecclesie. Unde in tormenta
mentis occisi: extra cimiteria fide-
lium sepeliuntur. Cum autem obsequium
predicte misse. waltero potuisset
esse meritorium uite eterne. si factum
fuisset in caritate: nunc transiit
in mercedem temporalem. Opera
enim bona id est de genere bonorum.
temporaliter remunerantur. hoc
etiam p[er] illa ut quidam et scriptu-
ris probant. Abilem se reddit ad
graciam suscipiendam. Hoc ue-
rum esse sequens probat exemplum.
Cum alio quodam tempore
multas illas erectabiles querebat.
et inter multos stans missam au-
diret: sacerdos ut in canone cali-
cem leuanti crucem auream sub
eius pede conspexit. Cui amera
fuit cartula. hec continens uerba.
Crucem hanc defer ex parte mea
marie saluet matris xpi. amicus
meus waltero militi de birbeck. Qui
cum sacerdos legisset: post com-
pletionem misse. pulpitum ascendit
et clamauit. Est ne aliquis hic mi-
les qui uocetur walterus de birbeck?
Respondentibus quibusdam. ecce
iste est: sacerdos eum secum duxit.
crucem portavit: et ubi illam tene-
rent. uel quis miserit. intimauit.
Quam letus suscipiens. in h[abitu]
eode conuersus. eam abbati resign-
auit. Postea comitissa hollan-
die missis honestis uiris eandem
crucem sibi dari petiuit: et tali
modo obtinuit. Cumq[ue] conuentus
miseris responderet. non possumus
eam dare. nisi sit uoluntas fr[atr]is

walteri. sperantes q[uod] non annuere-
requisitus de hoc respondit. Ego
nichil proprietatis habeo: penes
abbatem est. Sicq[ue] dolentes illam
miserunt. Cuius aurum tam ful-
goris est: ut omne aurum in eius
comparacione palleat. Quam
commissa inter reliquias suas re-
posuit: ea uci non audens. Consi-
derans walterus adhuc in seculo
positus. tanta circa se beate dei
genitricis marie beneficia: int[er]
in illius amore succensus est: ut
in quadam paupere ecclesia. in
eius honore dedicata consilio sacer-
dote. fuit collo suo iniecto. seruum
glebe se illi super altare offerret.
soluens singulis annis censum
de capite suo: qualem serui origi-
narij soluere consueuerunt. Et
quia propter honorem regine
celestis scilicet s[an]cte marie se tam
ualde humiliavit: ipsa suum dilec-
tum etiam glorificauit. **S**olitus erat in uigilijs om[ni]
sollemnitat[um] beate uirginis
marie ieiunare in pane et aqua:
et sepe etiam in sextis ferijs ob re-
uerentiam sabbati. Die quadam
seruus ieiunans uas paruulum
fictile cum aqua obtulit: quam in
eius manibus diuina uirtus in
uinum optimum conuertit. Qui cum
gustasset aquam uinum fieri. seruum
secrete uocauit et arguit: dicens
sibi uinum pro aqua ministratum.
Quod cum ille negasset: asserens
se hausisse aquam de situla. uas
recepit et effudit: sicq[ue] aqua pu-

rissima impleta, ut securus esset p̄
 gustavit et obtulit. De quo dñi gul
 tasset sicut prius uinū inuenit: et
 mox seruo iratus sic ait. **P**t quid
 michi illudis en secundo: uinū pro
 aqua michi afferendo. Ad quod uer
 bum stupens seruus: cū iuramen
 tis maximus negauit. Tūc p̄mū
 intelligens ex multa misericordia
 dei genitricis marie hoc miraculū
 circa se gestum: eūdem seruū adiu
 uauit. ne illud umquā alicui hōm
 quo adiuuaret manifestaret. Ex
 quo colligitur. q̄ non cupidus erat
 manus glorie. Seruus uero tanti
 particeps miraculi. frater est arnol
 dus qui cum conuenit ad ordinem:
 iur sanctus. et multū ordinatus.
 cum monte Strombergh sepultus.
Anteqm̄ moreretur. idem miraculū
 ad dei gloriam publicauit: tūtes
 de thesauro occultato post mortē
 reddere rationem. **A**udiens sepe
 dictus walterus ordinē cisterciē
 sem bñe uirginis marie dedicatum:
 omnia que sunt huius mūdi. diui
 nas uidelicet honores et amicos ob
 illius amorem reliquit: et in hem
 mendo de cuius fama tunc temporis
 fuit et hodie clarissima fuit. habi
 tum regularem suscepit. In quo
 cenobio qm̄ humiliter sit conuer
 satus: qm̄ feruens fuerit et obedi
 ens. et in obsequio bñe marie deuo
 tus: testes sunt omnes monachi
 eiusdem monasterij. **P**salteriū ue
 ro. ymnos. cantica. et alias de dñā
 nra scā maria orationes pluriās
 in probatione didicerat: q̄ omnia

studiosissime frequentauit. **N**usse
 cotidiane dñe nre scē marie semp
 interesse uoluit: quidquid pene lo
 quebatur edificatoriū fuit. **I**tem
Quia non uerbis et aspectu. imo
 etiam odore fame eius multi edifi
 cabantur: magister hospitū creat⁹
 est. **T**empore quodam ductus est ad
 monasteriū spe curationis obsess⁹
 quidam: et in hospitio receptus. Erat
 enī rusticus. diues satis ac notus.
Qui cū nullo remedio posset sanari:
 non reliquis scēum. non orationib⁹
 monachorū: sepe dictus walterus
 auctoritate officij frequenter eū
 uisitans: orationes et rīginos q̄s
 habebat de dñā nra scā maria con
 scriptos: super caput hōis legens:
 sacras picturas ostendit. per que
 omnia demouē ut exiret adiurauit.
Die quadam cum psalteriū super
 obsessi caput posuisset: obsidens
 et furens. miti hominē a quo exi
 re cogebatur: turbauit et aliusq̄:
 ut cadens in terram mortuus di
 ceretur. **P**ost horam ad se reuers⁹
 surrexit: a dyabolo se liberatum
 clamitans. **C**onuersus uero qui
 curationi huic interfuit: et rusti
 cum furem seruauit: ista mi
 chi recitauit. **V**adens ille sanus i
 domū suam: post aliquātulum
 temporis rediit. gratias agens bñe
 uirginis marie. eiusq̄ seruo suo
 curatori: hoc uerbum audiente
 conuentu adiciens. **S**i nichil esset
 amplius reliquarū in monaste
 rio isto. preter hūc scm̄ uirū cui⁹
 meritis curatus sum: totū loco suf

ficere deberet. **N**o Magna sunt que
 dias. **N**o Non solū demones sed
 et bruta animalia illius scātati
 obediebant. **E**rat monasterio
 poledrus pulcherrimus: et tam
 ualoris ut tam episcopus treuerē
 sis qm̄ dux lotharingie quadragi
 ta ut puto marcas argēti offer
 rent pro illo. **S**pes cū optimi dex
 trarij. in eodem erat poledro. **T**i
 mens conuētus alterū offendere
 si vni uenderetur: per dominū
 walterū duobus adhibitis cōuer
 sis. eundem equū comiti hollādie
 grauis transmisit. **V**enientibus
 eis in quēdam saltum. poledrus
 equariciū id est gregē equarū
 delonge pascere conspexit. **Q**ui
 statim hūniens atq; lasciuens
 ex iuuentū mambus se extulit:
 et cursu uelocissimo ad equarici
 am properauit. **Q**uem cū con
 uersi insequerentur. fugiente e
 quaricia: magis poledrus ab eis
 elongabatur. **Q**uibus frustrato
 labore reuersis: ait walterus. **P**ro
 cedamus: equus iste perditus est
 nisi scī maria illum nobis redonet.
Vix ad duo miliaria processerūt.
 et ecce poledrus uelociter reuerēs
 qui nondū satis dominus fuit. ue
 lūd outa mansueta ductorū suorū
 manib; colla subiecit. **Q**uia
 notus erat nobilib; terre. et ab eis
 tum propter sanguinis nobilita
 tem. tum propter uite sanctitacē
 uenerabatur: sepe pro monaste
 ri necessitatibus contra uolūta
 tem suam emitebatur. **T**empe

quodam descendens cū naue do
 minus que uinū portabat: cū zelā
 diam uenissent. orta tempestas
 maxima omnes terruit: et naue
 inclinauit. **A**ccessit periculum
 periculo. **P**redones ad eos remigā
 tes: nauim depredari conati sunt.
Et ecce iusto dei iudicio duo uasa
 iuuentorū erecta nauiculam sub
 uerterūt: iposq; predones in pro
 fundum dimererūt. **A**cta sunt
 hec in iugilia scī nycolai. **S**ingli
 uite sue timentes. deo supplicabāt.
Ipse uero uir beatus de gurgustio
 nauis egrediens. seruo suo scōlū
 ducto confessionē fecit: et intra
 uit. **D**emū ymagine scē dei geni
 tricis marie eburnea quam scē
 penes se habebat coram se posita
 ante illam se prostrauit et orauit:
 atq; in illa oratione leuiter obdor
 miuit. **S**tatimq; uisum est ei. q
 dñm arnoldū in claustro urū
 scī et probate uite tempe psal
 modie citharizare audiret: sicq;
 ex ipā dulcedine uocis expergefā
 tus est. **E**rat cū tempus matuti
 nariū. **I**ntelligens protinus q uir
 iustus eadem hora pro ipsis orauit
 letus exiit: omnesq; consolans
 hys uerbis ait. **N**olite timere: nul
 lum nobis periculū nocere potest.
 dñm arnoldū de scō seuerino mo
 nachū urū audiui citharizantē.
Mox uirtute diuina et meritis bē
 uirginis marie quā inuocauerat
 etiamdū arnoldi: tempestas se
 data est. **H**ec cum relata fuissent
 dño hermano priori. nūc abbati

loci scē marie. statim dñm arnoldū
horum proclis inscū uocauit: et qd
in nocte sancti nicolai infra murti
nas cogitauerit. uel quid ibi egerit
interrogauit. Cui ille respondit. Cre
dite michi ego citharizauit ibi. Qua
li modo inquit. Et ille. Quando nō
possum habere deuotionē. sub cucul
la digitos ad similitudinē cithari
zantis moueo. et cordas corde tango:
sicq; mentis torporem ad deuotionē
erecto. Et miratus est prior nimis.
audiens hec. Quia uir literatus ē.
puro exemplo hehsei hoc cum facere:
in quo ad uocem psalterij excitatus
est spiritus prophete. **U**t enim
taceam de fratribus: tante fuit cō
passionis cura pauperes. ut in uia
directus petentes preueniret. ex mū
nis sibi ad expensas datis illis por
rigens. Cum die quadam scolaris
nudipes illi occurreret. et frigus eēt:
stare eum fecit et descendit. calceos
q; extractos illi tribuit: et nouis q̄s
in sacro habebat remditis. equū
ascendit et abiit. Hec me presente
facta sunt. Discordantes concorda
bat: inobedientes exorabat. iracū
dos et ipacientes ad cor sepius reuo
cauit: temptatos exemplis pluri
mis que semper ad manū habebat
allatant. Hinc est q̄ tempe quo
dam cū de uerbo quodam conferre
cū illo: in pte me traxit et ait. Et
ego magnas carnis mee pacior tēp
tationes. Ut alius posset mederi: p
prias infirmitates illis nō erubuit
confiteri. **R**equisitis die qua
dam a predicto priore sicut ip̄e michi

retulit. quid in mensa cogitaret: eo
q̄ lectionē non intelligeret: respon
dit. Ego habeo ibi lectionē meam.
Quā manducare incipio. qualiter
pro me dei filius sit ab angelo nūci
atus. et in utero uirginis in uero de
spū scō conceptus. inēte retracto:
sicq; primū foliū uerto. Deinde co
gito quomō angelis cōuētibus
sit natus. et pānis uilibz inuolutus
et in p̄sepio reclinatus: et ecce plēn
est scdm foliū. In hūc modū trans
curo circūcisionē. aduētū triū ma
gorū. oblacionē eius in templo. bap
tismū. et ieiuniū. passionē. et resur
rectionē. ascensionē. et sp̄e scī aduētū:
extremūq; iudiciū. Talis est l̄cio mea
cotidiana: cuius finis. finis est p̄a
dij. **Q**uā in tali libro comedens legerit:
testabantur lacrimę quas in mēsa
fudit. Plus enī delectabatur in scīs
medusacōibz. qm̄ in gemiflexionibz.
per quas spiritus contēplātis impe
ditur. Non multas ut dixi i orōne
uenias petiuit: sed stans uel super
genua iacens erecto uultu celos con
spicere consueuit. **A**nteqm̄ deus
eū uocaret de hoc mūdo. quidā mona
cho mirifica quedā uisio reuelata
est de illo. Existente eo uulre que do
mus est ordinis cisterciensis cū ab
bate suo dñō custachio cū dies esset
dñica totū conuētū idem abbas post
cenā cōuocari fecit. Quod cū factū
fuiſſet et ip̄e diceret. sūt ne fr̄es ueri
modo hic omnes: responsū est ei. O s
dñe. exceptis duobz iuuenibz. qui de
francia hospites missi sūt: qui studi
osi sūt ualde circa silentiū. maxime

diebus quibz cōmunicant. **S**ecundo uero ex parte eius uocati sūt: cū uenisset et eis abbas morā improperaret: hūmiliter se excusantes considerūt. **S**equenti die cōuentus a labore rediēs et ante portam frō primo signo uone. scdm expectans: senior ex eis cū stans sup fossorū suū se redimaret. et nonān de dñā nrā diceret: sic stando leniter obdormiuit. **E**t ecce ipām dei genitricē mariā diuersorū ordinū per fontis stupatā: in muraclariate inter se et portā transire cōspexit. **A**qua cū minime quasi ignotus respiceretur neq; uocaretur: tristis ait intra se. **N**eu michi misero: q; te me nō uocat: **Q**ue cū paululū processisset: miserta illius monachū familiaris sibi adherentē remisit dicens. **V**oca monachū illū. **Q**uem cū reuersus uocaret et diceret. ueni domina nrā scā maria uocat te: p̄ gaudio exprofectus est. **I**ntrans et dñm walterū considerās. dicebat intra se. **S**imilim' est monachus iste monacho per quem hodie dñā nrā scā maria in sompnis me uocauit: nisi q; cuculla illius grisea: hui' autē alba ē. **E**t recitauit uisione socio suo. **S**equenti die cū dñs abbas et walterus essēt cecessuri. et ab eis predicti iuuenes ad portā uocati: walterusq; in sua grisea cuculla staret: alba que sibi accommodata fuerat deposita: ait monachus socio suo. **R**euera. iste ē monachus qui uocauit me: uestem cognosco. de persona non dubito. **P**ost dies paucos idem walterus cepit infirmari: qui fide et caritate

plenus. confessus atq; contritus bñ dei genitricē se uocante: de tenebris transiuit ad lucem: de fide ad spem: de labore ad requiem: de merito ad p̄miū: de mūdo ad patriā. **A**d quā nos pducit ip̄e dei filius dñs noster ih̄c xp̄s. ex maria uirgine natus: q; est uia in exemplo: ueritas in p̄missio: uita in p̄mio. amen. **M**onachus uero uilariensis et ip̄e uocatus sicut ei fuerat preostensū: paucos dieb; interpositis migravit ad dñm. **I**n michi relata sunt a p̄dicto abbate eustachio. **E**t autem ostenderet dñs quanti apud t̄pm esset meriti matris sue marie dilectus: signis post mortē illū glorificauit. **E**odē tempe winemacrus de aldenorpe. miles diues et honestus: lecto totus paraliticus decubuit. **I**udicēs hoīem dei unice sibi dilectū ad dñm migf se: mor mūciū ad claustrū misit: p̄ quē sibi defuncti coturnos trāsmisit simplicauit. **M**issi sūt ei noui. et mor remissi: eo q; intellexerat eos dñm walteri nō fuisse. **M**or p̄ eūdem mūciū boti uici dei satis ueteres mittitur: quos infirmus cū fide et deuotione suscipiens statim ut manus p̄moruas ip̄osuit. beneficiū et eis sensit. **S**imile actum ē in pedibus. **A**b illa cū hora cepit manus leuare. et pedes erigere: et totius corporis uires sensim tamē recipere. **E**adem uero calciarnēta ob amorē bñ uiri et concessū sibi p̄ illū beneficiū. it̄m uenerabat̄: ut in castro suo capellam edificaret: atq; eosdem coturnos eius altari ligneo abbate

nostro presente includeret. **A**lius
quidā miles piculosū habens apof-
tema in pectore. audiens per p̄dicto
calceos tantā in uenerando uirtu-
tem factam: unū sibi transmitti
petiuit: per quem mox ut uideris
locum tetigit. plene conualuit. **No**
Satis michi iam fateor: probatū:
q̄ b̄ta maria diligentes se diligat
et honoret. **Mo** Non solum suos
dilectores ac dilectos. ad uitā dili-
git eternā: imo frequēter illos etiā
ad honores prouehit tēporales.

**De abbē nrō cui uirgā pastorale scā
maria porrexit aūq̄ i abb̄ p̄mouet**

Post mortem abbis **Cap. xxxix.**
p̄nci genardi hui⁹ p̄decessoris
qui hodie abbatizat. fuit apud
nos sacerdos quidam etatis decrepi-
te sifridus nomine: spiritū aliqñ
ut nobis uidebatur habens p̄phetie.
Hic multis diebus ante celebratio-
nem electionis quibusdā secreti-
us p̄dicerat. q̄ dñs henricus tunc
prior abbas esset futurus: et i ecclā
reuerens in abbatem consecrādus
requiritus unde hoc sciret: respondit
Dñam nrām sanctam mariam
uidi ante p̄sbyteriū eiusdē ecclēsie
uidelicet b̄i petr̄: uirgam ei porri-
gere pastorem. **Modū** tamen ui-
sionis nemini dicere uoluit. Quid
plura? **Tam** concorditer in abba-
tem electus est: ut uisitatoz mira-
retur. dicens tam unanīmē electi-
onem non posse esse nisi a deo. **Et**
quia tunc tempus ordines colonie
fieri non poterant. propter capti-
uitatem episcopi brunonis: licen-

tiatū est ei a prioribus ordinacōem
suam recipere ab archiepiscopo tre-
uerensi iohanne. **Diuisi** gati nobis
fuerat: q̄ ordines sollempnes cele-
braturus esset apud confluentā
sicut et fecit. **Assumptis** secū electus
noster quibusdā monachis qui
erant ordinādi: profectus est illuc.
Et dixi ego in corde meo. **Bonus** iste
homo aliquo spiritu erroris in p̄re
deceptus est. **Et** quia ea que diuini-
tus ordinata sūt. mutari nō possūt:
cum dñs archiep̄ clericos ordinat
set et ualde fatigatus esset. ait abba-
ti. **Dñe** abbas. multū sum lassus:
in die palmarū uenatis ad me tre-
uerim. et libenter uos ibi cōstitabo.
Quod et fecit. **Et** miratus sū ualde:
nichil deinceps dubitans de ueritate
uisionis. **Non** Quid si male se ha-
buerint in prelaturis: sic a b̄ta uir-
gine maria promoti? **Mo** Sicut
ab ea misericorditer exaltantur. ita
dictante eius iusticia non m̄qñ
humiliantur: et hoc forte ad bonū
suū. **Non** De hoc michi dicas exem-
plum. **Non** Exemplū non longe
queram. **De theodico ep̄o q̄ p̄ b̄tam
maria i ep̄m p̄motus ē eiusq̄ mutu-**

Depositus. Cap. xl.
Moetuo predicto brimone. et post occa-
sionē philippi ortone in regno iam
confirmato: de successore in ecclēsia
coloniensi satis tractabatur. **Her-**
mannus decanus būnensis qui iur
est ut nosti ualde litteratus: cū deū
et usq̄ genitricem uirginē mariā.
sicut ipse michi retulit. toto cordis
affectu deprecaretur: nocte in uisu

brā uirgo maria ei apparens et librū
aureis litteris scriptū porrigens ait.
Defere librū istū episcopo: nichil aliud
in libro continetur. nisi angelice
salutationes. id est aue maria grā
plena dñs tecum. **P**er librū cū intel
lerit episcopatū. Quem cū ferre uellet
iohān episcopo cameracēsi. eo q̄ tam
rex qm̄ ipse illi fauerent: probitate
illius cognoscentes. reuocauit eum
brā uirgo maria dicens. **N**on iohā
n sed theoderico sanctorū apostolorū
preposito. deferas illum. **Q**uod si in epi
scopatu non se bene habuerit: sicut
p̄ me illud adeptus est. ita p̄ me illo
priuabitur. **S**emper in eius obsequio
idem theodericus deuotus fuerat: et
sicut tibi notū est. nūllis eius cortidit
anc cortidit uultu interesse: mūmū
offerens singulis dieb. **T**empe elec
tionis cū rex pro ep̄o cameracensi
intercederet: ei q̄ ab electorib. respō
deretur. q̄ ideō in terra ignoraret:
cessauit. **H**oc ip̄m p̄dixerat prefatus
hermānus. **T**unc electores personis
quatuor nota sua cōmiserūt: a quib.
theodericus in antistitem electus est.
Qui post dies paucos a malis cōsili
ariis intantū deprauatus est: ut mo
ditam haberet differentiā inter per
sonas laicas et ecclesiasticas. inter
rusticos et monachos: eque ab his
ut ab alijs theloma recipiens. inde
bitis exactionib. utrosq̄ grauans.
His alijsq̄ eius actibus malis dei
gentrix irritata: egit sicut ex supe
riori uisione colligitur: ut indigne
satis a magnumino deponeretur ep̄o:
cunilo eius p̄ electionem substituto.

No **Q**uod durus fuerit ordinis nostro
in episcopatu: satis intelligi. **M**o
Idcirco merito ab illa dicitur: q̄
est ordinis aduocata. **T**anta illi
cura est de ordine: ut etiam eos qui
leuiter detrahunt illi sine correpti
one non transeat. **V**erbi gratia.
De **scolare colonie** quē s̄ maria cor
rupit dū ordinem malediceret. **C**ap
Quatuordecim annorū ciuitas
cuius filius: et ecclesie scē marie in
capitolio canonicus. **I**ste inuicē nō
ordinē nr̄m diligebat. **H**oc anno
cū naues ordinis p̄ zelandiā timore
predonū transire non auderent: ru
mor uenit coloniā q̄ omnes esset
depredati. **E**t dixerūt quidā. **I**uste
actum est cum eis: monachi auari
sunt mercatores sunt. **D**eus illorū
auariciā sustinere non potest. **I**n
iustitiam uerbis predictis puer in
tantū iratus est: ut odio aduersus
ordinē concepto. religioni detraheret:
nec equo oculo monachū siue con
uersum respicere posset. **N**octe qua
dam in sompnis ante imaginem
degentricis marie sibi stare uide
batur. **Q**uem cū illa seuerius intu
eretur. et puer tremaret: faciem ab
eo auertit. sic dicens. **M**ale puer:
optimis amicis meis quos habeo i
toto mūdo maledictis et detrahis.
Quod uerbū ille bene intelligens.
et ex terrore euigilans: amorē ex
tinctū grāciā brē marie uirginis
in eius corde reuocauit. **Q**uod autem
p̄ssima uirgo maria spernentes
se q̄nq̄ punit et humilia: duob.

exemplis tibi ostendam. **A**lia me me-
mini tibi dixisse superius de immaso-
ribus possessionū loca s^ce marie q^s
humiliavit: et non desinit adhuc
humiliare eos. **de pena sibodonis et**
sociorum ei⁹ ob iniuriā b^eatę marie. Cap^o

Anno preterito duo milites **chi.**
germani ministeriales pala-
tini comitis re^m. et quibz unus
sibodo alter baldemarus uocabat^r.
multis secū assumptis armata ma-
nu uenerūt in uillam cissele. forū
rerū uenaliū in odiū comitis de
lutzelinburgh. spoliantes: et multa
pecora aliāq^{ue} diuersi generis spolia
secū deducētes. Erat enī in eadem
die triplex sollempnitas: dies uide-
licet dñicus: natiuitas s^ce dei gen-
tricię et uirginis marie: et dedica-
tio ecclesie eiusdem uille. Nocte p^{re}-
cedenti cuidam militi ex comitibus
sibodonis uisio talis ostensa ē. Bea-
tam uirginē mariā xpī pedibus
indit prouolutam: et uoce clara
dicentem. Conquero tibi dñe fili
de sibodone et complicibus eius
qui dedicationem ecclesie turbaue-
rūt. hominesq^{ue} ad illam conflu-
entes spoliauerunt: nullū tue
diei neq^{ue} mee natiuitati honorē
deferentes. Quod enī eadem die
futurū sciebat: iam pro facto re-
putabat. Miles de uisione treme-
factus. cum sibodoni eam recitass^{et}.
et ille paritipendens recitata. ipm
sompniasse diceret: remittentem
ut sequeretur coegit. Dñs uero
uirtutū qui de chaldaea adduxit
nabuchodonosor. p^{er} quē uideretū

supbiam humiliavit: walramū
uindictē p^{er} quem matris sue marie
iniuriā uindicaret aduocauit.
Nam die eodem circa nonā sopina-
te cum armatis militibus: cissele
intrauit. In dimidio enī anno:
illuc non uenerat. Au qui bona
sua p^{er}didit. q^uerimonā de sibodo-
ne facientes: cū walramis quo-
isset uel ubi esset interrogasset.
responderūt. Dñe ad quatuor mi-
liaria in tali loco secure quiescat.
Tunc ille furorem suū dissimulās
ait. Hodie festum est s^ce marie:
bellari nobis non licet. Iussit tamē
detrariis dari pabulū: ut modi-
cum quiescentes. fortiores ad con-
flictū redirentur. Ante solis occa-
sum cum omībz equis suis ascen-
sis insecuti sunt hostes. et nocte
super securos irruens: alios cepit
alios occidit. uir q^{ue} aliquis euasit
preter militem qui predictam ui-
derat uisionem. Hys ita gestis:
dicebat mulier quedā walramo.
Dñe: capita predonū istorū qui
estūt in tali loco. Recesserant enī
modicū a uilla in curiam quadā
illic dormientes. Mor illic omēs
diuertentes. cum sepes et portā
curtis inderent: signūq^{ue} mili-
tate walrami clamarent. et hoc
intimaretur sibodoni. ille ter-
ritus cum fugere uellet. surgere
non potuit: neq^{ue} pedem moue-
re de loco. Cui cū baldemarus
diceret. frater fugiamus respō-
dit ille. Tu fugias frater ego e-
nim surgere non ualeo: quia

super gemina mea quasi massam
plumbi sentio. Ad quod ille. *Sic ego*
fugiam. tecum uolens manere. Sic q̃
ambo capti sum et occisi: soluētes
penam sacrilegi in dei genitricem
mariani commisi. No. Satis ma-
nifesta fuit uindicta hec: cōcordās
uisioni et penę facte in wilhelmū
de helphenshem. sicut dictū est supe-
rius. caplo septimo. Mo. Non soli
matris iniuriā xp̃e uindicat in
operibus malis. sed etiā in uerbis
contumeliosis. de pena lusoris qui
blasphemauerunt scām mariā. cxi.

Legitur in libro miraculorū
clarenallis. de duobus luso-
ribus terribile quid. Cū vni male
succederet. fortune alterius inuidēs.
ut furorū suo satisfaceret: in deū
cepit euomere uerba contumelio-
sa. Quem socius eodem maligno
spiritu afflatus. compescens ait.
Sile: tu etiā nescis maledicere. Sta-
timq; deū nimis blasphemans.
cū in matris eius iniuriā erūperet:
vox desuper audita est. *Meam ini-*
riam quocumq; modo sustinui:
matris autem mee cōtumelias ne
quāq; potero tollere. Mor q̃
super ipsam tabulam uulnere ui-
sibili inuisibiliter percussus: spiritus
exspirauit. Et quid dicam de uerbi-
contumeliosis. cū etiam stultiloq̃a
sine felle malicie contra imaginē
scē dei genitricis marie prolata. no-
uerim in presenti acriter satis pu-
nita. De pena cuiusdam matrone
de ueldenz que stulte de ymagine
scē marie loquebatur. Cap. cxiii.

In capella castri ueldenze. quodam
uetus imago est bēe marie uirgis
in sinu tenens filiū: non quidem
per opus bene formata sed multa
uirtute dotata. Matrona quedā
eiusdem castri quod sitū est in dio-
cesi treuerensi. die quadam in capel-
la stans. ipsamq; yconam respici-
ens: et sculpture in dignans ait.
Vt quid hic stat uetus hec rēbula:
Beata uero uirgo maria mater
misericordie. feminā stultiloquā
non ut arbitror apud filiū accu-
sans: sed penam pro culpa futurā
alteri cuiusdam matrone predicens
ait. Quia dñā illa nomine eam
designans. uocauit me uetere rē-
bulam: semp misera erit. quo ad-
uiuet. Post paucos dies ab omib;
suis bonis mobilib; et immobilib;
a filio proprio eiecta. miserabiliter
satis usq; hodie mendicat: penam
luens stultiloqui. Ecce sic bēa uirgo
maria diligentes se diligit et hono-
rat: et contempnētes se punit. et
humiliat. *No. Si sacras imagi-*
nes contempnētes tantā incurrūt
penam: puto q̃ uenerantes illas
magnam mereantur gratiam.
de alia matrona q̃ filiā a lupo captā
per eandē ymaginē recepit. cxi. Mo.

In predicto castro matrona quedā
habitat honesta ac deuota. nomine
iusta. Hec est illa cui bēa uirgo ma-
ria uerba probrosa in suā yconā
prolata conquesta est. Et merito.
Sūms etiā honore eandem imagi-
nem ueneratur: salutationes ora-
tiones. multasq; uarias coram illa

faciens. Tunc quodā cū filiā par-
mulam in uillam proximā nutriē-
dam tradidisset. et infantula iam
triennis in area luderet. lupus lūe-
tem quibusdam aspicientibz illam
per gulam raptuit: raptamq; in-
torsum suū mictens. siluas uicinas
petiuit. Quem aliqui cū clamore in-
secuti: sine ereptione puellule ter-
res sunt reuersi. Et quibus unus
castrum cucurrit: et matri i mensa
sedenti captū filie mūciāns ait. **D**ñā:
lupus comedit filiam urām. Cui il-
la turbata nimis respondit. Certe
lupus non comedit filiam meam.
Mor tamen mensa amota surrexit.
et in multa cordis amaritudine ca-
pellam intrans imaginē saluatoris
de sinu matris euulsit: stansq; con-
tra illam cū multis lacrimis in hec
uerba prorupit. **D**ñā. nūqñ rela-
bebitis puerū urām: nisi michi ito-
lumē restituatis puerū meū. **M**ira
humilitas regine celi. Quasi time-
ret carere filio suo si mulier non re-
haberet filiā. lupo protinus impe-
rauit: et ille puellam dimisit. Inse-
cuti plures de ulla lupi uestigia. cū
puelle reliquias ad tumultandum
quererent: iuxta quoddā frutectū
illam deambulante inuenerunt.
Cui cum dicerent. unde uenis bona
filiā. Respondit illa. **N**ūm actū mo-
mor dit me. Vestigia enī dencū lupi
in gutture eius cute superficetennis
māsa apparuerūt: in testimoniū
tam miraculi ad hoc reseruata.
Tunc filiam ad matrem ducemes:
inoruit illam sanam uidit. effra-

lentissima cum gratiarū actione ad
imaginē sacram cucurrit: et puer-
simi eius restituens ait. Quia resti-
tisti michi filiam meam: et tibi
restituo filiū tuū. **H**ec michi relata
sunt a sepedito herniāno abbate
loci scē marie: qui puellam uidit.
et a matris ore que dicta sūt audi-
uit. Cum adhuc prior esset in herni-
menade. et firmū haberet propo-
sitiū resignare prioratus officiū: p-
dicta matrona ab abbate eius eu-
stachio quem hospicio receperat.
ut sibi eum transmitteret petiuit
et obtinuit. Quem ante imaginē
deigenitricis marie ducens: ne of-
ficiū suū resignaret amonuit. **D**o-
minquit non placet: si resignaueri-
tis. Cui cum ille diceret. unde hoc
nostis: respondit illa. **N**emo michi
hoc reuelauit nisi dñā ista: digito
imaginē ostendens. Multa siqui-
dem eidem deuote femine p sacra
illam imaginē reuelantur: plu-
rima p illam beneficia cōsequitur.
No sciam hactenus tantas esse
consolaciones in imaginibz scōrū.
No adulas scā in suis et per suas
imagines uirtutes operantur:
maxime in illis locis ubi uenerāt.
Numquid non recordaris uicis
apostate iuxta floressiam. qui p
imaginē bte uirginis marie con-
secutus est indulgentiā: similiter
et sāmōnalis que ab eius imagi-
ne alapa suscepta periculosam
euasit temptationem. **N**on
Vtriusq; bene memini. primi ui-
delicet miraculi in distinctione

scdā. caplō duodecimo. et secūdi in
distinctione pñti. caplō tricesimo ter-
tio: et stupor inuadit me. cū i lignis
audio uocem ad loquēdū: manus
ad feriendū: corporis incuruacōem.
erectionem sessionē: et reliquos mo-
tus uitaes. **M**agis hec amiror qm
loquelam asine contra balāā. Illa
enī animā habebat motabilem: i
hgnis. lapidibus. siue metallis. nul-
lus spiritus est. **M**o. **D**iuinus au-
tem spc in omni creatura est. p essen-
ciam et per potentiam: cui nichil
impossibile est. nichil miraculosū.
qui ad honorem scdri suorū hec et
huiusmodi similia cotidie opat.
De imagine uero bte uirginis ma-
rie referam tibi quādam uisionē
mirificam: que ante hoc triēniū
facta est. **De ymagine sancte ma-
rie in yesse. Caplm. xlvj.**

In introitu fr̄sie iuxta ciuitatem
gruigen. cenobiū quoddam sc̄i
montaliū ordinis it̄i de nouo con-
structū est: uocabulo yesse. Que die
rurus sum a priore loci eiusdem au-
diui: et circa idē tempus imagi-
nem ip̄am uidi. et missam coram
illā celebrant. Est enī opere anglico
decenter exsculpta: effigiem represe-
tans bte uirginis marie filiū in gre-
mio tenentis. Die quadam cū custo-
candelam que ante illam ardebat
dicta missa extingisset. et duo car-
pentarij oratorū propter opus su-
um intrantes illam reaccensam
reperissent: dixerūt priori. **D**ñe.
nisi moneatis custodem. ut cauta
sic circa extinctionē hui⁹ cande-
le:

oratorū perdetis. **O**mnia enī lignea
sunt: altare uidelicet candelabrū et
parietes. **V**ocata est illa et culpata.
negauit et extinxit. **C**arpentarij
denno ingressi. cū predictam cādelā
eiusum ardere cernerent: et mori
priori prodidissent: iratus diu sa-
tis inuectus est illam. **Q**ui certus
effectus ex uerbis eius de extinctōe.
iussit ne deinceps extingueret illā:
scire uolens quid hoc portenderet.
Tota illa die et sequenti nocte corā
immagine predicta ardebat candelā:
et in mane uic ad longitudinem
dimidij articuli manus fuerat cū
sumpta. **I**n festiuitate bti andree
apli. cū unus ex prefatis carpenta-
rys uir simplex ac deuotus. modo
in eodem cenobio conuersus ad mis-
sas staret. et sacerdos euāgelium
inciperet. **I**magō saluatoris ip̄o
intuente de sinu matris in quo se-
debat se erigens coronā de capite ci-
tulit: eamq; suo capiti imponēs.
Dicto uero euāgelio cū uentum
fuisset ad illum locū symboli. et
homo factus est: coronā materno
capiti restituit et resedit. **H**ec cū
simplex ille homo uidisset. et de
nouitate uisionis expansisset: ait
intra se. **M**elius est ut taceas: si di-
cris non credetur tibi. **C**umq; i festo
sancti nicolai eandem uisionem
eodem modo quo prius uidisset:
diuinā timentis offensam iurante
si taceret: priori per ordinem uisa
retraxit. **E**t quia locū reposiciōis
corone expruere non poterat ut
pote laicus: interrogatus de hoc

respondit. Quando nominata fu-
it maria. **M**or priori occurrit, q̄ in
festo confessorum ecclesia credo in
unū deū, dicere non consueuerit.
Vocansq̄ sociū suū ait. Viristis
uos missam in conuentu in die
sancti nicolai: ip̄e tūc domi non
fuerat. Respondente illo etiam:
subiūxit. Viristis credo in unū de-
um? Dicit inquit. Et prior. Non
recte fecistis: non enī apostolus fu-
it. Ad quod uerbū ille respondit.
Certe ego scī nicolai equalem ha-
beo multis apostolis. Sicq̄ prior
de uisione certificatus est. **Nouia?**
Mysteriū uisionis huius uolūe uel-
lem et multū desidero. **M**o. Quade-
ma regnū uidetur hoc loco signare
carnem uirginis gloriosam: quā
de semine traxit regio. **E**p̄c uero co-
ronam maternā capiti proprio i-
posuit: cum per sacramentū incar-
nationis carnem de uirgine sump-
tam sue diuinitati vniuit. Vnde
ad considerationē tanti mysterii sp̄s
sc̄s nos inuitans: dicit in canticis
canticorū. Egredimini filie syon et
uide regem salomonem in diade-
mate. hoc est in carne humana. q̄
coronauit eum mater sua uirgo ma-
ria. in die desponsationis eius: q̄n
angelo annūciante in eius utero cele-
stes celebrare sunt nuptie. inter na-
turam diuinā et humanā. Per hoc
autem q̄ ad illa uerba. et homo factus
est. coronā materno capiti reposuit:
dicere uidebatur. Mater sicut ego p̄
te particeps factus sum humane
substantie: sic tu p̄ me particeps

facta es nature diuine. **E**p̄i enī qui
deus est et homo. corpus sumus et
membra. **H**ec de perfectiorū consola-
tione dicta sunt p̄ sacram eius ima-
ginem. Audi nūc aliud genus con-
solationis de hoc q̄ in exordio huius
distinctionis dictum est apud ip̄am
esse electuaria confortatiua. **de mo-
nacho medico cui s̄ maria in choro elec-
tuariū suū p̄mo negauit et postea do-**

Huit in ordine n̄ro nauit. **clon.**
Quidam phisicus. magis ha-
bitu q̄n actu monachus. occasiōe
medicīne per prouincias discurrens:
et uix unquā nisi in precipuis festi-
uitatibus ad monasteriū reuertēs.
In quadam scē dei genitricis ma-
rie sollempnitate. cum nocte sta-
ret cum alijs ad psallendū: ipsa
beatissima uirgo maria multa
claritate circumfusa chorū ip̄o
uidente intrauit: psallentes circu-
iuit: et de puride quam in manu
portabat electuariū per colear
hauriens. singulis in os mittebat.
Ad ip̄m uero ueniens. cū p̄transiret
et diceret. tu de meo electuario nō
indiges quia medicus es. et pluri-
mas consolationes tibi impedis.
Ille tristis transeūtem oculis seque-
batur: culpam recognoscens. Ab
illo enī tempore non nisi per obediē-
tiam coactus de monasterio egredi
consensit: omnes corporales conso-
lationes sibi temperauit. In pr-
ima sua sollempnitate dñā nrā
sancta maria predicto modo suos
famulos uisitans: postq̄m ad me
dictum uenit gradum firu. et ait.

Quia te emendasti tuis medicame-
tis mea preferens: ecce de meo electu-
ario sicut ceteris tibi impior. De
quo ut gustauit. mox tantū dulce-
dinis ac deuotionis concepit: ut dem-
ceps stabilis in congregatione ma-
neret. et omnia carnis comoda tamquam
stercora reputaret. Electuariū istud
gratia deuotionis intelligitur: cuius
uirtute psallentes confortantur. cuius
dulcedine labor uigiliarū uerti-
tur in delicias. Huius species aro-
matice sunt memoria cōpunctiua
dñice conceptionis. natiuitatis. et
reliquorū sacramentorū xpī: que
omnia melliflua spe future retribu-
tionis condiuntur: et meritis bñe
uirginis marie psallentibus infu-
duntur. **Mo.** Placet quod dicis.
Mo. Et apud beatam dei genitricem
mariam unguenta sunt sanatiua:
testatur sponsus in cantico dicens.
Meliora sunt ubera tua uino: odor
unguentorū tuorū super omnia aroma-
ta. Et in alio loco in persona illius.
Sicut cinamomū et balsamū aro-
matizans odorem dedit: et cetera.
Quante uirtutis et gracie eadem
sint unguenta: sequens declarabit
exemplum. **De scimoniali cuius tibiā**
lesam sancta maria in uisione pū-
contigit et ex sanauit. xlviii.
Quante annos paucos i quodā
cenobio sanctimonialiū ordinis
nri satis michi noto: res ualde
delectabilis. Est ibi quedam soror. et
ip̄a michi nota: uite probabilis mi-
nime feruens in obsequio bñe uir-
ginis marie. Hec cū in genuflectōe

minimo impellente feruore. tempe
quodam genu uel tibiā uulne-
rasset: atq; meridiē in infirmitorio
dormiret: uisa est ei in sompnis as-
tare beatā uirgo maria. p̄ridem un-
guenti portans in manu sua. In-
missis q; digitis: de eodem unguēto
percurrit uulneratam tibiā uir-
ginis. Statim tanta flagrantia
affuit. ut sorores in proximo dormi-
entes odore illius excitare sūgerēt:
et ad lectum eius uenientes. eo q̄ ma-
ior ibi sentiretur uirtus odoris dor-
mientem excitarent. Cui cū signa-
sent quis uel unde esset odor tantus.
illa cause non ignara. immo per
eandem signa iam de ueritate uisionis
certior effecta. nichil illis dicere uo-
luit uel signare: tantum inueniens
ut irēt dormitum. Que cū rursum
obdormiuisset: iterū affuit ma-
ter dñi secum illam per uisionem
ducens in pomeriū. Cui manū sub-
mento ponens dixit. **Modo diuinite**
te super gēnia tua. Quod cum fe-
cisset: dñā nra scā maria subiuit.
De cetero sic modeste et disciplinate
debes petere ueniam: instruens illā.
Et adiecit. Singulis diebus sequē-
tiam. Aue dei genitrix. michi ad ho-
norem dicere debes. et ad singulos
uersus ueniam petere. Multū enī
in ea delector. Scimonialis uero cui
gilans. ut experiretur si esset aliq̄s
in uisione effectus. tibiā conspexit:
quam non sine multa amiratione
sanatam inuenit. **Novi** Quantū
ex hac uisione conicio. minus pla-
cet bñe uirgini marie in orationib;

feruor indiscretus: et in gemiflectioni
bus motus indisciplinatus. **No.**

Non contradico. Ut enim de persona
bē dei genitricis marie taceam: no
men eius non tam sententiis quā
minis exemplis dulce super mel of
tendam. **de incluso qui per aue ma
ria mixam sensit dulcedine. rlix.**

Iuxta ecclesiam scī seuerini in coloni
a inclusus quidam habuit marci
lus nomine: in tuscia ad sanctū
sebastianū quīq; epē. et tempe scis
matis quod fuit inter alexandriū
et paschalem. ab alexandro depo
situs. Hunc cum matrone ciuita
tis frequentarent. et una ei cōfessa
fisset. qd dñe nrē scē marie dicere
non posset sine quadam mira dul
cedine: de causa tante gracie req
sita respondit. Singulis diebus i
honore eius quinquaginta aue
maria cū totidem uenis dicere cō
sueit: per que tantam dulcedinē
meruit. ut omnis salua oris mei
orationis tempe in mel uideatur
conuersa. Quod cum audisset iā
dictus inclusus: exemplo deuote
femine uir per sex ebdomadas

angelicam salutationē prefato
modo et numero compleuerat: et
ecce tantam dulcedinem sentire
cepit. in illius dulcissime saluta
tionis prolacione. in ore et in gut
ture: ut mellis dulcedinē longe rī
scenderet ipa dulcedo. Eandem dul
cedinem meruit quidam de ordie
nrō monachus: exemplo illius pro
uocatus. Hec michi relata sunt
ab eodem incluso. Ecce his tribus

exemplis satis ostensum est. nomē
eius esse sup mel dulce: et q hereditas
eius sit sup mel et fauū. **No.** Ut
quid appositū est hereditas eius sup
mel et fauū. **No.** Repetitio confir
matio est: quod hereditamus hoc
frequentamus. In fauo cera est et
mel. Cera quia tenax est pertinet
ad memoriam: mel exprimit dulce
dnē. Non nisi per iugem memoriā
nominis genitricis dei marie pre
missa dulcedo poterit adipisci. Ce
ra enī illuminat: mel abat et ine
briat. Nomen marie in cōposicione
odoris scm: opus pigmentarij. In
omni ore quasi mel indulcabitur:
et quasi musica in conuiuio uini.
Vtrumq; enī illuminacionē sali
cet et refectionē. scī huius nominis
inuocacio operatur: sicut in sup
dictis ostensum est exemplis. **No.**

Et quo tanta bona per nomen scē
uirginis marie conferūtur pccatorib;
et iustis: de cetero memorie nrē te
naciū inherebit. **No.** Hoc si fe
ceris in fine tuo consolationem ex
perieris. Quero morientibus as
sistat eisq; suam mellifluam pre
senciam ostendat: presto sunt
exempla. **de monacho quem scā m.
deosculabatur ante mortem. l.**

In domo quadam hispanie ordis
istri quod pumterane uocatur. duo
adolescentes sunt conuersi: et tam
laudabiliter in ea conuersati. ut
uita illorum alijs esset in exem
plum. Et quibus unus in obse
quio bē uirginis marie ita fer
uens extitit ac deuotus: ita ut in

horis eius decantandis morosus et
intentus. ut non solum in singulis
uersibus sed etiam in singulis uerbis
memoria ipsius haberet: sicq; hora
hore cum maximis laboribus pene co
tinuaret. Qui cum annos decem et
septem fecisset in ordine. grauius in
firmatus est: et ministravit ei soci
us suus ex licentia prioris. Sicens eni
intra sancti et in seruicio dei genitricis
marie deuotissimu: ut aliquid sibi
diceret ad edificacione intuitu mu
tue caritatis flagitauit. Cui cum ille
nichil negare posset nec uellet: res
pondit. *Hec dñia nra uisitauit me:*
et quia die septima ad dñm suu
migraturus. preduxit. Et adiecit.
Quia pro cunctis mortalibus nichil
intencius seruisti: et ego tibi facia
quod nondum alicui feci. Collumq;
meu brachijs suis stringens: dedit
mihi osculu. *Mo.* *Hic legentibus*
oriri potest scrupulus. quia superius
dictum est. capitulo tricesimo secundo. q
milui temptato osculu dederit. Mo.
Visio ista illam tempore precessit.
Cum autem agonizaret die et ho
ra predicta uir beatus. prior dormi
ens. cellam in qua iacebat turbam
candidatoru introire uidit: qui se
propter animam illius deducendam
aduensse dicebant. Statimq; ad p
ussionem tabule excitatus. surrex
it et accurrit: et quia celestis esset
exercitus a quibus deuotus genitri
cis dei marie famulus foret deduce
dis minime dubitauit. Hec dñs
abbas asteriensis treueri positus
multis recitauit. dicens ueraciter i

domo in qua prius abbas fuerat
gestum. *De heremiano conuerso pro q*
fatigato scā maria hora decantauit et
in heremuro de fine preduxit. li.
conuersus quidam fuit heremianus
nomine: uenozali aratro cuiusda
grangie deputatus. Erat eni sine
risime uite. et multas a dño con
solaciones secretis percipiebat: ex
quibus perpauce ad mram puenit
rūt noticiam. Is in officio suo habebat
inter alios boues iuueniū ferocem
ac superbium: quem ad opus
ure aut nullatenus sine magno
labore adducebat. Hunc ergo cum
uite quadam iugo uellet colligare
et modis omnib; recalcitrantem ne
quirit compescere: comotus animo
in siluam diuertit: et fustem ad
rebellē taurū ferendū iniecit.
Cui minaciter cum uerte uenienti.
nescio quo spiritu ductus taurus
occurrit: pedibusq; eius prostra
tus. licet non uerbis gestu tamen
humiliari corporis ueniam flagi
tauit. Quo uiso uir dei placatus:
ait. Misericordiam queris. misericordiam
tibi non denegabo. Surge et caue.
ne me de cetero inquietes. Ab illa au
tem die taurus idem omne deposuit
feritatem: adeo ut in gracia mansue
tudinis nullo coniugaliu suorum
*inueniretur inferior. I*dem fra
ter alio tempore cum diuinis labori
bus fatigatus post completorium
paulaturus. in suo se stratu collocat
set: subito recordatus est q ipsa die
unam horam quam decantare sole
bat in honore bñe marie uirginis.

pro instantia occupationis distulerat; et dilatam obliuione interdicte neglexerat. **E**xilijt ergo de stratu suo: ut quod neglexerat uel tunc suppleret. Sed eius miserata labores dñi mudi repente astitit ei. Imperans ut quiesceret: et ip̄a pro eo horam neglectā supplere deberet. **Q**uando autē dñs deus iustam laboribus eius remunerationē reddere decreuit. inmisit ei infirmitatē corporis: sed animi gaudiū et consolationē spiritus nō subtraxit. **I**gitur cum per aliquot dies egrotasset: uenit abbas giselbertus tam cum quā ceteros infirmos uisitare. Cui cum diceret. nō erubescis frater hermanne. q̄ frater godofridus erit prior tuus in regno celorum? demonstrato quodam conuerso ibidem infirmo. qui trienniu uix in ordine perfecterat: respondit. **N**on dñe. sed quidquid boni ei deus facere uoluerit: bene accipio ei. **D**ixit ei abbas. **O** tu semper rides. **F**acies enī ei? naturaliter quasi ad ridendū disposita erat. **H**abe licentiam eundi ad chorū: et ad opus tuū. **R**espondit. **E**go ibo quo deus uoluerit. **E**t quo inquit ibis? **R**espondit. **A**d regnū celorum. **Q**uando ergo morieris? **R**espondit. **P**ost biuuiū. **N**am et tertia die post hanc. incipiente missa hic ero: et incipiente euangelio hic adhuc ero: sed anteqm̄ finiatur in regno celorum ero. **E**t uidetur michi hoc triuuiū prolixius esse et amplius me grauare: qm̄ totum tempus uite mee quod feci super terram. **U**nde inquit ista nosti? **R**espondit ille. **B**ea

uirgo maria dñi nra hic fuit: et consolata est me. **S**ed et ego raptus sum in celum: ubi etiam uidere merui beatitudinē quam deo largiēte habiturus sum. **N**ullo ergo die frequentissime cum abbas uisitauit. **I**am aduenerat dies tertia: et instantē hora missę. accessit ad eum felix memorie frater theodericus de cellario minister eius: et dixit. **F**rater hermanne. potero ne ego ire ad missā? **E**rat enī dies quadragesime. **Q**ui ait. **N**on. **S**inite alios ire: uos autē manete meū. et preparate aquā calidā unde lauari debeam. **E**t post paululū. **S**eruite mattam: et aduocate duos fratres qui uos adiuuent. tempus est migrandi. **P**ulsata igitur tabula circa principiu euangelij conuētus occurrit. et ip̄e abbas inter primos: sic q̄ scā illa anima sicut predecebat ante finē euangelij soluta est. **N**on. **N**on miror si iustus desiderauerit mortē: quem auctrix uite consolata est ante mortem. **N**on. **N**on solum presentia eius infirmis dat fiduciam moriendi: sed etiam morientibus risum excitat. qui signū est leticie. **de pauone conuerso qui scām marię**
Conuersus uidit i fñe suo. **I**n. **Q**uidam adolescens etate. friso natione. in lucka cuius supra memini grauit̄ infirmabatur. **D**eductus ad extrema: in ip̄a agonia sicut michi retulit monachus qui uidit et presens fuit. ridere cepit. **C**ui cum diceret unus ex circumstantibus. **pauo.** hoc ei nomen erat. cur

modo rides: respondit. Cur non ride-
am? Ecce dñā nrā sancta maria p-
sens est: et iam animā meam susci-
piet. Videtur in isto uersiculus poe-
te impletus: incipe parue puer.
risu cognoscere matrem. Puer e-
rat uirtute idem conuersus. quia
simpler et purus: paruus. quia
humilis et mansuetus. Haur du-
biū quā bñ uirgo maria mater
nos exhibuerit gestus: quia nō
risum sed timorem uultus exi-
tat seuerus. *De sanctimoniali cui
morienti apparuit. Iiii.*

Simile contigit colonie in ecclā
sancti mauricii. Cum quedā
sanctimonialis bone uite in extre-
mis ibidem laboraret. et sorores
morientem circumstarent: illa se-
renata facie subridendo cunctis au-
dientibus in hec uerba prorupit.
Beneueniat dulcissima dñā mea:
beneueniat. Sicq; repressis labijs
expirauit. Multum enī illam di-
ligebar: unde et in hora illa terri-
bili dilectam uidere meruit. uisā
salutare. atq; per eam et cum ea
celestem thalamū intrare. Spero
q; demones qui etiam iuris scissis
in exitu nuntis sunt iporum. in p-
sencia tante maiestatis subsistere
non possunt. Hoc tibi ostendere
uolo per exemplum. *De monacho
cui in exilis subueit cū a demonibus
circa terretur. Iiii.*

Circa terretur. Iiii.
hoc triennū monachus qui-
dam wernerus nomine in eber-
bacho defunctus est: etate quidem
adolescens et in herbis: sed mente

canus. Hic cum ante horam exitus
sui. sicut ab eius abbate didici. demo-
nes circa se uideret: illoū importu-
nitate ualde turbatus clamare cepit.
Sctā maria libera me ab illis uilissi-
mis: crebrius hoc repetens. Audie-
tes huiusmodi clamorem. hī qui
circa eum erant satis mirabatur:
scientes eum esse taciturnū: et uix
ad interrogata respondere. Post-
modum respirans et inclinans.
ait. Beneueniat carissima dñā
mea: beneueniat. Morq; manū
contra demones leuans. et eas insul-
tans subiūxit. Modo iacete uos du-
modo iacete uos ibi. Sicq; post mo-
dicū placido uultu expirauit: an-
gelis gaudiū faciens in celo: sed nō
modicū dolorem fratribus in mo-
nasterio. fuerat enī adolescens bo-
nus et disciplinatus: in ego corpe
et mente. Nec dubitandum est qm
in aduentu regine celi. omnis illa
turba spirituum malignorum ipul-
sa sit et detecta: sicut in ortu solis
nebula dispergitur matutina. *No.*
Si dñā nrā clementissima maria
in morte peccatoris sicut supradictū
est caplo non solum sua misericordia
demonū cachinnos compescuit: nō
miror si in obitu huius iusti terro-
res illoū nidebitos repressit. *No.*
Bene sentis. Dignū erat ut mater
totius castitatis etiam ante mortē
in suo famulo tam iocunda uisita-
tione remuneraret uirtutē integri-
tatis. Nec hoc miror de perfecto
monacho: cum ob eandem uirtutē
nouerim suam presenciam cuidam

seculari clerico morienti dei genitricem exhibuisse. *De canonico coloniense cui in fine se ostendit. Iu.*

Quidam canonicus maioris ecclesie in colonia cum in extremis ageret. beatam mariam presentem uidit et agnouit. Quam uisionem cum circumstantibus recitasset. alapam sensibilem inuisibiliter recepit. *Mo.* Que fuit ibi culpa. *Mo.* Puto quia inanis gloria: que mor per eandem alapam est sanata. *Vo.* cabatur enim albertus. et licet corpe fuerit castus. satis tamen existit secularis et delicatus: atque in uestibus curiosus. *Ne* autem causari possis quum uersis diuina tantum claustralibus uirginibus uel contuentibus decedentibus suam presentiam inuisibiliter impendat. eosque ad uitam eternam perducas: personam laicam et uxoratam tibi proponam. *De symone cruce signato quem morientem consolata est. Ivi.*

Quius quidam *consolata est. Ivi.* De tulpeto uir honestus cononimine in hac extrema expediente signatus: cum alijs peregrinis ad mare usque puenit. Ibi grauiter infirmatus: cum moriturus esset. cepit mirabiliter iocundari. Requiritibus socijs de causa leticie: respondit. Quare non gaudeam? Ecce domina ustra sancta maria hic presens est: et hec michi dixit. Cumo. quia reliquisti uxorem. filios. et omnia tua propter honorem filij mei. periculis te exponens: ego bene et plene tibi restituiam. Qui statim exclamauit. En uideo celum apertum.

et in eo sedem michi preparatam: ad quam celerius sum ascensurus. *Mor*que sacro oleo postulans se iungi et uiatico diuini corporis nutiri. hominem peregre deposuit: et sicut uerus peregrinus in celesti patria laboris sui premiū suscepit. *Non.* Non miror: si homo iste iustus uel potius per crucis signationem iustificatus tam mirifica uidit. et promeruit: sed si nosti dic unde mirer. *Mo.* Duo tibi dicam exempla diuine pietatis eiusque genitricis marie: que te non solum in admiratione immo etiam in stuporem merito conuertant. *De milite decollato qui per eam euasit gehennam. Ivi.*

Miles quidam nobilis. sed criminosus. tempe quodam ab inimicis suis captus est. Et quia mortales ceant inter eos inimicie: iustum est eis expedire ut in instanti moreretur. Cernens uir nobilis sibi mortem imminere. et nullum adesse remedium uite: supplici uoce dixit ad illos. Rogo uos intuitu dei ut ad modicum mortem meam differre dignemini: quatenus alicui sacerdoti peccata mea possim confiteri. Responderunt illi. Non esset nobis hec dilatio tuta. Contingere posset. ut cognati et amici tui uenientes eriperent te de manibus nostris: et esset error uoluntatis peior priore. Cui cum precepissent ut se prosterneret ad decollandum: dixit hoc uerbum. Deus tu scis uoluntatem meam. Et subiit.

Septima distinctio

Animā meam cōmendā uirginis filio. Sic q̄ decollatus est. Erat tūc temporis obfessus quidā iuuenis. Cui cum dicerent quidā audita morte tanti tyranni: modo magnū habetis gaudiū propter animā militis illius facinorosi: lugubri uoce respondit. Nequaquā: unū enī uerbum moriens protulit. propter qd̄ saluatus est. Haur dubiū quū opē brē marie uirginis. cuius filio animā occidendus cōmisit pene gehēne sit subtractus: et cum latrone confitente paradisi gaudus addit. Aliud tibi referam unde āplius mireris. quod michi quidā abbas ordinis nr̄i retulit: circa hoc quinquēniū dicens illud contigisse. **de latrone quē decollatū sepeliri fecit**

Auicūna **in ecclesiā. Ivi.** ciuitate tridentine. sicut michi retulit quidā abbas latro nominatus uersabatur: a quo multi depredabantur: et qui se defendere uoluerunt nec potuerūt. occidebantur. Hic cum die quadam monachum quēdam ordinis nr̄i obuiū haberet. sperans q̄ pecuniā porteret: ait. Nisi uoluntarie sequaris me: occidam te. Quem cū monachus sequeretur. et quæreretur in uia quis esset. uel quid operis haberet: respondit ille. Ego sum latro ille famosus: nomen suū exprimens. Cui cū monachus diceret. iam nūc p̄tis canescere. et non timetis aīe uestre? Respondit ille. Non plus qm̄ petus. Et tacuit monachus. Veniens in speluncam illius: aut

intra se. Si posses hominē hūc conuercere: magnū deo prestares obsequiū. Dixitq̄ ad latronem. Si licet michi aliquid uos interrogare? Respondente illo. licet: monachus subiūxit. Qualis existit uita uestra a principio? Respondit ille. **Pessima.** Quando puerum cum omnibus meis coetaneis contendebam: factus adolescens furtis operam dedi. deinde iuueni proficiens latrocinia exercui. in quibz adeo profeci: ut hodie caput et magister sim omnī latronū huius prouincie. Ad quod monachus. Numquid non timetis penas eternas. huiusmodi operibz preparatas? Dicente illo. de aīa nulla michi questio est: eo q̄ perditā sit. Monachus respondit. Et si possem uobis ostendere uīā salutis: uelletis michi acquiescere ne? Ait latro. Etiam uobis cōsentirem. Et ille. Ieiunate unū diem in ebdomada in honore sancte marie genitricis dei. et nullū in illa ledatis. et sciatis pro certo: q̄a gratiam apud filiū obtinebit. Respondit latro. Hec reuera faciam. Et iam uoueo: nichil ea die comedā. nullū depredabor: nullum ledam. Elegitq̄ diem sabbati: nichil in eo mali operans: immo plurimos a sociorū manibus depredandos siue occidendos ob honorem beate marie uirginis eripiens. Eodem tempore tridentī ab hostibus percutitur et infestabatur: et exētes satellites ciuitatis cū hostes dū

sabbati insequerentur. iam dictū latronem inermē propter sabbatū cum ceteris ceperunt. Et cum esset fortissimus non se defendebat cum caperetur. non se excusabat: nec loqui uoluit interrogatus cum duceretur. Veniens in ciuitatem. mox ut cognitus est patibulo ad iudicatus est. Nutu tamen ut creditur bēe marie uirginis sup pulchritudine corporis eius iudices moti: in hoc conuenerūt. ut prouincia abiurata uiueret. Quod cum ille abiureret. et diceret. non faciā. melius est enī ut hic peccata mea luā qm̄ in futuro: responderūt. Sine tamen ut decolleris. Non autē iquite qualis sit pena: diuino modo occidar. **Et illi.** Vis ut uocetur tibi sacerdos? Respondit. Non est necesse. Omnes enī xp̄iani estis: omnibz uobis oīa peccata mea confiteor. Quod cum fecisset cū multa contritione. nichil se boni umq̄m fecisse testabatur. preter illud ieiunū quod a monacho didicerat. Sicq̄ extra ciuitatē decollatus est: et in eodem loco sepultus. Nocte eadem ut giles poetarū circa eius tumulū luminaria uidebant. Quinq̄ enī matrone corp⁹ effodientes. et caput corpori adaptantes posuerūt in feretro: mirre texture purpura superiecta. Et quibus quatuor singulas candelas ardētes ī manibz habentes. per quatuor p̄tes feretrū tollentes: quita que clarissima om̄m erat cū candela sequēte usq̄ ad portam uenerūt: ibi corpus deponentes. Custodes ista uidentes. timu-

erūt putantes esse fantasina. Quibus illa dicebat. Dicite episcopo uestro. ut capellam meū a uobis decollatum in tali loco ecclesie honorifice sepeliat: minas addens si negligeret. Et nominauit se. Mane cum episcopo hec essent nūciata: cū clero et populo eiciens. purpuram deposuit: caput precisum corpori iunctū uidit et expaui. texturamq̄ purpure humanū artificū excellentem admiratus relatis credidit: hominē q̄ cū timore et honore maximo. nō ut latronem sed sicut xp̄i martirē ī loco designato sepeliuit. Ab illo tpe usq̄ hodie uir aliquis adulter in illa prouincia inuenitur: qui eius exemplo diem sabbati in honore dñe nre scē marie non ieiunet. **Mo.** Cum opera bona extra caritatem facta mortua sint. quomō ieiunium siue aliud opus scdm̄ genus bonū. tempore latrocinij gestum. dei genitrici marie placere potuit? **Mo.** Per obsequiū quod beate uirginis marie impendit. abilem se reddidit gratie: p̄ finalem contritionem factus est filius glorie. Per penam temporalem quam libenter ac patienter sustinuit: purgatorij penas euasit. Non enī punit deus his in idipsum: nisi medicina contemnat. Non aliter audeo diffinire. Legimus enī in uita patrū cuidam latroni conuerso pietatis opera que in latrocinio egit enumerasse. sc̄m̄ respondisse p̄smitum. Numq̄m aliquid tale egi. id ē tam magnū in uita mea. **Novit**

Historia hec tam mirabilis. ualde
accendere debet peccatores in amore
sancte dei genitricis marie. **Moni**
Adhuc unum super est capitulum. quod omnes
ordinis nostri professores. magis omnibus
que adhuc audisti in illius amore
accendat: propter quod presenti di-
stinctioni pro conclusione illud re-
seruauit: quia quod nouissimo loco
dicatur: memorie fortius imprimatur.
De monacho qui ordinem cisterciensem uidit
sub pallio sancte marie in regno celorum

Monachus quidam **Capitulum. Iuxta.**
ordinis nostri dominam nostram sanctam
mariam plurimum diligens: ante
paucos annos mente excedens. ad
contemplationem glorie celestis deduc-
tus est. Vbi diu diuersos ecclesie
triumphantis ordines uideret: an-
gelorum uidelicet patriarcharum
prophetarum. apostolorum. martirum.
confessorum. et eosdem certis caracte-
ribus distinctos: id est in canonicos
regulares premonstratenses clu-
niacenses: de suo ordine sollicitus.
cum staret et circumspiceret. nec ali-
quam de illo personam in illa gloria
reperiret: ad beatam dei genitricem
mariam cum gemitu respiciens.
ait. **Quid est sanctissima domina. qui**
de ordine cisterciensi neminem hic
uideo: Quare famuli tui tibi tam
deuote seruientes. a consorcio tante
beatitudinis excluduntur: Videns
eum turbatum regina celi: respon-
dit. Ita michi dilecti ac familiares
sunt hi qui de ordine cisterciensi
sunt: ut eos etiam sub uolans meis
foricam. Imperiensque pallium suum

quo amicta uidebatur. quod mi-
re erat latitudinis: innumerabile
multitudinem monachorum. conuer-
sorum. sanctimonialium. illi ostendit.
Qui nimis exultans et gratias
referens. ad corpus rediit: et quid
uiderit. quid ne audierit. abbati
suo narrauit. Ille uero in sequenti
capitulo hec referens abbatibus. os
letificauit: ad ampliore scilicet dei
genitricis marie amorem illos ac-
cendens. Igitur quia uirginem bea-
tam mariam. nimio speculum uirgi-
nitatis cuius merita et gloria om-
nem sanctorum altitudinem transcen-
dit. laudare non sufficere: quasi
imperitus orator illam laudando.
deficio. Ipsam igitur tuus aduersus
orationibus deprecor: ut desertum
meum ipsa suppleat. et que scripta
uel scribenda sunt fructuosa fa-
ciat. Amen.

Incipit capitulum octauum distinctionis
de diuersis uisionibus.

Capitulum primum

Ratio quare in octaua distinctione
de diuersis uisionibus tractetur. **ii.**
De sacerdote cui uisionis christi in som-
nis reuelata est. iii.
Item de sorore cristina et eadem natu-
De diuersitate sompni. iii.
morum et uisione spirituali. v.
De monacho qui christum quasi recentem
natum uidit cum maria et ioseph. vi.
De priore qui uidit stellam in nocte
domine natiuitatis super cantantes. vii.
De richmude que in ephra christum uidit
in presepio. patris uocem audiens de
De uirgine cui cristus. viii.
super

apparuit in etate trienni. **x.**
De predita richmude que dñm uidit i
domo pontificis inter persecutores. **x.**
De uirgine cui xps frequenter uigilanti
apparet in cruce. **xi.**
De daniële monacho cui xpc apparens
in cruce contulit gratiam lacrimar. **xii.**
Quomodo intelligendū sit pūssū pe
tram et fluxerūt aque. et cerā. **xiii.**
De petro monacho de claustrō. **xiiii.**
Item de monacho eiusdem cenobij. tēp
tato in cui⁹ aspectu crucifiri vulnera
De xpīna monacha **xv.** puncta sūt.
cui crucifixus apparuit. et senex pūgēs
De scimoniali **xvi.** vulnera eius.
temptata quā xpc compleris est. **xvii.**
De duobus conuersis claustrī qui uidē
runt xpīn in aere pendentem in cruce.
Item de conuerso de lucka qui **xviii.**
uidit xpīn cū quindē religiosis in
aere crucifirum. **xix.**
De crucifirione religiosorum. **xx.**
De contrado conuerso qui in extasi
factus xpīn uidit in cruce. **xxi.**
De milite cui crux inclinauit quia
inimico suo pepererat ob amorē illius.
De scimoniali cui crucifixus **xxii.**
tenebris temperauit. **xxiii.**
De nouicio cuius fronti crux im
pressa est cū inclinaret ad gloria pī.
De monacho pictore **xxiiii.**
qui in parascue mortuus est. **xxv.**
De crucifiro ecclesie sancti Georgij
in colonia que campanariū trulit.
De uindicta in milites **xxvi.**
qui hostes suos in ecclesia occiderunt.
De uindicta dei in damia **xxvii.**
tānos qui sine crucifiri traxerunt.
Item de concubis quos **xxviii.**

crucifixerūt cū fugere uellent ad xpīanō.
De epō qui in paupere **xxix.**
conquestus est conuerso se fuisse pūssū.
De henrico contracto mōcho **xxx.**
clareuallis qui in sompnis uidit xpīn
in pectore suo obdormire cū infirmus
De theobaldo **xxxi.** moreretur.
comite qui in figura leprosi xpī pedes
De episcopo qui **xxxii.** lauit.
leprosi nates lingens gēmā decidentem
Item de epō **xxxiii.** suscepit.
salzburgense qui leprosum cōmunicās
uomitū eius sumpsit cū sacramentū
De odore **xxxiiii.** eretisset.
aromatico in pascha. **xxxv.**
De passione dñi nrī ihu xpī. **xxxvi.**
De sancto spiritu. **xxxvii.**
De henrico conuerso et columba quā
uidit super caput hermiāni prioris.
De monacho in cuius **xxxviii.**
capite uisa est colūba cū legeret euāgē
De scimoniali **xxxix.** lū.
cui mentaliter ostensum est sacramē
tū sancte trinitatis. **xl.**
Qua similitudine electi dicantur
De angelis. **xli. xlii.** membra cristi.
De uirgine que per angelū liberata
est a stimulo carnis. **xliii.**
De conuerso qui angelū frequenter
uidit et dicendo gratiam perdidit.
Quid operetur angelus **xliiii.**
homis siue malus circa hominē. **xlv.**
De sorore xpīna que uidit angelum
presentatorem animarū. **xlvi.**
De hominibz qui uiderūt reliquias
montis godmsbergh transigrare i
De milibus **xlvii.** strombergh.
templi quos pagani uidere non po
tuerunt dum horas suas dicerent.

De patriarchis et prophetis. **xlvi.**
De monacho clareuallis qui scilicet **xlvi.**
 iohannem baptistam diligit. **l.**
Item de scilicet moniali eiusdem precursoris
De duabus monialibus **li.** dilectrice.
 confitentibus pro sancto iohanne baptista atque
De canonico **lii.** cuius angelista.
 uimense quem sanctus iohannes baptista trussit.
De mercatore cui meretrice uenit **liii.**
 dedit brachium sancti iohannis baptiste.
De dente eiusdem qui est **liiii.**
 apud nos et de uirtutibus per eum
De apostolis. **lv.** factis.
De femina fornicaria que sancti **lvi.**
 andream repudiavit. **lvii.**
De pelle ursina sancti andree cincta per
 quam mare furens sedatum. **lviii.**
De homine per sanctum iacobum a suspen
 dyo liberato. **lix.**
De gherardo milite quem dyabolus
 de ecclesia sancti Thome in india in mo
 mento transtulit in terram suam. **lx.**
De dente sancti bartholomei de quo san
 guis exiit cum deberet diuidi. **lxi.**
De femina que sanctum iudam contempsit.
De brachatrice ecclesie sanctorum **lxii.**
 apolorum cuius domus inter flammis
 miraculose seruata est. **lxiii.**
De karolo cive qui lapides ad funda
 menta ecclesie eorumdem apolorum obtulit.
De martiribus. **lxiiii.**
De reuelatione martiris nostri. **lxv. lxvi.**
De sanctis ante alkazer in aere uisis
 per quos christiani adepti sunt uictoriam.
De reliquis martirum que **lxvii.**
 bernardum in latere stimulauerunt dum
 illicite moueretur. **lxviii.**
De dente sancti nicolai in brunoylre. **lxix.**
Quare beatus Thomas cantuariensis

plus ceteris martiribus miraculis cho
De freno per quod **lxx.** ruseret.
 multa fiebant multa fiebant miracula
 cum eisdem martiris esse putarentur
De confessoribus **lxxi.** et non esset.
De conuerso cui sanctus **lxxii.**
 nicolaus apparuit in choro. **lxxiii.**
De fure quem idem confessor a pan
 culo liberauit. **lxxiiii.**
De adam monacho quem sanctus
 nicolaus cum sancto patermano ab
 infirmitate sanauerunt. **lxxv.**
De puero opihone cui sanctus ny
 colaus mortem suam predixit.
De tabula sancti nicolai **lxxvi.**
 lat apud porcetum. **lxxvii.**
De magistro iohanne cui infirma
 ti sanctus Martinus et sanctus go
 dardus succurrerunt. **lxxviii.**
De geraldus abbate clareuallis cui
 sanctus Eucharis cum sociis apparuit.
De uirginibus **lxxix.**
De theoderico episcopo lenonie **lxxx.**
 qui sanctam mariam magdalenam
 uidit et sanctam margaretam uirgi
 bus assistere uidit cum eas uelaret.
De arnoldo monacho **lxxxi.**
 uilariensi quem sancta maria mag
 dalena sanauit per tactum. **lxxxii.**
De abbatisa in houeue cuius ocu
 los sancta luthildis curauit. **lxxxiii.**
De imagine sancte katherine ibidem.
De osse sancte katherine **lxxxiiii.**
 quod oleum stillauit. **lxxxv.**
De duabus sacris uirginibus que de
 folcoldestrode reuerse sunt colomiam.
Item de duabus uirgi **lxxxvi.**
 nibus vnde in milium que per reuela
 tionem sunt inuente et nobis donate.

De uiatore qui de carum reliquis miraculose obtinuit. **lxxxviii.**

De conuerso quē una sanctarū uirgi nū in sompnis osculabatur. **lxxxix.**

De osse equino quod de eorū reliquis miraculose protectum est. **xc.**

De puella que ad pnnū. Te deū lauda? chorū psallentiū in celū transferri uidit.

De his que heremianus abbas uidit de loco nostro. **xcii.**

De Rudolpho qui illois manibus timuit tangere aspersorū. **xciii.**

De sū montali que propter defectum unius pietatis uirificē consolata est.

De conuerso qui dicendo pōdit dileditē diuinitus concessam. **xcvi.**

De uiatore prophetici spiritus qui apparuit henrico conuerso. **xcvii.**

De Rudolpho canonico de aldensele cui uiri candidati horas canonicas decanta uerunt. **Cap. .j.**

Miriari pote ris quare distinctionem diuersarū uisionū ad octauum distulerim locum. **Nō**

absq; ratione et causa sacramenti noueris hoc factum. Sicut enī xp̄s in euangelio scalam composuit ex octo beatitudinibz. per quam celos conscendere possit om̄is xp̄ianus. ita in hac distinctione scala erigen da est ex totidem ordinibz per quā humane uisioni condescendat celest

tis exercitus. Duo latera hui⁹ scale duo sunt genera uisionū. corporalis scilicet et spiritalis. ita tamen ut per spirituales omnis uisio intel ligatur. in qua solus spiritus ope ratur. **Quē** est uisio corpora lis? **Mo.** Cum aliqua dono dei corpo ralmente uidentur. et per illa aliquid significatur. ut sicut helizcus uidit currus igneos in raptu helye. et rex balthazar articulos manūs scribē tis in pariete. **Hac** uisione sepe an geli nec non et anime sanctorū in subiectis corporibz a mortalibz oculis corporeis contemplantur. ut postea dicetur sub exemplis. **Quē** est uisio spiritalis? **Mo.** Que fit per imagines sine corporibus ut fieri so let in extasi et in sompnis. **Sub** hac comprehendimus et uisionē intel lectualem. licet multū ab ea diffe rat. **Quam** quidam dicūt esse tri plicem. enigmaticā scilicet quam habent uiatores. presentariā qua utuntur ciues. et mediastinā qm̄ habuerunt adam et eua in paradi so. **Quid** est uisio intellectua lis? **Mo.** Visio intellectualis siue mentalis est. qm̄ nec corpora nec ima gines rerū uidentur. sed in incorpore is substantiis intuitus mentis mi ra dei figitur potentia. **In** supremo gradu hui⁹ scale locemus xp̄m. qui deus est et homo: caput et origo om̄i scōrum. **In** scōdo gradu descendendo ordinē angelorū. **In** tertio gradu or dinē patriarcharū atq; propharū. **In** quarto gradu ordinē aplozū. **In** quinto gradu ordinē martirū. **In**

De monacho qui arā suam uidit in specie infantis. **xcviii.**

terto gradu ordinē confessorū. In septimo gradu ordinē uirginū. uiduarum et continentū. In octauo gradu uisionem quarumlibet rerum miraculose apparentiū. **Ad** Quali modo siue in qualibz formis celestes sp̄s utrum sint angeli seu humani mortalibz se uidentū exhibeat. magis exemplis qm̄ sententijs scire desidero: preuista tamen prius uisione dei ac saluatoris nr̄i ihesu cristi. **Mo** Inuoca meū sp̄m̄ sc̄m̄ qui ab ip̄o procedit de cui? etiam apparitōe mirabili aliquid dicere propono: ut hoc quod postulas digne ualeam adimplere. licet indiuisa sint opa sc̄e trinitatis. et patri filius atq; utriq; sp̄s sanctus credatur consubstantialis: m̄q̄m̄ tamē in subiecta creatura pater mortalibus apparuisse reperitur. quod de filio et sp̄m̄ sc̄m̄ dici non potest. Quas siquidem ī ep̄i persona naturas confitemur: diuinam et humanā. Scdm̄ illā lucem habitat inaccessibilem: in qua nemo cum uidit vniq̄m̄. Scdm̄ istā humanam scilicet. in terris uisus est: et cū hominibus conuersatus est. Uisus est enī ante legem et sub lege a p̄ribz. sed in aliqua subiecta creatura. uisus est tempore gr̄e in humana natura. Et licet semel ex uirgine sit natus. nutritus ac lactatus: semel a magis adoratus. et in templo presentatus. passus. et a mortuis suscitatus. ascēdit q; in celū: attamen usq; ad diem iudicii eadem sacramēta mirabiliter quodāmodo renouare non desinit: scdm̄ predicta uisionū genera suis

dilectis et electis. nūc in infanzia et puericia. nūc in adulescentia et iuuentute suam presentia exhibēs: sicut sequentia declarabūt exēpla.

De sacerdote cui natiuitas ē ī sōpnis reuelata ē. ij.

Sacerdos quidam de domino nr̄a diuinū de sacramēto incarnationis ep̄i plurima cogitaret: nocte quadam per uisū in natiuitatis eiusdem raptus est diuersorū. In quo diuinū audiret quia uirgo esset paritura: respondit. xp̄s semel uatus est: de nio uaso non poterit. Si uirgo hec paritura est: aliquis propheta magnus de ea natus erit non ep̄s. Vir uerba faterat: et ecce illa sine omni dolore peperit filiū. pannisq; inuolutū. monacho porrigebat. Quem ille inter brachia sua colligens ac deosculans misteriiū intellexit: et in otu dulcedinis illius cingilans. premissas cogitationes tam iocunda uisione remuneratas minime dubitauit. Ecce uisio hec spiritualis fuit: sed in sōpnis facta. Aliam huic subiugam uisionem: qm̄ discernere id possim utrum in sōpnis siue per mentis excessum contingerit. propter diuersorum relationem. **Itē de sorore xp̄ina et de eadem xp̄i natiuitate.**

Dominus uenerabilem **Ca. iij.** uirginē cristinā cū in precedentibz memoria habita est. ī bergis sanctimoniam. uisione siue natiuitatis letificare uolens: tempore quodam ei cum matre et ioseph apparuit pannis inuolutus. et in presepio reclinatus. Erant enī idem

pānculi lancei et albi: a pānis sororū nichil differentes. **f**alsa uero q̄ mēbra eius ligata erant: grisei coloris uidebatur. **V**ides quanta hūilitas. quanta pietas in dei filio. **P**āno siros pānis ordinis conformare dignatus est: ut amplius illa bēa de suscepto habitu gratularetur. **S**ile habes in superiori distinctione caplo decimo sexto. ubi dñs xp̄iano de claustro morienti in cuculla cum matre apparuit. **N**ou. Quod gen̄ uisionis uidetur tibi precellere: illud sciet quod fit in sompnis. siue illud quod fit in excessu mentis. **N**o.

Ut plenius de hac questione te expedit ualeam: diuersas sompniorū causas tibi distinguam. **de diuinitate sompniorū et de uisione spiri**

Sompnium quāq; fit **talē. m.** **S**er reliquis cogitationū et ciuis: quādoq; ex crapula: quāq; ex iamione uentris: quāq; ex illusione et fantastica imaginatione immit sine precedente cogitatione: quāq; ex pmissa cogitatione illusione secuta: quāq; per reuelacoem sp̄s sc̄i. q̄ multis modis fit: et est hoc genus sompnij dignissimū. **N**ec tamen minus imo magis meritorū est: si cogitacō sc̄a precessit. **I**gitur quocumq; modo visio fiat nocturna. meo iudicio illa q̄ fit per mentis excessū autefertur: quia certior. quia carior. quia iocundior. **P**rior uisio qm̄ de celestibus est proprie dicitur reuelatio: secunda contemplatio. **I**n utraq; homo moritur exterior: et uiget interior. **I**lla ē infra rationem. et ideo habet meri

tū: ista supra rationē unde magis pertinere uidetur ad p̄mū. **Q**uāto mens per cōtemplationē in deum uadit: sensus rationis deficit. **H**inc est q̄ in ortu beniamin rachel moritur. **R**achel que interpretatur uisū principū designat rationē: beniamin cuius interpretatio est filius dextre. contemplationē. **R**achel uero in natiuitate beniamin moritur: cum de ratione celestium cōtemplatio nascatur. **Q**uāte sit infirmitatis sensus rationis. mens intra se reperit.

Quod si uerū non esset: apostolus excessum suū manifestans non diceret. **S**ive in corpore siue extra corp̄ nescio deus sit. **N**o. **I**tem uisio spiritalis dignior sit corporali: magis tamen me delectat audire exempla de ista: quia celestes spiritus siue qm̄ maius est ip̄m creatore spirituum oculis corporeis posse uidere. om̄ib; uisionibus antepono. **N**o. **V**isionē nē tibi referam: de qua iudicare debes. utrum spiritalis sit an corporalis: est enī de natiuitate xp̄i. **de monacho q̄ xp̄m quasi reuerenter natū uidit cū**

Ahemeneode **maria et ioseph. v.** **m**onachus quidam in magna erat deuotione: et uidebatur bonam diuinā super se habere. **E**rat quippe in opere strenuus. in oratione et psalmodia deuotus: potens ad uigilandum: et feruens ad quodlibet mūctū. **C**umq; tam bonū circa festum om̄i sc̄orum habuisset spiritū eiusq; nullū aut modicū per plures dies sensisset detrimentū: cepit non tam audacter qm̄ reuerenter

a dicto precibus erigere: ut eum i festo
sue sanctissime natiuitatis qualicū
q; consolaretur uisitacione. **A**derat
iam uigilia natiuitatis dñice. et ille
necdum tepuerat a deuotione: nec
a supradicta defecerat intencione:
presumens et presagiens aliquid
de diuina dignacōe. **O**e nocte autē
ubi surrectum est ad matutinas:
tāntus torpor inuasit corpus eius.
et animā eius. ut etiam cederet ei
uiuere. **I**ntrauit tamē chorū cū
alijs. nil psallere ualens aut uolēs
dulcissimā illam sollempnitatem
ex toto ut sibi uidebatur amissurū
a desiderio suo frustratus. **A**ccessit
uero ad eum alius monachus mi
nicens ut pro ipso responsoriū deci
mū cōitate debuisset. **A**t ille non
infirmirate prepeditus sed desidia
deuictus: signū resistabat. **S**ic ergo
felices illas uigilias et sollempne
gaudiū infelici torpore transiebat:
quippe quē nec psallere nec ad res
ponsoria surgere licebat. **I**n decima
tamen lectione sedebat sibi uigilās
quidem sed clausis oculis: et cogita
bat molestias suas in amaritudine
animi sui. **D**icebatq; sibi: secum
ratiocinando. **E**cce sic et sic habuisti:
hec et hec petisti. **U**bi nūc est il
la deuotio. ubi spes illa: et pia de
diuinitate presumpcio. **Q**uid nūc
agitur tecum. **E**t adiecit. **P**enetas
ut aliqua tibi reuelacio fieret. et si
modo fieret: quid potissimū uidere
eligeres. **U**tq; dñm ihm xp̄m. uel
dulcissimā eius matrem: aut cer
te ambos simul. **C**umq; hys et hu

iusmodi cogitacionib; occupar
sedet. uigilans ut supradictū
est: sed clausis oculis: lector dixit.
Tu autē dñe. **E**t cātor surgēs sub
hānt responsoriū. **B**ēdictus qui
uenit in nomīe dñi. **E**t ecce assit
ante illum torpentem monachū.
matrona quedam reuerēdi uult:
et incompabilis pulchritudinis:
habens in brachio infantulū adeo
paruuū. quasi recēter natum. i
uolutū fasciulis uilibus ualde co
abictis: intū ut etiam supulita
te earum ille compassionem con
ciperet. **S**tabat autem quasi retro
ipam senex amictus pallio. indu
tus tunica. et pilleus nō acumi
natus super caput eius. que om
nia uidebantur esse de lana alba
et mūda. **V**ultū tamen semis uide
non potuit: situ pillei impediēte.
Vidit etiam fūsum cū hanc pende
re a latere matrone: sed colum vi
disse se non meminit. **V**idit: et
quia clarius uidere uoluit
qm̄ uidit: nichil uidit. **A**peruit em̄
carnales oculos: et gloriosam illā
uisionē perdidit. **E**t intellexit q̄ be
ata uirgo maria fuisset illa matro
na: infans xp̄s. et senex ioseph. **E**t
recepit in illa hora sp̄m suū bonū:
et reliquū scē sollempnitatis officiū
transegit in gaudio magno. **A**nno
gracie millesimo ducentesimo deci
mo tertio. facta est uisio hec. **N**on
Quia genus huius uisionis distē
nere non ualeo: ad tuū illud exa
men transmittō. **M**o. **E**xpertorū
esset talia diffinire. **E**t si dicerō uisi

omnem hanc fuisse spirituales. obicitur quod non sit in sompnis facta. quia monachus tunc uigilauit: neque in extasi. quia sensum exteriorum eo tunc bene compos fuit. Item si iudicauero illam corporalem: respondes quod oculis corporalibus clausis corporaliter uidere non potuit. Quid ergo? Audi de hoc meam opinionem. non assertionem. Quantum ex alijs uisionibus colligo: corporalem illam uidit: quia lucidum Christi aspectum cuiusque celestium. tam subtilis palpebrarum prohibere non potest paries. Hinc est quod inclusa quedam cum a sathana sub specie angeli illuderetur frequentius. et hoc quidam sacerdos literato confessa fuisset: dolos illi non intelligens. respondit ille. Cum denovo tibi apparuerit: oculos claudere. Si angelus fuerit domini bonus. non minus eum uidebis: si uero malus illum ita uidere non poteris. Quod uerum esse experiri uolo didicit. *De uisione qui uidit stellam se caritatem in*

Alteri nocte quadam. *vi.* Quidam sacerdos supradictae domus tunc priore existente. dominus sub alio tipo natiuitatis sue in se ostendit. Cum in quarta dominica aduentus cantus responsorii. In tuemini quantum sit iste qui ingreditur ad saluandas gentes. inciperet: et pars conuictus ad librum stans inceptum perficeret. in choro abbas super formam cui cantantes imitabantur. circulum lucidum uidit: et in circulo stellam clarissimam radiantem. Et mox intellexit si

cum intelligere debuit. quod stella eadem designaret Christum: circulus uero lucidus orbem terrarum illius aduentu illuminatum. Se stellam esse testatur in apokalypsi dicens. Ego sum radix et genus dauid: stella splendida et matutina. Et in secundo euangelio se appellat lucem mundi. Nec de Christi natiuitate tibi dicta sufficiant: sciasque me hanc uisionem ab eius ore audiuisse qui eam uidere meruit. Porro quoniam gloriosa uisio quidam sacerdotum nostrum in Christi natiuitate de Christo sit ostensa: audies in distinctione sequenti. *Non*

*P*reter ut gradatim ascendas de festiuitate ad festiuitatem: et de infantia ad iuuentutem nostri saluatoris. *Mo.* Sic faciam: uisiones quas in illis. et de illo factas noui tibi recitando. *De richimude qui in presepio uidit Christum in presepio audire prius*
Uirgo uoce desuper. vii.

Quedam circa hoc triennium defuncta est richimudis nomine: habitu secularis. sed uita ualde religiosa ac spiritualis. Ieiunijs et obsecrationibus semper uacabat: mente sepius excedens: ita ut celi secretis interesset. et celi regem cum celi ciuibus frequentius uideret. In quadam sollemnitate epiphaniarum. cum in monte sancto wallurgis interesset matutinis: et abbatis inchoasset responsorium duodecimum scilicet. In columbe specie. illa uigilans et orans in extasi facta: Christum infantem panis inuolutum et in presepio positum coram se uidit: et circa

illum quasi thronū aureū ad simi-
litudinē iris. **E**ratq; ex utraq; parte
eius multitudo angelorū. manibz
extensis cum adorantes: et oculorū
suorū acies in illum indeclinabili-
ter defigentes. **N**ec mirum. Ipse est
speciosus ille formę p̄ filijs hōmī:
in quem teste ap̄lo angeli concu-
piscunt prospicere. **C**umq; uentū
fuisset ad locum illū. paternā uocē
audita est: non cōuentū illa b̄tā
in qua tūc temporis sensus ceteri
ores defecerant: sed patrē audiuit
dicentem. **H**ic est filius meus di-
lectus: in quo michi bene cōplacui.
Erat enī idem dei filius tantī decōis.
et uocē patris tantī dulcoris: ut ex-
primere michi non sufficeret. **R**eq̄-
sita etiam a me. quales essent effi-
gies angelorum: respondit. **S**ta-
turas habent humanas: facies
uirginibus similes: genas ad-
m̄star rosarum rubentes: et in reli-
quis membris n̄ rectis minē candi-
diores. **A**lias michi adhuc retulit
uisiones: quas locis competentibz
rephrabo. **D**e festo uero purifica-
tionis habes in distinctione superi-
ori. cap̄lo uicesimo. uisionem miri-
ficam uirginis de quidone. **N**on
Puto huiusmodi reuelationes qñ
dōq; ex affectu orationis obtineri.
Quo. **H**oc certissimū est **de uirgine**
cui xp̄s apparuit ī etate t̄tēni.
Inframma uirgo quedam. **V**m
xp̄m in etate t̄tēni annorū quando
iam loqui per naturam poterat. vi-
dere desiderans: hoc ut fieret p̄buis
instabat. **E**rat enī tam p̄fecte uite

ut non īmerito talia presumeret. et
se exaudiri speraret. **D**ie quadam
cum dicta missa. ip̄a populo omni
egressa. sola in ecclesia moram fa-
ceret. et oraret. **I**nfantem quasi t̄tē-
cinnem circa altare deambulante
conspexit: putans a matre illum
ibidem neglectū. **E**rat enī tam spe-
ciosissimus. et tante gratie uultus
eius. ut in eius aspectu delectata ad
se uocaret: et manibus demulceret:
sic dicens. **D**ic michi bone puerule.
ubi est mater tua? **Q**ui dum nichil
ei responderet. estimans illa utpote
infantē eum nondū posse fari: sub-
iūxit. **N**osti dicere pater noster tu-
um? **A**d quod dum non responde-
ret ut prius: adiecit. **D**ic post me.
Aue maria gratia plena dñs tecū.
Et dixit post eam infantulus eadē
uerba tam hilariter et tam distictē:
ut illa miraretur. **S**imiliter factū
est de clausula secunda. scilicet. be-
nedita tu in mulieribz. **C**um uero
ei prediceret. et benedictus fructus
uentris tui: totius humilitatis
magister sua inspiratione sciens
scriptū. non te laudet os tuū. sed
alienū. eandem clausulam dicere
noluit: sed mox illa intuenēte per-
ostensam formam celos penetra-
uit. **T**unc primū uirgo uenerabi-
lis se exaudiri intelligens. gr̄as
egit xp̄o: qui tam celeriter imple-
uit desiderū suū in semetipso. **I**p̄e
reuera dñs ihesus est fructus bene-
dictus. de quo ysaias cecinit. **E**t enī
fructus terre sublimis. **F**ructus ter-
re filius marie. **B**enedixisti inquit

psalmista dñe terram tuā. Non po-
tuit gignere terra benedicta: nisi
fructum benedictū. **No.** Dignū
michi nota uidetur: q̄ dñs oratio-
nem ore proprio ednam recitare
remit: et in uerba quibus matre
beatificare uidebatur mox erupit.

Mo. Exemplū nobis dedit: ut et
ita faciamus. Sermonē iam in lō-
gum protraximus tam in pñti
distinctione qm̄ in precedentibus
de apparicionibz infancie saluato-
ris: uis nūc audire aliquas ex illi-
uisionibz quibus se ostendere dig-
natur suis amicis in etate pfecta.

No. Volo et desidero: et maxime
tamen de illius passione. **Moni.**
Bene moueris. Passio em̄ dñica
proxima est sollemnitas post
purificationē: ip̄a est festū propi-
nacionis. Per ip̄am tartarus est
destructus: paradysus apertus:
captiuitas captiuata: mors eua-
cuata. Passio dñi om̄ tribulacio
nū humanarū est antidotū. Con-
tricionem excitat: lacrimas pro-
ducit: temptationes compescit. **De**
predicta ruyhmuide que dñm uidit
in domo pontificis it̄ psecutores. ix.

Predicta ruyhmuide tempore
quodam ut puto dñice passio-
nis. cum de ipsa meditando ualde
contereretur: mente excedens. mox
per spiritū in domū quādam am-
plam et hiemalem rapta est: in
qua saluatorem stantem uidit
nudipidem: et quasi captiuū: et
circa illum multitudinē uiderū.
Stabat effi demisso vultu. sola tu-

nica indutus atq; discinctus: ma-
nibus eam demissis. Tunica eius
flauū uidebatur habere colorem:
et sicut ipsa michi retulit in diuer-
sis angulis domus deni ac duode-
ni ad instar ciconiarū congregati
suscurrebant: de morte illius trac-
tantes. Erat em̄ domus summi pon-
tificis in qua acta sunt scdm̄ histo-
riam. que huic amille dei ostense
spiritualiter. Quamū huiusmodi
uisiones mentes religiosas com-
pungunt: uisio subsequēs osten-
dit. que corporalis est. **De uirgine**
cui xp̄e frequēter uigilāti apparet i

Duper uirgo quedā **cruce. x.**
religiosa licet adhuc in habi-
tu seculari posita: subpriori nro
gerlaco cū multis lacrimis retulit
q̄ saluatorem in cruce pendente
cruentis uulneribus uidere soleat.
Nec minus ait illum uidet: si com-
passione et dolore urgente oculos
clausero. Ecce hic habes euidentis ar-
gumentum. q̄ uisio illa de qua dic-
tum est superius. caplo quinto. fue-
rit corporalis. Femina uero iam
dicta ex eisdem uisionibz tantum
proferit: ut de dñi passione neq;
cognitare neq; loqui possit sine la-
crimis et contricione. **De** autem de
eadem beatissima passione quasi
de fonte torrentes lacrimarum
deriuētur: sermo sequens declara-
bit. Lacrima quia cito siccatur. tor-
renti comparatur. **De monacho cui**
xp̄e ap̄ns i cruce contulit gratiam

In hēmenrode **lacrimarū. xi.**
sacerdos quidam ante annos

paucos defunctus est. homo simplex
et illiteratus daniel nomine; uite
satis durus. Orationibus et ieiuniis
infatigabiliter operam dabat; om-
nes pictantias sibi appositas reu-
labat. Hic cum uite quadam piscem
sibi ab abbate missum refutasset: se-
quenti nocte in choro dyabolum
prope se uidit assistere. et piscem quem
ipse despererat manducare. Pro quo
inobediencia corporaliter quidem
satisfecit: sed non plene ab obstina-
tione recessit. Positus uero in ago-
ne. sensibusque iam uniuersis pre-
mortuus sola in oratione labia mo-
uebat. et uox penitus non audieba-
tur: et sic ultimum in psallendo spiritum
reddidit. Iste daniel multas reue-
laciones habuit. multa uidit: sed
ualde pauca innotuit. Confessus est
tamen tribus uicibus sibi dominum ap-
paruisse. Prima uice in cruce ante
gradum presbiterij. secunda. in candi-
dis uestibus ante manus altare:
tercia. in ignea forma desuper altare.
Cui cum saluator diceret. puto quod in
prima fuerit apparitione. daniel
pete a me quod uis et fiet tibi: ille sicut
michi retulit quidam seniorum domus
illius respondit. Domine. sufficit michi
gratia tua: nichil aliud a te peto in-
si tantum ut lacrimas habere possim
quotiens passionis tue fuero recor-
datus. Et dominus. Habeas tibi hanc
gratiam. Ab illa enim hora sicut au-
duit. quando de passione christi cogitare
aut loqui cepit: mox lacrimae eru-
perunt. Nec mirum. christus ipse est silex
ille limpidissimus qui aquas inde

ficientes filijs israel ministravit
in deserto. Bibebant omnes de spiri-
tali consequente eos petra: petra au-
tem erat christus. **Mo.** Quomodo est hoc
intelligendum quod in psalmo legi-
tur. percussit petram et fluxerunt
aque abierunt in sicco flumina.

Mo. Nota est hoc de historia. allego-
ria satis usitata. idcirco tibi aliquid
dicere uolo quod presenti uisioni
congruat. et mentem tuam moraliter
edificet. **Quomodo intelligendum sit
percussit petram. et cetera. m.**

Percussit petram. et cetera. secundum
intellectum tropologicum. id est
moralem. Moyses homo est clau-
stralis: quem regis filia. id est gratia
diuina misericorditer tulit de flu-
mine uite secularis. Interpretatur
enim moyses. sumptus ex aqua. Pe-
tra: cordis est duritia: uirga cruc-
dinis: percussio. passionis christi re-
cordatio. Petre lassio: cordis est com-
punctio. Bis moyses percussit silex:
et tunc primum perfudit aqua. Prim-
itius pertinet ad passionis christi me-
moriam: secundus ad passi compas-
sionem. Iudeus silecem semel percussit.
quia christum passum quique cogitat. sed
non compatitur: et ideo cor eius sci-
di non potest ad lacrimas. quibus
abluat peccata sua. Tu uero si cogi-
tationi compassionem addideris. pe-
tram bis percussis: et uir esse pote-
rit. quoniam cor tuum scindatur ad com-
punctionem: et flumina lacrimarum
inde erumpentes. per oculos exeat:
atque per maxillas decurrentes quasi
in sicco flumina etiam impetu suo

terram infundant. **20** Placet quod dicitur. **20** Quod christi passio medicina sit contra temptationes dicam tibi per exempla. **De petro monacho de clauistro. Capitulum. xiii.**

Huerat in predicto clauistro quod alio nomine hiementro de dicitur. nicens quidam bone indolis celaudabilis ad modum conuersationis. petrus nomine. de confluencia mundiis: cui creberrimas dominus deus fecit consolationes. Quedam ex his que de illo dicturus sum superius tibi recitauit: que idcirco replicare digni duci. quia postea eadem plenius et uerius a quodam eius confratre familiarissimo cognoui. Nam audiuit aliquociens uoces psallentium in sublimi.

Quadam etiam uice cum ministrantibus domino karolo abbati quodam uulgaris confessionem duxisset. et absolutionem de more deuotius accepisset: audiuit uocem de celo dicentem sibi. Dimissa sunt omnia peccata tua.

Alio etiam tempe cum sacriste missam celebraturo ipse astaret. et lampas extincta fuisset: lumen aliunde uolens accendere. sed angustia temporis preoccupatus non ualeus. Flatu lampadem reaccendit. **S**ane huic inueni consuetudo erat semel in die ad minus reuolueret et recitaret sibi sanctissima et dulcissima passionis christi impropria: gratiarum spiritualium efficacissima in uitamenta. In quo studio tanta per diuinitatem circiter anni difficultatem passus est: ut quasi non sibi ualere

huiusmodi meditationes arbitrari debuisset. Tandem cum posuisset pulsans et illatas sibi iniurias et difficultates indefessus effregisset secreta illa christi obedienter intrauit: ac deinceps sine difficultate et quasi ad manum paratis cotidie epulis meditationibus illis suauissimis cum magna iocunditate usus est. In canone quoque non magnopere curabat orare: sed de passione christi meditabatur. **H**abebat item in desiderio. et tam humiliter quam uehementer optabat reuelari sibi diuinitus aliquam imagine uultus saluatoris: ut cum meditari debuisset. ad eundem uultum. quasi conspectum et bene cognitum facilius intuitum mentis imaginare dirigere posset. Et dominus qui hoc ei inspirauit desiderium: non fraudauit eum a desiderio suo. laborabat ergo mirabili ac multiplici luxuriantis carnis molestia: dyabolo interitum: sed domino profectum ei de temptationibus ordinante. Vnde cum quodam tempe in angulo chori conuersorum diuinus et deuotius oraret: diuinum implorans auxilium ne sine retur labi in peccatum: post horam surrexit et recessit. Siquidem in memoriam ei uenit. quod aliud quid agere habebat ex precepto. Ascendens igitur per stalla transitum habuit ante altare conuersorum. Vbi cum uenisset ueniam celeriter accepturus coram altari et abscissurus. sub lampade se humiliavit: et ecce ibi dominus ihesus stans ante eum uel potius quasi pendens in cruce. Qui pyssima brach

ia sua abstrahens a cruce. seruū suū
 amplexatus est: et tamq̃m p̃cordia
 lem sibi in signū mutue familiari
 tatis cum ad pectus suū attrahendo
 strinxit: temptationes q̃ illius uali
 dissimas stringendo compescuit. Sa
 ne cum terre procumberet optime
 siti compos erat: sed felici illa uisio
 ne ita a sensu suo abstractus. et ita
 dulciter affectus est: ut non plene
 scire potuerit utrū corporeis oculis
 an solo spiritu reuelacionē illam
 recepiisset. Adamē cum multas tā
 ante q̃m postea consolaciones rece
 perit: hoc tamen fatetur q̃ ista sup
 gressa est uniuersas. Tantā siquidē
 acceperat graciā lacrimarū a dñō:
 ut infra matutinas uir aliqua ho
 ra oculi eius siccarentur. Hui⁹ rei
 testis sum ego. qui iuxta illum ad
 psalmodiam stabam. aliquanto
 tempore. Ita enī feruens erat in xp̃i
 passione: ut spe martiri theodori
 cum episcopū liuonie sequeretur.
 sine abbatis sui p̃missione. Acceperat
 ille auctoritatem a dñō papa inoce
 ntio secum ducere omnes qui ire uel
 lent ad propagandam uineā dñi
 sabaoth in populo barbaro. Adhuc
 ut dicit uiuit: et ex precepto abba
 tis sui parrochiam in liuonia regit:
 ubi predicat et baptizat: multos
 q̃ tam uerbo q̃m exemplo edificat.
 et in fide confirmat. **De monacho**
temptato in cui⁹ aspectu xp̃i vulnera
tem in peruncta sunt. xiii.
Hemenrode alius quidam frater
 magnam longamq̃ temptationē
 habuerat: dicentibz sibi cogitacōi

bus suis ut heremita fieret. Ideo
 hac temptatione deuictus fuit:
 ut aliqua etiam loca perlustrare
 rit explorans aptum sibi habita
 culum. Tandem conuersus ad be
 atam uirginē mariā. ei se totum
 cōmisit: ipām sibi ip̃i fideiussorem
 constituens: q̃ quidquid ip̃a sug
 gessisset. hoc ille sine cunctacione
 aggrediretur. Cumq̃ ad beatam
 uirginē mariam sub hac conditi
 one sepius recurreret: quadā uice
 oranti ei coram altari uox insona
 uit dicens. fideiussorem me consti
 tuiisti: ego me absoluerē uolo. Ille
 uero erigens se uidit utrū uenerā
 di habitus. ante altare assistere:
 crucem in manu tenere: crucifixi
 sancta quinq̃ vulnera digito sup
 inducere: et sic uidenti dicere. Sic
 omnis qui ordinē istum quem
 professus es seruauerit. dñm nos
 trū ih̃m xp̃m perungit: et sic ille a
 temptatione sua liberatus est. **De**

xp̃ia monacha cui crucifixus appa
ruit et senex pūgēs ei. xv.

Beate memorie xp̃ia de uol
 mutsteme cuius supra memini
 etiam crucifixus apparuit. et ho
 mo senex iuxta eam: qui ex p̃p̃te
 quam in manu habebat perun
 gebat vulnera illius. Genus tamē
 uisionis discernere non ualeo. **De**

sāmoniali tēptata a x̃o āplexata. xvi

Alteri cuidam sanctimoniali
 ordinis ih̃i quam nominare
 nolo: tempore quodam cum esset
 grauissime temptata. dñs ih̃esus
 xp̃s totius ecclesie sponsus uisibi

liter apparetis amplexatus est eam: et omne illius turbacione in magnam conuertit tranquillitate. Et omnibus hijs exemplis habes quod uisio domine passionis, nec non et meditatio atque compassio: martinum contra temptationes sit antidotum. Sunt et in illa multiplices consolationes, sicut subiecta declarabunt testimonia. **de duobus conuersis claustrum quod uidetur in aere pendente in**

Duo conuersi **cruce. xvii.** De hemerode in quadam gran-
gia eiusdem domus quodam tem-
pore manebant. Stabant autem
simul uice quadam, et hora comple-
torij deo sue seruitutis pensum per-
soluebant. dicto completorio: respi-
ciens uisus ad celum uidit in sublimi
crucem splendidam, et in ea dominum
crucifixum. Erat autem crux illa
adeo splendida: ut ab ipso splendore
sele mutem clarissime intuerentur
Nam alias tenebre erant super faciem
terre. Erat enim hiemis tempus. Et
quia loqui non licebat: signum fecit
alteri, quasi interrogans si aliquid
uideret. At ille nichil se uidere sig-
nauit. Tunc ipse signum illi fecit: ut
genua flecteret et oraret. Quod cum
fecissent ambo simul: erectus post
pusillum tante uisionis factus est
socius et testis. Ambo **Adhuc**
ut puto uiuit: nec licet prodere
nomina illorum. **Mo.** Que tibi ui-
detur causa fuisse tante uisionis
conuersorum eorundem: meritum an
culpa? **Mo.** Si propter eos uisio
eadem facta est: alterum uidetur cau-

sa fuisse: bona uidelicet uita uel cul-
pa aliqua. siue utrumque. Hoc ue-
rum esse, uel posse esse uerum, uisio
subsequens declarabit. **de conuerso**
qui uidit christum crucifixum in aere cum xv
n lucka domo religiosus. xviii.
Ordinis nostri cum in superiori distric-
tione memini capitulo uicesimo quarto.
conuersus quidam est, sicut ab ada-
etiusdem domus monacho didici. uir
bonus et disciplinatus rudolphus
nomine: cui diuinitus multa re-
uelantur. Hic cum nocte quadam
dictis matutinis ante lucem sub di-
uo staret, et orationes aliquas di-
ceret: christum in aere cruce affixum
pendere uidit: et circa eum quinde-
cim homines singulos in singulis
crucibus. Ex quibus decem erant
monachi, et quinque conuersi: omnes
ei bene noti: utpote congregationis
sue professi. Ita aer fuerat illumi-
natus ex christi presentia: ut singulos
bene discerneret. Cumque stupefactus
staret ob tam mirabilem uisionem:
dominus de cruce clamauit. **Hosti rudol-**
phe qui sunt hi quos circa me ui-
des crucifixos: Respondeite conuer-
so, noui domine qui sunt sed quid sit quod
uideo propterea non intelligo: sub
iungit dominus. Hi soli ex omni congre-
gatione meum crucifixi sunt: mee
passioni uitam suam conforman-
tes. No In quo se illi conformaue-
rant. **Non** Vtque in obedientia, in
patientia, in humilitate, in abre-
nuntiatione totius proprietatis: pro-
priae uoluntatis. Hec et hijs filia
monachos martires faciunt: in quor-

persona per psalmistam dicitur. **Q**ui
propter te mortificamur tota die:
estimati sumus sicut oves occisionis.
Ecce crux de qua in euangelio dicit
ipse crucifixus. **Q**ui non tollit crucem
suam cotidie et sequitur me: non
est me dignus. **N**on dicit semel sicut
petrus: sed cotidie sicut anthonius.
Sicut didici nuper a predicto mona-
cho. omnes illi qui detum adhuc ui-
uunt: excepto uno qui iam dormiuit
in dño. **N**emo claustralium ui-
sionem hanc ignorare deberet. **M**o
Verum dicit quia multi putant se
esse monachos et non sunt: ore et
non uita dicentes cum apostolo.
Michi autem absit gloriari nisi in
cruce dñi nři ihu xpi: per quem mi-
chi mūdus crucifixus est et ego mū-
do. **N**ou **D**ic queso. quomodo nobis in-
telligendū sit quod idem apłs dicit.
qui autem sūt xpi carnem suā cruci-
fixerūt cum uicijs et concupiscentijs?
Mo. **S**cdm precedentia uidetur sic
intelligendū. **De crucifixione reli-**
giosorum. Caplin. xix.

Apostolus enumeratis operibz
carnis: cum exposuisset fructū
spiritus subnūciat. **Q**ui autem sunt
xpi. et cetera. **D**uplex est religiosorū
crucifixio: hominis interioris per
alienā compassionē. et hoīs exterioris
per propriam carnis mortificacōem.
Cruce dicitur a cruciatu. **C**ruce mona-
chorum rigor ordinis est: tū propē
uigilias et oraciones: tū propter
ieiunia et castigaciones: tū propter
silentiū et opera manū: tū propē
carnis continētiā et uestimētōrū

stratiqz duriciā. **Q**ui autem sunt
xpi. qui cū apłs dicere possūt xpo
crucifari sumus cruci: carnē suam
crucifixerūt. id est cruci affixerūt.
cum uicijs operū et concupiscentijs
delideriorū pugnātes. **N**ec ponūt
illi duo genitui plurales instrumē-
taliter. sed passiuē: eo qd per uirtutes
in carnis maceratione mortificen-
tur. **T**res clauī quibus corpus mo-
nachi cruci debet esse affixū: tres sūt
uirtutes per quas teste iheronimo
martires efficiūtur. scilicet obediē-
cia. patientia. humilitas. **A**lamī
monachi dexteram configat obedi-
entia sine inuermuracōe: sinistra
sine simulacōe. **C**lauī obediēcie
impellat amor superne libertatis:
clauī patientie. timor pene gehēna-
lis. **P**edes illius uera humilitas con-
figat. ut non solum prelati. sed et
fratibz se propter xpm subiciat: ut
dicere possit cum psalmista. **H**umi-
liatus sum usqz quaqz dñe. **E**t i alio
loco. **I**nposuisti homines super ca-
put nrā. **D**uo pedes. duplex est sup-
bia mentis scilicet et corporis. **E**t li-
cet supbia caput sit oīm uiciorū.
non tamen incongrue per pedes q
in fine sunt partes corporis. qñdōqz
designantur. **Q**uod em̄ ualde odmi-
et despiciamus: hoc pedibus conculca-
mus. **U**nde ioseph filius israhel
ut colla regum calcarent pcepti.
No **S**atis mihi placet quod dñs
mūc residuas dñice passionis uisi-
ones explana. **N**on **E**t dñs suam
passionē mūc ad consolacōē. mūc
ad correptionē iustis ostendat: pñf

to est exemplum. **De conrado conuerso**
q̄ in extasi factus xp̄m uidit. xx.

Conuersus quidam apud nos
ante annos aliquot defunctus
est: uir bonus ac timoratus noīe
conradus. Ip̄e est qui uidit i dorso
fr̄is wilhelmi. serpentē cum in choro
dormiret sicut dictum est in distinc
tione quarta. caplo tricesimo sedo.
Hic tempore quodam cum in domo
uīa tollendop. cui preerat solus esset
et magnū cordis sui defectum senti
ret: ait intra se. Och miser. debes sic
mori sine homine. Vix uerba fini
erat: et in extasi ruens. ecce salua
torem coram se in cruce pendentem
uidit. Qui ait. Conradus. uidēs q̄
ta propter te sustinuerim? Ille res
post uerba consolationis adn̄xit.
Omnia opera tua bene placent mi
hi: uno tantū excepto. Quibz d̄s
conuersus ex uisione tam salutifera
confortatus ad se rediit: et cum ocu
los aperiret. ut eum quem spiritu
uiderat cerneret. uisio disparuit. Re
qui sc̄tus a fratre richardo conuerso
religioso. cum ei recitaret uisionē.
si d̄m interrogasset de eodem
opere: respondit. Non: iam dictam
pretendens necessitatem. **No.** Qd
est q̄ saluator in uīro sc̄o opus rep̄
hendit: quod tamen ei inotescere
noluit? **Non.** Dico quia illum de
omnibus suis operibz uoluerit esse
sollicitū: ut dū vñ nesciret de sin
guis terneret. Idem ante mortem
suam confessus est abbat̄ n̄ro q̄ uo
ces angelorū nocte quadam audie
rit in celo. Obijt autem in ip̄a dul

cissima festiuitate assumptionis
d̄ne n̄re sancte marie: ipsius ut spe
ro precibus cui deuote seruierat. die
tali de terris assumptus est i celū.
Non solum consolatio est in cristi
passione. immo etiam in sacris y
maginibz que eandem beatam pas
sionem representant. Nam hono
rantes illas. xp̄e honorat et remu
nerat: punit in deuotos et negligē
tes. **De milite cui crux inclinauit eo q̄**
inimico suo pepererat ob ad̄re illius.

Contempnibz n̄ris in prouincia. **xxi.**
Quīa miles quidam alterius
cuiusdam militis patrem occidit.
Casu accidit ut occisi filius occiso
rem caperet. Quem cum i iulione
patris extracto gladio trucidare
uellet: ille pedibus eius prostratus
ait. Rogo uos d̄ne per honorem
sanctissime crucis in qua deus pen
dens misertus est mūdo: ut mei
misereamini. Quibus uerbis ille
compūctus. cū staret et quid facē
uellet deliberaret: inualecente mi
sericordia hominē leuauit et ait.
Ecce propter honorem sc̄e crucis. ut
michi qui in ea passus est. peccata
mea indulgeat: non solum tibi
culpam remitto: sed et amicus
ero. Deditq; ei osculum pacis. Nō
multo post idem miles cruce sig
natus mare transiens. cū ecclesiā
d̄ni sepulchri alijs peregrinis
honestis de sua prouincia conuic
tus intraret. et ante altare proci
mū transiret: imago d̄ni corporis
illi profunde satis inclinauit de
cruce. Hoc cum aliqui ex eis con

siderassent; nec tamen scirent cui tā
tūm honorem exhibuisset: ex cōsilio
singillatim reuersi sunt: nec tamen
alicui eorū inclinātū est. nisi cū prius.
Tūc causam sciscitantes. cū ille dice
ret se indignū esse tanto honore: q̄
supradicta sunt memorie occurrerūt.
Que cum fratribus retulisset. narra
ti sunt de tanta dei humilitate: scie
tes imaginis eius inclinacionē fac
tam fuisse pro gratiarū actione. *De
sāmoniali cui crucifixus tenebras*

Soror quedā *tempauit. xxii*
ordinis nri capellam oratorū
ingressa. cum ante altare coram cru
cifixo psalmos legeret. et tamē tar
de esset: custos illam ibi nesciens. of
tū forinsecus clausit et recessit. Qd̄
cum illa intrinsecus audiret. nec tū
pulsare presumeret: ibidem p̄notā
uit. Et sicut ab eius ore audiui: ra
dius quidam ad instar stelle de bra
chio exiens crucifixi. tantū ei lumi
nis prestitit: ut in tenebris illius
beneficio: psalmos suos legeret. Est
super idem altare imago beate vir
ginis lignea: filiū tenens in sinu.
Cumq; eadem sanctimontalis tpe
quodam coram illa psalteriū legēt.
puerulus inopinate aduenit: et
quasi scire uellet quid illa legeret
in librū respexit et rediit. Est autē
eadem uenerabilis femina laica et
indua: multumq; circa ordinem
feruens ac deuota: plurimas ha
bens a deo consolationes. *De nouo
cuius frōt cruc impressa ē dū inclinaret.*

Nouus quidam *xxiii.*
in hēmentode cū uice quadā

in choro ad uersiculū sancte trini
tatis deuote inclinaret: crucē frōt
sue imprimi sensir. et puto q̄ eadē
hora cogitauerit de passione dñi.
Vocatur autem hartmannus. et ad
huc uiuit. *120.* Puto q̄ scriptores
et pictores sacrarū imaginū aliq̄
speciale p̄mū ex hoc percipiant.
120. De hoc dubitare non debes:
si tamē magis sit deuotio qm̄ aua
ritia mercedis in causa. *De monacho
pictore q̄ in parascene mortuus est*

Monachus quidā *xxiiii.*
nigri ordinis de episcopatu
mogūncensi. ante annos paucos de
functus est. Erat autē pictor bon⁹
et ordini nro tam deuotus. ut gra
tis expensis tantū receptis in diuer
sis domibus ad diuersa altaria. im
ci decoris crucifixos depingeret. Nā
nrōs crucifixos ip̄e pene omnes fe
cit: nullas a nobis requirens expen
sas. Volens suo effigiatori ostende
re sūmus ille crucifixus. ad cuius
imaginē omnes facti sumus: quā
tum sibi labor ille sanctissimus pla
ceret: in parascene die scilicet i qua
passio specialiter representatur. il
lumi non sine multorū ammiracōne
de hoc mūdo assumere dignatus ē.
Quasi diceret dñs. Quia circa meā
passionē mente et corpore deuote se
per laborasti de illa cogitando. mag
per picturas alijs exhibendo: ecce i
die mee passionis te de labore ad re
quiem assumo: in qua iam nō men
taber uel per picturas figuratiter.
sed presentiatiter. id est facie ad fa
ciem me contempleris. Hec dicta sūt

de eo qd dñs eos qui imagines sue pas-
sionis honorant. rehonoret et remune-
ret: nūc tibi ostendam q negligētes
illarumq contemptores puniat et
confundat. *de crucifixo ecclē sū geor-
gi que campanariū trulit. xxv.*

Colome in ecclesia sū Georgii
martiris cruce metallina est
effigiem habens saluatoris: p quā
multa miracula facta sunt ac sa-
nitates. Vnde multa luminaria
matrone ciuitatis coram illa acce-
dere consueuerūt. Maxima tamē
causa illarū uirtutū fuisse credit
portio dñici ligni que inclusa habe-
batur: que nūc extracta gemmis et
auro circumdata est. Campanari-
us uero eiusdem ecclesie. cū nullam
ei reuerentiam exhiberet. sed ua-
dens cubitū frequenter luminaria
inde subtrahens in usus suos con-
uerteret: nocte quadam cū se in lec-
tini suū reclinasset. et adhuc uigi-
laret: cruce eadem ad eum uenit:
et cum uoce increpationis tam ua-
lide tintuit: ut infirmatus multis
diebus sanguinē uomere. Huius
miraculi ego bene recordor. et erat
celeberrimū in tota ciuitate: ita
ut ab illo tempore in maiori uene-
ratione habita sit eadem crux. *de vi-
dita i milites q hostes suos in ecclia
u comitia de monte occiderūt. xxvi.*
ante non multos annos inter duas
cognationes militū. tam graues in-
imicie orie sunt: ut se inuicem ca-
perent et occiderent. Die quadam
cum plures unus partis conuenis-
sent in ecclesia uille que uictorij

dicatur: aduersē parti per uetulam
proditi sunt. Dederat etiā eis signū
dicens. Quociens intrauerint domos
nolam traham. Quod cum fecisset:
ecclesiam cum multitudine ingressi
armati super inermes irruerunt.
Quo uiso. illi arreptis sacris imagi-
nibus gladiis opposuerūt: speran-
tes sibi illarum beneficio pari debe-
re. Percussores uero nullum loco ex-
hibentes honorem: nullā sacris ima-
ginibus reuerentiam: ita hostiū cru-
dorem siciebant. ut imagines opposi-
tas mutarent. ipi q crucifixo bra-
chia presciderent: et circiter octo mi-
lites in ecclesia trucidarent. Quod
sacrilegiū dure satis uindictā est.
Nam infra breue tempus ab occisor
consanguineis. occidentiū numero-
sa multitudo sic gladio deleta est: ut
uir duo superessent. Vetula uero q
alios prodiderat: tempore mellis in-
nuo calore aeris suffocata est. Et qd
dicam de malis xpianis. cum apud
damiatam sarraceni xpian ignoran-
tes ob iniuriam ymaginis eius graui-
ter sunt puniti. *de uindicta dei in dami-
atanos q fume crucifixi traxerunt.*

Cum in obsidione da- *xxvii.*
miate maxima pars exercitus
dñi sarracenis occurrisset. nescio quo
dei iudicio infideles fidelibz superiores
effecti eos in fugam uerterūt: mul-
tos ex eis occidentes: et plurimos cap-
tiuos abducentes. Quod ut cognou-
erūt in ciuitate obsessi. in tantam
lentitiam resoluti sunt: ut in confusi-
onem fidei nre laqueū collo crucifixi
micerent: sicq sacram illā ymaginē

alijs additis iniurijs per omnes pla-
teas ciuitatis traherent. cum multa
uociferatione et plausu manuū:
uictoriam deo suo ascribentes. **Xps**
uero qui mortuus et quasi nullius
ualoris uidebatur. in tam execrabi-
li culpa: post breue tempus ualde
terribiliter reuulscere cepit. in iun-
dicta. Nam damianatos ut pena
concordaret illate iurie. ulceribus
percussit in gutture. Paulo post
ciuitatem ipsam inerpugnabile
eis abstulit sua uirtute: ita ut nec
unus in eius uastatione caderet **xpi**
amis. Alia adhuc plura miracula
de sacris ymaginibus tibi dicere pos-
sem: sed usque ad decimā distinctionē
illa reseruo. Hoc etiam scias q̄ usque
hodie **xpc** in suis membris crucifi-
gitur: nūc a uideris nūc a sarracenis
nūc a falsis **xpi**amis. Vnde per ma-
lachiam prophetam conqueritur
dicens. Si homo configit deū: quia
uos me configitis. Item et uos me
configitis gens tota. **Xpi**anos nris
temporibus a uideris esse cruciferos au-
diui: a **xpi**amis aliquem ad litterā
esse crucifexū nondū audiui: quos-
dam a sarracenis nuper fuisse cru-
ciferos intellexi. **de cōcilijs quos cru-**
afixerūt cū fugē uellet ad xpianos

Supradicta damiata. **xxviii.**
Cum per obsidionē multum
esset artata. quidam ex pagans
occulte erantes de ciuitate: tum ut
xpiami fierent. tum ut mortem eua-
derent: ad mōs confugere ceperunt.
Quos sarraceni insequētes et com-
prehēdentes reduxerūt. singulisq̄

crucibus singulos appendentes. ad
confusionē **xpi**anorū supra muros
omnes suspenderunt. **Mo.** Quid
sentendū est de istis? **Mo.** Si fide
screbant et fidem timore penarū
non mutabant: haur dubiū quā-
mīres sint. Non solum ab infidelibus
xpc martirizatur: sed etiam a ma-
lis **xpi**amis per pauperū iniurias
cotidie configitur et flagellatur.
de xpo q̄ cōquestus ē cōsilio se fuisse per-

Non est diu cūsum. **xxix.**
q̄ quidam pauper nescio q̄
impellente necessitate loqui uolēs
henrico duca louanie. qui adhuc
super est: presenciā illius adire tēp-
tauit. Cui cū unus camerariorum
indignatus scapulis eum impelleret
et passim baculo cederet sine mise-
ricordia: conuersus quidam ordīs
nris hoc uidit et ingemuit: cōpas-
sus illi etiam usque ad lacrimas. **Sb**
sequenti nocte saluator ei in somp-
nis apparens sup̄ altare in gloria
magna: ait. Gratias tibi q̄ hori-
tantū michi compassus es: quādo
camerarius ducis tam inuiscerō-
diter sine causa fustigauit me. Ad
quam uocem cōuersus euigilans:
intellexit q̄ **xpc** adhuc in suis mē-
bris pateretur. **Nov.** Dic queso.
est ne adhuc aliqua alia forma del-
pecta: in qua **xpc** mortalibus digne-
tur apparere? **Mo.** Etiam. Tanta
est humilitas in **xpo** ut aliquando
sub figuris infirmorū: aliquā q̄
amplius est species leprosorū assu-
mens. nobis appareat. Si primū
uerū non esset: nequaquā diceret i

cum angelis. Infirmitas sui et uisitas
nis me. De secundo dicit ysaias. Ve
re languores nostros ipse tulit. et dolo
res nostros ipse portauit; et nos puta
uimus eum quasi leprosum et per
cussim a deo. et cetera. Hicet in dy
logo sancti gregory et in alijs locis
plura de hys occurrant exempla;
non tamen quia promissum est tibi
dicere licet nisi noua. id est nostris
temporibus gesta. *De henrico tracto
mocho clareuallis qm sopnis uidit
xpm in pectore suo obdormire.*

Henricus contractus .xxx.
clareuallis monachus cuius
memini in distinctione prima. ca
plo decimo sexto. qui ante paucos
annos defunctus est; in eadem domo
qumq; infirmarius fuit. Hic cu tpe
quodam haberet magnu infirmu
iam mori proximu. et nocte surgens
ad signu matutinaru. cu eundem
infirmu considerasset. sperans illu
posse durare; choru ex hoc securior
intrauit. In quo dum sedendo modi
cum quid dormitasset. ecce saluator
in figura infirmi affuit; et sup pec
tus illius se reclinans requieuit. He
ritus uero de hoc territus cu surgere
uellet dñs eum compescuit. dicens.
Bone sine me quiescere. Ad quod
uerbu expergefactus. mor recorda
tus est infirmi sui; et surgens atq;
in infirmorum festinans. illu ago
nizantem reperiit. Quem cum ad
terram deponere uellet; super pectus
eius in modu uisionis exspirauit.
Et autem dñs species qumq; leproso
rum assumat; sequentia declarabunt

exempla. *de Comite qm figa leprosi*

Domi peder lauit. .xxx.
Nobilissimus princeps theobal
comes campanie. de cuius operibus
misericordie in uita sa Bernardi ab
batis clareuallis mira leguntur; ta
te humiliatus erat. ut etiam prese
ntialiter tuguria leprosozu uisitare.
Adhuc uiuit; qui illum in carne
uiderit. Habebat autem ante quod
dam suu castru leprosum quedam
manetem. ante cuius domunculam
quociens eum contigit transire. de
equo descendit et ad illu intrans. post
qm pedes eius lauit elemosina dedit.
et abiit. Post breue tempus idem le
prosus comite ignorante defunctus
est et sepultus. Die quadam comes
uia illa transiens; mor ut ante tu
guriu sibi notu uenit. descendit di
cens. Oportet me uisitare patrem
meu. Intransq; non leprosu. sed in
leprosi forma et habitu. contem
platus est dñm. Cui cum consueta
opera misericordie impendisset;
et tanto deuotius quanto inspiraba
tur a uisitato forcius; hilari exi
uit. Cumq; suis dixisset. gaudeo
me uidisse leprosum meum; respo
derunt ei quidam. Dñe scatis pro
certo eum dudum esse defunctu; et in
tali loco sepultu. Quod ubi coperit
princeps pyssimus exultauit in
spiritu; eo q uidere ei q ministrare
meruerit presentiahter; que mul
to tempe in suis mebris uenerat
est. Ut autem dñs ihesus tanta hu
ilitatem tanti principis etiam in pre
senti remuneraret. et ut uerba sua

uera ostenderet que dixerat. quidquid
vni ex minimis meis fecistis michi
fecistis: se illi exhibere dignatus ē.
Audi aliam uisionē. ista adhuc ex
cellenciozem. *de epō qui leprosi na
res lingens gēma dedit suscipit.*

Eo tempore quo heresis. *xxxii.*
albiensiu pullulare cepit: con
tigisse dicitur quod narro. Erat in
regno francorum episcopus quidā:
etate iuuenis sed magnę religionis
Nominis eius siue dyocesis eius nō
memini. Hic tante fuit pietatis.
misericordie ac humilitatis: ut eq̃
tans in uia neminem leprosum
sibi occurrentiū sine elemosina p̃
teriret. Sepe etiam de equo descen
dit: et petentes preueniens nūmis
q̃ manibz illorum tamq̃m xpi ga
zophilatio nūmis atq̃ deosculatis
iterū ascendit et processit. Die qua
dam dum per stradam publicam
incederet. leprosus quidam secus uia
stans. in agro. uoce rauissima ut
sui miseretur clamauit. Erat enī
aspectus eius tam horridus. et q̃si
a lepra tam corrosus: ut oculus hu
manus non sine cruciatu illum in
spicere posset. Quē ut sanctus ep̃c
uidit misericordia motus. mor de eq̃
ruit: et ad illum currens obtulit ele
mosinā. Ad quē leprosus. Non sūt
michi necessarij nūmi tui. Qui cum
ep̃c responderet. quid ergo uis ut fa
ciam tibi? Ille subiicit. Vt putredi
nem huius infirmitatis mee abster
gas. ostendens carunculam
de naribz cadentem magni horrois
Quam cū uir beatus xpi amore suc

census manu tergeret: clamauit il
le dicens. Cessa cessa: asperitatem
digitorū tuorū tollere non ualeo
Cumq̃ adhiberet partem camisue
sue que de panno fuerat satis subti
li: simili clamore prohibitus est.
Tunc ep̃c. Si pati non potes manū
si non pannū delicatū: unde uis ut
abstergatur? Respondit leprosus.
Nichil aliud parat: preter linctio
nem lingue tue. Mor ad illud uer
bū lucta non modica. oriri cepit in
corde pontificis inter gratiam et
naturam: illa ut fieret uolente:
ista contradicente. Sed gracia dei
cooperante et nature uim faciente
linguam apposuit. et promissū de
elephantinū morbi luit. Mira
res. Mor de naribz eius qui leproso
uidebatur. gēma preiosissima lap
sa est in os episcopi. Et ut ostende
ret se esse xpm. qui ad probandā
ep̃i uirtutem se fincerat leprosum
in oculis eius gloriose celos ascendit:
et quia eiusdem glorie participatu
turus esset episcopus ascendens equi
misit. Dñs genardus abbas nosse
rediens de caplo generali. hec nobis
retulit: asserens tūc recenter fuisse
gesta. *No.* Quid est gracia co
operans? *Mo* Duplex est gracia di
operans. per quā ep̃s tantū bonū
uoluit: cooperans. per quam illū
perfecit. Poterat antistes iste uene
rabilis dicere merito. ann scō iacob
patriarcha. uidi dñm facie ad fa
ciem: et salua facta est anima me
a. *No.* Magna sunt que dicis. *Mo*
Vt autem non solum more duorū

sed et tertiū testm̄ stet omne uerbū ad
dam tertiā uisionem duabus hys
non imparem. sed forte iudicio tuo
propter opus maiorem. **De quodam**
ep̄o qui leprosi cōicans uomitu er
sup̄lit dū sacri cecidisset. xxxiii.
In salz burgensi ecclesia iam a multo
tempore religiosi extiterūt episcopi.
ex quibus unus. nescio utrū huius
qui nūc est siue eius qui ante eum
fuit. predecessor esset. infirmorum
seu leprosorū lares studiose etiam
q̄ntq̄ per semetipm̄ uisitauit. Die
quadam tuguriolū quoddā intrās
et leprosum ut ei uisum est hominē
in ea lecto decumbentē ac gementē
reperiens: si aliquid uellet requisiuit.
Cui cū ille respondisset. corpus cristi
desidero: episcopus festinus abiit et
attulit. oris leprosi qui ualde horri
dus uidebatur. cum cautela qua po
tuit inmisit. Ille uero ad comproba
dam antistitis fidem. anteqm̄ mas
ticasset eucharistiam nauisā simu
lauit: et cum uomitu quod sumpse
rat. reiecit. Episcopus uero territus
manibus mento eius suppositis.
crebras recepit inuidias: quas sta
tutim in os mittens sumpsit ob hono
rem sacramenti. Postea cū eūdem
leprosum uisitare uellet et nō inue
niret: dictū est ei a circumstantibz
q̄ multo tempe in eadem domūcula
nullus habitasset leprosus. Et cog
nouit ut deo plenus. tum ex testimo
nio referentiū. tum ex gratia ex p̄dā
sumptione percepta. quia xp̄c esset
qui multis modis electorū suorū con
stantiam comprobare consueuit.

Hec dicta sunt de xp̄i persona. Porro de
illius resurrectione atq̄ ascensione.
nullas intellexi uisiones relatu dig
nas nisi solam: si tamen uisio dñi po
test. **De odore aromatico in nocte sc̄a**

Sacerdos pasche. xxxiiii.
Squidam de heisterbach sicut ip̄e
nichil retulit cū anno preterito in
sacratissima nocte pasche staret ad
matutinas. finito duodecimo res p̄o
sorio. et ymnō. Te deū laudamus icep
to. tantam circa se sensit flagrantia
am aromatis et per tantam morā
ut miraretur quid esset uel unde esset.
Cui cogitationes sue dicebant. Non
est aliūde odor iste aromaticus. nisi
ex presentia sanctarum mulierū. de
quibz tota nocte cantatū est: quia
uenerūt cum aromatz ut ungeret
ih̄m. **No.** Cum resurrectio passione
dignior sit. quid est q̄ tante reuela
tiones habentur de illa: et tā pauca
de ista. **Mon.** **De passione dñi nr̄i.**

Primo hoc ascribendū **xxxv.**
est humilitati xp̄i: ne uideatur
iactanter manifestare ea que egit
gloriose: et suppressere illa que per
tulit ignominiose. Deinde. q̄ nullū
est sacramentorū quod tam efficax
sit dñi amoris incentiuū: quo
modo obprobria passionis. Apосто
lus se nichil dicat scire nisi ih̄m xp̄m:
et hūc crucifixum. Ergo xp̄i passio
eius fuit letitia. **O** quantū desidera
bat iob legere in libro passionis xp̄i:
q̄ dicebat. Quis michi tribuat au
ditorem ut desiderū meū om̄p̄c au
diat. et librum scribat ip̄e qui ui
ditat: ut in humero meo portem et

circumdedit illū quasi coronā michi.
Liber uite xp̄e est. sedm̄ iohannē
 septem signaculis signatus: in quo ut
 ait paulus est salus. uita. et resurrec-
 tio n̄ra. quem apli cū multa gloria
 miraculorū. quasi coronā portauerūt
 per uniuersū mūdum. Quem cum
 primo obtulissent scienti litteras.
 id est iudeo. et respicisset eum tāquā
 signatū: obtulerūt illum nescienti
 litteras. scilicet gentilitati. et cum
 intelligere non posset exposuerūt
 ei: sicut philippus eunuchō. **L**iberū
 hūc xp̄e ih̄c ip̄e scripsit: quia pro-
 pria uoluntate passus est. **I**n pelle
 siquidem eius corporis scripte erāt
 littere minores et nigre. per liuidas
 plagas flagellorū: Intere rubee et
 capitales. per infixiones clauorū:
 puncta etiam et uirgule. per punc-
 tiones spinarū. Bene pellis eadem
 percutus fuerat multiplici persecuti-
 one punita. colaphis et sputis
 cretata: arundine lineata. **Nonne**
Gaudes me cum fructu didicisse qd̄
 ignorauī. **Mo.** Dicam tibi nunc a-
 liquas uisiones sp̄s s̄i. **Mo.** Peto
 ut prius expedias me de sp̄u s̄o: et si
 sit differentia inter ip̄m et spiritum
 quē xp̄e in cruce emisit. **Mo.** Hoc
 faciam ip̄o adiuvante: et hoc q̄nto
 copiosius potero. **De sancto spiritu.**

Spiritus sanctus . xxxvi.
 deus est. tertia in trinitate per-
 sona: a patre filioq; procedens eter-
 naliter: q̄lis consubstantialis: eius-
 dem sapientie atq; potentie. **V**nde in
 psalmo. Verbo dñi celi firmati sūt:
 et spiritu coelis eius omnis uirtus eorū.

Quod sp̄s sanctus a patre procedat:
 dicit filius. Non enī uos estis qui
 loquimini: sed spiritus patris uiri.
Item. Qui a patre procedit. **Q**uod a
 filio procedat testis est apls dicens.
Misit deus sp̄m filij sui in corda n̄ra.
Ip̄e etiam sp̄s sanctus ubi uult spi-
 rat: sanctus. multiplex. unicus.
 subtilis. modestus. discretus. mo-
 bilis. incoinquinatus. certus. sua-
 uis. amans bonū actum: qui ni-
 hil uetat benefacere: humanus.
 benignus. stabilis. securus. oēm
 habens uirtutem: oīa prospici-
 ens: et quia capiat omnes spiritus
 intelligibiles. mūdus subtilis. Cu-
 ius uaria dona cū aplis enume-
 rasset: sic conclusit. **H**ec autē oīa
 operatur uirtus atq; idem spiritus
 diuidens singulis prout uult. **I**n-
 ter hunc sp̄m s̄m. et eū quē xp̄s
 in manus patris moriens cōmen-
 dauit: tanta est differentia q̄nta
 inter creaturam et creatore. **N**am
 spiritus ille anima xp̄i intelligit
 que a corpore eius separata est per
 mortem: quod de spiritu s̄o dicitur
 nephas est. **Mo.** Sub quib; sp̄ne-
 bus spiritus sanctus solet p̄ntiam
 suam mortalibus manifestare.
Mo. Duas tantū species reperio
 sub quib; in nouo testamēto uisus
 est. **I**n columba uisus est sup̄ xp̄m:
 in linguis igneis super apostolos.
Nec hoc sine causa. **S**eptem enī
 naturales uirtutes habet colum-
 ba. que auis est simplicissima: per
 quas dona sp̄s s̄i multice designantur.
In igne calor est et splendor: et sp̄s

sanctus igitur per amorem. illuminat per scientie operationem. **Non** petitioni mee satisfactum fateor per sententias: nunc preceor ut si aliqua non sit exempla subiungas. **Mo.** De nostris temporibus in columba et igne uisus sit: uerissimis tibi pandam exemplis. **de conuerso qui uidit columbam super caput domini hermanni prioris.**

Quam dominus hermannus **xxxvii.** abbas esset in hemerode. et in sollempnitatibus inter dum choros de deum laudamus decantaret. circuitet ad fratres commoneos. atque secundum consuetudinem in chororum conuersorum diuerteret. henricus conuersus cuius memini in distinctione quinta. capitulo quinto. uidit columbam candidam de cruce que erat super altare conuersorum. in uertice ipsius descendente. Vbi multum quiete se debat: donec circuitis uniuersis de choro exiret. Tunc auolans reuersa est super crucem. Primo uero expleto. cum inciperet lectionem euangelicam: eadem autem sacratissima uolauit supra quandam columbam analogo proximam illic sedens et auscultans: sacre quoque lectioni aurem diligentius adhibens. Que perlecta: rursum rediit ad crucem. Et restat est idem conuersus sepius in festiuitatibus se eandem uisionem uidisse. Quotiens inquit chorum intrauit conuersorum. et coram altari profunderet ei moris est inclinauit: mox columba predicta crucem deferens. capiteius insedit. In quo statim tantum creauit strepitum percussione

alarum: tantum splendorem intore penarum: ut ab omnibus potuisset audiri et ab uniuersis uideri. si illis datum fuisset. Puto conuersum hunc eundem fuisse. qui uidit supra caput nouici cum in monachum benediceretur columbam. sicut dictum est in distinctione prima. **de monacho in cuius capite uisa est columba dum legeret**

Quam in euangelium. **xxxviii.** eadem domo monachus quidam iuuenis euangelium legeret in conuentu. predictus henricus columbam candidissimam super caput eius descendere uidit: illic quiete residens usque ad finem euangelii. Fuerat enim idem monachus ibi hospes: et tam bone uite ut tanta gratia dignus haberetur. Processu temporis cum factus fuisset sacerdos: quidam monacho ex fratribus eius sacerdos quidam secularis dicebat. Ego frequenter uideo columbam super caput illius monachi. qui missas celebrat. Non tamen puto cum aliquando misse eius interfuisse corpore sed spiritu. Est enim uir religiosus. multas habens reuelaciones a deo. **Ro.** Quid sentiendum est de huiusmodi columbis? **Mo.** De hac questione quantum potui expediui te in distinctione secunda. capitulo quinto. loquens de sacerdote fornicatore. cui columba sacramentum altaris tulit: et post penitentiam restituit. Signum est aduentus spiritus sancti columba. Si nichil fuisset diuini in predictis columbis. etiam alii eas uidissent. **Non** Hoc satis credibile est. **Non** Quare spiritus sanctus

etiam in igne puritatem suam quandoque
manifestat: audies in distinctione
nona. capitulo tricesimo quarto. Quia
iam plures uisiones tibi retuli de christo.
quasdam etiam de spiritu sancto: una
tibi adhuc dicam de sancta trinitate.
*De scimoniali cui mentaliter ostensum est
sacramentum sancte trinitatis. xxxix.*

Non est diu quod quedam scimonialis
ordinis uiri. dum in quadam
die diuina ad primam staret. et chorus
psalleret fidem athanasii: illa de
mysterio sancte trinitatis cognauit.
mente excessit. In quo excessu tanta
ei sunt reuelata de illa summa et eter
na trinitate: ut suo confessori illa.
sive modum eiusdem uisionis expli
care non posset. Ecce sic copiose dominus
uisioni uirum condescendit. Ipse est quem
iacob in sompnis uidit in throno stantem.
Angeli uero ascendentes siue descende
tes. sunt ceteri ut dictum est ordines ci
uium celestium: descendentes nobis ap
parendo: et ascendentes se nostris uisibus
subtrahendo. Ipsi enim sunt corpus christi
et membra. *Mo.* Qua similitudi
ne. *Mo.* Similitudinem tibi dicam
satis manifestam. *Qua similitu
dine electi dicantur membra christi.*

Caput christi deus: caput
ecclesie christus. Oculi christi sunt an
geli: semper faciem patris uiden
tes. Aures eius patriarche. legem
dei audientes. Nares christi sunt pro
phete: que futura erant procul odo
rantes. Os eius apostoli: que ab ipso
uiderunt et audierunt mundo predi
cantes. Barba christi sunt iustes: for
titudinem mentis quam barba de

signat. in suis tormentis ostenden
tes. *U*bera christi sunt confessores: uer
bo et exemplo infirmos nutrentes.
Venter eius uirgines et continentes.
fructui carnis amorem castitatis
anteponentes. *D*e hys sponsa diuina
in canticis canticorum dilecto. Ven
ter tuus eburneus. disinctus sa
phiris. Ebur quod frigidissimum est
designat castitatem: saphirus uero
qui aurei coloris est perfectionem
indiualem. *Mo.* Hys non inuoluit
premissis: precor ut singulis ordi
nibus si quas nostri subiungas uisi
ones. *Mo.* Hoc libens faciam et
hoc primo de angelis. *Novus.*

Quoniam sunt *De angelis. xli.*
Ordines angelorum. *Mo.* Flo
uem. Angeli. archangeli. uirtutes.
potestates. principatus. domina
tiones. throni. cherubim et seraphim.
Dicuntur autem angeli. id est ministri:
quia diuinam uoluntatem suggeren
do nobis ministriant. Quilibet homo
habet angelum sibi a deo deputa
tum ad custodiam. ab hora natiui
tatis usque in diem mortis: quorum
ministerium quantum sit hominibus
necessarium. quibusdam tibi pau
dam exemplis. *De uirgine que per
angelum a stimulo carnis liberata est. xlii.*

In francia uirginem quendam religi
osam et iudicam. sathanas gra
uissime per stimulum carnis cola
phisauit. Illa nesciens uirginem
in infirmitate perfici: uigiliter cum
multis lacrimis deum rogauit.
quatinus eius pietate a tam in
mundi temptatione mereretur li

berari. Cui cum quadā die oranti ā
gelus dñi apparuisset uisibiliter.
dixisset q̄ ei: uis ab hac temptacōe
liberari. et respondisset illa. uolo
dñe uolo: celestis nūcū subiuñit.
Dic uersiculū istū psalmi. Confige
timore tuo carnes meas a iudicijs
eñ tuus timui: et liberaberis. An
gelo uero recedente uel potius dispa
rente. illa uersiculū tetinuit: et mox
temptatio cessauit. **A**ltra res. **F**u
gato spū fornicationis. statim ac
cessit spiritus blasphemie: a quo
tanto fortius q̄nto periculosius.
temptabatur. Cepit enī de deo. et
fide xp̄iana. **T**unc magis q̄m prius
misericordiā dñiā inuocans: se
a tam nephanda temptatione li
berari cū lacrimis orabat. **T**unc
angelus dñi secundo ei apparens
ait. **Q**uonīo habes modo soror?
Respondit illa. **N**umquā peius do
mine. **E**t angelus. **P**utas te posse
uiuere sine temptatione? **N**ecessē ē
ut alterā istarū habeas: elige quā
uolueris. **A**d quod uirgo respondit.
Dñe si sic necesse est: eligo primā
temptationē. **L**icet enī fuerit inū
da: humana tamen erat. **I**sta uō
quanti nūc patior. procius dyabo
lica est. **C**ui angelus. **D**ic uersicu
lū istum. **F**eci iudiciū et iustitiam
ne tradas me calumpniantibus
me: et liberaberis. **Q**uod cū fecisset
post angelū discessum: blasphemie
sp̄s eam deseruit: et stimulū carnis
recepit. **N**o. **Q**uis tibi uidetur
angelus iste fuisse? **N**o. **E**ius
ut puto proprius: qui illā malu

it in carne tribulari. q̄m non me
reri. **T**emptatio enī custos est hū
ilitatis. et materia exerceñde uir
tutes. **V**irginibus et eis qui non
peccauerūt. inanis gloria atq̄ su
perbia importuniores esse consue
uerūt. **E**ñ sollicitate s̄a angeli sibi
cōmissorū opera bona considerēt.
ut deo illa representent: subsequēs
sermo declarabit. **De cōuerso q̄ āglm**
frequēter uidit et dicendo grām p̄di

Conuersus quidā **dic. xlii.**
de hēmenrode cuiusdā ciuitē
domus grangie magister erat: uir
bonus ac disciplinatus. **I**uxta hūc
cum erit ad opera manūū siue
ad negocia domus sue: alius qdā
conuersus simplex angelū dñi fre
quenter ambulante uidit. **Q**uod
cum retulisset dñō hermano abba
ti suo: referenti respondit. **Q**uia
uisionem retulisti: nūquam an
gelum de cetero uidebis. **Q**uod ita
factum est. **N**o. **N**on uidetur mi
hi frater iste deliquisse: si sibi di
uinitus reuelata. abbati proprio
manifestauit. **N**o. **S**atis puto q̄
non absq̄ aliqua cordis iactantia
conuersus eandem uisionem reti
tauerit. **E**t quia abbas hoc conside
rauit: quod futurū erat predictū.
Est enī uir prudens et literatus:
ante conuersionē sanctorū aposto
lorū in colonia decanus. **N**o. **C**ū
quolibet homo duos angelos ha
beat ut dicit sibi deputatos. bonū.
ad suggerendū bonū. et malum.
ad suggerendū malū: quid est q̄
tam facile hominis uolūtas āgelo

malo consentit ad peccatum? Est
ne bonum in consilijs efficacior? et
ad unum inferendam ualentior?

No. Quid opetur angelus cum hominibus
sive bonis sive malis. **Et**
homo habeat angelum bonum
ad custodiam, et malum propter ex
ercitium: neuter tamen illorum uolu
tati humane unum inferre ualeat;
ut propter illius consilium uolenti
ter inclinetur ab bono, sive ob hu
ius suggestionem trahatur ad malum.
Contulit deus homini liberum arbi
trium. **Non** Quid est liberum arbitri
um? **Non** facultas uoluntatis et
rationis, qua eligitur bonum assis
tente gratia malum uero desistente
gratia. Liberum dicitur, propter uo
luntatem que libera est et sine ne
cessitate: arbitrium, propter rationem
que ea que uoluntas appetit arbi
tratur et discernit. Et licet ratio
sepe uoluntatem sequatur ad peccati
consensum: nunquam tamen approbat
malum. Quero uoluntas tam pro
na est ad peccandum: causa subest.
Habet enim dyabolus duos satelli
tes, etiam se crudeliores, quibus illa
impellitur, fomitem scilicet carnis
quem scriptura uocat tyrannum, et
mundum. Caro concupiscit: dyabolus
concupiscentia incendit: mundus incensa
ne extinguitur se obicit. Ex peccati
fomite multa oriuntur uicia: dy
abolus multa sibi assumit subsi
dia: mundus innumerabilia offert
oblectamenta. Ecce currus et equos
regis syrie: id est dyaboli: missi ad
captandum helysum, id est iustum.

Quibus uisis id est in circuitu tuo
consideratis: si clamaueris cum
ministro helisei. heu. heu. heu domine
mihi quid faciemus: uoce prophete
tica tibi respondeo. Noli timere:
plures enim nobiscum sumus quam cum
illis. **A**peri oculos tuos et uide. ha
bes intra te rationem contra carnis
fomitum: circa te angelos contra
dyabolum: turbam contra turbam.
Ecce inquit mons plenus equo
rum, et currum igneorum: id est cus
todiam non unius sed multorum
angelorum in circuitu helisei, id est
hominis electi. Contra carnis in
centiuam: oppone uirtutes natura
les. **H**abes super hec omnia gratiam
diuinam: que mor ut menti tue
si in peccatis fueris infunditur: car
nis incentiuam restringit: dyabolum
retundit: mundi gloriam ubi mo
dum uertit. **H**oc etiam scias quod quidam
facimus sine instinctu ueriusque
angelum. **Q**ue si bona fuerint: am
plius in eis meremur: si mala, peccata
demeremur. **N**o. **S**atis de his ex
peditus sum: nunc quod residuum de
uisionibus angelicis nosti michi
manifesta. **non**. **E**x animas sibi
commissorum deo represententur: ex hoc
quod sequitur poteris probare. **Et**
lorox christiana quid sit angelum putam
Sorox christiana **et aliarum. et.**
de uoluntate sanctimonialis
in bergis. cur in superioribus memi
ni, tante fuerat perfectionis: ut ei
prius uita esset in tedio: et mors in
desiderio. **T**empe quodam quadra
gesimali cum se in proximo pascha

putaret eſſe moriturā. mente excedēs
capta eſt in locū ameniſſimū: hanc
dubiū quā in paradīſum. In quo
uidit altare mūri decoris. et ante al
tare multe reuerentie perſonam:
cui pulchritudo inestimabilis eſt
mūis. Quam cum interrogasset
que eſſet. uel cui officiū: reſpondit
Ego ſum archangelus qui pūto
animas ante deum. Et illa. Nūquid
dñe et animas de ordine nrō preſe
ras? **E**cce inquit. Om̃ in ordine
tuo bene uiuētū animas mona
chorū uidelicet cōuerſorū et ſcāmo
naliū: ego pūto ante deū. Et adiecit
Non modomortieris: ſed in proximo
paſcha. Quod ita ſcū eſt. Nam cū
per aliquot dies egrotaret. et pene
cotidie cōmunicaret. in agonia po
ſita uiatū ſibi dari petiit: cū quo
nondū plene maſtigato. ſpirituū
reddidit celo. Cum eſſet adhuc in p
duto mentis exceſſu uenerabilis
uirgo xpīna: uidit ſuper altari mi
tram magni decoris pendente. Et
cum requireret de angelo quid futu
rum eſſet de anima cuiuſdam ſacer
dotis quem ſpecialiter diligebat cui
tunc recordabatur: reſpondit. Cū
obierit: mitra hec capiti eius ipſi
ta. ante dñm illum reſtatuabo.
No Quem putas angelum iſtū
fuſſe? **N**a Sanctū michaelem:
qui ut dicit auctoritas prepoſitus ē
paradiſi. Ceteris em̃ angelis diligē
tior eſt circa genus humanū. Vnde
in dāiele legitur fuſſe princeps
filiorū iſrahel. Hinc eſt q̃ ſuā meo
riam in terris haberi uoluit: ut ab

hominibz de quorū ſalute ſemp ſol
licitus eſt agnoſceretur. diligereetur
et obſequijs ueneraretur. **N**ouit
Quid ſi in aliquo loco ſibi deputato
mūis ueneratur? **Mo.** In et mi
nora eius beneficia experiri. ita
ut aliqui etiam preſentiahter inde
recedere uideatur. ſcđm testimoniū
ſubſequentis uisionis. **De hōibz q̃**
uiderūt reliq̃as mōtis gudensbergh
inſinigte iſtrobeg. xlv.
Eo tempe quo dñs theodericus
coloniensis archiep̃s qui adhuc ſu
per eſt caſtrū in gudensbergh edifi
cauit: ſacerdos quidam religioſus
a colonia rediens. cū monti iam dic
ti nominis propinquafſet: ſanctū
michaelem archangelū in ſpectu bñ
nota. de eo in uicinū montem qui
ſtrombergh dicitur in quo memo
ria eſt bñ petri principis apłorū.
aliis extenſis uolare conſpexit. Eodē
tempore homo quidam theodericus
nomine: de uilla propinqua cū uxore
ad eccleſiam properans de predicto
monte capſellam cū reliquijs quā
ſepe uiderat. ſuper ſtrombergh per
aerem dūa uidit. Immo illā uiderūt.
et uſq; hodie teſtes ſūt tante uisionis
Si michi minus credis. interroga
dñm wilhelmū ſacerdotem de ſtrom
bergh. qui ſe ab illorū qui hec uiderūt
audiuiſſe teſtatur: et dicet tibi. ha
bebat em̃ et adhuc habet ſanctus
archangelus in gudensbergh uel
ut alij dicūt in wudensbergh. eccle
ſiam: nomini ſuo conſecratam. Et
cum eſſet mons idem fortis ſatis.
et ad muningen prouincie bñ ſitus

nullus tamen in eo castrū edifica-
re presumpsit: quia hoc non posse
fieri ob predictam memoriā ab in-
colis referebatur. **P**redictus uero
theodericus huiusmodi uerba non
attendens. et castrū in eo edificans:
antequā muros eius perfecisset de-
positus est. Nec miror si ab eodem
castro angelica recesserūt subsidia:
cū omnia pene edificia ex usu-
ris cuiusdā iudei quem prefatus
ceperat ep̄s sunt constructa. Cū
potenter sanctus michael electorū
animas in exitu ab inimicis dese-
dat: audies in distinctione duode-
cima. **N**on solū bt̄s michael cū
ceteris celestis milicie exercitiis
fideles protegit cū moriūtur: sed e-
ciam in p̄nti ab hostibz uisibilibz.
*de militibz tēpli quos pagāi uidē nō
potuerūt dū horas dicerent. clvii.*

Non est diu q̄ sex milites tēpli
in uicina sarracenorū horā
quādam canonicam prostrati di-
cebant. Ex inopinato pagani
superuenientibz. cum illi surgere
uellent et fugere: magister eis in-
iuit ut iacerent. Mira res. Vixit
celestis ostenderet. quātū ei inḡi
fides et discipulorū obedientia pla-
ceret: angelos suos misit. a quibz
infidelū turba prostrata est: q̄dā
capti et plures occisi. Cumqz eos
quos angeli uincerāt templarij cō-
prehendissent. et illi dicerent: ubi
est exercitus quē dudū uidimus
a quo capti sumus et occisi? Respo-
derunt. Quando necesse habemus
ueniūt nobis in auxilium: qm̄ non

indigemus. reuertuntur in taler-
natula sua. **I**ntellegerant enī sc̄s
angelos illos fuisse quos ip̄i uidere
non potuerūt: qui laudantibus
deum semper assunt. Ip̄i reuera
sūt castra dei: qui iacob cū timore
reuerterē in terrā suā uenerūt in
auxiliū. Venerūt qz ei in dicit sc̄p-
tura obuiā angeli dei. Quos cum
uidisset: ait. Castra dei sunt hec. **M**iraculū
cum recitatu fuisse re-
gi philippo. in castris cū rediret de
obsidione colonte: respondit. Certe
si habuissē. legem pone. more. ego
psalmū reliquissē. et fugissē.
Hec dicta sunt de uisionibus an-
gelorum. **P**orro de uisionibus pa-
triarcharū atqz prophetarū pau-
ca dicere habeo: quia rarius sc̄s
nouī testamēti apparēt. **N**o. Que
sit causa illius raritatis: qui etiā
fuerint patriarche. qui prophete
et quare sic dicti: precor ut edisse-
ras: deinde si quas nosti uisiones
de illis subiūgas. **N**on. Quanto
breuius potero de requisitis te expe-
diam. *de patriarchis et prophetis.*

Patriarche sunt uiri. *clviii.*
iusti et gloriosi. cum quibus
locutus est deus: abraham scilicet
ysaac et iacob. et alij qm̄ plures qui
illos tempe et precedebant et seque-
bantur. **D**icuntur autem patriarche
quasi patrū principes: eo q̄ alijs
facti sint uia recte credendi et norma
bene uiuēdi. **H**orū successores exi-
terūt prophete. et ip̄i uiri magni
et inchi: qui xp̄i sacramēta ex ec-
clesie. et si qua alia futura erāt. tam

perspicue preuiderunt ac predixerunt
ac si oculis eorum corporeis fuissent ob
iecta. Unde quidam illorum dicebat.
Non faciet dominus uerbum super terram:
quod non prius reuelaret seruis suis
prophetis. **Prophete fuerunt** ysai
as. ieremias. ezechiel. daniel. et duo
decim prophete: qui etiam ea que pre
uiderunt uel predixerunt. scripto per
petuauerunt. Unde prophete dicti
sunt uidentes. uel significantius
prophete dicuntur quasi prefatores.
uel quasi protul facies id est alo
ge. Quare autem rarius apud si
martiribus nobis appareant: causa
esse uidetur. quod respectu iam dictorum
ordinum modica et pene nulla est
illorum memoria apud ecclesiam
latinorum. **Greci uero in natalitijs**
eorum sollempnizant: et ideo forte
sepius illis apparent. De sancto ioha
ne baptista cuius memoria celestis
est per uniuersam ecclesiam: ali
quas uisiones subiungam. Ipse enim
nouissimus prophetarum: et
plus quam propheta. Nam lex et pro
phete teste domino usque iohannem. **De**
monacho clareuallis qui sanctum iohannem bap
nista clareualle iustam diligit. xlix.
monachus quidam iuuens est etate
iohannes nomine: mirus dilector
sancti iohannis baptiste. In die siquidem
natiuitatis illius est natus: et
ob hoc a parentibus iohannes uocat.
Supra reliquos sanctos illum diligit:
et quotiens aliquid ad quoniam pertinet
psallitur. ut est canticum patris eius
zacharie. ibi uocem penitus non parcat.
Nocte quadam cum idem canticum

cum choro cantaret et uentum fuisset
ad illum uersiculum. et tu puer propheta
altissimi uocaberis. sacerdos quidam
stans in choro opposito flammam de
capite eius surgere uidit. Vocatur
enim wilhelmus. estque sacerdos religi
osus: cui multa diuinitus reuelan
tur. Qui dictis matutinis dominum sige
rum adit: et quid de fratre iohanne
uiderit exposuit. Quem statim uo
cauit prior dicens. Dic michi bone
frater iohannes. quid cogitasti in lau
dibus quam inchoatum est canticum. bene
dictus dominus deus israel. Cui ille res
pondit. Credite michi domine: ego cogi
taui si esses in celis uxor tua nunquam
trauisceret: et semper deum lauda
res cum angelis. Et prior. Quid
habuisti in corde infra istum uersicu
lum. et tu puer propheta altissimi
uocaberis. Ad quod iterum respon
dit. Ita accensus est cor meum in illa
hora ad memoriam sancti iohannis.
quem ualde diligo: ut uite me capere
possem pre gaudio. Et cognouit
prior quod flamma eadem signum fuisset
uehementissimi amoris de corde
adolescentis in celum ascendentis.
Anno preterito uisio hec a predicto
prior clareuallis priori de hemmen
rode recitata est: a quo ego didici.
De sanctimoniali eiusdem prioris dilect

Retulit michi trix. Cap. 1.
Beata cunungardis. magistra
de insula sancti Nicolai anno pre
terito. cuiusdam sanctimonialis
bene sibi note miram dilectionem
erga predictum dominum precursorem.
Plus omnibus sanctis illum dilexit

Nec suffecit ei de illo cogitare: illum obsequijs et orationibus honorare: co-
soroibus illius prerogatiuas predicare:
qui etiam ad perpetuandam illius me-
moriam uersificaretur de eius annu-
ciatione natiuitate et gaudio pare-
tum. **V**ictorata siquidem fuerat: et
ideo uersibus prosequi studuit. quid
quid de illius sanctitate legerat. **O**es
etiam personas seculares cum quibus
loquebatur: monuit et rogauit:
ut liberos suos iohannem uel zacha-
riam nominarent: feminas uero
elizabeth. Cumque moritura esset.
iohannes monachus de hememrode
eam uisitauit. **S**ciensque eius af-
fectum circa sanctum iohannem. ait.
Matertera cum fueritis defuncta. quod
letum nullam uultis ut primum can-
tem pro anima uestra: pro defunctis
autem sancti iohanne baptista. **A**d quod
illa sine omni dubitatione respon-
dit. **D**e sancto iohanne: de sancto iohanne
Cumque ad extrema puenisset: co-
passa sorori sibi seruienti ait. **V**ade
soror super solariu et quiesce mo-
dicu. **Q**uod cum fecisset et leui sopore
quiesceret: huiusmodi uocem per
sompnu audiuit. **Q**uid hic iaces?
Sanctus iohannes baptista inferi-
us est cum sorore hildegunde: hoc
illi nomen erat. **A**d quam uocem
sanctimonialis expergefata. neg-
lectis uestibus in camisia descen-
dit: et iam illam exspirasse inuenit.
Circa quam tam suauissimus
odor erat: ut non dubitaret illic
adesse presenciam sancti iohannis.
qui animam sue dilectricis choris

sonaret angelus. **N**arrauit michi
et aliam uisionem: ista adhuc iocundio-
rem. quam sibi a magistra domus
in qua uisa est dicebat esse recitata.
De duabus sanctimonialibus contendebat pro
sancto iohanne baptista atque euangelista.

Due sanctionales **Cap. li.**
fuere et adhuc sunt ut puto i-
lutere monasterio dyocesis traieret
sis. ex quibus una specialiter dili-
gebat sanctum iohannem baptistam:
altera uero sanctum iohannem euange-
listam. **Q**ue quotiens conueniebant
inter se de illorum maiestate contem-
debant: ita ut magistra quousque
posset eas compescere. **I**lla omnia
priuilegia dilecti sui in mediu pro-
ponebat: cum ista sui dilecti pre-
rogatiuas ualide obuiant. **N**octe
quadam ante matutinas sanctus
iohannes baptista sue dilectrici in
sompnis apparens: sic ait. **S**oror:
noueris sanctum iohannem euange-
listam. me maiorem. **N**umquam
homo castior fuit illo: me re simili
et corpore uirgo. **I**pse ipse ad apol-
tolatum elegit: ipse ceteris apostolis
plus dilexit: ipse gloriam sue trans-
figurationis ostendit. **I**pse beatis-
simus in pectore ihesu in cena reambu-
it: ipse morienti assistit. ipse uirgi-
ni ipse uirgo matrem uirginem
commendauit. **I**pse ceteris euange-
listis altius uolans. et oculos m-
tis in coram diuinitatis plenius
defigens: euangelium suum sic exor-
sus est. **I**n principio erat uerbu.
Scripsit et apokalypsim: quam
nichil in celestibus figuris oblatius

est. Plurima etiam pro xp̄o passus
est tormenta: flagella, feruens, ole-
um, exilia. Ecce propter ista et alia
sua multa priuilegia: maior est
me et dignior. Mane ergo uoces so-
rorem tuam ante magistrā: et
prociens ante pedes illius pete ut
ignoscat tibi, q̄ totiens eam exacer-
basti mei causa. Que ad signa ma-
tutinalia expegefacta: de tā clara
uisione cogitare cepit. Dicitis uēo
matutinis, cū se altera sopori de-
disset. sc̄is iohānes euangelista
per uisū affuit: et sub sensu uer-
borū horum suam allocutus est
dilectricem. Soror: sc̄as bt̄m iohā-
nem baptistam longe maiorem
esse me. Inter natos mulierū teste
xp̄o non surrexit maior illo. Ip̄e pro-
pheta et plus q̄m propheta. Ab ā-
gelo est ānūciatus: et a sterili ma-
tre contra naturā conceptus. In e-
remo sine omni peccato cōuersat⁹.
Quod de me dici nō potest: qui lu-
cris inhians, inter seculares

seculariter uixi. Saluatorem
quem in utero agnouit, inter tur-
bas ad se uenientē digito demonstra-
uit: et in iordane sacris manib⁹
baptizauit. Ip̄e oculos uidit ap̄tos:
patrem audiens in uoce: filiū ui-
dens in homine: sp̄m sc̄m in specie
columbe. Tandem pro iusticia n̄r-
trizatus est. Ergo me maior est.
Vnde hodie uocare debes sororem
tuam ante magistrā tuam, et
prosternere te pedibus illius: sic
q̄ tam rogare ut tibi ignoscat, q̄
totiens illam exacerbasti, me con-

tenione precursori dñi preferēdo.
Mane singillatim ad magistrā
ueniūt: quid uiderint exponūt.
Tūc simul se prosternētes, et ab in-
uicem ut eis iussum fuerat ueniā
postulantes: mediante matre spi-
rituali reconciliate sūt: monente
illa ne de cetero de meritis sanctorū
contenderēt, que solo deo nota sūt.
No. Satis me edificat tanta in-
supnis ciuib⁹ humilitas. **Mon.**
Nulla q̄ntū ex presenti uisione col-
ligere poteris, in regno celozū de ma-
ioritate premiozū est contentio: q̄a
illic teste ap̄lo omnis euacuatur
prelatio. Hoc tamen sc̄as q̄ sicut
diues superbi uisitant cū multa
consolatione se diligentes: ita q̄nq̄
cū inuentione et plagis se contemp-
nentes. **de canonico b̄mense quem
sc̄s ioh̄es baptista truxit.** **III.**

Canonici quidam erat in
ecclesia b̄mensi qui frequēter
cum sodalib⁹ suis moniales in dit-
kirchen solebat uisitare. Nec erat
in eadem uisitatione aliquid religi-
ositas: sed leuitatis et periculum
animarū. Quociens enī cum opor-
tebat intrare claustrū per monas-
terii quod in honore sc̄i petri et sc̄i
iohānis baptiste dedicatū est, transi-
bat erecto collo: nec una quidē uice
coram altarib⁹ caput inclinās. Hoc
te quadam uenerabilis baptista,
in sompnis illi apparens, et toruo
vultu in eū respiciens: sic ait. Et tu
inque totiens per oratoriū meum
transiens, nūquā aliquid michi ex-
hibuisti honoris: ut saltem uel una

uice ceruicem flecteres coram altari
meo. Ieuansq; pedem tam ualide tru-
sit eum in uentre: ut tam ex terrore
increpationis. qm ex dolore tunsi-
onis euigilaret. Ab illa em hora cepit
infirmari: et paulatim itumescere
uentre ydropicus fieri. sicq; uadens
donec inualecente morbo inorexet.
Et si uis scire iohannes erat nomen
eius. forte ex hoc ipso scis amplius
turbabatur: q ipsa nominis eius
equiuocatio nichil memorie nichil
reuerentie cordi eius impresserat cir-
ca xpm. **Ro.** Cum maior sit pfectio
patris qm uis: quid est q sciam
dixit suas iniurias uindicant?
Mo. Voluntas comprehensorum sic
diuine uoluntati unita est: ut no
possint aliud uelle. nisi quod illum
nouerint uelle. Viatores uero pro
immanis tenentur orare: illi q diui-
ne iusticie consentire. Mercurius
martyr iulianum iam cu xpo regnans
occidit: qui in uia forte pro occisori-
bus suis xpm exorauit. **Ro.** Pla-
cet quod dicis. Sed quid est queso
q sanctus iohannes baptista quo
nullus maior est inter natos muli-
eru. tanta ludibria passus est in
morte: ut consilio adultere ad peti-
tionem saltatrix occiditur. **Mon.**
Vt nullius iusti mors abhorreretur
Adhuc em idem maximus propheta
in suis reliquis ludibria experitur.
de mercatore cui meretrix uendidit
brachium sci iohis baptiste. liij.

Non est diu q quidam mercator
terre nostre mare transiens. cu
brachium sci iohannis baptiste. in eius

hospitatu uidisset. et desiderasset: in-
telligens custodem reliquarum qua-
dam procari feminam. faciensq; mi-
esse quod mulieres huiusmodi a
uiris nequeant extorquere: acce-
piens illam ait. Si feceris me habere
reliquias sci iohannis baptiste. que
sunt penes custodiam amasurum: et
tum quadraginta libras argenti
tibi tradam. Illa oblatam pecuniam
siciens: hospitalario consensu pre-
bere recusauit. donec sacrum brachii
uim obtineret. Quod statim nego-
tatori tradidit: et predictum pondus
argenti recepit. Cernis quantum ludi-
brii. Sicut olim caput sci iohannis
baptiste ab herode pro mercede salta-
trionis traditum est lasciuie puellae. et
ab illa datum matri adultere: ita hoc
tempe brachium eiusdem dati est pro
munere fornicationis. ab hospita-
rio non minus herode malo. turpi
femine: et ab illa uenditum merca-
tori. Quod ille non terre sicut herodias
sed purpura inuoluit. adul-
terium pene terre fugit: et ad ciuita-
tem gruningen que sita est in ite-
ritu fisisie puenit: domum in ea compa-
rauit: et in quadam eius columpna
brachium occultans: ualde ditescere
cepit. Die quadam sedente eo in ta-
berna. cu ei quidam diceret. ecce ciui-
tas concrematur: et iam incendium
appropinquat domui tue: ille res-
pondit. Domui mee non timeo:
bonum ibi reliqui custodem. Surrexit
tamen et domum intrauit: in qua
dum columpnam timotam conside-
rasset. ad tabernam rediit: mirantibus

omnibus que nam esset causa tante
securitatis. Interrogatus de custode
domus sue. cum per ambages respon-
disset: et hoc ipsum conciuem notare
intellerisset: timens ne forte sibi vi-
inferret. brachium extrahens eundem
incluse custodiendum commisit. Que
secretum celare nesciens. eundem depo-
situm prodidit: et ille ciuibus. Qui sta-
tim reliquias tollentes. et ad ecclesi-
am deportantes: depositori cum lacrimis
sua repetenti. diutius responderunt.
Quem cum interrogassent. cuius scilicet
essent reliquie. se nomen nescire dix-
it: nolens eis eas prodere. Ex dolore
tamen ciuitatem deserens et paupe-
rem inuitrens: non multo post
infirmatus est grauissime. Qui
cum mori timeret. cuius essent reliquie.
et quomodo illas obtinisset: confes-
sori suo patefecit. Quod ubi comp-
tum est ciuibus. thecam argenteam
et deauratam. gemasque preciosas
ornatam. ad similitudinem brachii
fecerunt: in ea reliquias reponentes.
Ego ante hoc biennium idem brachium
vidi: et est pelle et carne uestitum
Vidi ibi et crucem parua auream
reliquis refertam. friderici impera-
toris: que predicto homini cum brachio
data fuerat. **Ad.** Cum sancto
iohanne sanctorum nemo credatur
esse maior: quid est quod nullum signum
legitur in uita sua fecisse? **Ad.**
Vt dominus ostenderet sanctitatem non
consistere in signis: sed in bona ui-
ta. Post mortem enim signis claruit
innumerabilibus et magnis. Predicta
uero ciues reliquias sancti iohannis

inuenies. retro altare fecerunt domum
culam ex tabulis satis firmam: in cuius
cubicamine noctibus sacerdotem dor-
mire fecerunt. Sub quo prima nocte
sic dominus conquassata est. ut non
paruum ei horrore concuteret: secunda
uero nocte dormientem excussit. in
pauimentum illum proiciens. Cumque v-
nus ex potentibus de ciuitate infirma-
retur. et theodericus ecclesie illius sac-
dos ab illo rogatus. brachium in domum
eius detulisset ac demudasset: tam
brachium quam purpuram cui fuerat in-
uolutum. reperit recenti sanguine in-
fectum. Hoc michi retulit ore suo. Sa-
cerdos ab eodem brachio modicum
carnis presciciens cum illam in ma-
nu occulte deferret. tantum sensit ar-
dorem ex eo. ac si ignitum carbonem
portaret. Multa siquidem signa
ac sanitates per easdem reliquias
in illa fuit ciuitate: meritis sancti
iohannis baptiste. **de dente molari
beati iohannis baptiste. lxx.**

Est apud nos in heylsterbach
dens molaris et magnus. eius-
dem precursoris domini tria habens cor-
nuia: qui qualiter apud nos deuen-
it. et quid per illum apud nos ope-
ratus sit dominus tibi recitabo. Cumque
uastata fuisset ciuitas constantino-
politana a cruce signatis. et diuersi
diuersa diripuissent: henricus mi-
les de vlune inter reliquias preciosis-
simas etiam iam dictum dentem sancti
iohannis. tulit de ecclesia sancte sophie.
Quem repatrians in terram dilexit. ut
in castro suo oratorium edificaret: ibi
eum condere uolens in altari. Quod

ci germania eius magistra in insula
 sancti Nicolai. propter affectu que
 habuit et habet erga domum nostram
 dissuasit: sed tunc persuadere
 non potuit. Qui post breue tempus
 a wernero de bo lant captus: spe
 orationum nostrum iussit eum nobis
 transmitti. Interim ciuidam sororum
 predicti cenobii in sompnis osten
 sum est: quod quoniam cito deus ueniret ad
 locum nostrum henricum fore liberandum.
 Quod ita factum intelleximus. Nam
 prior noster per quem transmissus
 est: in flumine tamen illius beneficia
 o maximam euasit periculum. Hen
 ricus comes seynensis. habens mi
 hrem honestum. sed mente captum.
 cum eo ad nos uenit: sperans illi
 tum uirtute reliquiarum. tum bene
 ficio orationum nostrum posse sanari.
 Qui deinde sacratissimo signatus
 et tactus: tam celerem uirtutis ef
 fectum: ut uix ad iactum ba
 liste de monasterio progrediens.
 se sanatum gratularetur. Est enim ut
 supra dixi. magnus et fortis. et ta
 tomagis ad curandas infirmita
 tes ualidus: quamotenus in masti
 candis cibis delicatis est usitatus.
 Hec dicta sunt de prophetis. De apo
 stolis uero qui ordinem propheti
 cum sequuntur tempore: aliquas ti
 bi subiungam uisiones. **No.** Prui
 michi uolo exponi quare a christo apostoli
 sub duodenario numero sint electi:
 et quare apostoli uocati. **monachi.**
 Verumque non absque magno sacra
 mento factum est. **lv.**
Sicut dicunt **De apostolis.**

euangelia. christus ascendens montem
 uocauit ad se quos uoluit: quos
 et apostolos nominauit. Apostoli
 interpretatur missus: teste christo qui
 ait. Non est apostolus maior eo qui
 misit illum. Bene autem duodecim
 sunt uocati qui alijs mysteria fidei
 predicarent: quia duodenarius nu
 merus constat ex quatuor tribus.
 uel ex ter quatuor. Ad hoc ergo duo
 decim sunt electi. ut per quatuor p
 tes mundi missi fidei sancte trinita
 tis omnibus nuntiarent: et credentes
 ad unam gloriam eterne beatitudinis
 conuocarent. Duodecim apostoli
 duodecim sunt signa celi. duodecim
 menses anni. duodecim hore diei: du
 odecim stelle in corona sponse. Quis
 uero celum est. annus eternitatis
 est: lux est. corona sanctorum est. A
 postoli. duodecim sunt filij iacob. id
 est christi. duodecim fontes deserti. duode
 cim lapides in ueste pontificali. du
 odecim panes propositionis. duodecim
 lapides altaris. duodecim lapides de
 iordane sublatis. duodecim boues sub
 eunt mari. duodecim fundamenta
 celestis iherusalem. **No.** Hys ui
 luer promissis: nunc secundum ordinem
 subnectas uisiones. **No.** Tunc sancti
 apostoli per uisionem multis appare
 ant. et multa per eos miracula facit
 cotidie: de paucis tamen pauca
 tibi referam: sed quantum ad exem
 plum sufficiencia. **De sanctis**
que sancti andream repudiavit.

Consuetudo est **Capit. lvi.**
 maxime provincie nostre ma
 trones: ut tali sorte specialem sibi

apostolū eligant. In duodecim can-
delis duodecim apostolorū nomina
singula in singulis scribuntur: que a
sacerdote benedicta simul imponunt.
Accidens uero femina cui nomen p
candelam extrahit: illi plus ceteris
honoris et obsequii impendit.
In hūc modū cum quedam matro-
na sanctū andream extraxisset. et
non ei placuisset: reposita candela
aliū habere uoluit: sed iterū idem
occurrit. Quid plura? Tandē trax-
it sibi placentem. Cui cū multū
exhibuisset obsequii. per omēs dies
uite: et ad extrema pueniens esset
moritura. nō illum sed beatū andre-
am sibi assistere uidit. En inquit:
ego sum ille despectus andreas. Et
quod colligitur qd nō nūquā sancti
etiam ultero se ingerūt humane
deuotioni. Quātū beatus iste
apostolus se innocantibus occur-
rere ualeat: sequens narratio decla-
rat. **De pelle ursina scō andree quā
per quam mare furens sedatū est.**
¶ Erant duo iuuenes. **¶** **Ivii.**
Iuxta ecclesiam scī andree ha-
bitantes: qui pro suis inercationibz
remotas prouincias petere solebāt.
Tempore quodam cū profecturi es-
sent in norwegiam. frater reyners
monachus noster tūc scī andree in
colonia canonicus. sicut ipse michi
retulit. quūqz solidos illis dedit: pe-
tens ut ex eis compararent pellem
ursi albam quales regio illa gē-
nit. ad substratorū coram altari
sancti andree. Quod cū fecissent et
reuerterentur: tanta oras est in

uari tempestas. ut omnes mitte-
ret in desperationem. Hoc ideo scī
reor: ut dñs apli sui uirtutem ostē-
deret. Recordati uero predicti iuue-
nes pellis sancti andree. contra pro-
cellas intumescētes. uentos qz fre-
mentes. illam cum fide leuauerūt.
et ecce dñs meritis apli sui quan-
de mari uocauit suffragantibus.
imperauit mari et uentis: et facta
est in ipā hora tranquillitas tam
magna ut omnes qui in nauī erāt
mirarentur. Reuertentes uero colo-
niam denarios reddiderūt: pellem
brō andree gratis offerentes. collatā
non inmemores beneficii. **De hoīe p
sanctū iacobū a suspēdo liberatū.**

¶ Quis quidam de tranetto. **¶** **Iviii.**
inferior. cum filio suo ad scī
iacobū profectus est. Accidit si bene
memini ut in quodam loco hospes
eius nescio quid perderet: et suspiti-
onem de eo habens furtū illi coram
iudice ciuitatis imponeret. Quo
negante et dicente. deus nouit et
sanctus iacobus testis est me nūquā
fuisse furem neqz furti sociū. iudex
uerbis non credidit: sed suspendi
sententia innocentem dampnauit.
Videns filius patrem dampnatū
nec aliquid ei prodesse fratru testi-
monia: flens et euulans dixit ad
iudicem. **¶** **Rogo uos dñe quatenus
intuitu dei et sancti iacobi me suspē-
datis: patre meo dimisso. Ego em
nouū innocentia illius. Cui flentibz
et instantia tandem iudex motus.
patrem absoluit: filiūqz suspendit.
Pater uero tristis nimis cū socijs**

processit. et limina bñ iacobi uisitās
ip̄q; pro anima filij supplicans. post
qm̄ ad locum suspensionis redijt. ait
fratribz. **Ece fratres filius meus.** p̄
cor ut paululū subsistat. donec illū
deponam et sepeham. Audita uoce
patris filius respondit. **Beneuenias**
pater. adhuc enī uiuo. Deposuit ab
eo et interrogatus que nam esset cau
sa tanti miraculi. ait. **Sanctus ia**
cobus apl̄s ab ea hora qua huc pa
tubulo appensus sum. usq; nūc ma
nibz suis sustentauit me. **Nō** esuriui
non sitiui. nichil doloris sensi. nec
umq̄m melius michi fuit omnibz
diebz uite mee. **Statimq;** pariter ad
beatum properantes apl̄m. filius
ut uotū suū solueret. pater ut grās
rependeret. nicolumes reuersi sunt
in ciuitatem traiectensem. Et est idē
miraculū in eadem ciuitate. sicut
nobis retulit wilhelmus monach⁹
noster. ibidem canonicus. ualde cele
bre atq; notissimū. **Nō.** Stupenda
sunt que dicis. **Nō.** Referam tibi
aliud miraculū de sancto thoma a
postolo. meo uiditio maius isto.
de gerardo milite quē dyabolus de eccā
sa thome i india transtulit in terrā
n̄ uilla que dicitur suam. hic.
hollenbach. miles quidam habitauit
nomine gerardus. Hui⁹ nepotes
adhuc uiuūt. et uix aliquis in eadē
reperitur uilla quem lateat miracu
lum quod de illo dicturus sum. **Hic**
sanctum thomā apl̄m tam ardētē
diligebat. tam specialiter pre ceteris
sanctis honorabat. ut nulli paup̄i
in illius nomine petenti elemosinā

negaret. Multa preterea priuata
seruitia. ut sūt orationes. ieiunia.
et missarū celebrationes. illi impen
dere consuevit. **Die** quadā deo per
mittente. om̄i bonorū inimicus dy
abolus ante ostiū militis pulsans
sub forma et habitu peregrini. in
nomine s̄a thome apl̄i hospitium pe
tuit. **Quo** sub om̄i festinatione
intromisso. cum esset frigus et ille
se algere simularet. gerardus cappā
suam furratā bonā satis. qua se
tegeret iens cubitū transmisit. Ma
ne uero cum is qui peregrinus uide
batur non appareret. et cappa que
sita nō fuisset inuenta. ux̄or marito
trata ait. **Sepe** ab huiusmodi trā
mis illusus estis. et adhuc a sup̄st̄i
onibz utis non cessatis. **Cui** ille aio
tranquillo respondit. **Noli** turba
ri. bene restituet nobis hoc dāpnū
sanctus thomas. **Hec** egit dyabolus
ut militem per dāpnū cappe ad
īpatientiā prouocaret. et apostoli
dilectionē in eius corde extinguere.
Sed militi cessit ad gloriam. quod
dyabolus preparauerat ad ruinā.
et inde amplius ille est attentus. vñ
de ille confusus est ac compunctus.
Nam paruo emenso tempore gear
dus limina bñ thome apostoli adi
re uolens. cū esset in propectu po
situs. circulū aureū in oculis uisus
in duas partes diuidens eas q; cū
illa cōiūgens unā illi dedit. et alte
ram sibi reseruauit dicens. **Huc**
signo credere debes. **Rogo** etiam ut
quinq; annis reditū meū exspectes.
quibus expletis nūbas aū uolueris.

Et promisit ei. Qui uia uadens lon-
gissima: tandem cum magnis expensis
maximisque laboribus peruenit ad ci-
uitatem sancti thome apostoli. In qua
a cunctis officiosissime est saluta-
tus: et cum tanta caritate susceptus.
ac si uerus illorum esset: eisque notissi-
mus. Graciam eandem ascribens
beato apostolo. oratorium eius intrauit et
orauit: se. uxorem. et omnia ad se p-
tinentia illi commendans. Post hec
termini sui remittens. et in eode-
die quinquagesimam completam conside-
rans: ingemuit et ait. Heu modo
uxor mea uiro alteri nubet. Impe-
dierat deus iter eius. propter hoc
quod sequitur. Qui cum tristis cir-
cumspiceret: uidit predictum demo-
nem in cappa sua deambulantem.
Et ait demon. Cognoscas me ger-
harde? Non inquit te cognosco:
sed cappam. Respondit ille. Ego sum
qui in nomine apostoli thome hospi-
tium a te petiui: et cappam tibi ab-
tulisti: pro qua et ualde punitus sum.
Et adiecit. Ego sum dyabolus: et
preceptum est michi ut antequam ho-
mines cubitum uadant. in domum tuam te
transferam: eo quod uxor tua alteri ui-
ro nupsit: et iam in nuptiis cum
illo sedet. Tollensque eum. in pre-
dici ab india in theutonia: ab ortu
solis in eius occasum transiit:
et circa crepusculum in curia propria
illum sine lesione deposuit. Qui
domum suam sicut barbarus intras.
cum uxorem propriam cum sponso
suo uidisset comedente. propius
accessit: eaque inspiciente partem

oculi in caput intrens abcessit. **Quod**
ubi illa uidit: mox extraxit: et par-
tem sibi dimissam adiungens. cogno-
uit eum suum esse maritum. Statim
exiens in amplexus eius ruit. ui-
rum suum gerardum illum esse procla-
mans: sponso ualedicens. Quem
tamen gerardus illa nocte pro ho-
nestate secum retinuit. Ecce tam in
hoc quam in predicto miraculo satis
perpenditur: quantum beati apostoli
diligentes se diligant atque glorificent.
Mo. Non miror si diligentes se dili-
gant. cum supradictum sit de sancto andrea
a. quod etiam se contempnenti femine
ad diligendum ingesserit. **Mo.** Sicut
supra ostensum est de sancto iohanne bap-
tista. sicut apostoli diligentibus se pre-
miu impendunt: ita suos contemp-
tores quandoque puniunt. **Non.** Da
exemplum. **Non.** Prius de sancto
bartholomeo apostolo premitte unum
miraculum: deinde hoc quod petis sub
iugum exemplum. **De dente sancti
bartholomei de quo sanguis exiit
in monte sancti dum diceretur. lx.**
saluatoris iuxta aquas granti. rup-
inclusa quedam defuncta est: que
inter suas reliquias etiam dentem
habuit sancti bartholomei apostoli. H-
cum sciuisset sacerdos qui ei missas
celebrabat. eumque postulasset. et
illa non annuisset: recessum minaba-
tur. nisi saltem mediam partem ei do-
naret. Illa uero dentem multum dili-
gens. et sacerdote carere nolens. ut
diuideretur consensit: licet iurissi-
me. **Mira res.** Mox enim ut sacerdos
cultellum denti superposuit: ac si

denique sanctus pateretur. guttatim
de illo sanguis erupit. Quo uiso sa-
cerdos territus est; dentem q̄ incluse
dimisit integrū. Ego uero eundem
dentem anno preterito uidi apud
sanctimoniales in porcello. Ex q̄nc̄
ap̄li contempnētes se puniant; ecce
exemplū. *De femina que b̄t̄m iudā
apostolum contempnit. Iei.*

Matrona quedam specialem
ap̄lū habere uolens. cū eo mo-
do quo supradictū est de scō andrea
per candelam b̄t̄m iudā ut puto ex-
traxisset; traxit retro cistam candelā
cū nomine iactauit. Volebat enim
habere unū de nominatis ap̄lis; ut
est sanctus iohānes euāgelista siue
b̄t̄s iacobus. Cui nocte in sompnis
apparens. dure satis corripuit; conq̄-
rens se ab ea contempnū et post al-
tam indignē proiectū. Nec sic qui-
euit; donec uerbis addite sūt plage
Integro eī anno lecto paralitica de-
cubuit. *Non.* Licet sic per sortes ap̄los
eligere. *Mo.* Sorte mathias ap̄lus
legitur electus. Non tamē ideo est elec-
tus ut alijs anteponeretur; sed ut p̄-
eum duodenarius n̄s p̄ iudā dimi-
mutus suppleretur. Puto tamē ab
eadem electione huiusmodi sortes
descendisse. Audiuī colome quedam
litteratū sacerdotē. palam in ecclesia
reprobare tales electiones. Omnes
inquit ap̄li eque sunt sc̄i; et uidetur
omnes a nobis eque honorandi. Ex
si alicui illorū specialis honor est ex-
hibendus; b̄t̄o petro per quē regio
nr̄a cōuersa est ad fidem. illi iudico
esse impendendū. Ip̄m specialem

ap̄lū nobis xp̄s destinauit. Beato
uero heribertus et successor eius pere-
grinus colonienses archiepiscopi in
ciuitate colonia omib; ap̄lis vnā
ecclesiam cōuentualem condiderūt;
in quibus omnib; simul equalis ho-
nor idemq; seruiciū exhiberetur. Qui
tūc mereantur in ecclesia eadē xp̄o
eiusq; ap̄lis digne seruientes; ex
modico quod sequitur poteris per-
pendere. *De brachitis eccl̄e sc̄orum
ap̄lorum cui domus inter flāmas
seruata est. Iei.*

Quod incendiu seruatū est. Iei.
Nullud maximū quod erat sub
adolpho archiep̄o magnā partem
ciuitatis coloniensis consumpsisset;
mulier quedā que ecclesie sanctorū
ap̄lorū pro sua mercede becare cō-
sueuerat. domū ligneam prope po-
sitam habebat. Cui cū incendiū ex-
uicinis domib; propinquasset; filia
eius uasa et suppellectilem efferre ce-
pit. Quod ubi mater comperit; re-
stitit dicens. Noli filia noli; sed oīa
refer in domū. Sicq; clausa domo
mater spem habens in sanctis apo-
stolis ecclesiam eorū adyt; sicq; ora-
uit. Sancti ap̄li si v̄mquā digne uo-
bis fideliterq; seruui; custodite do-
mū meam et uasa nr̄a. Mira fides
femine; mira et uirtus ap̄lorum.
Qui propriā ecclesiam ex parte co-
cremari pmiserūt; brachitis sue
domū in medijs flāmis positam.
non sine maxima admiratione
multorū illesam seruare curauē-
runt. *No.* Valde honorandi sūt
ap̄li; per quos mūdus iste uidua
bitur. *Mo.* Verba hec reuocant

nudi ad memoriam. cuius cuiusdā
dictum siue factum: relatione dignū.

**De karolo dūe colonienſe qui lapides
ad fundamēta ecclie ſcōr aplōrū emitt.**

Nicola burgensis quidam **lxxiii.**
erat homo diues et potens karolus
nomine: pater dñi karoli abbatis
qñq; uilariensis. Hic cum audisset.
quia apli iudicaturi essent: cogna-
uit mita se dicens. Peccatū graue
est: et lapides anchorare ualde sūt
ponderosi. **Enam igitur lapides**
tales. ad futura fabricam sancto
cū aplōrum. ut cū in die iudicii opa
mea bona nec non et mala posita
fuerint in statera: apli qui iudices
erūt lapides istos lana opera mea
bona continētū imitent: et mox p
ponderabit. Erit igitur nauim la
pibus plenā: quos per currus
portari et iuxta aplōrū eccliam de
pomi fecit. Quem cum canonici in
terrogassent quid sibi uellet per la
pides illos. respondit. Aliqua dierū
renouāda est ecclesia ista: et tunc
erūt uobis necessary. Non multo
post cum ecclesia extenderetur: oc
cassione ut puto eorūdem lapidum
in fundamēto positi sunt. Hec de
aplōrū uisionibz dicta sunt. Nunc
aliqua tibi dicam de martiribus.

Ro. Quid faciat martires. qñe
martires dicantur. uel quot sūt
genera martiry: prius michi di
cas. Non. Faciles horū solutio est.

De martiribus. Capl. lxxiii.

Causa non pena facit mīres.
Duo enī latrones xpō affiri
sunt hinc inde: unus martir effect?

est propter uirtutē confessionis. al-
teri pena sua inicitū fuit eterne dāp-
nationis. **Martires enī grece. testes**
dicuntur latine: eo qd protestimōio
fidei occisi sunt. Sunt autē quatuor
genera martiry. Quidam occisi sūt
propter solam innocentia. ut abel:
ali propter iusticia. ut prophete. et
iohannes baptista: ali propter zelū
legis. ut septem fratres machabei:
ali propter fidem xpi. ut apostoli
eorūq; successores: et hū anthono
masice dicūtur martires id est teste
quia sanguinis sui effusione fidei
xpi subscripserūt. Ro. Attendū
sancti cū a nobis uenerātur. Ro.
Enam. Adhuc enī p diuersas uisio
nes suas man festant mortalibus
reliquias: ut uenerantibz illas debi
tores fiant. De reuelacōe martiris

Quando mī. Capl. lxxv.
Renouata est ecclesia bonēsis.
quorūdam mīrm corpora ex sacra
legione thebeorū illic reperta sunt.
Et quibus cū vñū corpus integrū
et preterea pars alterius martiris
nobis data fuisset. quidā adolestēt
talīs de eo uisio ostensa est. Videbat
sibi in sompnis stare iuxta scriniū
earūdem reliquiarū. Cui cū quidā
diceret. nosti quid in isto scrinio cō-
tineatur. et monachus respōderet.
etiam corpus martiris nri: ille
subiūxit. **Fallers: nam uir vnus**
et diuidius in eo iacent. Quid ul
q ad illud tempus omnes nos la
tiur. Tante enī uirtutis sūt eadem
sacrata ossa: ut aqua superflua.
uarijs infirmitatibz sit in edela.

Maxime tamen sanat tumores ac inflaciones. Quocirca fidelibus in periculis succurrant: visio subsequens declarat.
De scis ante alkazer i acce uisus p qd xpiani adepti sunt uictoriam.

Anno gratie millesimo .lxxvi. ducentesimo decimo septimo. cruce signati ex tota alemānia ac frisia cum trecentis fere nauibus circa idus iulij intrauerūt portum uluris bone. In quo dum per aliquot dies morarentur. plures naues illic expectantes: ad petitionē seucri episcopi iam dicte ciuitatis. et quē eborensis. nec non et templariorū. atq; hospitalariorū. castrū sarracenorū nomine alkazer id est omni carcer obsederūt. Sexta uero feria post natiuitatem bñe marie uirginis genitricis dei. congregati sūt contra eos quatuor sarracenorū reges. habentes in exercitu suo ad centum milia pugnatorū. Quibus xpiani numero minores. sed fide maiores: sanctū iacobū beatissimū vincentiū regionis illius patronū et alios si quos poterant sanctos innocentes: hostibus occurrerūt. In primo uero congressu unus regū cecidit. interfectorū uero erat nūis: plurimi captiuati sunt. Qui cū p exercitiū ducerentur: querebant a xpianis signa uictorū: asserentes candidissimā aciem cruces rubreas in pectore gerentes: suorū multitudinē in fugam conuertisse. Insurgens galex quas p mare contra xpianos conduxerant: celestis illius uisionis terrore sunt fugate. Quod

peregrini audientes gratias agerē xpō: qui martirū suorū auxilia eis destinare dignatus est de celis. Hec michi relata sūt ab hijs qui certamine interfuerūt: et ex ore sarracenorū que dicta sunt audierūt. *No* Est ne pccm cum martirū reliquis ire ad exquisita nature? *No*. Peccatū est si gestantes illas non excusauerit necessitas. Sū non abhorrent ferorē nature: sed culpe. *De reliquis mīm q bernardū in latere stimulauerūt.*

Bernardus .Cap. lxxvi. Monachus noster tempore quodam ante cōuersionē nescio q̄ uiturus. reliquias bñorū martirū iohānis et pauli. in capsula ad latus portabat. Quem cū carnis iacentia ad delectationē mouerēt. sancti mēs quia motus illicitos restringere non conaretur. p capsellam latus eius dure satis tūdere ceperūt. Quod cum ille non aduerteret. et motib; libidinosus quiesceret. etiam tū siones cessarent: p horas aliquas cum ueni titillaciones surgerent. renouate sunt et punctiones: ac si sancti suū bacillū uoce prophetica increparent dicentes. Mundare qui fers uasa dñi. Vasa dñi sunt corpora sanctorū. Hinc est q̄ achimelech sacerdoti cū hesitaret pueris dauid dare panem sanctū: dauid respondit. Et quidem si de mulieribus agitur cōtinuū nos ab heri et in diu sicutus qū egrediebantur: et fuerūt uasa id est corpora puerorū sancta id est mūda a concubitu. Et sicut michi reulit pōis

bernardus. mor ut notare cepit pe-
nam. inquam potuit cōpescuit
culpam: ex hoc discens qd sās plater
non solum mūdicia mentiū. sed et
corpōrū. **Novit** Quid sentis de pre-
dicatoribus illis qui tantū propter
questū reliquias sanctorū circūferūt:
multos qd decipiūt. **Mo.** Qd sancti
ad taliū trufas indignētur: dicam
tibi quid monachus quidam de bru-
wylre michi recitauit. **De dante scī
nicolai in brumwylre. Cap. lxxviii.**

Quando ecclesiam suā
monachi iam dicti cenobii
ampliare disposuerūt: per quosdā
sacerdotes seculares in lingua poten-
tes. et ad emūgendam pecuniā effi-
caces. dentem patroni sui bñ Nic-
colai pontificis. ad diuersas transmi-
serūt prouincias. Erat em̄ cristallo
inclusus. Die quadam cū predica-
tores conductici inhoneſte se gerē-
do uas tantarū reliquiarū circum-
ferrent. cristallus crepuit: ac si illorū
blasphemias pontifex reuerendissi-
mus sustinere non posset. Quo mi-
raculo uiso dentem retulerūt: neq; ad
tale opus ultra eum de monasterio
efferrī passi sunt. Ego raptim eius-
dem cristalli uidi. **Nov.** Quid est qd
quidam martires alijs maiora signa
faciūt post mortem: Est ne hoc ex a-
liqua eminētia sanctitatis. **Mo.**
Sicut superius dixi. miracula non
sunt de substantia meriti: sed signa
sanctitatis. Quidam scī in uita sua
multa signa faciūt: et post mortē
quiescūt. Alij eōuerso. quia nulla
sanctitatis sue mūdicia in mūdo detē-

post mortem miraculis clarescunt.
**Quare bis thomas cantuariensis pl⁹
ceteris scīs miribz miraculis choruscet**

Beatus uero thomas **Cap. lxxix.**
episcopus cantuariensis. qui
nostris temporibz pro ecclesie liberta-
te usq; ad mortem dimicauit: mul-
tis miraculis in suis persecutionibz
choruscavit. satisq; de illo post omi-
onem disputatū est. Quidam dixe-
runt eum dampnatū ut regni pro-
ditorem: alij martirem uti ecclesie
defensorem. Eadem questio pacifius
inter magistros uentilata est. Nā
magister coegerus iurauit illū dig-
nū fuisse morte. et si nō tali: bñ uiri
constantiā uidens contumaciā.
Contra magister petrus cantor iu-
rauit eum esse martirē deo dignū:
utpote pro libertate ecclesie truci-
datum. Quorū questionem ep̄c soluit:
cum multis et magnis illū signis
glorificauit. Non ideo tamen ap̄ls
sive alijs magnis martiribz ī meri-
tis preferendus est: qui tanta et tā
crebra miracula post mortem fecit
se non leguntur. Simile habes de scō
annone colonensi archiepo. Cui cū
post mortem multi detraherent. di-
centes eum fuisse ecclesiarū demēbra-
torem: et ciuū suorū execratorem.
dñs deus in translatione illius qñte
sanctitatis esset signis plurimis ostē-
dit. **Mo.** Probabile est quod dicitis:
sed aliud est quod memorer. Sepe
contingit ut pro reliquijs sanctorū
alie res habeantur: et pro ueris falsa
uenerentur. Videntur tibi huiusmo-
di ueneratores peccare an mereri.

Mo. Meo iudicio ignorantia in talibus excusat culpam: pietas meretur gratiam. Hoc uerū esse certū est: quia quāq; dñs per fallas reliquias ad honorem sanctorū quibus ascribitur, et fide honorantibus illas miracula operatur. Verbi causa. **De freno p quod multa fiebāt miracula cū et de**

Miles quidā mris ēē putaret. **lxx.** **Prædictum mrem bñm thomā cantuariensem acutissime diligēs.** si aliquid de illius posset habere reliquias attinguāq; inuestigauit. Hoc cum audisset quidam dolosus sacerdos in cuius domo hospitalitatur: ait illi. Ego frenū quo diu usus est beatus thomas penes me habeo: et sepe uirtutes eius expertus sum. Quod miles audiens et ita esse putans, sacerdoti pecuniā postulata letus obtulit: et frenū cum multa deuotione recepit. Deus uero cui nichil est impossibile fidem militis remunerare uolens: ad honore suū martiris multa per idem frenū facere dignatus est miracula. Quod miles considerans in honore mris ecclesiam condidit: loco reliquiarū frenū sacerdotis pessimi in ea reponens. Hic sit finis de uisionibus martirū: quia compendio uti uolens ad ordinē festino confessorū. **No.** Qui sunt confessores, et quare sic dicti michi edicto: postea uisiones subiūgas. **De confessoribus.**

Ad ordinē **Monachus. lxxi.** confessorū pertinent pontifices, abbates, clerici, monachi, nec non et laici religiosi xpīn uita

et ore confitentes: et sine sanguis sui effusione ad eum quem confessi sunt migrantes. Tempe persecutionis omnes xpīam confessores dicti sunt, xpīn in suis tribulationibus corde et ore confitentes: maxime tñ hī qui pro illo passi sunt. Qui postea antonomasice dicti sunt mres: et nomen confessorū specificatum est maxime ad sacerdotes dñi, peccatorū confessiones recipientes: quibus data est a dño potestas ligandi atq; soluendi. **Nov.** Qui tibi uidentur maiores martires an confessores?

Mo. Questio hec soluenda est scdm excessus et excrescentia. Licet ordo martirū ordinē confessorū precellat dignitate: quidam tamen confessores quibusdam martiribus merito longe sunt superiores. Vnde sancta ecclesia canit. Plus currit in certamine confessor iste sustinēs: qm martir ictum sufferens mucrone fundens sanguinem. Ecce exemplum. Certum est ordinē episcoporum digniorem esse ordinē abbatū: attamen quidam abbates regales quibusdam episcopis gloria et honore maiores sunt. **Nov.** Consensio **Mo.** Quanta sit in uisionibus beatorū confessorū consolatio: paucis sub exēplis tibi explicabo. **De conuerso cui sōs nycolaus apparuit in choro.**

Et quidam apud. **lxxii.** nos conuersus cui nomen prodere non licet, uir bone conuersationis: et sanctū nycolai specialiter diligens. Iste sicut ab eius ore audiuit: in quadam sollempnitate

infra matutinas. iam dictū confesso-
rem pontificalibus indutū in choro
stare conspexit. De cuius uisione
que magne fuit reuerentie. tantū
gaudij cor eius concepit: ut sibi alti-
tudine duorū pedum a terra suspē-
sus uideretur. Non solum hic beatis-
simus pontifex perfectorū uisita-
tor: sed et miserorū in summis neces-
sitatibz esse dmo scitur liberator.

De fine que idem cōfessor a patibulo

Non dū duo anni sūt elapsi. q̄
in uilla quadam iuxta coloniā
sicut imper illic audiui cū preterire.
Ioco furis quidā deprehensus est.
Verum reus esset uel innocens. mi-
chi dici non potuit. Quem cū mor-
ti adiudicatū. et laqueo collo eius
incto in patibulo appendissent: il-
le nullū dolorem sustinens cū iam
mortuus estimaretur: clara uoce
clamauit. *Iuuanū laborastis. non
poteritis me strangulare: sanctus
episcopus dñs meus nycolaus mi-
chi assistit. En uideo illum. Quod
multi audientes. et ita esse expime-
to cognoscentes: putantes eum in-
nocentem. ob honorem s̄i nycolai
depositū abire pmisserūt. Qui bru-
wikre ad memmiam sui liberatoris
currrens. gratias egit: se a suspendio
illius meritis absolutū proclamās.*
Mo. Audiuī ab infancā q̄ s̄is
nycolaus omnes episcopos miseri-
cordia precellat. *Mo.* Tante pieta-
tis est et misericordie: ut et malos
a morte sicut dictū est sepe liberet.
et bonos morti desideret. Illos ut

emendentur: istos ut eterna b̄tudinē
fruantur. Reuera dissolui et esse cū
xp̄o: multo melius est. Et beati sūt
mortui qui in dño moriūtur. *De a-
dam mōcho que s̄s nycolaus cū s̄o
p̄uiano ab infancā sanauerūt. lxxiiij.*

Adā monachus de lucka cui⁹
in superioribz memini: in qua
dam cōuentuali ecclesia saxonie. q̄
lucka dicitur scolas frequentauit.
Cumq̄ in cimiterio multi lateres
essent repositi ad fabricam oratorij.
ip̄e sicut puer vnū ex eis tulit: et in
eo sculpere cepit. Quod cū magister
eius uidisset: terruit eum dicens.
Depone laterē quia excommunicat⁹
es. Ad quod uerbū puer territus: ce-
pit mori infirmari. Cumq̄ iualescē-
te morbo ad extrema deuenisset. et iā
morituro data fuisset candela ī ma-
nu: duos pontifices b̄m nycolaum
et s̄m paternianū prefate ecclesie
patronū. coram se stare uidit et ag-
nouit. Stabant autē in habitu pō-
tificiali: et in claritate magna. Durū
q̄ ad s̄m paternianū b̄s nycolaus.
Vis ut tollamus puerū istū nobiscū.
Respondit ille. Non. quia in alio ordi-
ne morietur. Sicq̄ disparuerūt. Eadē
hora puer conualescens surrexit: et
magistro eius qui presens fuerat tūc
temporis miraculū diuulgante. in
ecclesia est compulsatū. et ad honore
tantorū pontificū. Te deum lauda-
mus decantatū. Hec michi ab eodem
adam sup̄ relata sunt. *De puero qui
lione cū s̄s nycolaus morte p̄dixit.*

In uilla que leighunge. *lxxv.*
uocatur et circa duo miliaria

distat a colonia. ante hoc septennium
contigit quod dicturus sum. Puer q
dam simplex cuiusdam matrone il
lic pecora paut. Hic bñm **Nicolaum**
in tantū diligebat: ut singulis dieb
moderatam panis sui in honore illi
us pauperibus erogaret. **Orationib**
etiam assidue misericordiam eius
interpellabat. Cuius deuotis obseq
is beatus pontifex delectatus: die q
dam ei in agro apparens in forma
et habitu uenerandi senis. ait. Puer
bone. mina gregem ad domū. Cui
cum ille responderet. dñe adhuc mi
nis est mane: si hoc facerem dñā
mea increparet me: subiūxit scūs.
Fac quod dixi: quia hodie ante so
lis occubitu morieris. Ad quod puer
territus. cum interrogaret eū. dñe
quis es: respondit ille. Ego sum **Ny**
colaus episcopus quem semp exora
st et cui puandiola tua diuiderē consue
uisti: modo ueni remunerare te. Va
de ergo ad hospitium tuū. et accipe co
pus dñi et prepara te: quia hodie
ut dixi morieris. Sic q disparuit.
Cumq; puer cum ouib; reuersus
fuisset. et dñā eius interrogasset.
quare tam mature uenisset: respo
dit. **Necessitas** compulit me: quia
ante noctem moriturus sum. Et
illa. **De**uras. Reduc ergo gregem ad
pastum: quia non morieris. Qui
statim in lectum suū se reclinans:
cum sacerdotem petuisset. et ille
uenisset: ait ei matrona. Timeo
puerū istum aliquid fantasie ui
disse: inuestigate ab eo diligenter
quid uiderit. quid habeat: uel qre

talia loquatur. Quod cū fecisset
sacerdos: puer ei retulit uisionem
per ordinem. **De** cur? mambus cū
cōmunicasset: hora predicta exspu
rauit. Ecce in hys duob; pueris po
teris cognoscere pietatem sancti
pontificis. **Scolarem** consilio sancti
paternam distulit spe uite melio
ris: pastorem hunc fidelem serū dux
it ad pascua eterne uiriditatis. **No**
Quia sanctus **Nicolaus** crebrius
ceteris pontificibus in ecclesijs tam
in sculpturis qm in picturis repre
sentatur: uellem si esse posset aliqu
uidere ymaginē facie illius simili
mā per quam memoria eius mēti
mee tenacius imprimetur. **Mon**
Ostendam tibi quādam mirificā o
peris yconam: que ab eo qui scū
Nicolaum in carne uidit fertur
formata: et ad illius similitudinē
depicta. **De tabula scī Nicholai**
apud porcetum. **Lxxvi.**

In porceto monasterio quod iuxta
aquisgram situm est. tabula cu
bitalis est. ymaginē bñ pontificis
Nicolai ab umbilico et sursum se
representans: quam bñs gregori
us regis grecie filius et cenobij eius
dem primus abbas atq; fundator.
illuc aduerit. Dicitur eadem fuisse
ycona quam barbarus sicut in mi
raculis scī **Nicolai** legitur tulit. et
ad custodiam sui thelonet posuit:
cuius occasione ad fidem conuer
sus est cū sua perdidisset. et cetera
ymagine eadem recepuisset. Plurimē
per eam uirtutes facte sunt. mari
ne in pregnantib; Tempe quodā

cum ad domū cuiusdam matrone honeste in partu laborantis fuisset deportata. et contra eam ad parietem suspensa: ea hora qua partū edidit. ne parientem quasi attenderet cunctis qui aderant intuentibus tabula se uertit. **Est** autem eiusdem ymaginis facies oblonga et excelsa: multe grauitatis et reuerentie. in fronte caluities: capilli tam capitis quam barbe candidi caniciei. Super uero monachis cedentibus sanctimonialibus ordinis mī cum tabula locum receperunt. **No** Satis me edificat humilitas bī huius confessoris: qui se superius cibari gloriatur in pane pauperis pastoris. **Mon** Quis maior xp̄o qui in iudicio dicturus est. e sursum et dedistis michi manducare. Nullus. Quantū uero xp̄o eiusque beatis confessoribus elemosina placeat. uel qm̄ ualenter his qui faciunt illam in periculis succurrat: ex sequenti uisione demonstrabitur. **de** **ingrō ioh̄e cui infirmati sc̄s martinus et sc̄s godehardus succurrerūt. lxx.**

Magister iohannes decanus vii. Aquensis cum scolaris esset. tam grauius tempore quodam infirmatus est: ut confessus et iuratus. nichil ei nisi mors superesse uideretur. Cui cum materia rapta esset in cerebrum. solus iacens in excelsum uenit: uiditque homines sibi ignotos intrare: qui lances quas manibus portabant cum lignis breuibus et quadratis ante ipsum ponebant. Stantibus eis ex una parte lectuli: contemplatus est introire

tres nictos confessores. sanctū uidelicet martinū tironēsem episcopū. et sanctum godehardū ep̄m hildensē hē mensē. bīnq; berwardū: qui eum ex parte altera circumsteterunt. In quorū aspectu puer iohannes vni i ponitur lana: et ligna loco ponderis altere. Cumq; eleuata statera: inuentus esset eger minus habens predicti confessores puerū paruulū et mendi cum simi eius imposuerūt: qui similē lancem aduersam mox suspendentes in ignis grauius appaauerūt. **Sta** tūq; iohannes qui michi uisionem hanc retulit in sudorem erumpens. et christi fecit. et de eadem infirmitate citius conualuit. **Nov** Quid scolaris egrotantis ponderatio. uel quid pueri pauperis significet adiectio: penitus ignoro. **Mon** Puer idem ualde pauper erat et despectus: cuius tantū miseris est iohannes ut ei ex panem frequenter daret et matri commendaret. Homines barbaros qui eum in lance appendebant: demones fuisse suspicor. qui semper morientibus se ingerunt: ligna. pueri peccata. Que quia meritis eius grauiora uidebantur: sc̄i cōfessores quos sepius interpellauerat. elemosinariū eius lana i miserūt: cuius beneficio adiutus est. **Ex** uero uita humana quicq; propter elemosinas morti subtrahatur: habes exemplū in uita sc̄i ioh̄anis eleymon de petro theolonario. pene in consimili casu et uisione. **Hinc** est q; nabuchodonosor regi dum se in uisione uidisset sub figura arboris ab angelo esse presci

rendum: daniel consuluit. ut pecunia elemosinis redimeret. Quod uero ob peccata etiam ante tempus quam uita hominis prescideretur: idem daniel testis est. Cumque halthazar predicti regis filius. cum uxoribus et concubinis in uasis templi domini contumaciter deum irritaret: uidit contra se articulos manus scribentis in pariete. tria haec uerba. mane. chetel. phares. Quam scripturam sic daniel regi interpretatus est. Mane id est ante tempus diminuerunt deus regnum tuum: et compleuit illud. Chetel. appensum est in statera et inuentum est minus habens de iustitia. Phares diuisio. Et quia peccata preponderauerunt. eadem nocte occisus est: et diuisum est regnum eius mediis et perlis. **Mo.** Placet quod dicis. **Mo.**

Tres prefati pontifices: aliorum trium episcoporum uisionem michi ad memoriam reuocant relatu dignam. **de gerhardo abbate clareuallus cum sancto eucharis non sonis appa-**

Bone memorie fuit. **lxxviii** Dominus gerardus abbas clareuallus qui nostris temporibus fuit. cum tempe quodam uisitandi gratia pergeret ad hemerode. et apud religiosos fratres sancti Matthei hospitaretur. eadem nocte dictis matutinis ecclesie cryptam solus intrauit: et ad sepulchra sanctorum Eucharis. ualerii. atque materni. qui treuerorum primi erant episcopi. et marium regionum apostoli. deuote satis orauit. Marime tamen petiuit sibi reuelari diuinitus. utrum

magis expediret in officio abbacie manere. uel illam resignare. Cui gloriosi illi tres presules in multo splendore simul apparesentes dixerunt. **frater.** nequaquam officium tuum resignes: quia in breui cum palma martyri ad nos puenies. Sicque disparuerunt. Mane cum esset profecturus prepositus sancti symeonis eum ut secum in creditu hospitari dignaretur rogauit: quod et promissit. Cumque completa uisitatione rediret treuerim. de promissione eum satis penituit: uolens iterum orare ubi prius. quendam neglecta in prima uisitatione. sperans sibi de nouo esse reuelanda. **Ad.** Que fuerunt illa? **Ad.** Vbi anima sancti materni fuisset infra illos triginta dies quibus sepultus fuerat. Quid plura? Promissi sui memor in domo prepositi se recepit. et sicut ipse procurauerat in ipsa nocte solito maturius surgens et matutinas decantans. monachis relictis et conuerso assumpto ad ecclesiam sancti eucharis perrexit: cryptam intrauit et orauit. ubi sub forma prioris uisionis prefatos pontifices uidere meruit. Ad quem sanctus eucharis. **scio ad quid ueneris.** Ecce maternus: interroga eum. Ad quem fecisset: respondit ille. Anima mea per illos triginta dies fuit in paradiso: et quia sciebat se ad corpus esse reuersuram. mercede sibi in celestibus preparata frui non potuit. Mane ergo in officio tuo: quia per palmam martyri cito nobis so-

habere. Quod ita factum est, nam
a quodam misero propter zelum or-
dinis latenter interfertus est. De
beatus pontifex adiūtur. Existe-
re me in paradiso: nichil actum est
in mūdo quod non uiderim. Vides
quanta sit potentia electe anime
a corpore exire. Si tanta uidit in
terre paradiso: quanta putas
uidet quando fruitur deo. **No** Non
ambigo quin omnia tunc sciat et
uideat. Si sanctus benedictus ad-
huc existens corruptibilis et bene-
ficio unitus anime celos penetran-
tis totum mūduū uidit sub vno ra-
dio solis ante oculos suos collectū:
non mirū si anima deo unita con-
templatur omnia. **Mon** Bene-
sentis: et hic de confessoribus sit finis.
De uisionibus uero quarūdam uir-
ginū aliqua tibi referam: prius
tamen de ipso ordine uirginali te
excediam. **De uirginibus.**

Capitulum lxxix.
Quirinalis ut angelis compa-
retur: quia qui nō nubunt neque im-
bentur erūt sicut angeli dei. Hinc
est q̄ in tabernaculo federis tertio
operimento quod erat de pellibus
cubricatis. quartū fuerat super-
positū de pellibus iacinctinis. **P**
pelles rubricatas designatur mar-
tirū: quod est consummatio omni
uirtutū. Per iacinctinas q̄ aerei
sunt coloris uirginitas. que ut q̄-
dam dicūt supra omnē uirtutem
est: et angelicam redolet conuersa-
tionem. Virgines sequūtur agnū
quocumq̄ ierit utroq̄ pede: id est

integritate mentis et corporis. **No.**
Ergo uirgines continentibus et cō-
iugatis maiores sunt? **No.** Maio-
res sunt si compares statū ad statū:
quia dignior est ordo uirginū. qm̄
ordo cōiugatorū. **A**ctamen in ordine
cōiugatorū. uiduarū. multi sunt
multis uirginibus in merito mul-
to maiores: quia penes carnis in-
tegritatem que uirtus non est. qm̄
etiam infideles habent meritū nō
consistit: sed penes caritatem. **Q**s
ergo audeat aliquas uirgines etiā
sanctissimas. patriarchis. prophe-
tis et apostolis. qui cōiugati erāt
pene omnes. anteferre? **Non.** **E**d
ergo est q̄ sancti tantū cōmen-
dant uirginitatem? **No.** Ut os-
tendant quantū deo placeat casti-
tas. **H**ec in uirginibus uocatur uir-
ginitas siue continentia uirginalis.
in coniugibus pudicitia cōi-
galis. In uiduis continentia uidua-
lis. **V**nde de eodem semine quod de
manu seminatōis cecidit in terram
bonā. aliud fecit fructū tricesimū:
aliud sexagesimū: aliud centesimū.
Primus debetur cōiugatis. secundus
uiduis. tertius uirginibus. **E**t est se-
pe in primo tricesimus maior cen-
tesimo: et hoc propter intentionē
caritatis. **H**inc est q̄ beatā mariā
magdalēnā ecclesia in letantibus an-
teposuit uirginibus: ne illis inferior
uideatur. **N**oueris tamen melius
esse continere qm̄ nubere: quia
xp̄s qui sapientissimus est uirgi-
nitatem elegit: et studiū seruā-
de uirginitatis pro xp̄o. caritatis

uirtutem plurimū incendit. Quā
sint iocunde quā salutare uisiones
sanctarū uirginū: sequētia declara-
bunt. *De theoderico epō luonia qui
brām mariā magdalenā uidit et
scām margaretā uirginibz assistere
uidit dum eas uelaret. Capl. lxxx.*

Theodericus theodericus episcopus
de luonia cuius supra memi.
cum tempore quodā sanctimonā-
les consecraret: sanctam mariam
magdalenam uidit assistere uni-
monachorū uidit: brām uero mar-
garetam uirginibus. Inter stātes
deambulabant. uocatas presenta-
bant: coronas et uelamina compo-
nebant. Erat enī tali uisione digni?
utpote uir bonus et religiosus. *De
monacho quem scā maria magda-
lena sanauit per tactum. Capl.*

In uilario domo ordinis *lxxxi.*
uiri et dyocesis leodiensis. monach⁹
quidam est arnoldus nomine: uir
laudabilis. et magnū habens ze-
lum circa ordinis disciplinam. Hic
cum ex nimia abstinentia iutamū
stomachū suū infrigidasset. ut uir
aliquos cibos reciperet. immo recep-
ta mor reiceret: tempore quodam
ad tantū deuenerat defectum. ut
lecto decumbens mortem minaret.
Cui brā maria magdalena nocte
apparens uisibiliter. pectore disco-
operto. contra locum stomachi ma-
nū misit ac delinuit. Qui ex sacre
manus tactu adeo confortatus
est: ut mane surgens sanus. non
abq; magna fratrum ammiratione
chorum mirant. *De abbata m*

houene cui⁹ oculos sancta luthildis

Recorde uic dñe *curauit. lxxxii.*
gertrudis abbatisse de houene
que satis mirabiliter per uisionem
cuiusdā sacre uirginis sicut ipa mi-
chi retulit sanata est. Hec cum pene
per dimidiū annū uehementi do-
lore oculoꝝ cruciaretur. sanctā
luthildem uirginē cuius memoria
in eodem cenobio celebris est. studu-
it inuocare: meritis eius sperans
adiuari. Quodam mane i lecto
suo pene ceca iacens et uigilans:
iam dictam uirginē in ueste candi-
da coram se stare conspexit. Cuius
oculos cum tam ueste qm manu-
ter sisset. continuo clare uidit: et
omnis dolor illa recedente recessit.
De ymagine scē katherine ibidem.

In eiusdem sacre *Capl. lxxxiii.*
uirginis altari scilicet luthildis.
pro ornatu ymago gloriose uirgis
et uiris katherine lignea et sculpta
decenter stare consuevit. Die quadā
matrona quedam honesta aleydis
nomine uxor uirici militis de guze-
ne. coram illa cū pedissequa sua ad
orationē stetit. Erat autem ipa yma-
go per negligentia ut puto sic posi-
ta: ut pene uultū totaliter haberet
ad parietem. Que dum se multum
morose in oculis iam dictarū femi-
narū uerteret: clamauit famula.
Videte dñā uidete: qualiter ymago
hec regit se. Respondit illa. Et ego
uideo. Videtur hoc qm et alie mul-
eres illic stantes. Vix ānis explet⁹
est: ex quo contigit hec uisio mira-
culosa. *No. Quia hui⁹ sacratissē*

uirginis katherine ossa oleū stillare non cessant: certum est illam multū esse suauem ac misericordem. **Mo.** Virtutū earundē inditiū emanās ex ossibz eius est oleum. **De osse sctē katherine quod oleum stillauit**

Retulit nobis dñs **Lxxviii.** Henricus abbas de Samemū. qd de osse eius dñs nobis de eodem particulam frangeret. gutta olei erupit. Quam ne sup terram caderet: iux re-
tinuit. Sed quid dicam de gutta: cū eius sacra tumba sicut hī qui in instanti de syna uenerūt testantur. oleo sit repleta. Viderūt enī caput eius cū capillis et ossibus natāre ī oleo. De quo cum a monachis loci diuersa uascula sacri liquoris recipe-
rent: tam nobis qm ceteris religio-
sis reuerentes eadem pro benedicti-
one diuiserūt. **Mo.** Vellem nunc aliquas de nrīs uirginibz. scilicet: vn-
decim milibus audire uisiones: q nos ad ampliorē illarū meritarēt uenerationē. **Mo.** Referam tibi q-
dam que habentibus earū reliqui-
as terrore sint si circa illas fuerint negligentes: consolacioni autem si habitas uenerentur. **De sacris uirginibz que de turingia coloniā**
in folocdesrode sūt reuerse. Lxxv
Idomo sedm̄is alsteriensis que ī tu-
ringia sita est. abbas quidam ante
annos paucos defunctus est: q circa
sanctarū reliquias satis extiterat
deuotus. Unde et dñs huiusmodi
ei uisionē ostendere dignatus est.
Nocte quadam in sompnis coloniā
in ecclesiam sanctarū uirginū se

transpositū uidit: ubi extra eius septa
iuxta quēdam murū tria uirginū
corpora sepulta intellexit. quarum
nomina sunt theumata et cleuma-
ta et scutia. Ador coloniam perges
et locum reuelatū ex cunctis idcirco
cognoscens. abbatissam adiit: uisū
exposuit: et ut sibi querere liceret
quas uiderat petiuit et obtinuit.
Ostensus est ei quidam nomine ul-
ricus: cui consuetudo erat earundē
sanctarū martirū corpora effodere.
Conductus uero ab abbate. cū in lo-
co denominato diuis reperisset sac-
cologos. et uno aperto inter ossa sa-
cra pectinē pulcherrimū uidisset
concupiuit et tulit: eumqz cirotece
sue inuoluit. in sinū prorexit. A quo
cū impediretur in fodiendo eum ex-
traxit: super fossam illum ponēs
in loco emineti. Superueniens qdā
ex sororibus tam ciuitate quam
sanctitate pectinis delectata: secrete
tulit et abiit. Corporibus uero effod-
is et in scrinio decenter compositis.
cū mane abbas cum eis proficisci
proposuisset: eadem nocte in forma
et habitu uirginali illi in sompnis
apparentes dixerūt. Tecū ne non
possumus. Quibz cū respondiisset.
quare dilectissime dñe. subiūxit
vna. Quia pectinē meū perdidit. quē
michi mater mea dedit cū de patria
mea egredere. Et ille. Quis habet
illū dñā mea? Respondit. Quādo
ulricus sepulchrū meū aperuit: et
uidisset eum: cirotece sue inuoluit
eum qua abscondit illū in sinu suo.
Quem cū extractum sup marginē

fosse posuisset: superueniens quidam
sanctimonialis fridericus nomine
furata est illum. Mane ad abbatem
sancti ueniens ait. **Q**uod est nomen
hominis, qui uirgines has effodit?
Respondit illa **U**lricus. **E**t adiecit.
Est hic aliqua domina que uocetur fride-
ricus? **R**espondente ea etiam: subie-
cit. **P**eto: ut uterque uocetur. **Q**uod
cum factum esset: ait ulrico. **Q**uando
corpora sacra effodisti: pertinere ibi
inuenisti: cetera que supra dicta sunt
adiungens. **R**espondente illo domine uerum
est: conuersus ad fridericum dixit. **A**
uos domina tulit illi. **Q**uia confite-
subintulit. **R**ogo ut restituatis pec-
tinere: quia sine illo metu ire tenuit.
Quem cum celerius retulisset, et ab
abbate in scrinio positus fuisset: ad
monasterium suum illas deiecit: in quo
cum multa gloria sunt suscepte, et
in loco honesto locata. **I**n magna ibi
fuerant ueneratione: sed hoc quoniam diu
uixit abbas ille cui se reuelauerat.
Tempore scismatis quod erat inter
octonem et philippum reges romanorum.
cum diuersa bella occuparent turrim-
am: timore illorum eadem sacra corpora
cum ceteris reliquiis et ornamentis
deportata sunt super quamdam testu-
dinem, locum secretum satis. **P**ace terre
reddita, cum singula loca suis resta-
tuerentur, scrinium cum uirginibus
neglectum est in iam dicta testudine.
Unde indignantes, duabus uicibus
thetam suam terribiliter contulerunt:
ita ut ab omnibus posset audiri. **H**is
etiam sacriste in sompnis apparue-
runt: dicentes, quod recedere uellent de

loco in quo ita haberentur contemptui.
Que cum non proficerent neque con-
cussionibus neque reuelationibus: in
quadam nocte sollempni infra ma-
tutinas ante gradum presbiterii sta-
tes, et in habitu decentissimo omnibus
apparentes: primum inclinauerunt uer-
sus altare, deinde more eorum qui in
uia sunt dirigendi se uerentes: ab-
bati et omnibus inclinantes, per quod-
dam ostium quod pene super clausum
erat exierunt. **Q**uas licet omnes ui-
dissent: estimabant tamen singuli
se illas singulariter uidisse. **D**ictis
matutinis unus monachorum ducto
seorsum abbate confessus est se ante
gradum hora et modo predicto tres spe-
ciosissimas uidisse uirgines. **C**ui cum
respondisset, et ego uidi: uenerunt
alii, et responsum est eis simile. **C**um
deprehendisset quod ab omnibus uise fu-
issent: cepit ab omnibus questionari quod
nam essent uel que causa foret illius
uisionis. **C**ui cum diuersi diuersa res-
ponderent: ait unus diuinitus ut
puto inspiratus. **P**uto eas fuisse sa-
cras illas uirgines: que de colonia
nobis allate tanto tempore supra
testudinem talem a nobis neglecte sunt.
Statim accedentes ad scrinium cum nichil
in eo reperissent: territi abbatem mi-
serunt coloniam ut illas reduceret. **V**e-
niens uero colonia cum abbate
et conuentui rem per ordinem reuocasset:
atque easdem uirgines in locis unde
sublate fuerant, reperissent: abbati
ut sibi restituerentur supplicanti, to-
tus conuentus respondit. **B**enue-
niant nobis dilectissime domicelle nostre.

benemerant. Certe, ex quo uobiscum
esse noluerunt, non eas illuc remitte-
mus. Datumque est ei caput cuiusdam
alterius uirginis: cui quo tristes re-
pedant. Adhuc puto eandem frideri-
ne uiuere: et uir aliqua soror est in
eadem ecclesia quam tam iocunda la-
teat historia. *De duabus uirginibz xi^a
que per reuelacione sunt inuente et*

nobis donate. lxxvi.
Sunt apud nos de eodem sacro
collegio due sacre uirgines, etiam p
reuelacione inuente. Dña eufemia
abbatissa que ante annos paucos
defuncta est, cum adhuc puella esset i
scolis, due ei uirgines in sompniis ap-
paruerunt: que sub extrema parte dor-
mitoris quod cellario continuū erat
se indigne iacere conueste sunt. Illa
sicut puella uisū ut uisum reputans:
tacuit. Postea cum esset adulta, se-
cundo ei in loco eodem sub forma ex-
habitu speciosissimarū uirginū an-
gulotenus apparuerunt. Quasi dice-
rent. Exire de loco isto non possumus:
nisi per te. Tunc memor prime uisi-
onis: eam que potior uidebatur in-
terrogauit dicens. Quod est nomen
tuum? Respondit illa. Anathasia. Ab
illo tempe eufemia iportune conue-
tui cepit suggerere, quatinus cellari-
um usque in finē dormitoris exfunderet:
dicens sine ambiguitate duas ibi uir-
gines esse reperiendas. Pollicebatur
etiam q̄ tres solidos communibz expē-
sis super adderet. Acqueuit tandem
conuētus: et sicut michi retulit ren-
boto conuersus noster cui idem opus
fuerat commissum, cū terra tota fuisset

ciecta in presencia predictae sanctimo-
nialis: sub fundamēto muri sacra
illa duo corpora sunt reperta. Quā
illa prius q̄m abbatissa fieret nobis
transmisit: et celebrata est de eis eo-
dem die missa sollempniter i cōuētū.

No Non putabam hactenus tam
efficaces esse uisiones nocturnas. *Mo.*

Sepe per ardentia luminaria corpa
eorum ostendūtur: nec tamē eadem
luminaria ut aiūt quis uidere po-
test nisi corpore sit uirgo. Multa de
huiusmodi uisionibus contradi-
prior loci sancte marie dicere con-
suevit: que causa breuitatis omitto.

No Placet ne sacris illis uirginibz
q̄ sic earū corpa per diuersas promi-
nas diuiduntur. *Mo* Ad hoc etiā se
ostendere dignantur: ut in multis
locis earum memoria habeatur.

*De uiatore qui earū reliquias mira-
culose obtinuit. lxxvii.*

Homo quidam religiosus de
ordine uiatorū, cum apud quā-
dam matronā turycensem hospita-
retur: conuestus est illi q̄ decē ānis
laborasset pro reliquiis sanctarum
vndecim uirginū, nec aliquid
tamen ex eis posset obtinere. Cuius
ad hoc cū auxiliū imploasset: illa
homini compassa ecclesiam earum
adiit: sororibus pro eo preces porri-
gere uolens. Cumq̄ ad tumbam v-
nius uirginis oraret: genu lapidi
superposito qui maximus erat appo-
nens, temptauit, quod tamen fieri
posse non sperauit. Mira pietas sa-
crarū martirū. *Mo* ut imbecillis
femina lapidem pressit modicū illi

cessit: adeo ut ea que intus erant uideret
 Que dum nullū adesse conspiceret;
 manu inmissa quantū uoluit de ossibz
 tulit dans uiatori. **Statimq; lapide**
 qui uix a sex uiris absq; instrumētis
 moueri poterat. eadem qua prius fa-
 cilitate reuoluto; gratias agens scīs
 uirginibz leta rediit ad sua. **Scōrum**
 anime licet semper uultū contēplen-
 tur diuinū. habent tamen respectū
 ad corpora sua. et cum uiderint nos
 deuotos circa illa multū in hoc delec-
 tantur. **de comūso quē una scārū uir-**
giniū in sompnis osculabatur. lxxxviii.

Qonuersus quidam de ordine
 uirō; cum ex eadem sonetate qdā
 uirginū capita ad monasteriū suū
 deferret. ex deuotione ea cum uino
 lauit: lota deosculans. **Eadem nocte**
 puella ualde speciosa in sompnis ei-
 dem apparuit conuerso; eumq; com-
 plexans ait. **Heri quando caput me-**
um lauisti tam amicebiliter me
deosculatus es; ego tibi modo uicem
rependam. Ille professionē suam cō-
 siderans. ut osculū puelle uitaret ca-
 put retraxit: sic q; ex eodem motu
 euigilauit. Qui statim intellexit
 uisionem. **no** Cum in stratis et or-
 tis ciuitatis colonte bīarū viderim
 nullū uirginū passim ossa reperiri
 tur: uidetur michi uix posse fieri qū
 sepe aliena ossa eis admisceantur.
no **scit**ulit michi monachus quidā
 de ueteri monte in quo amplius qm
 mille dicuntur esse corpora earūdem;
 q; nullas falsas inter se patiuntur
 reliquias. **de osse equino quod de cap-**
reliquis miraculose proiectum est.

Tempore quodam. **lxxxix.**
 Cū plurima illuc allata fuisset
 corpora. monachi lauerūt illa. Cūq;
 eadem posuissent super sedes capli.
 pannis nuidis substratis et siccate-
 tur; fetor intollerabilis quasi ex eis
 exalans omī nares infect. **Timens**
 dñs gozwinus abbas fetore eundē
 ex aliquo dyaboli ludibrio fuisse cre-
 atum. ut per eum deuotionē fratru
 erga reliquias martirū extingueret;
 assumptis scōi sacerdotibus. uestes
 sacras induit: cum quibz circa ostiū
 capli stans sic ait. **Adiuo te imūde**
spiritus per eum qui uenturus est
iudicare uiuos et mortuos et scim
per ignē: ut si aliquid tui operis est
in hoc fetore manifestetur et amichi
letur: desq; honorem deo et sanctis
hys. Altra res. **Vix uerba compleue-**
rat: et ecce os grande equinū amictis
uidentibus de medio reliquiarum
eriliens. extra caplīm quasi turbine
impulsū proiectū est. Cū quo et oīs
 fetor extractus est. **Tunc omnes grās**
deo egerūt: qui et dyabolū in suo ope
confudit. et sanctos suos glorificauit
quia oīde tunc suauissimis aduenit
heretam tibi adhuc unā uisionem
mirificam. a uirgine uisam: que
supradictis ordinibz equaliter con-
ueniat: et uirginū uisiones condu-
dat. **De puella que ad ymnū. De deū.**
chorū psallencū in celi transferri

Narrauit michi uidit. **xc.**
 Super sacerdos quidam de
 Caronia. in quodam monasterio
 cuius nomen michi exprimere non

Ex lib. beati Hilari

potuit. puellam fuisse paruulam: que tantū festiuis noctibus uigilijs sollempnibus interesse pmittebatur: et eisdem nondū expletis ire dormitum compellebatur. In quadam festiuitate cum magistra in teras ut puto nocturno uirginē sequulis ad exundū impelleret, et illa remitteret nec proficeret: tristis quidem exiit sed uicta chorū remanens residua uoluit peraudire. Cumq; inceps fuisset ymnus. te deum laudamus celos uidit aperiri: et in ipsos chorū cantantibus subleuari. Quādo uentū est ad locum illū. tibi omēs angeli. et cetā. uidit uniuersos ordines angelorū et singulorū ordinū angelos singulos demissis capitibus flexisque genibus manibus extensis deum adorare: simul omnes proclamantibus. sanctus. sanctus. scūs dñs deus sabaoth: qui trinitatem personarū in unitate essentie confitebantur. Simile fecerūt apostoli ad illum locum. te gloriosus aplōrum chorus. Et cum chorus incepsisset. te prophetarū laudabilis numerus: omnes patriarche et prophete predicto modo adorabāt. Venerūt et martires in suis distinctionibus: et in proximo uersiculo te martirū candidatus laudat exercitus. in laudem erūpentes in arietati procidebant. Idem de confessoribus uidit. atq; uirginibus. Cūq; extremus ymni uersiculus id est in te dñe speraui. decantaretur: chorus ad terram descendit: et celum se clausit. Puella omnia hec uidens

et suspirans: se tanto bono defraudatam oculis proprijs conquesta est. Cumq; ubertim fleret et mane sororibus causam suscitantibus uisū dicere nollet. magistra eam aggressa est. Cui respondit. Deus uobis ignoscat q' tantā michi graciā hac nocte subtraxistis: et recitauit ei uisionem. Cui illa. Noli flere bona filia: nūquā de cetero te exire cōpellā. **Mo.** Mirifica sunt que recitas. **Mo.** Vis nūc audire octauo loco ex hys aliqua que uisu auditu et gustu pcepta sunt. nec tamen predictis ordinibus propter distantiam inseri poterūt. **Mo.** Volo ac desidero. **Mo.** Sicut in capite huius distinctionis premissum est scalam ceteri per quā humane uisioni sancti condescenderent: cuius duo latera duo dñi gñā uisionū. corporale et spirituale. Octo etiam inserui scandalia. supremū attribuens epō: reliquos sex. sex ordinibus sanctorū: de quibus sufficienter dictum est. In octauo autē gradu diuersarum rerū uisiones locabo: primo tamen eam que uisa est de loco nrō. **De hys que herimānus abbas uidit de loco nostro. xci.**

Oui anteqm conuentus noster de hēmemode emissus fuisset. dñs herimānus nūc abbas loci scē marie tunc simplex monachus in hēmemode. nocte quadam p uisū ante gradū presbiterij sibi stare iudebatur: et datus est ei in manus crucifixus ut fieri solet in emissionē aliquis conuictus. Stabant et circa eum uiri candidati. Vidit etiam i

choro fluuiū limpidissimū: qui per
utroq; chorū fluebat et in eo nauim.
Quam conuolvens cum tam isquidil
simus esset cuius enis ut nauis in
utram columpnarū impegisset. nisi
per themonem eius industria fuisset
aucta: non stetit donec ueniret ad
locum quēdam infirmitatis nostro
proximū. **V**enerūt et cum eo supra
dicti utri candidati. **T**unc ossa arida
humana cum capitib; ex omni pte
mirabili quadā uirtute a deforis ul
tra murū cadebant. **E**rant enī ut
ezechielis uisionis recordor multa
ualde. **S**tante cōuentu inter montē
strombergh et iam dictum locum
saluator qui inter eos stare uisus est
unū ex monachis dure satis retraxit
aliū modestius amouēs seorsum sta
tuit. **S**ecretales fuit uisio. **Ro.** Que
est illius interpretatio? **Mo.** Deus
illi preostendit que futura erant de
loco nrō: tunc quidem obscura: modo
plana ualde. **D**ns philippus colomen
sis archiepiscopus sciens ordinē uigere in
hēmenrode. et de illo limpidissimo
fluente ariditatem sue dyocesis irri
gare desiderans. de eadem domo cōue
tium sibi dari petiuit et obtinuit. **E**
lecti sunt ex monachis duodecim. et
predictus hermannus in abbatem eis
ordinatus est. **Q**ui ante gradū pres
biterij ut longe ante preuiderat cru
cem suscipiens. cum eis per nauigiū
uenit in montem strombergh. **I**n q̄
tribus annis cōmorati descenderūt
in uallē que nūc dicitur uallis sc̄i
petri: illic muro de quo supradictū
est se claudentes. **O**ssa illa arida de

signant homines seculares spiritu
alis gratie immunes: qui in ualle cō
uersi sunt ad uitam religiosam. **F**lu
uius qui per oratoriū cum impetu
fluebat. significat domus eiusdem
religionem. **Q**ue clara est per puri
tatem traditionū: et impetiuosa y
feruorem obseruationū. **E**t nauim
a columpna auertit: sine causa nō
fuit. **N**am cū conuētus super p̄fatū
uenisset montem. et multa eis neces
saria deessent: quidam remuiscētes
edificiorū et aliorū multorū que di
miserant. et murmurantes redire
uellent: dñs hermannus abbas cū
semel ac secundo de perseverantia e
os monuisset nec profecisset. quasi
per themonē nauem a columpna
submouens ait. **C**essate stare: nullū
uestri reuertetur. **E**go autē themo
nem abieci. **I**s autem quem dure re
traxit xp̄c. cum alijs quidem fuerat
scriptus et nominatus: sed subsequē
tis importuna petitione submotus?
Ip̄e est iohannes sacerdos: quē dñs
modeste extrahens. seorsum stare fe
cit. **C**um cōuentu emissus cum con
uentu non stetit: quia per licentiā
extortam remissus est. **H**ec est uisi
onis interpretatio: scđm q̄ ab ip̄o
didici abbate hermanno. **Ro.** Archy
hic ut uideo actum est miru diuino
Mo. Nauigantibus eis in remō sicut
adhuc omnes qui ex eis uiuūt testes
sunt: uiderūt supra se in celo circulū
lucidū. et septem in eo soles. **Ro.**
Quid per circulū: uel quid per sep
tem soles uidetur tibi intelligendū?
Mo. Per circulū eundem intelligo

eternitatem spiritus sancti: per septem soles. septem eius dona. quibus bono exemplo eiusdem congregationis prouincia erat illuminanda.

de rudolpho q' illotis manibus tenuit tantum

Quidam *gere aspersum. xxii.*
conuersus qui cum eodem conventu missus est. rudolphus nomine. uir bonus ac religiosus: cum die quadam de priuata ueniens illotis manibus oratoriū m' in intraret. et ex ordine se aspergere teneretur: intra suas cogitationes dicere cepit. Aqua hec sancta est et benedicta: nec deest ut manibus imundis te illa aspergas. Cui mor in aere uox clare respondit. Quod ego mundum tu non potes polluere. Et cognouit ibi magis deo displicere imundicias cordis quam corporis. In anime puritate deus delectatur. *de monacho q' animam suam uidit in specie infantis. xxiii.*

Monacho cuidam deus ostendere uolens anime sue puritatem. in excessum mentis illū adduxit. In quo excessu puerū pulcherrimū intra sua uiscera contemplatus est. Ad se autem reuersus. intellexit eundem fuisse animā suam: dei munere ab omni labe criminū mundatam. Puer enī a puericia dictus est. *xxiv.*
Puto q' non sit tantū si homo multis consolationes suas manifestet. *Mo.*
Per multos labores et temptaciones et hoc secrete diuine consolationes adipiscuntur: et facillime manifestate subtrahuntur. Verumq' uerū esse singulis tibi ostendam exemplis. *De cōmuni q' propter defectū vni*

in tanta mirifice cōsolata est. xxv.

Quoniam nuper hoc anno scilicet in quadam domo sanctimonialiū ordinis n'ri. a celleraria per totum cōuentū p' tantia id est oua frigida diuidentur: nescio quo casu una ex eis neglecta est. Non tamen arbitror actum casu. sed diuino nutu. ut dei gloria manifestaretur in illa. *Pau.*
cunctissime autem defectum illū sustinens. imo neglectam se gratulans: cum deo gratias referret. sumus ille abbas inuisibilem ei p' tantiam misit. cuius inenarrabili dulcedine sic repletum est os eius. fauces uiscera et uenter: ut nunquā aliquid tale in uita sua sentiret. Dulcedo hec corporalis erat. Porro in mente et in anima dulcedine spiritali deus tā copiose uisitauit eam: ut diceret abbatī n'ro q' omnibus diebus uite sue p' tantis omnibus carere uellet. diuino modo in consimili dulcedine et hoc una tantū uice sibi liceret deliari. *Pro.*
qua idem abbas noster. ad eius petitionem pro gratiarū actione p'mū te deum laudamus. singulis nobis inuēit. *Nov.* Si deus sic excellenter tantillū remunerat in p'senti uita: non ambigo quin magnas tribulationes mirifice remuneret in futura. *Mo.* Et facile huiusmodi consolationes in p'ntia p'dant: ecce exemplū. *de cōuerso qui dicendo p'didit grā: dicit cōfessam. xxv.*

Qonuersus quidā in hēmentote cum in oracōibus suis mellifluam accepisset diuinitus dulcedinē. et ob hoc sepe labores suos negliget:

magister suus crebro eum arguit dicens. **F**rater. certis temporibus est orandū; et certis temporibus laborandū. Ille sicut homo simplex ut increpantē placaret respondit. **O** magister si sciretis causam non michi imputaretis. **R**ogo ut detis michi osculum. **P**utabat enim quod in pressione labiorum eandem sentire posset dulcedinem. **C**ui mox ut osculum dedit ille. gratiam irremediabiliter perdidit iste. **S**imile pene habes supra capitulo. quadragesimo secundo de conuerso qui angelum sepe uidit. et dicendo gratiam perdidit. **C**ausas uero subtractionis gratie in presenti. plures esse alibi tibi assignaui. **Q**uidam tamen licet aliis sibi diuinitus ostensa crebro referant; non ab hoc gratiam perdidit sicut supradictum est de herico conuerso de herimenrode. **De uiatore**

propheta sp̄s q̄ appuit herico conuerso.

Hericus idem cum. **xcvi.**
grangie que hanc uocatur pre-
esset. et die quadam in maio segetes
turtis orationes suas ruminando
solitarius circuebat. **h**oiem quendam
sub arbore pino salicet que illic in agro
singulariter sita est. contra se stare con-
spexit. **E**rat enim decentis stature. ca-
pillis canis. barba prolixa. tunica
habens talarem et clausam. scapu-
lare uero latum ultra genua longum.
eratque vultus eius angelicus. **Q**uem
cum propius accedens salutasset dicens
benedicite frater; respondit ille. **d**ñs. **E**t
adiunxit. **Q**uomodo placet tibi ordo tuus
frater. **C**onuerso respondente bene. me-
rum adiecit. **B**ene tibi placere debet;
quia nulla uita tante perfectionis est

in ecclesia dei. **C**uius aspectus cum multa
conuerso moueret reuerentiam; uolens
conuersus aliquam ei dare occasionem
petendi aliquid. ait. **C**ur sic nudis in-
ceditis pedibus. **R**espondente illo. talis
est consuetudo nostra. **S**ubiunxit. **P**etunt
michi liceat uobis dare calceos; et no-
biscum hodie prauideatis. **E**t recusa-
uit utrimque dicens. **M**odicus abis
michi sufficit et locus meus. **C**umque
aliqua secretius simul tractassent:
is qui uiator uidebatur conuerso ali-
um diem ad eundem locum presert.
A quo modicum distans in plano loco
uisum comparuit. **Q**uo uiso hericus
expanit; festinansque ad claustrum
priori suo hermano nunc abbati in
loco sancte marie que dicta sunt uel ges-
ta per ordinem recitauit. **C**ui ille. **C**ui-
tus esto frater. quia non omne uerum
est quod uerum apparet. **M**ox ut enim
uideris ex remoto signabis te; et cum
propinquaueris ei iterum euidente
signabis te. dicesque benedicite. **Q**uod
cum fecisset; subiunxit ille dicens. **I**us-
te facis signando te; quia non omne
uerum est quod uerum apparet.
Necque hoc quoniam habes a te; sed prior tu-
us te docuit. **E**go inquit illum diligo.
eo quod religiosus sit et amator discipli-
ne; et quia cotidie orat pro omni
ecclesia et ordine. **Q**uod et uerum est.
Mentionem etiam habuit domini custodia-
ri abbatis claustrum. et domini herici ab-
batis uiri; in illo aliqua corripens; et
in isto plura commendans. **E**t recitauit
ei omnia more helyzei que in clauis cum
priori suo sive aliis fuerat locutus.
Postea cum idem conuersus die quadam

dicto completorio aliquid obtinere
interetur a deo. uenit et lacrimis
et non profecisset: ille curia clausa
ostioq; firmato diligenter oratori.
ad eum intrauit increpans eum et
dicens. Stultus. putas q; ui possis
aliquid extorquere a deo. Si nō esset
tibi modo paritū propter priorē
tuū: forte amentiam incurrisse.
Nocte quadam cum idem henricus
defuncto aliquo in ecclesiam depor-
tato sedisset ante altare infirmorū.
uator de quo dicere non possū utri
angelus an homo ei apparens. sig-
nauit ubi prior esset. Cui cum ille
resignasset. in infirmitorio est: sig-
no respondit. Ego noui hoc bene est
ibi. Inclinansq; coram altari: recedens
et ante illa tria altaria que sunt in
abside simile faciens: chorū mona-
chorū intrauit et non comparuit.
Sepe illum testabatur se uidisse in
choro circueuntem in multa clarita-
te. Cui cum ex pre prioris conuersus
tunicam obtulisset et cingulum: tu-
nicam recusauit cingulo suscepto.
Ego inquit eum dabo bono ciuē
monacho eberbachensi: et magis ei
proderit qm si ego interer illo. Remi-
sit ei et cingulum laneū: pretio q;
demulcentissimū: sed uirtute piosū
Per quem et sanctitates facte sunt: et
plurimū ualet contra stimulum
carnis. Quem cum etiam rogaret
ut se priori ostendere dignaretur:
respondit. Dñs noster nos frequē-
ter mittit in iherusalem et alia eq;
remota loca: et si uideret me prior
posset per eius interrogationes le-

gatio mea impediri. Et adiecit. Dic
priori ut sollicitus sit circa exitan-
dos fratres. ne dormiant dū pro de-
functis cantant: quia sicut milites
congregantur ad toruamentum:
ita anime confluunt ad officia defū-
torū. **No.** Puto q; inerti uisus in
hoc officio sollicitus. diu indigeat.
uicem caritatis rependant. **Mon.**
Hoc tibi uno ostendam exemplo.
**de eubardo canonico de aldense cui vi-
ri candidati hos canonicas decantau-
runt. Capl. xvi.**
Ecce quidā **canonici** in aldense euerar-
dus nomine. homo grandiuus et cir-
ca officia diuina ualde sollicitus. Nū-
quam aliquam horam in choro neg-
ligit diuino modo incedere possit: sicut
testis est alaidus noster nouicius.
qñq; illius concanonici. Quodā
tempore dum defectum nature pate-
retur ita ut incedere non ualens let-
to decumberet. nec tamen aliquid
doloris sentiret: cū horas suas dicē
non posset. quosdam uiros candi-
dos in superpellis et fonsura cleri-
corum certis hōis adesse uidit: qui
ei omnes decantabant. Quibz dictis:
dicebant ad iuicem. Modo exeamus.
et sinamus eum quiescere. Quos cū
frequēter contemplantur: et filiam
sororis que ei ministrabat non pos-
se illos uidere deprehendisset: intel-
lexit quia anime concanonice et
essent. quibus ipse beneficia impē-
derat. Quia ad sacramēta corporis
et sanguinis xpi festino. dūer sis
hic uisionibus finē impono.
Incipit prologus in ix. distinctiōm

Locutus es tecum de sacramēto
corpis et sanguinis dñi nři
ihū xpī. cum timore illud at-
tempto: quia ubi sola fides operatur
et rationis iudiciū excluditur. non
sine periculo discitur. Unde nichil
nouit siue inuicem inde dicere p̄su-
mo: sed que sancti siue doctores eri-
mū de illo senserūt sūmatim reph-
cabo. Adiciam et exempla plurima:
que michi a personis probatis me-
mini recitata. In quibz si aliqua fue-
rit questione digna: ut scrupulus
remoueatur tua discantur in-
rogatione. Explicit prologus. *Capit.*

De sacramēto corporis *Primum.*

De sanguine dñi nři ihū xpī Interro-
gatio quid sit sacramētum. que

res sacramenti. que causa institutionis. q̄
forma. quis modus conuersionis uel sūp̄a-

De godeschalco de uolunt *ii.* *ons.*
steuē qui xp̄m sub specie infantis in ma-
nibus suis uidit. *iii.*

De adolpho sacerdote qui in hostia uidit
uirginē cum infante. deinde agnū. postea
crucifixum. *iiii.*

De episcopo liuonie qui xp̄m uidit in
altari. *v.*

De sacerdote de wotkindsburgh qui
in canone dubitans uidit crudā carnem.

De sacerdote qui hostiam in ore *vi.*
ob maleficia seruans de ecclesia egredi
non potuit. *vii.*

De corpore dñi in ecclesia fureto quod
a bobus in agro proditum est. *viii.*

De apibus qui basilicam corpori dñico
fabri cauerunt. *ix.*

De pena mulieris paralitice propter
corpus dñi quod sup̄ caules suos seminauit.

De mulca que circa corpus dñi *x.*
in hora sumpcionis uolitans mortis penā
soluit. *xi.*

De muribus qui hostias non benedictas
rodentes lictas non tengerūt. *xii.*

De corpore dñi quod in flumen proiectū
hereticos dimerit. *xiii.*

Item de corpore dñi quod naue cōfracta
ad reliquas nauauit naues. *xiiii.*

De corpore dñi quod colone de manibz
sacerdotis labens lapidi miraculose ipressū ē

De hostijs in antrode clericorum *xv.*
infantia exuillis. *xvi.*

De ecclā cōbusta et de corpore dñi intacto.

De abbate daniēle qui formam *xvii.*
sanguinis uidit in calice. *xviii.*

De heilardo sacerdote de wiminsdorpp.
qui formā humani crucis uidit in calice.

De cluē hildenshemensi qui in *xix.*
canone uidit calicem cum dubitaret san-
guine dñi exuberantem. *xx.*

De herrwico scolare qui uidit formam
sanguinis in calice in risene. *xxi.*

De hildebrando sacerdote de mellede qui
uidit speciem crucis in calice cum duobz
militibus. *xxii.*

De corporali sacramento infuso *xxiii.*
qui ablui non potuit donec indusa dubi-
tans illud uideret. *xxiiii.*

Item de corporali infuso in quo sanguis
humanus apparuit. *xxv.*

De infirmo cui ablucio conuersa est in
sanguinem. *xxvi.*

De nobili femina cui ultima ablucio
p̄ panē suscepta cōuersa est in sanguinē

Qualis esse debeat uita sacerdotū. *xxvii.*

Que exigantur in sacerdote *xxviii.*
ut corpus xp̄i possit conficere. *xxix.*

De sacerdote claustrī in cuius manibz

infra canonem rpristus uisus est. **xxxix.**

De hermano abbate in cuius manibus
henricus de hart xpm uidit in missa. **xxx.**

De sacerdote qui infra canonē a terra sus

De ulrico monacho **xxxi.** pendetur
ultrienſi. **xxxi.**

De sacerdote cui dñs tantam contulit de
uotionē ut uenter eius disrumpi uideatur
accedenti ad altare. **xxxi.**

De richmunde que hostiam in elevatione
admissa cristalli uidit perlucidam. **xxxi.**

Item de deuotione eiusdem eiusdem quādo
communicebat et de claritate quam uidit
super altare in canone. **xxxi.**

De femina religiosa brabantie quam
xpe proprijs manibus comunicauit.

De hildegunde uidua quam **xxxi.**

xps per seipm comunicauit. **xxxi.**

De conuerso liuonie qui comunicare
desiderans hostiam reperit in ore suo.

Item de erkenbaldo de **xxxi.**
burden cui idem contigit cum ei ob occa
sione cognati sacramētū fuisset negatū.

De corporali dulcedine **xxxi.**
sanctimonialis quā percepit in coigne.

De conuerso qui comunicaturus **xxxi.**
uidit xpm sanguinē suū quasi stillare
in calicem. **xxxi.**

De conuerso qui uidit in os alterius con
uersi sacerdotē mactare puerū pulcherrimū

De mauricio episcopo parisi **xxxi.**

ensi qui in fine suo per sacram communio
nem sensum recepit. **xxxi.**

De puerulo qui hostiam non benedictā
non esse corpus dñi deprehendit. **xxxi.**

De conuerso qui per desiderū comunicā
di spiritum meruit prophete. **xxxi.**

De femina religiosa que comunione
sibi negata dulcedinē eius sensit in guttu

Item de abbissa q̄ mtrā sensit dulcedinem
in sacra comunione. **xxxi.**

re similiter illius odorem ex remoto papies.

De feia que solo corpore domini **xxxi.**
nostri ihesu cristi uixit. **xxxi.**

De milite qui uirtute sacre comunions
in duello triumphauit. **xxxi.**

De milite qui suspensus mori non potu
it donec corpus xpi percepit. **xxxi.**

De ancilla sacerdotis que gracia dñi
corporis sensum recepit. **xxxi.**

De milite qui coram xpi corpore in luto
ueniam petens luti humiditas nō sensit.

De hereticis qui in ecclesijs **xxxi.**
fixati sunt corpus dñi et uino propter
hoc suspensio. **xxxi.**

De sacerdotibus idigne cōficientibus.

De sacerdote in hademar qui **xxxi.**
carbones uisus est masticare in percepti
one sacramenti. **xxxi.**

De sacerdote frisone qui calcavit corp⁹

De petro medico qui sub **xxxi.** dñi
specie panis tantū credidit esse sacramen
tum et non rem sacramenti. **xxxi.**

De sacerdote malo a quo infans xpūs
in missa faciem auertit. **xxxi.**

De erwino sacerdote qui corpus dñi in
missa perdidit. **xxxi.**

De damle abbate qui in calice reperit
crudam carnem. **xxxi.**

De sacerdote sine ordinibus celebrante
quies sacer ignis manus deuorauit. **xxxi.**

Item de alio qui sine ordinibus celebrans
crucifixū uidit lacrimantem. **xxxi.**

Quomō sacra eucharistia sumi debeat.

De uirico conuerso qui carbones **xxxi.**
sumere uisus est loco sacramenti. **xxxi.**

De conuerso proprietario qui corpus dñi
nr̄i ihu xpi sumere non potuit. **xxxi.**

De hostia que in belle de corporali resili
uit obuermiculū in ea decoratum. **xxxi.**

De corporali quod ob tactum **levi.**
impreguate sanctimonialis sanguineam
contraxit maculam. **levii.**

Item de corporali quod godefridus in
exultatione rupit et diuina uirtus repa
rauit. **Explicuit capitula.**

**Incipit nona distinctio de sacramento
corporis et sanguinis dñi nři ihu
xpi.** **Capitulum. I.**

Diuersa ecclē
sacramenta:
corporis et sa
guinis xpi
sacramentū
pretellit. In
ipso uia. ueri
tas et uita.

Via: quia digne accedentes ducit ad
deum. **V**nde et uianū dicitur. **V**eritas:
quia edentes xpo incorporat. **V**nde et
sacra cōmuniō uocatur. **V**ita: quia xpo
incorporatos in anima mori nō sinit.
Vnde et eucharistia dicitur: id est bona
gracia. **D**e primo saluator dicit. **E**go
sum panis uiuus qui de celo descendit.
Ecce uia. **Q**ui descendit ipse est et qui
ascendit. secum ducens omnia mem
bra sua: alia in re. alia uero in spe. **D**e
scōdo item dicit. **C**aro mea uere est abis
et sanguis meus uere est potus. **E**cce
ueritas. **A**ut et de tercio. **Q**ui māducat
panem hunc uiuet in eternū. **E**cce ui
ta. **S**imile intelligas de calice. **N**ec
absq; misterio de corpore et sanguine
xpi in nona distinctione tractandū
suspicio: quia numerū nouenarium
philosophus exterminatori oīm. id
est morti assignauit: et xpi qui ē uita

oīm nona hora diei in cruce exspirauit.
Sacramentū hoc. fit in cōmemoran
onem dñice mortis. **V**nde apostolus
in prima eplā tessalonicensib; scribit
dicens. **Q**uocūq; manducabi
tis panem hunc. et calicem bibetis.
mortem dñi amābātis id est repre
sentabitis donec ueniat. ad iudiciū
scilicet. **I**ta glōsa exponit. **A**pparente
eo in glōria: cessabit figura. **O**mnia
que in superioribus distinctionibus
dicta sunt. scilicet de conuersione. de
contritione. de confessione. satisfacti
one et simplicitate. quedam sunt
preparamenta ad hoc sacramentū.
Nulle etiam uisiones magis fidem
robōrant. qm̄ cum eum quem sub
specie panis et uini latere credimus:
oculis corporeis intuemur. **N**o. **A**n
teqm̄ uisiones edisseras peto ut breui
ter me expedias. quid sit hoc sacramen
tum. que res sacramenti. que causa
institutionis. que forma. quis modus
conuersionis: quis modus sūpnōis.
No. **D**e sacramento eucharistie nar
tandum est cū timore ac reuerentia:
quia magis in illo operatur fides qm̄
ratio humana. **A**udi tamen breuiter
que maiores nři de illo senserūt. **T**ra
sunt in sacramento hoc consideranda:
vniū quod tantum est sacramentum
alterum quod est sacramentum et res
terciū quod est res et non sacramen
tum. **N**o. **Q**uid est sacramentum
tantum. **N**o. **S**pecies uisibilis pa
nis et uini. **N**o. **Q**uid est sacramē
tum et res. **N**o. **C**orpus xpi propria
et sanguis. **N**o. **Q**uid est res et non
sacramentum. **N**o. **M**istica xpi

caro, ecclesie saluet unitas. **No** Quid dicitur sacramentum? **Mo** Quia sacre rei signum. Aliud ibi uidetur et aliud ibi creditur. **No**. Que fuit causa institutionis? **Mo** Quia dominus ut dicit eusebius corpus assumptum ablaturus erat ab oculis nostris, et illaturus sideribus, necesse erat ut in die tene sacramentum ueri corporis et sanguinis consecraret: ut coleretur iugiter per misterium, quod semel offerebatur in precium. **No**. Que est utilitas in hac institutione? **Mo**. Duplex est in eo utilitas: quia in eius perceptione augetur uirtus id est caritas: et est medicinalis cotidiane infirmitatis. Unde augustinus. Iteratur cotidie hec oblatio licet christus semel passus sit, quia cotidie peccamus peccatis sine quibus mortalis infirmitas uiuere non potest, et quia cotidie labimur, cotidie christus pro nobis mystice immolatur. **No**. Que est forma huius sacramenti? **Mo**. Forma attenditur in uerbis et in rebus. In uerbis: quia cum hec uerba profertur, hoc est corpus meum, et post, hic est sanguis meus, conuersio fit panis et uini in corpus et sanguinem christi. Unde ambrosius. Sermonem christi hoc conficitur sacramentum, quia sermo christi creaturam mutat: et sic ex pane fit corpus christi, et uinum cum aqua in calicem missum fit sanguis, consecratione uerbi celestis. **No**. Quis est modus conuersionis? **Mo** Modus est ineffabilis. Panis ut dictum est cum hec uerba proferuntur, hoc est corpus meum, dei uirtute per ministerium sacerdotis transit in corpus christi. Simile

intelligas de uino: manentibus tamen accidentibus, colore saluet pondere et sapore. **No**. Potest de aliquo grano nisi de frumento hoc sacramentum confici? **Mo** Sicut sanguis non conficitur nisi de uino et hoc expresso: ita nec corpus christi nisi de frumento et hoc in pane redacto: quia dominus grano frumenti se compauit nec non et panem. **No** Quis est modus sumptionis? **Mo**. Duplenter sumitur: spiritualiter et sacramentaliter. Bonus utroque modo manducat: malus uero sacramentaliter tantum. Sic non manducans manducat et ecomerso. **No**. Quare sumitur sub duplici specie, cum sub utraque christus sit totus? **Mo** Ut ostenderetur totam naturam humanam suscepisse: ut totam redimeret. Panis enim ad corpus, sanguis ad animam refertur. Hec tibi breuiter dicta sufficiant, quam in sententiis de his plenius tractatur. **No** Cum omnia que dicta sunt credam: quatuor michi tamen probari desidero non sententiis sed exemplis. Primum est quod sub specie panis sit uerum corpus christi natum ex uirgine, secundum, quod sub specie uini sit uerus eius sanguis: tertium, quod digne conficientes sint communicantes mereantur gratiam, indigni autem penam. **Mo**. Dicam tibi plura de singulis exempla fidei nostre satis necessaria: que michi a personis probatis sunt relata. **de godechalco de uolmuthsteme qui christum in specie infantis uidit in manibus suis.** ij.

Huit apud nos monachus quidam godechalco nomine de castro quidem uolmuthsteyne oriundus: et

in maiori ecclesia colonie canonicus.
An te conuersione satis extiterat lubri-
 cus; sed bene morieratus. Modica ei
 scientia litterarum inerat; sed spiritus
 scientie et pietatis ad magnam uite
 perfectionem illum prouexerat. **H**ic
 cum ante hos sex annos in die nata-
 lis dñi ad priuatum quoddam altare
 missam cum multa deuotione et lacri-
 mis ut ei moris erat inchoasset. soli-
 cet puer natus est nobis. **F**acta est tñ
 substantiacione; iam non in manibus
 suis speciem panis. sed infantem pul-
 cherrimum immo speciosissimum illū
 pre filiis hominum in quem et angeli
 prospicere concupiscunt; tenuit et vi-
 dit. Cuius caritate succensus. et mira
 pulchritudine delectatus; complexus
 est eum ac deosculatus. Timens ta-
 men morari propter circumstantes
 super corporale dilectum posuit; et
 ille ut missa perfici posset formam
 sacramentalem resumpsit. **Q**uādiu
 ille beatus uidit speciem infantis;
 nullam ibi uidit speciem panis et
 econuerso. **Q**ui cum nescio cui uisio-
 nem reuelasset. tacita persona sua
 et ille alijs; quodam die de auctori-
 te tante uisionis interrogatus me
 audiente respondit. **C**ertissime illa
 die xp̄s hic uisus est; et nichil plus
 dicere uoluit. **P**ostea duobus sacer-
 dotibus theoderico scilicet de lūreke
 et constantino uisionem reuelauit.
Quod intelligens uimandus infirma-
 rius noster. posito eo in infirmitorio
 ait. **B**one frater godechalce: uidisti
 in missa saluatorem? **R**espondente
 illo simpliciter etiam: adiecit. **I**n quā

forma? **I**n forma inquit infantis. **E**t
 ille. **Q**uid fecisti ei? **R**espondit. **O**scu-
 latus sum eum ante os suū. **A**d quod
 uimandus. **E**t quid postea actum
 est? **E**go ait super altare eū posui;
 et reuerso eo in formā priorem supsi
 illum. **E**adem mortens confessus ē
 abbati nr̄o dño henrico. **N**ouit
 gloriosa sunt que dñs. **S**ed miror
 si talia aliquādo reuelantur etiam
 malis sacerdotibus. **M**o **S**icut hoīs
 ad bonitatis remuneracōem: ita
 non nūquā dñs malis sacerdotibus
 se ostendere dignatur ad correctionē
 Verbi causa. **d**e adolpho sacerdote q̄ in
 hostia uidit uirginē cū infante. agnū
Qum dñs **E**t crucifixū. **iii.**
Abbas predictam uisionē uisi-
 tandi grāa pergens in frisiā au-
 dam militi recitasset. ille adolpho de
 dieferne recitata replicauit. **Q**uod
 ubi ille audiuit: suspirans ait. **A**d
 quid dñs deus uiris sanctis et ī fide
 perfectis talia ostendit? **M**ichi pō-
 ri mei q̄ similibz qui sepe de hoc sa-
 cramento dubitamus. huiusmodi
 uisiones deberent reuelari. **D**ie qua-
 dam cum idem adolphus missam
 celebraret. et ante agnus dei hostiā
 leuasset ad frangendū. in ipsa hostiā
 a uirginē in sede residere infantemq̄
 in sinu seruare contemplatus est.
Nolle uolens quid esset ex altera pre-
 mor ut hostiam uertit agnū in ea
 conspexit. **Q**uam rucum egrens
 uidit in ea quasi per utrū xp̄m in
 cruce pendentem capite inclinato.
Videns hoc sacerdos extimuit. diuisas
 et deliberans: utrū ibi subsistere uel

missam perficere deberet. Cuius fle-
tibus dñs placatus sacramēto formā
priorem reddidit; et ille missam per-
fecit. Cumq; populus de tanta mora
miraretur, ipse ambonē ascendens
cum lacrimis populo uisionem retu-
lit: et signati sunt eadem hora ab eo
homines quinquaginta. Erat enim
octaua apostolorū petri et pauli. Nec
miror si sic perspicere et tam iocunde
sicut godechalvus eum uidere non
potuit quem cotidie sibi ad iudiciū
timolauit et sumpsit. Habebat enī
concubinā. Super tamen audiuit
q̄ uitam suam occasione ut spero
eiusdem uisionis emendare incipiat;
et feminā in monasterio scimoniali
um in runengen locare proponat.
Hec michi a bernardo monacho uito
reata sunt: ipse q; ab eodem adolfo.
Saluator corporis sui ueritatē in hoc
sacramēto ut prefatus sum bonis
sacerdotib; ostendere dignatur ut cō-
solentur: in fide mutantibus ut eri-
gantur. male uiuentib; ut terreatur.
Ecce exempla. **De epō luonice
qui xp̄m uidit in altari. iii.**

Querabilis episcopus luonice
et magister lambertus deca-
nus sanctorum aplōrū in colonia.
cum ante annos paucos simul ad
curiam pergerent imperialem: et
in uia de scripturis sermōnaren-
tur. etiam mentio habita est de cor-
pore dñi. Decano in hoc sacramēto
effarente fidem xp̄i anā: episcopus
respondit. Ego noui sacerdotem
qui nuper oculis corporalib; xp̄m
in altari uidit. A quo cum decanus

personā tante uisionis dignā tunc
extorquere non posset. ultima die
quando separandi erant ab inuicem
episcopus ei confessus est quia ipse
esset. Hec idem decanus retulit prepo-
sito pleisensi: et ipse michi. Et uero de
us dubitantibus de hoc sacramento
etiam suam carnem ostendat: sub-
sequens sermo declarat. **De sacerdote
qui infra canonē dubitans uidit**

crudam carnem. v.
Nondū puto duos annos esse
elapsos: q̄ sacerdos quidam de sacra-
mento corporis xp̄i dubitans i cas-
tro cui nomen wickinsburgh celebra-
uit. Qui cum in canone de tam mi-
rabili conuersione panis in corpus
xp̄i hesitaret. dñs ei in hostia carnē
crudam ostendit. Hanc cū uidisset
uir nobilis widekinus stans post ter-
gum eius: dicta missa sacerdotem in
partem traxit. et quid infra canonē
egerit uel cogitauerit diligenter in-
quisiuit. Ille uero tam de uisione qm̄
interrogatione territus: confessus
est et non negauit se eadem hora de
sacramento dubitasse. Et retulit u-
terq; se crudam carnem in hostia ui-
disse. Idem widekinus filiam habet
sifridi de runkel in coniugio filiam
sorens abbatisse de rindorp. que michi
anno preterito eandem uisionē reti-
tauit. Vis etiam nosse q̄ male uite
sacerdotib; dñs ostendat q̄ ab eis cru-
cifigatur. **No Volo. No Audi uisi-**
onem terribilem. De sacerdote q̄ hosti-
am i ore ob maleficia seruās de ecclia

egredi non potuit. vi.
Sacerdos quidam luxuriosus

femina procabatur. Et cum illius non posset habere consensum, dicta missa corpus domini mundissimum in ore tenuit: sperans si sic illam deoscularetur, quod vi sacramenti uoluntas eius ad suos libitus inclinaretur. Sed dominus qui per zachariam prophetam conqueritur de huiusmodi sacerdotibus dicens, et me crucifigit gens tota die: tali ordine maleficia eius impediuit. Cum exire uellet de ostio ecclesie, sic sibi crescere uidebatur: ut laquear oratorum uertice pulsaret. Territus miser hostiam de ore suo extraxit, et quia mentis inops erat in angulo ecclesie eam sepeliuit. Timens uero ulionem diuinam super se citius uenturam: sacerdoti cuiusdam sibi familiari confessus est sacrilegium. Qui simul ad locum accedentes: reiecto puluere non reperierunt speciem panis sed formam licet modicam hominis in cruce pendens. Erat enim carnea et cruenta. Quid postea de ea factum sit uel quid sacerdos egerit non recordor: quia diu est ex quo hec michi ab hermano cantore uero cui historia satis nota erat recitata sunt. **Non** Deterior iste fuit crucifixoribus christi. **Mo** Verum est quia si illi cognouissent, nunquam dominum glorie crucifixissent. Iste cognitum contempsit, contempnendo crucifixus. Jam tibi satis probatum arbitror quod sub specie panis sit uerum corpus christi: et tam a malis quam a bonis sacerdotibus conficiatur. **Non** Si sacerdotes omnes talia audirent auditis quod crederent: puto quod plus quam modo deifica sacramenta honorarent. **Ad** Satis

mirabile est quod nos homines pro quorum salute hoc sacramentum institutum est tam tepidi sumus: cum bruta animalia uermes et reptilia in illo creatorem suum recognoscant. **De** **corpe domini in ecclesia fixato quod a bobo** **n** uulla que **inuenitur.** **Vii.** komele dicitur. nocte fures ecclesiam infringentes inter cetera etiam sacrum cum corpore domini inde tulerunt. Qui cum nichil aliud in eo preter reliquias et pyridem cum sacramento reperissent, nil profectus de eis curantes eandem pyridem super sulcum agri uille proximi ponentes confusi recesserunt. Mane cum rustici quidam cum aratro et bobus in eodem agro araret: uenissent quod animalia iuxta pyridem stupentes steterunt. Quod cum arator stimulari nec procederent, nunc recalcitrando nunc exorbando: iratus ait. Quis dyabolus est in bobus istis? Non enim dare uidere poterat: quia in ortu diei arabat. Diligens tamen circumspiciens: deprehendit ante pedes bobum pyridem et sacrum ecclesie sue iuxta illam. Tunc causam rebellionis non ignorans, omnibus in agro dimissis in uillam recurrebat: tam sacerdoti quam ceteris que acta sunt referens. Tunc omnes simul in agrum descendentes cum cruce, thuribulo et ceteris: corpus domini in ecclesiam reportauerunt. Quic processioni iuxta fuit gaudens prius de honore: qui michi ista recitauit. Similem honorem ei alii exhibuerunt de platea in lutum descendendo: sicut me dixisse recolo

distinctione quarta. caplō nonagesiō
octavo. Audi mīc de uermiculis. *De*

apulus qui basilicam corpi dñico fabi

Mulier quedam *cauerūt. viii.*
cum apes multas nutreret. et
ille non proficerent imo passim mo-
rerentur. cum contra hoc remediū
circumquaq; quereretur: dictum est ei
quia si corpus dñi inter illas locaretur
mor lues ip̄a cessaret. Que ecclesiā
adiens et se cōmunicare uelle simu-
lans. corpus dñi sumpsit: quod statim
a sacerdote recedens extraxit. et in uno
ex alucolis illud locauit. Mirra dei
potencia. Vermiculi creatorem ag-
noscentes. de sanctis suis dulcissimis
hospiti dulcissimo capellulam mite
structura fecerūt: in qua altare eius-
dem materie erigentes. sacratissimū
corpus super illud posuerūt. Et bene-
dixit dñs operibus eorū. *Procellu*
tempis cum femina idem uasculū
aperuisset. et iam dictū oratorium
considerasset expauit: currensq; ad
sacerdotem confessa est ei omnia. et q̄
egit et que uidit. Tunc ille assumptis
prochiomis suis ad uasculū uenerūt
apes circumuolantes et in laudem cre-
atoris bombizantes abegerūt. capel-
lule parietes. fenestras. tectum. cam-
panile. ostiū. et altare admirantes
corpus dñi cū laude et gloria retule-
rūt. Iacet mirabilis sit deus in sanctis
suis: mirabilior tamen in huius mini-
mis predicatur. Ne ergo aliquis de
retero tale aliquid presumat: referā
tibi rem terribilem quam michi āno
preterito magistra de insula sancti
Nicolai recitauit. *de pena mulieris*

palume propter corp' dñi qd sup oleres

Fuit in eadem *semiauerat. ix.*
insula puella quedam oblecta
laica tamen: quam et ego ibidem uidi.
hequisitis dyabolus a quodam sa-
cerdote cur tanto tempore tam crude-
liter hartdyfa de cogheme torqueretur:
per os puelle respondit. *Quare? Be-*
ne et optime meruit. Ip̄a altissimū
sup olera sua seminauit. Qui cum
uerbū minus intelligeret: nec ille
exponere uellet. sacerdos feminam
adiit: quid de ea dyabolus diceret
exposuit: monens ne negaret si in-
telligeret. Que statim culpam con-
fessa est dicens. Verbū bene intelligo:
quod nūquā tamē homini a me
publicatū est. Quando iuuentula
eram et ortū excolendū suscepissem:
nocte quadam mulierem uagam
hospitio recepi. Cui cum dampna or-
ti mei exposuissem. asserens omnia
olera ab erucis deuorari: respondit
illa. Bonam te mīstruā medicinam.
Accipe corpus dñi et cōmune illud:
sicq; super olera spergas et statim
lues cessabit. Ego misera cui maior
cura erat de orto qm̄ de sacramento:
cum in pascha corpus dñi suscepissem.
et extractum de ore fecissem sicut edoc-
ta fuera. quod oleribus in remediū
michi teste dyabolo factum est in
tormentū. *No* Crudelior erat muli-
er hec ministris pylati: qui ihesu mor-
tuo pepercerūt. ne ossa eius cōmuni-
crent. *Mo* Idcirco usq; hodie luit pec-
catū illud maximū: et sunt cruciat⁹
eius mauditi. Attendant hanc penā
et si non culpam. qui deifica sacramē-

ta ad lucra temporalia uel quod exorabilius est ad maleficia conuertit. **Ena** uermes si reuerentiam circa hoc sacramentum negligant. aliquando pena mulantur. **De musca que circa corpus dñi in hora suspensionis uoluitans mortis**

Anno penam soluit. **x.** preterito cum quidam ex sacerdotibus nostris coram episcopo theoderico missam cotidianam de dñā nrā scā maria celebraret: in ipsa hora fractionis musca grandis circa et supra calicem uolitare cepit ita importune. ut quasi in uelle intrare uideretur. Sacerdos tremens ac timens cū manū haberet occupatas. et muscam exulfaret nec proficeret: henricū dyaconū qui hora eadem episcopo pacem porrigebat. rursus crebrius aduocauit. Tunc illa alacri uolatu alius labens presumptionis culpam ibi luit: quia post mortuam completa simplicatione atq; ablutione intuentem sacerdote quem turbauerat quasi lapillus inter corporale et calicem extincta fuit. Quam dyaconus de altari proiecit. **No** Satis me delectat horum oratio. **Mo** Enam dñs in simplici pane tanto sacramento assignato quādoq; miracula operatur. **De** uiribus qui hostias nō benedictas

rodentes lās nō tengerūt. xi. **N**ondū ānus ut puto transiit: q̄ hostie plures a ministris propter fissuras siue pusculas reprobate in eberbacho: in fenestra altari cōtigua proiecte sunt. Accedentes uero mures nimia que erant extra circulos deuocabant. litteras et que intus erant i

nullo penitus ledebant. Sacerdota ista considerans: reputauit pro miraculo.

No Quid est quēdo q̄ mures uel uermes in sacramento altaris comedūt. **Mo** Species tantū. In illa xp̄s uidetur et tangitur: et ab indignis iuriat. Corpus eius uerū quod sub illa latet. glorificatū est. Et quia īmortale est non potest corrumpi: quia splēdidiū est non potest a nobis uideri: quia subtile est non potest a nobis palpāri. **A** sacerdote quidem tenetur sed non tangitur: nisi mediante specie. Species ip̄a uidetur. tangitur. frāgitur. masticatur. saccat. corūpitur. et iuriatur. Quādo aliquot horum attribuitur corpori xp̄i. de sp̄ne debes intelligere. Tanta est glōria huius sacramenti ut non solum bruta in quibus anima motabilis est. sed et insensibilia elementa uirtutē illius sentiant. Verbi causa. **De corpore dñi quod in flumē prociū hereticos dñi**

Tempore illo quādo **uersit. xii.** manifestari cepērunt hereses albienſes. quidam maligni uirtute dyabolica suffulti. quedam signa atq; portenta ostēderūt: quibus et easdē hereses corroborauerūt. et multos fideiū in fide subuerterūt. **S**up̄ aquas ambulauerūt. et non sunt submersi. Cernens hoc sacerdos quidam fide catholicus et uita religiosus. sciens uera signa cum falsa doctrina esse non posse: corpus dñi cum p̄uide ad flumē ubi illi populus suas ostensuri erant uirtutes deportauit. Dixit q̄ in audientia oīm. **A**diuro te dyabole per eum quem in manib; porto:

ne in hoc flumine ad huius populi
subuersionem per hos homines tan-
tas exerceas fantasias. Post hec uer-
ba illis super undas fluminis am-
bulantibus ut prius: sacerdos turba-
tus corpus dñi in flumen iactauit.
Mora xpi potentia. Mor est ut eleme-
ntum tetigit sacramentum. fantasia ces-
sit ueritati: et pseudo illi. fr̃i quasi plu-
bium descendentes in profundum sunt
submersi. Dixit uero cū sacramento:
statim ab angelis sublata est. Vides
sacerdos hec omnia de miraculo quide-
erulauit: sed de iactura sacramenti
doluit. Totam uero noctem in lacrimis
et gemitu transiens: mane proxima
cū sacramento reperit super altare. H̃
nobis eodem tempore relata sunt. Aliud
in mari de corpore dñi contigit miraculum
**h̃c de corpore dñi quod naue confracta
ad reliquias nauis uatauit. xiii.**

Quando in illa magna expedicoe
naues ex omni pte alemannie
congregare mare intrauerunt: ob cau-
sas diuersas preceptum est sacerdotibz
ne in aliqua nauis corpus dñi serua-
retur. Que cum omnes iussus obtem-
perarent: una sola nauis fr̃isomni
obedire noluit: que citius inobedien-
cie penam soluit. Dei siquidem iudicio
confracta est: et prius seruans corpus
dñi cum ceteris que in nauis erant eiec-
ta. Homines uero alius nauibus sub-
uenientibus liberati sunt. Et ecce ui-
dent enim priorem in pelago nata-
tem: que tam celeri motu ad naues
festinabat ut uelificare uideretur.
Que cū in nauem unā recepta fuisset:
aliud in ea uisum est miraculum. Cū

operculum esset patulum nec zona cir-
ca nodum firmatum: inter undas illas
procellosas nec una quidem guttula
intrauit. Herimannus decanus sancti
geronis in colonia qui presens fuit
et hec uidit: pro magno miraculo ea
solet recitare. Terra etiam in hoc sac-
ramento suū recognoscat auctorem. **De
corpore dñi qd' colonie de manibz sacro-
tis labens lapidi miraculose impressi**

Plebamus sancte est. xiiii.
Columbe in colonia cū in quadā
sollemnitate paschali populum com-
municaret. hostia de manu eius lap-
sa cecidit sup pauimentum lateribus
stratum. Ut autem dñs se ostenderet
dñm terre sicut et maris: mox ut ho-
stia quantum ad speciem modici pon-
deris lapidem tetigit. lateris illi di-
ritia cessit: ita ut circulus et littere
in illo apparerent. quemadmodum
fieri solet cum molli cere sigillum imp-
mitur. Sacerdos territus mox hosti-
am leuauit: et laterem eruit. In quo
cum tam tpe qm multi alij tantum
miraculum uidissent et expauescent:
consiliis inops sacerdos locum tam mira-
biliter hostia signatum rasit: puluere
ponens inter reliquias. Huic mira-
culo arnoldus monachus noster di-
xit se interfuisse. Ut etiam dñs osten-
deret in aere potentiam suam: tale qd
fieri permisit. **De hostijs in anrode
clericali insania exultis. xv.**

In uilla que haynrode uocatur. ♥
sacerdos quidam est nomine euerar-
dus. Hic ante annos paucos ad ec-
clesie eiusdem festiuitatem uicinos
sacerdotes conuocauit. Sollemnizantibz

cis in uesperis circa altare et infantibus: unus ex eis que super altari cum corpore dñi pendebat casu euerit: et quinq; ex ea hostias excussit. Quod ubi conuenerit ceteri: mox organa sua suspenderunt. Querentibus eis hostias et non inuentibus: populo electo et foribus obseratis. dñi omnes angulos perscrutarentur nec comparerent: unus eorum diuino intuitu ambitu qui erat circa muru ascendit. ubi easdem hostias in modum crucis dispositas attendit. Erat enim idem circuitus multo altior pyridi. Obsequens aer dño suo. corpus eius de pyride lapsum excepit ne super terram laberetur: ubi ab angelis susceptum in locu illum sublimi deportatum est. hec michi a methilde magistra de uosennich relata sunt. Cognouit et ignis sacramenti huius uirtutem.

de ecclesia combusta et corpore dñi

Non est intacto. xvi. Qui q; quedam ecclesia in provincia nra exusta est. Cumq; omnia que cremari poterant in cinere fuisset redacta: flammis sopites homines intrantes solam pyridem cum corpore xpi illesam super altare reppererunt. Quod pro miraculo magno sicut reuera fuit conrado priore loci sancte marie et alijs qui pluribus referentes deu glori ficauerunt: plurimu per hoc in fide confortati. Ecce habes ex his q; dicta sunt euidentissima argumenta. q; omni creature. rationabili. ut homini. irrationabili. ut animalibus. insensibili. aque scilicet terre. aeri. et igni: manifesta sit uirtus diuini

huius sacramenti. *No* Satis michi probatu est q; sub specie panis sit iteru corpus xpi: nunc autem uerum eius sanguine esse sub specie uini similiter michi exemplis ostendas. *No* florentis consimiles causas esse subsequenti uisionu quas et precedenti. Quibusdam ut iustis forma sanguinis ostenditur ad denotationis sue remuneratione: de sacramento dubitantibus. ad confortacione: male uiuentibus. ad correptionem. Ecce exempla. *de abbate daniel qui forma sanguinis uidit in*

Bone memorie calice. xvi. Daniel abbas sconaue. quinq; priore noster. cum die quadam missa celebraret: formam humani sanguinis in calice uidit. Et quia tunc temporis non fuit sibi conscius aliquis mortalium: eandem uisionem nequa sibi ad uideri sed ad consolationem concessam sperauit. Huius uisionis testis est gerhardus monachus noster. aliquando cocononius eius in maiori ecclesia colonie. Comparatur uisio hec uisioni godeschalci. qui dñm uidit sub specie panis in forma infantis. sicut dictu est caplo scdo. Porro q; aliqui forma sanguinis quibusdam de sacramento dubitantibus ostendatur ad confortacione: sermo sequens declarat. *De heilando sacerdote qui forma humani cruoris in*

Heplardus calice uidit. xviii. Sacerdos de wuninsep cum die quadam in ecclesia eam dicta missam diceret. et de sacramento ex inuisione dyaboli periculose dubicaret:

quando uentū est ad orationē dñicam
ubi calix discoopertus deponi solet: hu-
mani cruoris speciem in illo uidit et
expauit. Ac si ei diceret dñs. Si nō cre-
dis sacramento: ueritatem discas ex-
perimento. Et cum fides uia sit ad
speciem: species hec sanguinea te re-
ducatur ad fidem. Durauit autē forma
illa usq; ad summationē. Interfuit eide
misse hildeboldus comes de lumbere:
uir fide et opere parū catholicus. Her-
lardus uero sibi timens. magistro io-
hanni decano aquensi uisionē retulit:
a quo ego illam didici. Et autem hu-
iusmodi uisiones quāq; fiant nō solū
ex culpa sacerdotis. Imo etiam ex per-
fidia circumstantiū: subsequēs pro-
bat exemplum. *De uice hildensheimi
qui in canone uidit calicem cū dubi-
tante sanguine dñi exuberantē. xix.*

Retulit michi iam dictus magist-
r iohānes aliam de sanguine dñi
uisionē satis terribilem. Cū in ecclesia
sancte walburgis in hildensheim vni-
de ipse orundus est. sacerdos missam
celebraret nomine alberto: cuius qui-
dam post tergū eius stans. cum ea q̄
ibi tractabantur minus crederet. li-
quorem ita in calice exundare uidit:
ut ad iustar olle feruentis super efflu-
ens totam altaris superficiem operi-
ret. Qua uisione satis est territus: et
spero q̄ per illam ad fidem sacramenti
sit reductus. Habebat autē liquor
exuberans formā sanguinis huma-
ni. Ac si ei uoce xp̄i diceretur. Ego i ara
crucis propter te sicut aqua effusus
sum: et tu de medicina tua dubitas.
De hericwio scolare qui uidit formā

sanguinis in calice in rylene. Cap. xx.

Iohannes pastor de rylene *Cap. xx.*
frater carnalis monachi nri bernardi
missam quadam die celebravit: et mi-
nistravit ei scolaris quidam adultus
nomine hericwius. Qui cum post per-
ceptionem corporis et sanguinis xp̄i
uinū calicem infunderet: uisibilis cruo-
ris formam in eo uidit. Sacerdos uero
uidere non potuit: et ideo forte quia ipse
in culpa non fuit. Idem adolescens cleri-
catum deserens factus est miles: et us-
q; hodie se xp̄i sanguinē fundere ostē-
dit quia multos depredatur et affligit.
*Referam tibi aliam uisionē de qua mi-
chi non constat utriū propter sacerdo-
tis aliquot meritū siue culpam. uel
circumstantiū ostensa sit. De hildebrā-
do sacerdote de mestede qui uidit speciem
cruoris in calice cū duob; militibus*

Hildebrandus sacerdos. *xxi.*
de mestede iuxta conuiciam cū
die quadam missam celebraret: frā
transsubstantiatione sanguinē sepe
dicto modo transformatū uidit in ca-
lice. Volens tanti miraculi habere tes-
tes: duos milites ex suis prochiatis
qui eidem misse intererant aduocauit.
Qui cum non uini sed cruoris speciem
cum sacerdote uidissent expauerunt
ualde: multū tamen confortati sunt
in fide. *No* Satis expeditus sum de
sacerdote et circumstantibus: sed mi-
ror si aliquādo huiusmodi miracula
contingāt propter eos qui p̄sentes nō
sunt. *Mo* Etiam frequenter. *De cor-
porali sacramento infuso q̄ ablut nō
potuit donec inclusa dubitas illi*
Sacerdos quidam uideret. *xxii.*

in dyocesi colonienſi quadā die miſſā celebrans uulto dei iudicio calicem cū ſanguine in canone fudit ſuper corporale. Quod ſtatim humani cruoris concepit formā. Tuncq; dēa miſſa ſacerdos iunctis merens ſuper calicem illud lauſſet: rubeū colorem abluere non potuit. Tunc amplius territus orationes omnibus proſtratis ſuis inſtituit: corporale lauit ſed nō p̄fecit. Quo uifo tollens ſacrū lintheum rodolphum ſcolastiā colonienſem virum magni nominis accerſiuit caſū expoſuit: corporale oſtendit. et q̄ nullo liquore color ille ſanguineus ablui: nulla q; arte ſive oratione poſſet dele- ri conſeſtatus eſt. Cui ille ſicut uir prudens reſpondit. *Eſt ne aliquis in perſonā ueſtra. qui de hoc ſacramēto dubitet?* Reſpondit ſacerdos. *Eſt quedam inclufa: que frequenter inde dubitat.* At ille. *Oſtendite illi: forte idcirco deus ueſtigia ſanguinis i hoc corporali deleſi non ſunt: quatenus eis uis illa in fide roboretur.* Quod cum ſcī fuiſſet. expauit mulier et cre- didit: et deus ſtatim priſtinū colorem lintheo reformauit. *Item de corporali infuſo in quo ſanguis hūan⁹ appuit.*

Similis caſus contigit. *.xxiii.* apud nos: ſine tamē diſſimili. Cum ſacerdos quidam in eccleſia cui⁹ nomen exadit ſicut et ſacerdotis. uul- ſam feſtinanter et negligenter diceret: calicem fudit. Timens uero pro tāta negligentia ſi ad aures prelatorum deueniret diutius ab altaris officio ſuſpendi. caſum ſuppreſſit: dicta q; miſſa corporale complicauit et abiit.

Estimabat enī quia nemo uidiſſet. Erat enī ſacerdos ille et forte adhuc eſt male uite: uagus et negligens ualde Campanarius uero quē negligentia minime latuerat. poſt diſceſſum ſacerdotis corporale renoluit: et ecce ſāguis rubeus ac madens in omnib; partibus per quas liquor calicis de- fluxerat apparuit. Territus homo de tam mirabili uisione. ſtati coloni- am accurrit. conradū mīe prepoſitū maiorem tunc decanū ceterosq; pri- ores conuenit: et quid predicto ſacer- doti contigerit. quid ue uiderit per ordinem recitauit. Cui preceptum eſt ut tali die allato ſerum corporali colo- niam reducet. ut et ueritatem plen- us agnoſcerent: et qualiter de tanta negligentia ſatiffaciendū eſſet plen- us deliberarent. Ego eodem tempore ueni coloniā. et recitata ſunt nichil omnia hec a bernardo maioris ecclē canonico. Quid uero poſt hec actum ſit non intellexi. *Eſt ne tibi adhuc ſatiffactum tot et tantis exemplis: an adhuc plura requiris?* *Mo* Sic michi ſatiffecit oratio tua: ut iam nō dico credam ſed quod amplius ſciam poſt conſecrationē in ſpectu uiri uerū eſſe ſanguinē epī. Cum enī apoſtolus dicat fidem eſſe ſubſtantiā rerum ſperandā rī argumentis nō appare- tū: que uisū tam manifeſte ut dictū eſt percipiuntur: iam non creduntur. ſed ſciuntur. Quod ſub tam multipli- ci teſtimonio uisum eſt: me uidēſe reputo. *Mo* Adhuc ſubiūgam duo exempla: per que cognosces q̄ etiam quōq; dñs in ſimplici liquore operetur

miracula ad honorem tanti sacramenti.

De infirmo cui ablutio cōuersa est in

Sacerdos quidam **sāgnē. xxiii.**
Sicut michi alius quidā religio-
sus sacerdos retulit. infirmū aliquem
uisitauit. Erat idem infirmus laicus
ad modū religiosus. Qui aut sacerdo-
ti. **Dñe non hodie celebrastis.** Respon-
dente illo etiam: egrotus subiūxit. Pe-
to ut manus quibus tractastis sacru
xpi corpus et sanguinē abluatis co-
ram me: erit q̄ mee infirmitati eadē
ablutio antidotū. Quod cū fecisset:
aqua in crathere mūdo recepta est.
De qua cum bibisset infirmus: resi-
duam in cistam poni iussit et dilige-
ter operiri. Postea cum eandem aquā
requireret: puer ad cistam accedens
non aquam in crathere sed purum
sanguinē reperit. Quo allato, pro
sacerdote missum est: a quo in ecclesiā
deportatus inter reliquias positus est.
Mo. Quid sentis de sanguine isto? **Mo.**
Non credo fuisse xpi sanguinē. quia
aqua in illum minime uertitur: nec
uinū quidem absq̄ debita sacerdotis
benedictione. Deus uero ob deuotio-
nem hominis clemētiam mutauit:
ut ostenderet q̄ eundem sanguinem
quem sacerdos cotidie sumit in ecclā
sacramentaliter: fidelis quisq̄ in omni
loco possit sumere spiritaliter. **De**
frā cui ultima ablucō i pane suscep-
ta cōuersa est in sanguinē. xxv.
Quedam nobilis femina de enthe-
nich sicut a quodam edocta fuerat.
terciam ablucionē ex digitis sacerdo-
tis in pane recepit: credens si eandē
per quatuor partes agri reconderet.

q̄ nulla aeris intemperies uel grando
segetes lederet. Panem interim i sacri-
nto reponens. dum tempore oportu-
no accederet quatenus eum per agrū
suū diuideret: in sanguinē eum coa-
gulatum uidit conuersum. Territa
minis marito eum ostendit. atq̄ sa-
cerdoti. Pro qua re omnes a prioribz
coloniensibz citati. sacerdos satis pu-
nitus est: illis uir se excusantibus q̄
nullū foret maleficiū. Non enī placet
deo si ad aliquos usus temporales sa-
cramenta illa conuertantur. **Non**
Placet quod dicis. Nunc peto ut exē-
pla proferas de digne conficientibz.
Mo. Prius tibi ostendere uolo qualis
debeat esse uita sacerdotū digne confi-
cientū. **Qualis esse debeat uita**
sacerdotum. xxvi.

Gloria uite sacerdotalis in duobz
precipue consistit: castimonia uideli-
cet et sciencia. Debet enī castus esse et
litteratus. Exemplū castimonie ha-
bes in zacharia patre sancti iohānis
baptiste. de quo lucas sic ait. Et sc̄m
est ut impleti sunt dies officii eius:
abiit in domū suam. Vitis sue tempe-
pontifices templi tantū officiis mā-
cupati. non solum a cōpleru uxoru
sed etiam a domorū ingressu abstine-
bant. Prostris autem sacerdotibus
a quibz non carnalis successio. sed
spiritalis perfectio queritur: qui
cotidie presto debent esse altari: per-
petua castitas indicitur. Quis uero litte-
ratus debeat esse: testis est malachi-
as qui dicit. Angelus scientiarū est:
et legem ex ore eius requirent. Hinc
est q̄ hely sedebat ante fores tabernaculi:

ut responderet omni querenti. Audi
quid illiterato sacerdoti per osee dicat.
**Quia tu scienciam repulisti: repellam
te ne sacerdotio fungaris michi. No**
**Numquid omnes sacerdotes illiterati
repellendi sunt a domino. No** Non. Qui
bus deest usus sciencie exterioris: ha
beant ut predictum est lumbos pinctos
et lucernas ardentes in manibus id est
opera bona. **Et si sibi commissos illumi
re non valent verbo predicationis:
ad diuinum amorem illos accendere
studeant exemplo bone conuersationis.**
**Intolens sacerdos ad altare dei. laua
re debet faciem. os. et manus: id est
maculas cogitationis. locutionis et
operum. in labro enim quod fecit mo
yses ex speculis mulierum. Aqua est co
ntritus: manu tergum confessio. Quod
illa abluunt: ista abstergit. Specula
mulierum sunt exempla sanctarum
animarum. fides scilicet abrahe. obedi
entia ysaac. lenitas iacob. mansuetudo
moysi. humilitas dauid. zelus helye.
pietas ioseph. castitas danieles. In his
si sacerdos se considerauerit: facile cog
noscat suam imperfectionem. **No** Qua
lis esse debeat conficiens satis ostendit
ur: nunc me expedias in quibus consistat
potencia conficiendi. **No** Que de his
legi uel audiui: paucis uerbis explica
bo. **Que exigantur in sacerdote ut
corpus possit conficere. xxvii.**
Tria exiguntur in sacerdote ut pos
sit conficere: ordo. uerba. intentio.
Quartum est substantia panis et uini.
No Et si post benedictionem panis. vi
num per negligentiam non esset in calice.
No Et consuetudo: ne ordinis nostri**

cogimur credere ibi esse corpus christi: quia
benedictionem panis non repetimus
sed calicis tantum. Simile sentio si sacer
dos post prolationem uerborum illorum
hoc est corpus meum. subsisteret. uerum ca
licis benedictionem perficere posset. Ma
gister petrus cunctorum et sequaces eius
hoc non concedunt. dicentes non posse
fieri transsubstantiationem panis in cor
pus christi donec prolata sint hec uerba.
hic est sanguis. et cetera. Quibus multi
doctorum contradicere uidentur in suis
scriptis: similiter et uerba euange
lica. Prius dominus panem benedixit por
rigens illum discipulis ad manduca
dum: iam non panem sed corpus suum.
Postea quando cenatum est aliquo interual
lo interiecto. benedixit calicem. Quis
dicere audeat ibi non fuisse corpus christi:
nisi calice prius consecrato. Nullus o
mno. **No** Est ne in tali calice sanguis christi.
No Etiam in corpore non in calice. Ad
eum corpus christi est sine sanguine: nec
tamen ibi est per conuersionem. quia
ante prolationem horum uerborum. hic est
sanguis. unum non est conuersum in
sanguinem. **No** Da michi exemplum
quod sub specie panis sit corpus christi ante
quam calix benedicatur. **No** Superi
us capitulo secundo. habes exemplum in uisi
one godefridi qui mox prolatum huius
uerbis. hoc est corpus meum. uidit christum
in forma humana. **No** Si statim
christus est ibi totus: superflue uidetur
michi calix consecrari. **No** Sub
duabus ergo speciebus celebrat hoc
sacramentum ecclesia: ut anime et
corporeis susceptio in christo. et utriusque
liberatio in nobis significetur. Nec

plus sub utraque nec minus sub altera tantum sumitur hoc sacramentum. Eadem ratio enim est ut ait hylarius in corpore xpi que in manu preestit. De quo qui plus colligebat non amplius habebat. nec qui minus parauerat minus inueniebat. **Non**

Satis de his expeditus sum. **Mo.**

Non inutiliter his premissis uideamus quantum gratie et glorie mereantur sacerdotes digne conficientes. **De sac-**

doce i cuius manibus xpc uisus est infra

in hemerode canonem. xxviii.

Sacerdos quidam senex henricus nomine ante paucos menses defunctus est. uir sanctus et iustus; qui annis plurimis in eodem cenobio fuerat sacrista. Hic cum die quadam in choro conuersorum ad altare sancti iohannis baptiste celebraret; quidam ex conuersis circumstantibus saluatorem in effigie hominis in manibus eius contemplatus est. Ipse tamen sacerdos non uidit. Hec michi retulit quidam ex senioribus domus illius. **de abbe**

hymano in cuius manibus hencus uisus

Christum uidit in missa. xxix.

Qui in eodem claustro et ad idem puto altare dominus hermannus die quadam missam diceret. henricus conuersus de hart. cuius supra sepe memi. in canone columbam miri candoris uirtutis calicem uidit residentem. Vidit et ante summationem infantem pulcherrimum; qui ex manibus eius usque ad summam crucis ascendere uisus est. Qui mox descendens sub specie panis a sacerdote sumptus est. Ex qua uisione colligitur quod sub specie panis sit

ueritas corporis domini; et quod illa ineffabilis transsubstantiatio auctoritate fiat spiritus sancti. **Hermannus** uero uisione non uidit. **Mo.** De malis sacerdotibus questio michi nulla est; quare autem boni sacerdotes cum quem in altari esse credunt non uideant satis amiror. **Mo.** Ut non uident sed credendo amplius mereantur. Fides non habet meritum ut ait gregorius; cui humana ratio prebet experimentum. Cum idem hermannus tunc prior existens in hemerode. nocte quadam infra matutinas deum orasset. ut sibi aliquid reuelare dignaretur de statu suo; mox ut residens oculos clausit. quidam ei assistens foris in quali cyphi a conuiuantibus portari solent argentei ostendit. Ipse uero sicut michi retulit orationis premisse remuiscens. cum intra se diceret. quomodo pertinet ad statum tuum uisio foris humilis? Ille statim superiorem thecam cuius sacrum in nodum desinebat manu suspendit; et ecce uidit precidem dominici corporis. cathena aurea ex eodem nodo dependentem. Sicque uisio disparuit. Et cognouit prior corpus fuisse dominicum. quod iugiter theca sui cordis per memoriam circumferre consuevit; sperans ex hoc suum statum in oculis domini minus esse despectum. Quantum in sacerdotibus digne celebrantibus gratia ascendat et merita crescant; uisiones subnere declarant. **de sacerdote qui infra canonem a terra suspenditur. xxx.**

Non quidam sacerdotem ordinis nostri. qui hanc gratiam accepit a domino; ut quotiens cum deuotione

missam celebrat. per totum canonem usque
ad sacramenti consecrationem in aere ad
mensuram unius pedis se stare senti-
at. **N**ec mirum. deuotio enim ignea est et
semper nititur sursum: nec magnus pedo
si quis sibi attrahat suum exterius domi-
ciliu. Interior uero est casa siue domici-
lium mens est. In qua maiorem habet
potestatem: quia illam in celum subleuat
Cumque tantam gratiam ab alio quo-
dam sacerdote eius amantissimo com-
perissem. scire uolens ueritatem. non
absque timore ab ipso cepi sciscitari que
audieram. Qui statim rubore perfu-
sus: cum me confundere nollet ita esse
confessus est. Quando festinanter et
sine deuotione celebrat. uel qui strepitu
circumstantium impeditur. predicta
ei gratia subtrahitur. **N**o Quantu
ex his colligo summum silentium sacerdotis
deuotio in missa silentio requirit. **M**o
Verum dicis. si sacerdos legalis oratu-
rus pro salute populi solus intrauit
in sancta sanctorum. et omnis populus
sicut de zacharia legitur erat foris ex-
spectans hora tucenti. ne orantem im-
pediret: quantomagis sacerdos gra-
cie qui iam non corruptibile pro una
gente sacrificium. sed pro totius mundi
salute patri offert filium. summum in alta-
ri pacem requirit et silentium. Vnde et
beatus ambrosius post eum angelum
monere solebat populum: ut a tussi et
ab omni inquietudine se temperaret
tempore canonis. **E**t uero deuotio ig-
nea sit et sursum nitatur ut prefatus
sum: subsequens in his demonstrat.

de ulrico monacho uilariensi,
uilaris basilicensis Capit. xxxi.

ante hoc vienniu monachus quida
defunctus est nomine ulricus: iur
is disciplinatus et ualde graciosus
tam corpore qm mente uirgo. **H**ic cu
quintodecimo die ante mortem sua
missam celebraret: sicut michi retu
lit loci predicti prior. uenerabilis in
clusa uida nomine. cui deus multa
reuelare consueuit. globu igneum
super caput eius conspexit. **E**rat em
tunc temporis grangiarus. **Q**ui
cum infirmatus in extremis ageret
et abbas deesset: dixit ei quidam ex
circumstantibus. **V**elletis dnm ab
batem uidere: **E**tiam inquit ualde il
lum uidere desidero: ut presens cogau
dere posset michi eunti ad nuptias.
Et adiecit. **C**ras habebitis propter
me festu: scilicet duas missas. **Q**uod
ita factu est. **N**am altera die dicta mis
sa in conuictu post prima. erat cum
kalendas octobris. annu uirginu
efflauit: que a celestibus paranu
phis suscepta in ethereu thalamu
ad nuptias agni: et ad amplexus
sponsi deducta est. **P**ost tertiam uo
celebrata pro eo missa sollemniter
in conuictu: scdm q ipse preduerat
terre comendatus est. **E**t sicut michi
dixit dñs willhelmus nuc abbas in
larenusis tunc prior ibidem: nec unu
quidem pccm mortale deprehendere
potuit in eius extrema et generali
confessione. **F**uerat siquidem magnu
spei iuuenis uultu habens angelicu:
morib; bonis adornatus. natione
coloniensis. **N**o **U**lricu quantu ad
predictam uisionem similem uidit
sancto martino: de cuius capite cum

sacramenta offerret etiam globus igneus emicuit. *No* In utroque signum fuit magne deuotionis; cuius auctor spiritus sanctus est. qui in igne super apostolos apparuit. Unde non immerito a sacerdote ante canonem sursum corda habere monemur. *de sacerdote cui dñs tantā contulit deuotionē ut uenter eius dirūpi uideatur. Cap.*

Aliū itidem noui. *xxxij*
Sacerdotem cui accedenti ad altare tantam dñs sepe contulit deuotionē; ut eius uenter sicut scriptum est in iob quasi mustū absque spumaculo quod lagunculas nouas dirūpit ebullit. Et sicut michi confessus est adhuc eū uiuit; tam uehementes motus non nunquam in corde eius deuotio excitauit. ut pectus dirūpi uideretur. Oportebat eum motus eosdem propter circūstantes reprimere. Et peccatorū uincula huiusmodi impulsus non dirūperent. Huic congruit illud dauidicum; dirupisti uincula mea. et cetā. *No* Puto qualem mundis manibus sacrificent. qui tam flāmen pectus habent. *No* Et huiusmodi sacerdotes non solū mūdās sed lucidas manus tempe sacrificij habeant; sequentia declarant. *De richmude que hostiā in eleuacōe ad instar cristalli uidit plucidā. xxx*

Qum die quadam sacerdos *iii.*
quidam in monte scē walburgis celebraret diuina. religiosa uirgo richmudis cuius memini in distinctione octaua. caplo septimo. post tergum illius stans hostiam in eleuatione tam lucidissimā uidit. et

tam perspicuā ac si fuisset cristallina; et radio solari perlustrata. Nec impendebant pollices sacerdotis quibus hostiā tenebat in aliqua parte hostie claritate; quia eadem gratia pollices dotabatur. Accidit tamen factam ibi fuisse puto transsubstantiationem. Vocabatur autem sacerdos wilhelmus; etate quidē iuuenis sed uite regularis; in capella iuxta missam professus. Visionem hanc richmudis quā superiori nostro gerlaco retulit; et ipse michi. *No* Si tanta claritas fuit in pane ut opinaris nondū benedicto; puto magnū esse fulgorem in ipso corpore dñico. *Mo.* Hoc sequens uisio prodit. *de deuocōe eiusdem quā contabatur et de claritate quā uidit super altare infra canonem.*

Qum eadem *Cap. xxxij.*
richmudis sicut ab eius ore audiui in predicta ecclesia ad missam matutinalem staret infra canonē circa sacramentū martiniā contemplata est claritatem. Putans primo quod radius solis per fenestram demissus altare illustraret. propius accessit; et ecce claritas eadem paulatim se oculis eius subtraxit. Et intellexit statim quia lux eadem fuisset ex claritate corporis xpi. non ex sole naturali; cuius ortum eadem hora longe precesserat. De ipsa uero richmude et de eius deuotione circa sacramentū corporis xpi mira dicturus sum. Quando uero gratia comunicandi accedebat ad altare aliquādo ante perceptionem aliquando post labebatur. tenebatur traheretur. mūt mentis excessum. mūt corporis defectum incurrens; ita

ut dicere posset cum iheremia. Factus
est quasi ignis flammigerans in ossibus
meis: et defici suferre non sustinens
Videntes hec sacerdotes sepe turbaba-
bantur: et circumstantes admira-
ti sunt. Hec de sacerdotibus digne ce-
lebrantibus dicta sufficiant. Vis
nunc audire aliqua de hijs qui digne
accedunt: et tamen sacerdotes non
sunt. **Mo** Volo et desidero ualde. **Mo**
Quantum apud deum mereantur glorie
et dulcedinis. quantum gratie et forti-
tudinis. quantum salutis et honoris
digne communicantes seu comunica-
re desiderantes: uariis tibi pandam
exemplis. **De femina religiosa braban-
tie quam xps propriis manibus coicauit.**

Rondum duo anni. **xxv.**
Elapsi sunt quod quedam religio-
sa femina in brabantia uida nomine
de uilla que thozinibus dicitur arden-
ter nimis communicare desiderans. gra-
tiam esurienti sibi a sacerdote suo im-
partiri humiliter et instanter pos-
tulauit. A quo repulsam passa. dicens
te illo non debere feminas laicas per-
libitu suo communicare. sed certo tem-
pore. fleuit illa et ingemuit. Cuius
ardorem summus sacerdos attendens:
qui diu eam passus non est fraudari
a desiderio suo. Eadem enim nocte cum
in stratu suo iacens uigilaret et ora-
tionibus uacaret: saluator cum multo
splendore cubiculum eius ingressus:
pyxidem in qua corpus eius in ecclesia
solebat poni: propriis manibus
portabat. Erat quoque circa eum fra-
glantia miri odoris et multitudo
angelorum in circuitu eius: qui con-

corditer cantabant antiphonam. **Specto-
sus forma pre filiis hominum. et cetera.**
Cumque illa beata ad tantam gloriam
extupesceret: stans coram ea dominus ait.
Quia sacerdos ille corpus meum tibi ne-
gauit: ego meis manibus te comunica-
bo. Quod et fecit: hostiam unam de pre-
ide tollens. Sicque recessit. Erat autem
alia femina religiosa eius socia. in
eodem cubiculo iacens et ipsa uigi-
lans: que omnia que dicta sunt uidit.
Quod cum ignoraret altera estimans
eam somno depresso: mane susci-
tata est ab ea. utrum nam aliquid ui-
disset. Que respondit. Etiam. Hec et
hec de te uidi. Tunc certior de uisione
effecta mox ecclesiam intrauit: altera
re adiit. sacerdotem per quasdam uer-
borum ambages quid de corpore domini
facere uel ubi illud reponere soleret
interrogauit. Cui cum locum ostendisset:
subiecit. **O**si michi liceret semper hic
uersari: et respicere ad locum hunc
sanctum. Petiuit etiam sibi thecam
referari. Quod cum factum fuisset:
ait sacerdoti. **N**ostis domine quot hic re-
posueritis particulas. Sic enim hosti-
as uocare solent. Respondente sacer-
dote. etiam optime: subiunxit mulier.
Rogo ut numeretis illas. Quod cum
ille fecisset. et una minus reperisset:
ex nimio terrore pene amens effec-
tus. corruit et fleuit. Cuncta siquidem
firmacula. tam sermum quam pyxidem sal-
ua inuenerat. Tunc eum femina con-
solata est. quid uideris uel quid te hos-
tia actum sit exposuit: monens ne
de cetero a tanta gratia tam uehe-
mens desiderium repelleret. Hec nobis

relata sunt a iohanne monacho nro
qui eodem tempore de predicta uilla
ueniens ueraciter ea ibidem contigisse
cognouit. **No** Benedicta sit gloria
dñi de loco sancto suo. **Mo** Non mino-
ris glorie est quod sequitur: et si non
tam manifestum. **De hildegunde uidu**
a quam xps per scriptum coicauit.

In uilla lubbelare **Capl. xxxvi**
que duobus miliaris distat a colo-
ma. uidua quedam honesta et religi-
osa erat hildegundis nomine: amica
dñi henrici abbatis nri. Hec more
illius uidue euuangelice pene nuq̃
recedebat de templo. ieiunans et obse-
crationibz seruens deo: habebat au-
tem filium militem iuuenē nomine
wilhelmū: a quo modicu ei impende-
batur honoris amoris et consolatio-
nis. Et cum habundaret iuuenor na-
ture sinebat illam egere: multis mo-
dis eam exasperans. Non est recorda-
tus scripture dicentis. Maledictus a
deo qui exasperat matrem. Similia
perpeffus est a muru: uore filij. Que
cum infirmata ad extrema deuenisset:
dixisset q̃ ancille. **Fac me habere sacer-**
dote ut comunicem: illa uerba eius
ad murū dicens. **Dñā meā petit sacer-**
dote. Cui illa sub stomachando respō-
dit. **In ebdomada ista accipit corpus**
dñi. et tamen uidetur michi q̃ adhuc
uiuat. Et adiecit indignādo. **Vade**
uoca illum. Qui cū uenisset cū corpe
dñi: ait infirma. **Quare uenistis**
dñe. Respondente sacerdote. ut com-
municem uos: illa subiecit. **Dñs me-**
us ih̃s xpc cuius corpus petiui iam
hic fuit: presentialiter: et suis m̃ibz

me comunicauit. Ex hoc nuq̃m suspi-
ciam illud ab homine. Post aliquot
uero dies defuncta est. Et quia scriptū
est: qui non honorat patrem et ma-
trem. non letabitur in filiis. Dñs ea-
dem ebdomada wilhelmū primogeni-
tum extirxit: reliqui uero eius libe-
ri cum fere essent duodecim secundū
ordinem infra breue tempus omēs
defuncti sunt. **De conuerso liuone q̃**
coicare desiderans hostiam reperit in

Retulit nobis **ore suo. xxxvii.**
Dñs bernardus de luppa abbas
liuonie. nūc episcopus ibidem: rein-
satis gloriosam. Cum quidam sibi
memini conuersus qui nuper fidem
susceperat. monachos comunicare
uidisset. et sibi hoc minime licere cog-
nouisset: stans contra altare commu-
nicandi desiderio suspirauit. Et ecce
pius dñs sine sacerdotis ministerio
de altari per sacramentū descendere
dignatus est in os eius. Qui mox
hostiam aperto ore ostendens et cau-
sam tante gracie manifestans cūc-
tos qui aderant in stuporem conuertit.
Cancem enī hostiam defuisse repere-
runt in altari. Simile huic contigit
ante hoc bienniu: quod tanto erat
mirabilius quanto sensui humano
profundius. **Item de erkenbaldo cui**
idem contigit cū ei ob occasione cog-
nati sacramentū fuisset negatum.

Eerkenbaldo de **xxxviii.**
burban uir nobilis erat et po-
tens: tantus amator iusticie. ut nul-
lam in iudiciis reciperet personam.
Hic cum grauiter infirmaretur lec-
tog decumberet: in proxima camera

tumultu. clamoresque femininas audiuit. Qui cum de causa suscitaretur. nullus ei circumstantium ueritatem dicere presumpsit. Tunc mittens unum de pueris. ait. **P**recipio tibi sub iuramentatione oculorum tuorum: ut dicas in iuramentum ueritatem. Cui ille pauens respondit. **D**ne domnicellus meus filius sororis uestre feminam in opprimere uoluit: et hec fuit causa clamoris. **A**d quod uerbum ualde commotus: dicit militibus. **I**te et suspendite illum. **M**ilitibus obediens simulantes: postquam egressi sunt dixerunt adiuuicem. **S**i occiderimus hunc iuuenem nobilem. et dominus noster sicut opinabile est mortuus fuerit: uel morte multabimur uel erimus extores. **O**mnia tamen iuuenem intimantes. et ut presentie sui amicum se subtraheret commones: post horas aliquas ad dominum suum ingressi. se eius impleuisse mandatum affirmauerunt. **Q**uinto uero die iuuenis estmans amicum de culpa esse placatum uel firmitatem: aperto ostio introspexit. **Q**uem ut infirmus conspexit: uerbis blandis iuxta se sedere precepit. **U**no uero brachio collum eius stringens. et manu altera cutellum suum clam extrahens: gutturi eius infixit et occidit. **Q**ui cum planctu et dolore multorum sepultus: toti provincie incussit horrorem. **S**ed et ecclebaldo additus est dolor dolori. adeo ut in ualescente infirmitate pro episcopo mitteret. petens sacrum sibi corpus domini deferri. **Q**ui cum uenisset: ille cum multis lacrimis et contritione cordis omnia peccata sua confessus est: tunc

ta tamen iuuenis interfectione. **S**uper quo episcopus miratus respondit. **Q**uare subitocitis parricidium quod commisit in cognatum uestrum? **D**icente illo. fuit ne hoc peccatum. **S**ubiecit episcopus. **E**tiam crudelemis. **E**t ille. **E**go neque peccatum iudico neque a deo michi remitti deponco. **R**espondente episcopo. ego uobis christi corpus non tradam nisi parricidium idem confiteamini: subiicit uir nobilis. **S**atis me dicit illum non occidisse ex aliquo cantore sine motu ire: sed solummodo ex dei timore. zeloque iusticie. **N**umquam aliquis filium sororis plus diligere potuit: quam ego illum dilexi. **S**i michi corpus domini mei negaueritis: ego illi corpus et animam meam committo. **H**ec cum dixit et egit propter exemplum: ne iusticie et iudicis derogare uideretur. **V**ix enim pontifex limen domus ingressus fuerat: et ecce egrotus eum reuocauit dicens. **R**euertimini dne episcope. reuertimini **V**idete si in pice habetis corpus domini. **Q**uod cum fecisset nec aliquid in ea reperisset: subiicit ille. **E**cce. quem michi negastis. ipse se michi non negauit. **A**pparuitque hostia in ore eius. **E**t impletum est in eo quod per sapientem dictum est. **D**iligite iusticiam: qui iudicatis terram. **S**ed tunc de domino in bonitate et in simplicitate cordis querite illum. quoniam inuenitur ab hijs qui non temptant illum: apparet autem eis qui filium habent in illum. **E**piscopus uero pauens tantum miraculum ubique diuulgauit: per quem etiam quibusdam

abbatibus ordinis nri innotuit. qui
anno preterito illud in caplo generali
recitauerunt: cunctis deū glorificanti-
bus. qui facit mirabilia magna solus.

No Valde me letificat horū relatio. **Mo**
Adverte nunc quanta sit in corpore
xpi dulcedo. **De corporali dulcedine**
scamonalis quā precepit in cōione.

Noui quādam . **rrrr.**
sanctimoniam ordinis nostri:
que illam a dño accepit gratiam. ut
quādo cōmunicat tantam ex ipso sa-
cro corpore dulcedine sentiat: ac si
mel receperit. Non saporem panis s;
mellis ut dicit in masticatione sentit
tota illa die. maxime ante pceptionē
cibi corporalis: saluā habens melli
fluam. **Nec mirū.** Legitur em̄ de mā-
na q' gustus eius fuerit quasi simi-
le cum melle. Est autem eadem scā-
monialis uirgo uite uenerabilis.
cuius psonā supprimo. eo q' adhuc
uiuat: et se prodi non pmitat. **Itē**
de abbatisa q' mirā sensu dulcedine
in sacra cōmunionē. xl.

Similem gratiam et forte maio-
rem audiri collatam fuisse
dñe aleydi prime abbatisse monas-
terij ciuitatis westfalie. Hec quon-
dam corpus dñi a sacerdote sus-
cepit. non panis soliditatem inter-
dentes. neq; panis saporem intra os
sensit: sed ipm sacramentū quasi
fauū mellis sine masticatione per-
guttur eius defluxe: sicut mira-
bilis uirtute omnia eius interiora re-
plerentur. Quando defuncta est
dñs florentius abbas de campo scē
marie qui pater eius fuerat spiri-

tualis. atq; confessor: post sepulturā
eius omib; qui confluerant eandē
gratiam predicauit. **No** Si de cada-
uere leonis ut legitur in libro iudiciū
egressa est dulcedo. non miror si de cor-
pore xpi qui est leo de tribu iuda dul-
cedo egreditur. **Mo** Iuste moueris.

Videtur huic bte congruisse illud spō-
si in canticis canticorū. Fumus distil-
lans labia tua sponsa. subaudis est.
tibi corpus meum. **No** Que tibi uide-
tur fuisse causa illius dulcedinis in
sacramēto atq; liquefactionis. **Mo**

Ardor perfecte caritatis qua estuabat
Nam cum esset naturaliter uel poti-
us ex abstinencia et laboribus semp
pallida atq; maculenta. quociens eā
cōmunicare contigit. ita inflāma
batur: ut facies illius igneo calore
resplenderet. Legitur in exodo q' in
calescente sole. liquefiebat maxima.

Maxima sua albedine atq; dulcedi-
ne significat xpm. qui ait. Ego sum
panis uitę qui de celo descendi. Et
bonū sit bonis cōmunicare: dicitur
tibi pandam exemplis. **De cōuerso q'**
cōmunicaturus uidit xpm sanguine
suū quasi stillare in calicem. xli.

In claustro cuius sepe memini sicut
nichil scripsit quidam ex sacerdotib;
domus eiusdem. in quadam sollep-
nitate uarietatis dñi. fratres ad
sacram cōmunionē se preparabāt.
Cumq; pacem iam accepturi post
agnus dei terre ut moeris est proci-
berent: uidit frater quidā puerū
ihesum. non tamen quasi recentem
natum: sed in cruce quasi passum.
cuius omnia uulnera cruore stilla-

uant: quem tamen calix sanctus sub
ter positus totum recipiebat. Unde
frater ille tantis sumendis sacramen-
tis se indignum reputans: ad superi-
ora stalla diuertit. alijsq; inuictib;
ut procederet se non processurum
signauit. Prima autem cantata a
his ad caplin exeuntib;: ipse ad ora-
tionem faciendam diuertit. Veniens
q; ad altare scē crucis orationi itēdit;
et uidebatur ei tempus breue pre de-
uotionis magnitudine. Cumq; ora-
tionē protraheret. et abire tempus
non sentiret: apparuit ei bēa dei ge-
nitric maria et alloqui eū dignata
est. Cur inquit hodie sacrosanctum
corpus et sanguinem dilecti filij mei
non sumpsisti? At ille non ore sed cor-
de se indignū clamabat. Ad quod be-
ata uirgo maria respondit. Tu te i-
dignū cogitas: et quis putas tanta
re dignus esse potest? Hanc igitur
offensam tibi condonabo: sed uide ne
de cetero simile feceris. Igitur cum
orationi intentus et confabulacōi
bēe marie uirginis delectatus. quasi
in extasi captus esset tandem ad se
revertit: et ad caplin post alios accur-
rere festinabat. Ibat: et ecce occurre-
bant illi aliquanti fratres sacra alta-
ria circumuidentes: caplin uero finitū
erat. Ipse autem nesciens et se tempes-
tine ad caplin accurrere estimans ad
huc orabat: sed subsequens monach^{us}
signū tertie pulsauit. Tunc demū in-
telligens que circa se gerebantur: s;
ab hac noxa se illi ad soluendū com-
misit: qui eum sic absentante. **De**
conuerso qui uidit sacerdotem in

os alterius conuisti mitte pulcherrimū
bat post hec in cena **puerū . xlii.**
dñi quidam frater ad sacram com-
munionē. Fuit plane in maxima
corpore et diffidentia: ita q; etiam
si fieri posset uellet se sacre comuni-
oni non interesse. Procebat igitur
ad altare uel potius eundo se quasi
subtraheret: adeo ut sequentibus
esset molestus ipm̄q; propellerent.
Cumq; uentū esset ad gradū presbi-
terij: conuersus uidit aliū fratrem
de quo supradictū est sequentē. Ve-
nitq; illi in memoriā uisio quedam
quam ab illo didicerat. ac subito
mutatus in utrū alterū: ibat spi-
rans et anhelans spiritu iudicij et
ardoris accensus quasi furmus et
inflāmat. ita ut se uix capere
posset. In tali ergo spiritu cū esset.
et iam ad altare alacriter festinaret:
uidit ille subsequens ex signis appa-
rentibus interioris hominis illius
statū conuenit. Iurante se uag
illo iste posterior puerū speciosissi-
mū manib; sacerdotis desuper alta-
re accipi: et in os illius fratris depo-
ni. Et cum uideret terre prostratus
ipm̄ quem uiderat adorauit. Non
sunt autē super hac uenia illius
quidam: eo q; inordinate fecisse uide-
retur. Et conuenit eū unus in au-
dientia plurimū: se eum proclama-
turū. At ille causam ei qui sciebat
comisit. ut ab hac eum uerecundia
tueretur. Qui inuict et spm̄ silentij
et quietis: et non mouit illum.
Porro ille qui puerū ihesum susce-
perat et portabat: ibat et reuertē

batur in similitudine fulguris cho-
ruscantis. Incedebat et ferebatur in
iubilo cordis. in ardore spiritus uehe-
mentis. et in tantam sp̄e ebrietate
deuenerat. ut quasi a sensu alienat⁹
prope modū se non sentiret: et uix
ad stallū suū sine titubacōe rediret.

No Si se a sacra cōmunionē subtra-
hentes. a b̄tā dei genitrice maria sic
corripuntur: si ip̄e dei filius sub eodē
sacramento tam ueraciter et glorio-
se percipitur: et ex ip̄a p̄ceptione ca-
ritas incenditur: ammodo libētius
cōmunicabo. **Mo** In sacra eucharis-
tia qm̄ multiplex sit gratia. uirtus
et medicina: subiecta declarabunt
exempla. **De episcopo parisiense q̄
in fine suo per sacram cōmunionem sen-**
sum recepit. xliij.

Magister mauricius parisiēsis
episcopus ante mortem suam tam
grauiter infirmatus est: ut materia
capta in cerebrū sensum ei subtraxe-
rit. In tali defectu positus. cum corp⁹
dñi cum instantia postulasset. et hī
qui circa eum erant propter sensus
inopiam illud ei dare non auderent:
procuauerūt cum sacerdote ut hosti-
am non benedictam apportaret. Q̄
cum uenisset cum multa reuerentia
qualiter debebat ep̄m cōmunicare:
mor ut limen domus sacerdos atti-
git: episcopus clara uoce clamauit.
Tolle tolle: non est dñs deus. Reuela-
uerat deus auriculam eius: ut intel-
ligeret quid circa se ageretur. Scimp̄-
te sacerdote. nec non et alius qui ade-
rant: reuersus est uerū corpus xpi
deferens. Quod cū uerbis catholicis

ualde atq; compunctius adorans.
deuote suscepit: cum quo et sensum
ad dei gloriam subtrahitū perfecte
recepit. Sic q; in bona confessione
plenus fide et caritate migravit ad
dominū. **De puerulo qui hostiā nō
benedictā nō esse corpus dñi rep̄hēdit.**

Simile contigit. **xliiij.**
Quidam infantulo: sicut fr̄es
eius carnales ludolphus et heidenri-
cus monachi n̄ri michi narrauerūt.
Qui cum infirmaretur spiritu scō
afflatus. corpus xpi sibi dari petiuit.
Cumq; eum parentes compescerent:
ille fortiter clamauit. Date michi
corpus dñi. Delatum est uerbū ad
sacerdotem. Qui cū diceret. non est
secrū tali puero qui non intelligit
quid sit. dare corpus dñi: hostiam ei
detulit non benedictam. Quam cū
ei porrigere uellet et diceret. ecce hic
est corpus dñi: ut dñs ex ore infantis
perficeret laudem et destrueret p̄fidia
multorū. qui de eodem sacramento
male sentiūt: inspirauit puero ut
responderet. Quare me uultis decipe-
re? Non est corpus dñi quod michi of-
fertis. Ad quod uerbū sacerdos amirās
et puero aliquid diuini inspiratum
arbitrans. sacram ei cōmunionem
attulit: quam ille deuote satis susce-
pit. **No** Sicut considero per desideria
eucharistie. uterq; istorū meruit sp̄m
prophetie. **Mo** Tante uirtutis est illi-
us desideria. ut per sp̄ritū quidā etiā
reuelationibus illustrentur. Verbi
causa. **De cōuerso qui per desideria cōi-**
uerti sp̄m meruit prophetie
Quidam cōuersus quidam. xlv.

de campo scē marie cum in quadam sol
lemnitate peteret a magistro suo licen
tiam eundi ad monasteriū gratia cō
municandi. et ille non concederet: cete
ris euntibus ipse tristis remansit. Ha
bebat enī maximū desiderium cōtandi.
Eadem nocte et sequenti die. omnia q̄
intra monasteriū spiritualiter age
bantur: diuinitus ei sunt reuelata.
Et licet absens esset corpore spiritu tñ
presens fuit: cōmunicans spirituali
ter. et si non sacramentaliter. Reuersis
fratribz ipse eis per ordinē indicauit.
quis missam maiorem celebrasset: q̄s
legisset epistolam. quis euangelium:
similiter ad uigilias. qui monachi q̄s
lectiones uel que responsoria cantas
sent. cunctis mirantibus exposuit. **No.**
Quantū ex hoc loco conuicio: non bene
faciūt qui tam salubre desiderium im
pediūt. **No.** Hoc uerum esse sequens
narratio declarabit. **De femina reli
giosa que cōmunionē sibi negata
dulcedinē eius sensit in gusture sili
odorē ex remoto percipiens. xlv.**
Quedam religiosa uirgo secula
ris tamen: cum a sacerdote suo
corpus dñi peteret. ille iratus cū indig
natione respondit. Vos mulieres sp̄
multis cōmunicare scdm libitū ur̄m:
et non dedit ei. Illa uero per totam
missam et postea diu in ore et ī gut
ture suo tantam sensit dulcedinē: ut
non dubitaret adesse totius dulcedi
nis auctorem. Eadem uirgo cū die
quadam ex remoto uideret deferri cor
pus dñi: miri odoris sensit ex eo fra
glanciam. Quam tanto plenius p
cepit: quanto Sacramento plus ap

proximauit. Gerlacus supprior n̄r
hec michi retulit: dicens se ab ore pre
dicte uirginis audiuisse ea. **No.** Cū
corpus dñi tante sit dulcedinis tāti
q̄ odoris: miror quare solo eius elu
corpora non sustententur. **No.** Corp
dñi licet ore p̄cipiatur. magis tamē
tibus anime qm̄ corpus est: nec nobis
incorporatur sed xpo nos incorporat.
Atamen q̄ corpus cōmunicantes
quandoq̄ sustentetur illo. duplici ti
bi pandam exemplo. **De femina q̄
solo corpore dñi n̄r ihu xpi uixit.**
Femina quedam sicut. **xlv.**
monachus noster bevericus qm̄
q̄ scolasticus sancti andree michi re
citauit: ex multa deuotione sepe so
lita erat cōmunicare. Que quanto
plus cibum celestem cepit appetere:
tanto amplius corporalem cepit fat
tidine. Quod ubi sensit: ex pmissioe
sui sacerdotis. singulis diebus dñicis
cōmunicauit. Cui cibus ille uitalis
tantam contulit fortitudinē: ut sine
omni esurie corporali proximā expecta
ret dñicam. Hoc multo tempore ac
titans: gratiam sibi collatam p̄dicto
sacerdoti confessa est. Ille uero cū ep̄o
loca rem tam mirabilem recitasset:
timens episcopus aliquid fallacie ēē
in causa. sicut uir sapiens respondit.
Cum denique uenerit ad te loco dñici
corporis hostiam ei porrigas non be
nedictam: per quam citius relin
quas experieris ueritatem. Quod cum fe
cisset sacerdos. femina temptatam
se ignorans. mox ut domū rediit tam
uehementer esurire cepit: ut mortu
tam se crederet si nō oculus mādugaret.

Currens tamen prius ad sacerdotem et eandem famem pectus suis imputans. pedibus illius se prosternit: et gratiam diuinitus collatam sibi subtractam lacrimabiliter exposuit. **Q**uod ubi ille audiuit: gaudius ualde gratias egit deo qui facit mirabilia magna solus. Et dedit ei uerum christi corpus. Cuius uirtute mox omnis esuries cessit: et gratia subtracta accessit. Episcopus uero hoc audiens a sacerdote: et ipse deum glorificauit. **N**on enim retitas ualde miraculosam. **M**o Si helyas propheta in fortitudine panis ordeacei ambulauit quadraginta diebus et quadraginta noctibus usque ad montem dei oreb: quid miraris si femina hec incolumis potuit uiuere pasta pane uite. Aliud habes supra exemplum de uirgine de quida. que preter christi corpus nichil comedit excepta uina quam sugebat. In distinctione septima. capitulo uicesimo hoc repies. Audi nunc rem satis gloriosam. **D**e milite qui uirtute sancte communionis in duello triumphauit. **xlviii.**

Ludowicus comes losensis pater huius qui adhuc super est: etiam comitiam tenebat de renheche. Cui propter absentiam miles quidam ministerialis bene natus. multas inferebat iniurias: sua sibi usurpando. et homines ad comitiam pertinentes depredando. Quod cum ostendit amicis suis comes conquereretur: et die quadam diceret nobili uirgo qui ab eo bona tenebat. quare michi non capitis illum predone respondit. Bene eum caperem si essem securus quod a uobis in

corpore non lederetur. **Q**uod cum accepta fide cepisset: comes sophisma faciens. protinus sepulchrum fieri iussit. in quo militem mollibus inuolutum sine pena poni fecit: sicque terra operitum extiterit. Cuius cognati mox furentes coram imperatore friderico auo huius qui nunc regnat. contra prefatum uirum nobilem cum multa uociferatione querimoniam deposuerunt: dicentes quod accepta pecunia comiti illum tradiderit. Cumque imperator sciret innoceat dampnare uolens: miles quidam honestus ascenso scammo. loquendi licentiam petiit et obtinuit. **D**omine inquit: medietatem uir uerborum audi uistis. Si miles presens esset: forte se bene excusaret. Respondete imperatore. licentiam habeas adducendi eum: miles militem adduxit. Cum cum per aduocatum plene se excusasset: instigantibus aduersariis imperator respondit. Verba sunt: non sic penam euadet. Resistente ei milite qui illum adduxerat. et dicente: domine. si eum leseritis nunquam de cetero uerbis uestris credetur: placatus imperator adiecit. **M**odo liber abscedat: et si a me uel a meis postea capitus fuerit. traditionis penam exsoluet. Cumque uir nobilis uenisset ad lumen palatii. sciens longas regibus esse manas: stans et apud se deliberans rediit ad iudicium dicens. Domine. non possum effingere manus uestras. tantum presumo de mea innocentia et dei misericordia. ut in instanti paratus sim me defendere secundum quod iusticia dictauerit. Et cum sum nobilis. iuri meo cedo. Respondit imperator. **M**odo loqueris sicut

probus uir. **Q**uesitus est in parte aduersaria miles fortissimus: qui cum singulari duello impeteret. Die uero altera uir nobilis pmissa confessione corpus dñici suscepit: sicq; spem habens in eodem sacramēto. cū aduersario suo circulum pugnaturus intrauit. Quem cum ille sicut uir ualidissimus impelleret et propelleret. et uenisset simul ante imperatorem: audiēte tñ imperatore qm̄ circumstantibz principibus. pugil clara uoce ait ad milite. **D**ic michi comedisti aliquid hodie. **R**espondente milite. etiam. corpus dñi mei comedi: miser ille subleuit. **E**tā si dyabolum comedisses: hodie te prosternam. **U**t autem pius dñs sacramēti uirtutem ostenderet. mox post uerba blasphemie uires blasphemio subtraxit: et militem suū adeo roborauit: ut illum coram se minaret ut puerū nec stare posset. **Q**ui tandem se reddidit. **S**icq; per esum dñici corporis miles fidelis uictoriam adeptus. cū multa gloria ad sua liber repedaui. **H**ec nobis retulit theodericus monachus n̄r quādoq; comes in weda. qui duello interfuit: et hec que dicta sunt uidit et audiuit. **I**gitur sacra cōmunio salus est anime et corporis. **De milite qui suspensus mori nō potuit dñi cōtaret**

Miles quidam nobilis . **XLIX.**
terram habens et castra. apud predictū fridericū a multis accusatus est q; prouinciā spoliaret. Quem cū sepius citasset et non compauiisset. tandem proscripsit: mandans suis ut illum caperent. **Q**ui cum lateret non tamen minus rapinas exercē:

casu a quodam ex officio captus. patibulo scdm̄ q; imperator preceperat appensus est. **T**ercia die miles quidam preteriens cū uideret illū: ait seruo suo. **D**eus qm̄ pulcher hō iste erat. **R**espondente seruo uir ille nobilis est consanguineus uester: accesserūt propius ut depositū sepe lrent. **A**d quos ille de patibulo clamauit. **D**eposite me: adhuc eñ uiuo. **E**stimantibus illis quia fantasma esset: subiūxit. **N**olite timere: quia homo xp̄ianus sum. **D**epositor uero sic ait. **M**odicū obsequi ego peccator deo impendi: propter quod miseratus est mei. **S**ingulis diebus tres orationes dñicas cum totidem ueniis sancte trinitati dicere consueui: angelica salutatione premissa. **Q**ūq; uero orationes cum quinq; ueniis et ane maria quinq; vulneribz xp̄i. **S**imili modo unā orationē dñicam angelo cui cōmissus sum. **I**tem cōtē modo unā orationē dñicam corpi xp̄i. quod singulis diebus conficatur per uniuersum mūdū: quatenus in fine uite mee tanto uiatico muniri mereer. **Q**uod et dñs prestabit michi sua misericordia. **U**nde rogo ut uocetis michi sacerdotem: a quo illud suscipiam. **Q**ui cum uenisset confessione premissa cōmunicauit: moxq; sp̄m̄ emittens. ad eum cui incorporatus fuerat felicitate migrauit. **Q**uem i cimiterio sepelientes: tam grande miraculū diuulgauerūt ubiq;. **N**o Bene iam ex hoc considero q; sacra cōmunio salus sit mētis et corporis. **M**o **Q** salus sit mētis

habes exemplū in distinctione scdā.
caplo decimo sexto. de milite remensi
qui eius esu compunctus est ad peni
tentiam. *Quod uero salus sit corporis nō*
solum exemplū est nobis miles p̄sens
sed et subiecto plenius cognosces ex
emplo. de ancilla sacerdotis q̄ grā
dñi corpus sensu recepit. I.

Anno preterito in uide ciuitate
westfalie cum ancilla sacerdo
tis de domo sero exiret. et dyabolū in
forma cuiusdam a quo amabatur
conspiceret: et aspectu illius horrens
se signauit. et monstrū mor disparu
it. Cui dyabolus iterū apparens ait.
Si non fecisses hoc signū. domū uiua
non intrasses. Quam cum uocaret
et illa exire rēueret: subiūxit. Tolle
uestem istam. Erat enī stragulata.
Que tam in uoce qm̄ in horrore dy
bolū intelligens retrorsū cecidit:
et sensum penitus amisit. Sacerdos
uero hostia quasi pro remedio nutēs
in os eius non benedictam. cū nichil
ei prodesset: digito salua madefacto
corpus dñi tetigit. Quem cum in os
misisset mulieris. mor illa sensum
recepit: locuta est et sana surrexit.
Hec apud nos canonicus quidam
premonstratensis recitauit: asserēs
se eodem tempore fuisse in predicta
ciuitate. Predictū miraculū etiam
audiui a quodam religioso abbate
nigri ordinis. *Aduerte nūc quātū*
consequētur honoris xpi corpus ho
norantes. De milite qui coram xpi
corpore in luto uentā petēs inuidia?

Tempore non sensu. II.
Casinatis inter philippum et

ottonem. dñs wido cardinalis aliquñ
abbas asteriensis cū missus fuisset
coloniā ad confirmandā electio
nem ottonis: bonam illic consuetu
dinē instituit. Precepit enī ut ad ele
uationem hostie. omnis populus i
ecclesia ad sonitū uole ueniam peteret:
sic q̄ ad calias benedictionē prostra
tus iaceret. Precepit etiam ut quocū
q̄ corpus dñi deferendum esset ad in
firmū. scolaris siue campanarius sa
cerdotem p̄cedens per uolam illud p
deret: sic q̄ omnis populus tam in
stratus qm̄ in domibz xpm̄ adoraret.
Retulit eis eodem tempore caliam sa
tis miraculosam. Miles quidam in
francia tante fuit deuotionis: ut quo
cūq̄ xpi corpus eleuari siue deferri
uideret. prostratus illud adoraret. Co
tigit ut die quadam uestibus suis
preciosis indutus intraret ciuitatē.
Cumq̄ platea in qua equitabat mi
nus esset lutosā: ex improviso obuiā
habuit corpus dñi. Quo uiso modicū
intra se deliberans ait. Quid facies
modo? Si in tanta profunditate te p
straueris. perditā sunt hec uestimenta
tua: si uero non descenderis saluber
rime consuetudinis tue transgresso
rem te semper accusabit conscientia.
Quid plura? Preualescēte deuocōe
de equo prosiliens in lutū se misit: in
quo flexis genibus manibus eleua
tis xpi corpus adorauit. Et quia dul
cissimus dñs honorantes se nō solū
in futuro remunerat. imo etiam in
presenti nō nūquam rehonorat: hoc
egit sua potentia. ut totius luti nec
una quidem gutta uestimentis eius

adhereret. Tunc equum cum multa admiratione resurgens: amplius confortatus in fide dei glorificauit. **S**imile contigit cuidam religiose femine in provincia nostra. **1°** Satis delector in istis mirabilibus. **2°** Hoc etiam noueris quia sicut dominus sua sacramenta ut predictum est honorantibus repperit honorem: sic blasphemantibus illa nonnunquam in presenti penalem induunt confusionem. **de hereticis qui in ecclesiis furati sunt corpus domini vno propter hoc suspensio**

Non est diu quodam. **In** sub scemate religionis uenientes in dyocesi colonienfem: in diuina ecclesia corpus domini furati sunt. De reliquis uero ornamentis calicibus libris. siue indumentis sacerdotalibus: nulla eis cura fuit. Ex quibus unus in provincia nostra deprehensus. et ubi nam fecisset corpus domini requisitus: respondit. Inluminatum illud. Propter quod miser suspensus: proiectus est in cloacam inferni. Inproxima uero synodo a domino engilberto episcopo preceptum est: ut in omnibus ecclesiis dyocesis sue corpus domini sub clausura seruaretur. **2°** Quid est quod heretici hoc sacramentum tam uehementer persequuntur? **3°** Quia fideles illud ante omnia uenerantur: idcirco heretici idem sacramentum illis in odium maxime exortantur. Multa in distinctione quinta. capitulo uicesimo secundo. de errore hereticorum dixisse me recolo: et forte nimis. timeo enim aliquis ibi posse scandalizari: sed quidquid ibi dictum est: sicut testis est michi

dominus dixi ad gloriam christi atque catholicorum. et ad confusionem hereticorum. **4°** Satisfactum michi fateor. quantum gratie mereantur digne communicantes: nunc ad indignis conficientes sermo procedat. **5°** Prius tibi ex scripturis ostendam quoniam periculose. et quoniam grauitate peccent sacerdotes indignis conficientes. **de sacerdotibus digne conficientibus. 1°**

Sicut legitur in libro regum. Oza sacerdos bobus recalcitrantibus ad arcam ne declinaret manum extendit: et mox super temeritate eius dominus occidit. Dicitur eadem nocte fuisse cum uxore sua. Si sacerdos accedens ad arcam figuralem subleuandam ob iam dictam causam morte multatus est: quid putas pene merentur sacerdotes adulteri et fornicarii manibus uerum christi corpus tangentes? Si iohannes ut ait augustinus a pueritia in heremo conuersatus. in utero matris sanctificatus. ausus non fuit illum tremendum et reuerendum angelis domini uerticem tangere: quomodo tu peccator et pollutus. non dico uerticem. sed totum christum deum et hominem non solum tangere. sed in ergastulo pollutum corporis quasi includere et in carne rare presumis? Multa alia contra malos sacerdotes proferre tibi posset testimonia: sed magis te edificant exempla. **de sacerdote in hademare qui carbonem uisus est manducare in**

In precepto sacramenti. 1° hademare uilla dyocesis treuerensis. cum quidam sacerdos

qui adhuc uult missam celebraret: theodericus monachus eberbacensis in hora sumptionis carbones nigerimos illum uidit mastificantē. Et eū sacerdos simplex et rectus: et multa ei diuinitus reuelantur. Existēte me anno preterito cum abbate meo in eadem uilla. habet eū domus de eberbacho grangiam in predicta uilla. et ad eum spectat diuina illic procurare: retulit nobis magister gracie dicens. Tantū pecunie oportet me dare predicto sacerdoti. ne ecclesia diuinis careat: est eū homo uite puer se ac luxuriosus: tres missas frequenter in die celebrans. Cui abbas respondit. Prius ei darem pecuniā ne celebraret. Qui eū manducat et bibit indigne: iudiciū sibi manducat et bibit. **No** Quid significat qd carbones uisus est manducare: Sumit ne mali corpus dñi? **Mo** Sumit sicut et boni: sed tantū sacramentaliter. Carbonē ignis creat: et est carbo extinctus ignis uitrimētum. Et eū indigne xpi corpus tractat et manducat. gehennā sibi preparat: et nisi tanta culpa peniteat: erit in cōbustionē et cubus ignis eterni. **De sacerdote frisone qui caleauit super corpus**

Retulit michi anno dñi. **lv**. preterito prelatus quidam religiosus de partibus frisie rem nimis horrendam de quodam sacerdote. Habebat eū manus tam tremulas. ut corpus dñi non nisi per fistulā posset sumere. Die quadā cum ex eius manibus sacramentū super terrā cecidisset: timens ne ab aliquo posset uideri

qui culpam proderet: timens etiam ecclesie sue plus quā anime: pede illud diatutur conculcasse. **No** In omnibz xpi passionibz non legi talem contēptum. **Mo** Idcirco dicit augustinus super illum locū. dederūt in escam meā fel. de crucifixoribus eius. Quibus similes sunt indigne inquit sumētes et confuētes. Brauius eū peccant contempnētes xpm regnantē in celis: quā qui crucifixerūt ambulantē in terris. **Q**uero ab eis conculcatur: alibi dicit. Conculcat xpm qui libere peccat. et qui eo indigne participat. **No** Si mali sacerdotes xpi corpus in altari ut michi uidetur crederent: nūq̄ talia presumērent. **Mo** Quidā credūt quidā nō credūt. Ut eū taceam de malis: de bonis sacerdotibus referam tibi exemplum. **De petro medico qui sub specie pñis nū credidit ē sacriū**

Quod non rem facinorū. **lvi**. **C**olome in ecclesia sancti Andree canonicus quidā extitit ordine sacerdos. arte medicus: nomine petrus. Cum die quadā quidā ex eius canonicis infirmus. eo presente esset cōmunicaturus. et ei sacerdos diceret: credis hoc esse uerū corpus dñi. quod natum est de uirgine. et pro te passū in cruce: et ille responderet. credo. prefatus petrus utraq̄q̄ uerba notās expauit. Postea solus conueniens euerhardum scolasticū ecclesie. qui et ipse cōmunioni intererat. ait. Interrogauit sacerdos infirmū illū bene. et respondit ille bene: Etiam inquit. **Q**ualiter credit hereticus est. Tunc petrus euulans. petrusq̄ tundens. exclama

uit dicens. *Ve michi misero sacerdoti: quomodo habtemis missas celebrauit: Na usq; ad hanc horam putabam specie panis et uini post consecrationem tantum esse sacramentum. id est signum et representationem domini corporis et sanguinis. Postea uero ad delectionem eiusdem ignorantie que nimis erat crassa in honore beate marie magdalene in stolignigasse capellam et hospitale in quibus nunc habitant predicatorum edificauit. Si uero sacerdos litteratus et bone ad modum uite. sic errare potuit. "quid dicam de idiotis et malis." **no** Si ipse in altari tam a malis quam a bonis tractatur et sumitur: puto quod malos ualde indigne respiciat. **no** Respectus christi non potest esse sine misericordia secundum subsequens exemplum: quod periculosius est faciem auertit ab eis. *de sacerdote malo a quo ipse christus in missa faciem auertit. Iohn.**

Sacerdos quidam cum missam diceret. et christi corpus in manibus haberet: quidam ex circumstantibus in manibus eius puerum uidit faciem ab eo auersam. Quod ubi agnouit: auersionem eandem merito peccatis suis imputans turbatus est: ita ut dicere posset cum psalmista. *Aueristi faciem tuam a me. et cetera. Spe* ro quod postea uitam suam emendauerit. Quibusdam etiam sacerdotibus indigne conficiantibus. pius dominus sacramentum subtrahit: ne sibi ad iudicium illud sumant. *De erwino sacerdote qui corpus domini in missa perdidit.*

Quidam sacerdos. *Iohn.* nomine erwinus. colonie in

ecclesia beati petri ad altare sancte crucis missas celebrare consuevit. *Hic* cum die quadam post factam transubstantiationem hostiam deponeret: de altari rotabatur. Quam cum ubique circa altare querebat. et populus cum eo: non est inuenta. Haurit dubium quin per manus sanctorum angelorum perlata sit in sublimem altarem dei: ne sacerdos luxuriosus eam sumeret ad suam dampnationem. Habebat enim concubinam suam manifeste. Simile habes in distinctioe secunda. capitulo quinto. Alii sunt sacerdotes circa sacramentum altaris tam negligentes et tam inderoti: ut ex consuetudine corpus domini conficiendi. a ceteris aliis non discernant. *de*

Abbas damiel *carnem. lux.* de sconauia cum prior esset apud nos: sicut ipse nobis retulit celebrandi gracia capellam sancti reynoldi que sita est iuxta ecclesiam sanctorum apostolorum in colonia intrauit. Qui cum sacerdotalibus fuisset indutus. et populus ad audiendam missam per uolam conuocatus: cum calicem prepararet. particulam crude carnis illi intrinsecus reperit adherentem. Territus ualde cum deliberaret utrum sibi esset celebrandum uel cessandum: populum timeans scandalizare si uestes exueret. panem calicem superposuit. uinum et aquam infudit: sicque celebrans totum simul simpliciter. Data missa requisitum ab inclusa cui calix commissus fuerat: quis nouissime in

eodem calice celebrasset. Que respondit
 Dñs talis ex nomine eū designans. E
 rat enī dicte ecclesie sanctorū aplōrū
 canonicus. sacerdos secularis minimis
 modicū uel nichil habens religiosita
 tis. deuotionis. sine diuini timoris.
 Ego puto me eidem misse inter fuisse
 Confessus est nobis prefatus daniel
 et si tūc non michi: nūq̄m se in aliq̄
 missa tantū habuisse consolationis
 ante uel postea quantū nulla. Postea
 a cum idem bertolfus hospitaretur
 apud nos abbas noster negligentiam
 ei recitauit: sed nescio qualiter
 deo satisfecerit. **No** Melius esset tā
 misere uite sacerdotibus tacitis ūbis
 et remota intentione simulatorie
 celebrare. **No** Plus istos quedam
 auctoritas dicit peccare: quia nichil
 simulatorie uel aliter qm̄ institutū
 est in ecclesia in hoc sacramēto fieri
 debet. Idem sentiendū est de hys qui
 sine ordinibus celebrant. **No**. Unde
 hoc probas. **No** Ozias rex iuda cū
 ex nimio feruore deuotōis officium
 sacerdotale sibi usurparet: a dño le
 pra percussus est. Non puto quin mlti
 fuere sub eo mali sacerdotes idigne
 offerentes: qui tamen puniti nō sūt.
 Ex pena cognoscitur culpa. Audi de
 hoc recens exemplum. **De sacerdote**
sine ordinibus celebrāte cui sac' ignis
sicut michi man' exussit. lx.
Sicut michi man' exussit. **lx.**
 recitauit idem daniel sup̄ dictus
 clericus quidam quādo parisijs stu
 diuit horrendū satis spectaculum ī
 ecclesia sancte dei genitricis marie
 populo prebuit. Nam sacer ignis pe
 ne manus eius denotauerat. Quem

secretius cum campanarius interro
 gasset: sacerdos subiūxit. Numquā
 sacro crismate manus iste peruncte
 sunt. Sentiens ille spiritu prophetico
 se deprehensum: confessus est culpam.
 Quantū xp̄o tanta presumptio displi
 ceat: sequens exemplū manifestat. **De**
alio qui sine ordinibus celebrans
crucifixū uidit lacrimātem. lxi.

Dyaconus quidā steinueldensis
 de ordine premonstratensi. ger
 hardus nomine apostotans. circa q̄
 tuor tempa se ordinē sacerdotalem
 suscepisse finxit: et colonie in basilica
 sancti michaelis que in porta martis
 posita est. quasi primā missam instru
 ente cū sacerdote miserimus celebra
 uit. Ego eidem misse tunc scolaris in
 ter fui et multas recepi oblationes.
 Confessus est postea sacerdoti qui ei
 assistit. a quo ego audiui: q̄ quociens
 se uertit ad populū. crucifixū contra
 se stantem uidit lacrimātem. Est
 enī ymago eadem antiqua et sculpi
 ta: magna satis. Nam pius dñs q̄
 olim fleuit super malicia ruiture
 ciuitatis iherusalem: et de presump
 tione tanta lacrimat dignatus est.
 Ex lacrimis uero ymaginis diuine
 considerans magnitudinē culpe. pe
 nitentia ductus sedem apostolicam
 petiit: et in eadem uia uitam finit.
 Hec dicta sufficiant de sacerdotibus
 indigne conficientibus. De indigne
 sumentibus aliqua tibi dicam exem
 pla. **Quomodo eucharistia sumi**
n debeat. lxi.

Ierodo precepit dñs agnū pascha
 lem comedi assum igni: et cū lacturis

agrestibus. remibusque succinctis. Si
de agno figurali per significationē
hec precepta sunt: quomodo aliquis
audebit accedere ad esum ueri agni
sine igne caritatis: sine amaritudi
ne cordis. et castitate corporis. **Ar**
chodemus attulit mirre et aloes quasi
libras centū. et inuoluit dñm syndo
ne munda. et post sepeliuit in monu
mento nouo in quo nondū quisq̃s
positus fuerat: et tu quisquis in pec
catis es sine mirra et aloē. id est sine
amaritudine penitentie. cordis que
contritione. dñm in sepulchro fendo
reponis. **A**gnus paschalis decima
die mensis tollebat. et quartade
cima imolabatur: per quod ostendi
tur q̃ non debet accedere ad eucharisti
am. nisi qui impleuerit precepta decalo
gi et precepta quatuor euangeliorum.

Audi nūc quid mereantur indigne cō
municantes. **De conuerso uirico q̃ car
bones sumē uisus ē loco sacramēti.**

In hēmenrode conuersus quidā. **I**tem.
fuerat nomine uiricus. **H**ic ante con
uersionem male uixit: et in ordine se
modicū emendauerat. **D**ie quadam
cum iret ad sacram cōmunionem
cū ceteris fratribus: in hora illa qua
ei sacerdos corpus dñi porrigebat. ali
us quidam conuersus religiosus ui
dit in os eius mitti non sacramentū
sed carbonem nigerissimū. **R**acionem
supradictam caplo quinquagesimo
quarto. hic assigna. **Q**uodam dñs
corpus suū sumere non sinit: ut cul
pam eorum manifestet. **De mōcho
proprietaryo qui corpus dñi nři ihu
xp̃i sumere nō potuit.** **I**tem.

Uix duo anni sunt elapsi q̃ cō
uersus quidam de ordine nři
grauiter infirmatus est. in pictauia
domo que dicitur fumoringens. **C**ui
confessione cum abbas audiisset. eū
q̃ satis diligenter ad emundationem
conscience monuisset: allatum est
ei corpus dñi. **Q**uod quidem aperto
ore suscepit: sed os ad manducandū
claudere non potuit. **M**irantibus uni
uersis qui aderant. sacerdos sacramē
tum extrahens alteri dedit infirmo:
quod ille deuote satis sine omni ipe
dimento suscepit. **N**on multo post

conuersus idem mortu
us est: et causa salutem eius ipe
dedarata est. **N**am q̃ncq̃ solidi non
argentei. sed erei. cum esset abluen
dus circa eum inuenti sunt. **N**on
enī ei licuit habere pecuniam. **E**t
glorificauerūt deum uidentes hec.
Ad mandatum uero abbatis i caplo
sepultus est et super eum idem solidi
proiecti. dicentibus omībz qui ade
rant. pecunia tua tecum sit in per
ditionem. **H**ec cum idem abbas reci
tasset in proximo caplo generali:
subiūxit. **E**t ut sciatis nullā fuisse
infirmatē in causa. quare corpus
dñi sumere non posset: eadem die
gallinam integram comedit. **E**t
mo tibi iam satisfactum q̃ sub spe
cie panis sit uerū corpus xp̃i. et sub
specie uini post consecrationē uerus
sanguis xp̃i: et q̃ digne conficiētes
atq̃ sumētes mereantur gratiā.
indigne uero culpam. **N**o. **E**tiam
si de hys dubitassen: amodo dubi
tare non possem. **N**o **D**icam tibi

in fine mīe huius distinctionis **I**ntū
deo placeat si mūde et sollicitē fuerit:
que tanto sacramento fuerint neces
saria. **De hostia que in bell de corpali
resiliuit ob uermē i ea decoctū.** **lev**
Circa hoc biennū iuxta coloniā
in uilla que belle uocatur. ges
tum est quod dico. Die quadam cū
sacerdos missam celebraret et dicto e
uangelio ut secularibus mos est. mi
nistrante scolare hostiam patene su
perpositam super corporale locasset:
mor illa resiliuit. Putans hoc sacer
dos casu accidisse neq; hostiam bene
locatam. denuo eam superposuit: q̄
remocius eo intente resiliuit quam
prius. Cumq; tertio id temptasset:
quasi turbine impulsā proiecta est
de altari. Quo uiso territus est ualde:
et se tanto ministerio indignū repu
tans. precepit scolari. ut eadem hostia
reseruata aliam superponeret: qm̄
et consecrauit. Dicta uero missa col
lens secum hostiam predictam colo
niam properauit: mueniensq; p̄
ores apud sanctos apostolos hostiā
eis ostendit: quid de ea actum sit re
ntauit. Cunctis causam mirantib;
vnus clericorū hostiam contra lucē
leuans: maculam in ea contēplatus
est. Quam cum in aspectu multorū
fregisset: ciner qui vulgo pediculus
parietinus dicitur. apparuit in ea
decoctus. Et glorificauerūt deū om
nes qui aderant. Hanc dubiū quin
a sanctis angelis reiecta sit: qui nō
sunt passi. ut panis tam fetido uer
miculo corruptus: per ministeriū
sacerdotis transiret in corpus dñi sui.

Helwicus prior montis scē walbur
gis. testatur se eandem hostiam ui
disse. Sacerdos adhuc uiuit: qui mi
chi minus credit: interroget illū. Vi
des quanta sit negligentia sacerdotū
nōrū. Olim sacerdotes legales ad
panes propositionis agros qm̄ exco
lebant: seminabant. tritabant.
molebant. pinsebant. panes forma
bant. et coquebant. Erant q; de simi
la mūdissima. Atamen in illis pan
ibus sola erat figura. Hec modo pa
nes sub quib; est ueritas id est corpus
xpi post consecrationē. modo pinse
formant et coquūt negligentē uxo
res campanariorū: et ideo tales eue
niūt negligentē. Vnde cum abbas
noster die quadam celebraturus esset
missam in quadam ecclesia. et essent
hostie nigerrime: aut campanario.
De quo grano sunt hostie iste. Res
pondente illo. de auena. noluit celebra
re: ualde arguens illum. dixit q; nich
il ubi fieret. **Mo** Quid sentiendū est
de spelta. **Mo** Requisitus de hoc dñs
papa honorius per litteras cuiusdā
abbatis ordinis nri. respondit. Spel
tam magis pertinere ad ordeū qm̄
ad triticū. De corporali uero tibi etiā
referam exemplum. **de corpali quod
ob tactū scintillalis impregnate sāgne
am contraxit maculam.** **levi.**
In domo quadam sancti monialium
cum custos cenobij eiusdem femina
religiosa. die quadam corporale la
uisset: nueniula quedam que ei
ad solaciū fuerat deputata cum ea
lotum extendit ad siccandum. Ad
cuius tactum mox macula sāguis

apparuit. Quia uisa custos iterum
corporale lauit et maculam abluuit:
sed mox ut uenecula manu apposu-
it. mox eadem apparuit. Delatū est
miraculū ad magistrā: mūcte
sunt orationes. reuelata est causa:
quesitum est et inuentū. Fuerat e-
m̄ impregnata occulte: et ideo tac-
tu corporalis indigna. Quātū deo
mūde manus placeant ad idem mi-
nisteriū. sequens docet exemplum.
**De corporali quod godeschalcus p̄ medi-
ū et diuina uirtus reparauit.**
Godeschalcus **Capl' lxxvii.**
de uolunusteine cuius supra
memini. cum die quadā corporale
cū sacrista extendisset ad policiendū.
illud q̄ per mediū r̄pisset: custos
illud complicans in theca reposuit.
Postea illud explicans cū integrū
reperisset miratus est ualde: sancti-
tati predicti sacerdotis illud ascribens.
Quantū gratie in exercitatione uni-
us corporalis meruerit uirgo de qui-
to: habes supra in distinctione sep-
tima. caplō uicesimo. Igitur pascha-
tīm imolatus est xp̄s. Ip̄e cū uerus
est agnus: qui abstulit peccata mū-
di. Sine esu huius agni securi non
egrediemur de egypto: id est de hoc
mūdo. Differentia et modus comē-
tionis uēlata sunt. Sic illū come-
dere studeamus. ut eius uirtute de-
retero nre religionis puenire uale-
amus in terram uere promissionis.
in qua per qm̄ et cū ip̄o ultimū et
eternū pascha celebrare mereamur.
Amen. **Explicit nona distinctio
de Sacramento corporis dñi xpi.**

**Incipiunt capitula decime distinctionis
de miraculis. Caplū.**
Did sit miraculum. **primū.**
a quo uel a quibus fiant. seu
in quibus. que etiam sit causa miraculorū.
De uinando qui infra unam horā
ab iherusalem translatus est in dyoclesim
leodiensem. **iii.**
De monacho idota qui in sompnis
accepit gratiam predicandi. **iiii.**
De clerico qui per minucionē litteratu-
ram perdidit. et rursum recepit eandē
anno reuoluto sanguinē minuendo.
De conuerso eberbacense cuius
tactu infirmi sanabantur. **vi.**
De monacho contemptore temporalū
cuius tactu uestimentorū infirmi curabāt.
De rustico foruati in hermersbach **vii.**
incluso et per sctū iacobum liberato.
De abbate qui in caritate a **viii.**
monacho suo admonitus carnes comedit.
De monacho qui carnē fendū **ix.**
cepit comedere cum abbati suo obedire
nollet ad esum carnū. **x.**
De femina a demonio liberata et
ab eodem ob inobediētiā confracta.
De demone quem albertus **xi.**
scodehart ioculariter eiecit. **xii.**
De theoderico milite de rulant qui in
fluxu sanguinis laborans saracenos
miraculose fugauit. **xiii.**
De milite cuius uinea collecta ob
perfectionē deminationis repleta est
miraculose. **xiiii.**
De conuerso cuius oratione olla
confracta miraculose reparata est.
De conuerso ob cuius **xv.**
obediētiā pisa in agro sicans mira-
culose uersa est. **xvi.**

De sophia abbatissa cui tenuis ceruicia
uerfa est in vinu. **xvii.**
De pistrice blasphemante cuius pasta
uerfa est in funu. **xviii.**
De octone de schonerburgh qui per tota
quadragesima carnes comedit et post pas
cha illis uesci non potuit. **xix.**
De crucifixo apud sanctu goarem vulue
rato de quo sanguis exiuit. **xx.**
Item de cruce lanceata cui fide contigit.
De furibus qui in traiecto **xxi.**
crucem furati sunt et suspensi. **xxii.**
De matrona que sine dolore peperit cu
consensu daret in mariti signacione. **xxiii.**
De diuisione solis in tres partes. **xxiiii.**
Item de eclipsi solis in **xxv.**
morte philippi regis. **xxvi.**
De stella que uisa est colome post meridiu.
Item de stella maxima que **xxvii.**
apparuit post solis occasum. **xxviii.**
De comitruo et fulmine in uigilia sei
mathie apostoli. **xxix.**
De theatro in saronia fulminato. **xxx.**
De sacerdote in elyzacia fulminato.
De ruychvino per comitruu **xxxi.**
a pretoribus liberato. **xxxii.**
De uidua que mensuras suas ponens
contra ignem domu suam ab incendio
liberauit. **xxxiii.**
De cine suscitante cuius uestis combusta
est cruce custodia miraculose. **xxxiiii.**
Item de pomo combusto zona crucis
que circumligata fuerat illesa. **xxxv.**
De clerico qui a meretrice infamatus
incendiu non sensit. **xxxvi.**
De piscatore fornicario que candens fer
ram ab confessione non leuit et postea
relinquente aqua frigida combussit.
De uiatore incendiario quem **xxxvii.**

frigidum ferru iussit. **xxxviii.**
De crucibus que apparuerunt in frisia
in aere tempore predicationis crucis.
Item de cruce que apparuit **xxxix.**
in suterhusen iuxta solem. **xl.**
Item de alia cruce que uisa est in uilla
dochne prouincia frisie. **xli.**
Item de crucibz que uise sunt eodem tepe
iuxta coloniā in uilla hellendorp. **xlii.**
De nube que in saronia cadens multos
submersit. **xliii.**
De puero monstruoso post baptismu
sanato. **xliiii.**
De pagano apud babylonem baptizato
et sanato. **xlv.**
Item de auctore huius dyalogi qui
beneficio baptismi conualuit. **xlvi.**
De cane qui a scolariis baptizatus
uersus est in rabiem. **xlvii.**
De ruyharto rege anglie et periculo
eius in mari. **xlviii.**
De pressuris que facte sunt nris sepius.
De terremoto in cypro. **xlviii.**
De terremoto in bryca. **xlix.**
De terremoto in coloma. **l.**
De igne qui de celo cadere uisus est in li.
terra comitis de monte. **li.**
De homine de fodina in qua p annu
iacuerat obrutus mirabiliter liberato.
De homine qui sacramentu cineru **liii.**
irridens puluere suffocatus est. **liiii.**
De conuerso subulco et arbore eius
meritis scissa. **lv.**
De puella et filice in signu stabilitatis
eius scissa. **lvi.**
De auicula meritis sancti Thome epis
copi a miluo liberata. **lvii.**
De columbis quibus miles licentia
dedit auolandi. **lviii.**

Decima distinctio

De quibus quibus prius asserueris **lxiii.**
benedictione dedit. **lxiii.**

De hoc quod hyrūdines semper solita re-
petant habitacula. **lxiv.**

De cytonia propter adulterium occisa. **lxv.**

De anulo conradi ipso in tesore repperito

De aquis in sanguine uersis **lxvi.**

et piscibus earum. **lxvi.**

De bubalis quod custodem suum interfecerunt.

De lupa que scolarem interfecit **lxvii.**

in carpania. **lxv.**

De homine cuius omnes liberos lupi
suffocauerunt. **lxvi.**

De lupo qui puellam traxit in nemus
ut os de gutture socii erueret. **lxvii.**

De bufone qui persequutus est theode-
ricum cognomento sanctum. **lxviii.**

De bufone qui in phrya bibuli sacerdo-
tis repperitus est. **lxix.**

De bufone qui repperitus est super altare
iudeorum cum celebrarent scenophagia.

De serpente qui vulnus
satellitum luit et sanauit. **lxx.**

De matrona flandrensi que serpente
in orbita bibit et in partu eundem effudit.

Item de muliere cui dormienti
serpens per os ingressus est et per partum
egressus. **lxxii.**

Explicuit capitula. **amv**

Quid sit miraculum. **A**quo uel a quibus
fiant. **S**u in quibus. **Q**ue sit causa miraculorum.

Capitulum I.
Non sine ra-
tione post
sacramen-
tum corporis
christi tracta-
tum suscipere
de miracu-
lis: quia

qui digne illud conficiunt uel eo par-
ticipant. non nunquam gloria miraculo-
rum illustrantur. **L**icet enim omnia que
in superioribus distinctionibus dicta
sunt satis sint miraculosa. actamen
in presenti distinctione aliqua de rebus
miraculosis dicere proposui. **E**t bene
hoc fieri arbitror in distinctione deci-
ma: eo quod egiptus decem plagis ualde
miraculose sit percussa. **N**o. **Q**uid est
miraculum? **M**o. **M**iraculum dicimus.
quidquid sit contra solitum cursum na-
ture unde miramur. **S**ed in causas
superiores miraculum nichil est. **N**o. **Q**uod
a quo uel a quibus fiunt miracula?
Mo. **M**iracula fiunt deo auctore. **S**ed
quod in psalmo legitur: tu es deus qui
facis mirabilia. **F**iunt etiam miracula
tam per malos quam per bonos. **D**e bo-
nis questio non est. de malis uero sal-
uator dicit in euangelio: multi dicunt
in illa die. domine. nomen in nomine tuo
prophetauimus: et in nomine tuo de-
monia eiecimus. **E**t cetera. **Q**uibus tamen
dicit. nescio qui estis. **N**o. **Q**ue est cau-
sa miraculorum? **M**o. **C**ausa multi-
plex est: nichilque inexplicabilis. **A**liqui
deus miracula operatur in elemen-
tis: ut mortalibus ostendat suam po-
tenciam. **A**liqui genera dat linguarum
sive spiritum prophetie: ut manifestet
suam sapientiam. **A**liqui gratiam
dat sanitatum: ut suam magnam nobis
reuelet misericordiam. **N**o. **I**n quibus
fiunt miracula? **M**o. **I**n hominibus.
in elementis igne scilicet aere aqua et
terra: in auidibus piscibus animalibus
et reptilibus. **Q**ue ut magis tibi fiant
nota: aliqua de singulis tibi subiungam

exempla. De sanctis uero qui nostris
fuere temporibus miracula plurima
tibi dicere possem: sed scripta aliorum
silentium michi imponunt. Aliqua tamen
tibi referam unde satis miraberis. Nos
enim contigit temporibus quod se
quitur. *De uirgato qui ista una hora
ab iherusalem translatus est in diocesi leodiense*
In diocesi leodiensi uilla que .ii.
elselo dicitur. laicus quidam habita
bat religiosus nomine uirmandus.
matris uirmandi monachi nostri a quo
nomen traxit auunculus. Hic tempe
quodam peregrinationis gratia. cum
quibusdam prouincie sue hominibus
iherosolimam profectus est. In die uero
pasche cum post sollempnia missas
se ad reditum illi prepararent: eisque pre
dictus uirmandus ut homo deuotus
suaderet dicens. conueniens est fratribus
ut in hac sacratissima die quiescentes.
omnes horas peraudiamus: persuade
non potuit. Festinantibus eis ad por
tum ipse remansit: omniaque diei illius
officia peraudiens. solus post eos die
sequenti iter arripuit. Cui persona
magne reuerencie in equo occurrens.
atque salutans. ait. Cur sic bone homo
solus incedis uel unde uenis? Respon
dente eo ab iherosolimis uenio. et sic
atque sic michi contigit: ille protinus
subiuit. Ascende et sede post tergum me
um. bene insequemur socios tuos. Quod
cum fecisset. eadem die iuxta predictam
uillam eum deposuit dicens. Cognos
cis ubi sis? Dicente illo. prouinciam quidem
agnosco. sed quid circa me agatur ig
noram. Eques adiecit. Quia christum hono
rasti: idcirco missus sum ut te reducere

rem. Ecce domus tua: uade et enarra
mirabilia eius que circa te gesta sunt.
Quem cum noti eius uidissent. dixisset
que ubi sunt socii tui: respondit. Hodie
sum in iherusalem. et reliquerunt me
heri ibidem: precedentes me. Et non
crediderunt ei dicentes. Senex iste delirat.
Qui statim conciuum subsannatores
declinans. cum pecunia que ei superat
et gratia celestis uectoris. limina beati
iacobi apostoli petiuit: et antequam socii eius
redirent ipse rediit. Duplex ergo testi
monio glorificatus. peregrinorum
uidelicet quod in pascha in iherusalem
sit relictus. et conciuum quod die sequenti
in elselo sit uisus: ab utrisque magnifi
catus est dominus. tanta mirabilia ubique
diuulgantes. Audi nunc aliqua de per
sonis ordinis nostri miracula. *De mo
nacho idota qui in sompnis accepit gra*

Relacione *nam predicandi. iij.*
quorundam abbatum ordinis nostri
didici quod dicturus sum. Monachus
quidam per uisionem nocturnam in ce
leste templum se transpositum uidit: in
quo alba et stola indutus coram domino
euangelium legit. Erat enim dyaconus
et idota. Qui cum legendi benedicti
onem postulasset a domino: huiusmodi
responsum accepit. Ab hac hora habe
as scientiam atque uirtutem predican
di uerbum dei: quocumque tibi iur
tum fuerit. Lecto uero euangelio eu
gilans: intellexit quod sompniū esset.
Miratus tamen de tam manifesta vi
sione dicebat intra se. Hodie lecturus
es euangelium ad missam. si eiusdem co
loris inuenieris stolam qualem in celo
uidisti. uera est uisio. Flutu uero fecim

est dei. ut a sacrista stola consimilis expo-
neretur. **M**ox quasi de uisione certifica-
tus: quid uiderit abbati exposuit. **A**
quo iussus loqui uerbu dei usq; hodie
ipremeditate tam excellenter et tam
efficaciter illud proposuit: ut omnes
suos auditores in stupore conuertat.
Alys siquidem temporibus nullius
est litterature. **N**o. Miraculu salo-
monis qui in sompnis sciencia accepit
in isto resultat. **N**o. Deus em sciencia
arū dñs est: aly sciencia miraculose
ut dictū est conferendo: alys non mi-
nori miraculo habitū subtrahendo.
**De clerico qui per immutionē lēturā
perdidit et cursū anno reuoluto im-
mūto sanguinē recepit eandem. iii.**

Abbas de lapide scī michaelis. **o**
tempore capli generalis per hē
mentode transiens casum mirabilem
minis ibidem recitauit. **F**uit apud nō
inquit clericus boue ad modū licta-
ture. **H**ic cum die quadam in uena
sanguinē minueret: sic omnē scip-
turarū scienciam perdidit. ut eam p
sanguinē effudisse uideretur. **L**icturā
ab illa hora non cognouit. latini ser-
monis nec unū quidē uerbu intelligē
uel proferte potuit. **E**t ut nouitris pri-
uationē sensus non fuisse in causa. s;
diuinā potentia: oīm rerū prius ha-
bitarū plene retinuit sciencia. **Q**ui
cum tam mirabilem litterature sue
iacturam cum dolore multis exposu-
isset: quidam ei suauiter dicens. **A**nno
reuoluto. eodem die et eadem hora iter
minuas: forte subtracta recupies. **Q**uod
cum fecisset: sciencia pristina recepit.
Ad dñs factū est illud sicut ex pordencia.

et est mirabile in oculis nostris. **A**lys
etiam per alios dñs tribuit gratiam
sanitatum. **De conuerso eberbaco cui
tactu infirmi sanabantur. v.**

In eberbaco conuersus quidam erat
homo simplex et bonus: etatis decrepi-
te. **H**uic dñs tantam contulerat gra-
tiam: ut tactu manus eius diuerse in-
firmitates fugarentur. **Q**uod ubi se-
cularibus compertum est: ex utroq;
sexu tam diuites qm pauperes. grā
sanitatu ad monasteriū confluentes:
uirtutem benedictionis eius seuserunt.
Ex quoru concursu uidens abbas fra-
trum quietem turbari et domū in
expensis non modicu grauari: eidē
conuerso ne alicui seculari de cetero
manus imponeret precepit. **E**t cessa-
uit ex illa hora in eo uirtus miraculo-
rum. **H**ec michi ante hoc biennū cū
essem in eberbaco. a monachis neta-
ta sunt. **E**go uero uicu sanctū adu:
et cum rogassem eum ut pro me ora-
ret. simpliciter respondit. **C**otidie
oro pro te et pro toto mūdo. **N**ouit
Quibus operibus meretur tanta
gratia. **N**o. **E**xemplo respondeam
tibi non uerbis. **De monacho cōcep-
tore tpatuū cui tactu uestimētorū
infirmi sanabantur. vi.**

Retulit nobis nuper abbas qui-
dam ordinis nri. de quodā monacho
cui tanta a dñō concessa est gratia:
ut uirtute uestimētorū eius multi
sanarentur. **S**epe si tamen adhuc
uiuit. dum fratres uestes eius indu-
ūt. uel cingulo se cingūt: sanantur.
Quod cū tempore quodam abbas
eius considerasset. nec aliquid specta-

lutatis in eo uidisset. hys uerbis eum
secretius allocutus est. **D**ic michi fili:
que est causa tantorum miraculorum?
Respondit ille. **N**escio dñe. **N**ō plus
ceteris fratribus oro. non plus ieiunio.
non plus uigilo. non plus laboro. s;
unū scio. q̄ me extollere non potest
prosperitas. neq; frangere aduersi-
tas: siue de persona mea sit siue de
alio. **C**ui cū dixisset abbas. non te
turbauit q̄ miles talis nuper gran-
diam nr̄am incendit: respondit. **N**ō.
Totum esñ deo cōmissi. **S**i modicum
habeo. cū gratiarū accipio actione:
si multū iterū gratias ago. **E**t cog-
nouit abbas q̄ causa tante uirtu-
tis esset amor dei. et contemptus re-
rū terrenarum. **S**ancte uirtutes
fides uidelicet spes caritas iusticia.
humilitas. obedientia. zelus disci-
pline. atq; compassio. sepe gloria mi-
raculorum remunerantur: sicut sub-
sequentibus exemplis declaratur.

**de rustico fornicatō mīchisō i hēmerwōch
ex p̄sē iacobū liberato. vii.**

Turta coloniam due generationes
rusticorum inter se graues satis ini-
urias exercebant. **E**x quibus una in-
firmior. in castrū uicinū hēmerwōch
se transtulit. **D**e quo partem aduer-
sam satis dampnificans. ann die qua-
dam unū ex eis cepissent: uolentes tres
ex eis aliquid pecunie ab illo extorq̄-
re. dicebant. **S**i non dederis nobis pe-
cuniam: puniemus te. **Q**uibus ille
respondit. **T**res oculos habeo: emite
ex eis cuneos et comedite. quia nichil
amplius habebitis. **F**idemq; habēs
in deo et in sancto iacobo. subiecit.

Quinq; marcas domi habeo i cista
mea et calceamenta noua. quibus
limitia petam sancti iacobi. nō uobis
dabo illam pecuniā. **I**n die sancti
stephani profecturus sum: et ante
ortum diei a uobis recessurus. **M**i-
rantibus eis uerborū eius constan-
tiam. duos illi compedes iposuerūt.
et in fornacem illam mittentes. octo
uitas nocte illa ad custodiendū. ei
deputauerūt. **Q**uem semel ac secūdo
interrogantes utrū adhuc ibi esset: ille
tot uicibus respondisset etiam ad-
huc sum hic: tertio eadem sciscitanti-
bus nichil respondit: quia uirtus fidei
iam illū clausa fornace eduxerat. **D**e
spe in superioribus multa dicta sūt:
uirtutem uero caritatis sequentia
deklarabunt. **de abbate qui i caritate
a mōcho suo amonitus carnes pedit**

Abbas quidam ordinis nr̄i. **viii.**
monacho suo infirmo p̄cepit
in caritate carnes manducare. **I**lle
mor obediens licet inuitus: abbati
respondit dicens. **E**t ego uos rogo
in caritate eadem: ut meū illas come-
datis. **Q**ui statim deprecanti cōsen-
situs reledit: morsellū de sartella tu-
lit et comedit. **S**equenti die si bene
memini in ecclesiam ubi homo qdā
a demouo uerabatur deuenit. **R**oga-
tus a circumstantib; ut eū adiuua-
ret: abbas uero in hec uerba prorupit.
Adiuro te tūmūde spiritus in ea cari-
tate qua pridie propter monachū
meū carnes comedi. ut ex eas ab hoc
hominē. **Q**ui mor ad idē uerbum
erit et fugit: ac si caritatis mēdiū
sufferre non posset. **Q**uantum deo

caritas placeat: ex uicio inobediencie plenius ostenditur. *De monacho qui carne fetidū cepit comedere cū abbi suo obedire nolleret ad esū carniū. ix.*

Alius quidam abbas cū haberet monachū infirmū, ut ad recuperationē uirū carnes comederet pcepit: sed ille pertinax nimis precipienti nō acquieuit. *Ut autem dñs ostenderet meliorem esse obedientiam qm̄ stultitiā uictimas: inobediens monachus mori in tabiem uersus in agrū cucurrens, ubi canē mortuū inueniens, carnes eius fetentes auidiissime comedere cepit. Et quia in carnibz peccauit: i carnibus punitus est. Quid postea de eo actum sit ignoro. Hec duo miracula michi narrauit magister iohes decanus aqueuisis, asserens sibi illa ueraciter recitata. Audiant hec monachi et obediant: neq; in conditam abstinentiam caritati preponant. Aliud adhuc referam exemplū, per quod cognoscas qm̄ bona sit uirtus caritatis, et qm̄ periculosū sit uiciū inobediencie. *De sciā a demonio liberata et ab eodē ob inobedientiam confracta.**

Nobilem quādam sciām. *x.*
In Saxonia dyabolus obsidens, durissime uexauit. Quam dum pro remedio sanitatis ad diuersa scōrū limina ministeriales eius duxissent die quadam sacerdos quidam superueniens forma quidem despectus, sed gratia dei peditus: uexationi illius compassus est. Et multa eū caritate dñm exorans, demoniū eiecit: feminā sanitati restituens. Cui tēdie in mandatis ut per dies triginta i

eodem loco manens cotidie cōmunicaret: et singulas horas canonicas predictorū dierū peraudiret. Quod cum fecisset nouem diebus, nichil sui deinceps suspicantes abduxerūt eā. In uia turbite impulsā in armo atq; detecta sic totaliter confracta est a dyabolo: ut omnia eius membra humanis uisceribus similina apparerent. *Quae fuit causa pene tam crudelis? Inobediencia. Simile habes in dyalogo sã gregori de quodam clerico obsesso, et a sã benedicto liberato. Cui cū pcepisset ne umq̄m ad sacros ordines accederet, et ille post multos annos transgressor existeret: mox eū dyabolus inuasit tam diu uexans donec spiritū eralaret. De demone quē albertus schothart ioculariter eiecit. xi.*

Abbas de nuenburgh que est abbatia ditissima nigri ordinis in Saxonia: nuper per nos transiēs, retulit nobis miraculum de curacōe cuiusdā obsesse iocūdiſsimū. *Et inquit apud nos milles quidam religiosus albertus nomine cognomēto scothart. Hic ante conuersionē in armis erat tam strenuus, in milia tam nominatus: ut pene omēs nobiles terre nr̄e certatim sua munera, detratia uidelicet et uestimenta preciosa dirigerent: quatinus illum sibi associarent. Die quadā dum quedam puella duodecim annorū cuiusdam militis filia, in quadam sedens ecclesia exorizaretur: i risum resoluta clauauit. Ecce amicus meus uenit. Requiritibus de*

quo diceret: respondit illa. Bene uidebi-
tis eum. Dicebat enim de predicto milite:
qui eadem hora satis remotus fuerat
ab ecclesia. Qui quanto plus propin-
quauit: tanto plus illa exultauit. Et
cum ecclesiam intraret: illa ei assur-
gens et manibus plaudens. salutauit
eum dicens. Ecce iste est amicus me-
us: cedite. sinite illum appropinquare.
Erat enim indutus uestibus purpure-
is atque cultellatis. Qui cum accessisset
ad eam. et dixisset ad illam. sum ego
amicus tuus. Respondit per os puel-
le dyabolus. Etiam amicus meus op-
timus. omnem enim uoluntatem meam
facis. De quo uerbo miles satis tur-
batus est: licet dissimularet. Subri-
dens tamen sic ait. Tu demum stultus
es et fatuus. Si prudens esses nobiscum
ad torramenta pergeres: in quibus
homines capiuntur et occiduntur. Ut quida
sine causa ueras puellam hanc ino-
cuiam que non peccauit. Dicente dy-
abolo. si uis ut tecum pergam sine
ut intrem in corpus tuum: respondit
miles. Certe non intrabis in me. Et
dyabolus. Concede ut sedeam in sella
tua. Quod cum negasset. petiuit in a-
liqua parte equi uel feni: que omnia
negata sunt ei. Ad quem rursus dy-
abolus. Non possum pedes currere: si
uis ut tecum uadam. aliquem michi
saltem locum concedas circa te. Si ni-
les uero puelle compassus: ait demo-
ni. Si illam uolueris deserere. concedam
tibi unam lingulam pallii mei. tali co-
ditione ut in nullo me ledas: et tam-
diu michi adhaereas quam diu torname-
ta quero. Quando tibi precepero: vo-

na tua uoluntate sine contradic-
tione recedes. Et iurauit ei dyabolus dicens
Non te ledam sed promouebo. Erans
que de puella lingule pallii eius inse-
dit: mirabili motu se prodens. Ab
illa hora tantum glorie in tornamen-
tis militi accessit: ut quos lancea
decere uellet deceret. quos capere ca-
peret. Cum eunte ibat: et cum loquente
loquebatur. Quando prolixius in
ecclesia orabat: dicebat. Modo mur-
muras nimis. Quando aqua benedic-
ta se aspersit: iterum aiebat. Vide ne
me tangas. Cui miles. Si una gut-
ta te tetigerit: non michi placebit.
Tempe illo quo crux predicabatur. cum
miles intraret ecclesiam. gracia sig-
nationis: dyabolus illum retrahere
nihilus est. Quid hic agis? Respondit
miles. Deo propono seruire: et tibi
renunciare. recede ergo a me. Hec di-
cente milite: respondit sathan. Quia
tibi in me displicuit? Numquam tele-
si: sed durauit. Per me gloriosus factus
es multis. Attamen tecum manere non
potero nisi consencias: quia hoc pro-
misi. Tunc miles. Ecce crucem iam
suscipio: et ut illico nunquam reuersum
recedas a me. in nomine crucifixi te
adiuro. Et reliquit eum dyabolus.
Qui mox cruce signatus mare tra-
siit: ubi duobus annis christo militans
reuersus hospitale magnam atque di-
tissimum peregrinis et pauperibus
edificauit. Habebat enim annuatim
in redditibus plus quam trecentas libras
argenti teste prefato abbate. In quo
hospitali usque hodie cum uxore sua in
habitu religioso membris christi seruit.

Decima distinctio

religiosorum omnium maxime ordinis nostri
susceptor: deuotus. Quibus in loco di
cere solet. *Vos domini abbates et vos mo
nachi non estis sancti. nos milites to
namentis operam dantes sancti sumus:*
quia demones nobis obediunt: illos quod
eiimus. *Ad* Nesciui demones sic vo
culariter eia posse. *Mo* Non locus
sed uirtus compassionis illi erat.
Quantum apud deum posuit caritas atque
fraterna compassio: subiecto declarat
miraculo. *de theoderico milite de rulant
qui in fluxu sanguinis laborans sarcinatos
miraculose fugauit. xii*
Hater walterus monachus in
hemmenrode referre solet miraculum
mirabile: cui se inter fuisse memorat.
Cum peregrini in prima expeditione
obsiderent ciuitatem acharon. contigit
quadam die ut egressi sarcinatos ma
nu uolenta propellerent christianos in
castra sua. Erat autem tunc ibi miles
quidam iuuenis theodericus nomine:
frater domini cononis de rulant qui ad
huc uiuit. Is fluxu sanguinis adeo
laborabat et infirmabatur: quod in lecto
suo non per se sed in linteamine uer
tebatur. Hic audito strepitu et clamo
re fugientium: interrogauit quid hoc
esset. Et cum audisset rem. iussit sibi
afferri arma sua: et se armari in lecto
sedendo. Tandem strato dextrario suo
et accinctus ense iussit se leuari super
equum suum: et fluebat sanguis etiam per
sellam. Accepta quoque lancea exiit dicens
Deus adiuua me et sancti sepulchrum.
Cum tanta uehementia prorupit in sar
cinos transiens et circumguans. pau
ciens et propellens: quod omnes christiani

animati et confortati sunt per eum
solum: adeo quod eiecerunt hostes a castris.
Quo facto rediit ad lectum infirmita
tis sue: et tertia die mortuus est. Au
di nunc de iusticia miraculi satis glo
riosum. *de milite cuius uinea collecta
ob perfectione decimarum repleta est*

Miles quidam *miraculose. xiii.*
in dandis suis decimis tante erat
denotionis ac iusticie. ut ei summum esset
studium illas soluere sine mora sine do
lo sine ueracione. Habebat autem
uineam quadam que circa decem car
ratas uini annuatim facere solebat.
Tempe quodam ut post patuit ma
gis ex dei dispensatione quam ex aeris
intemperie. postquam collectum est vi
numque expressum: una tantum inuenta
est carrata. Quo audito miles sermo
suo uerbum memoria dignum respondit.
Quod meum erat inquit michi dominus tu
lit. ego illi portionem suam non aufer
cam: uade et da sacerdoti carratam
hanc pro decima. Quod et factum est.
Eodem tempore militis germanus
sacerdos quidem iuxta predictam vi
neam transiens. eam uis uideret
uidit: moxque ad fratrem intrans
de negligentia illum arguit dicens.
Quare nondum collecta est uinea ue
stra? Respondente illo diu collecta est:
sacerdos subiunxit. Nequaquam: iam
illam plenam uidi. Quesitum est et
inuentum: nec unquam aliquo anno
uberiores fructus fecit quam in illo.
Hec nobis eodem tempore recitata sunt:
et satis doleo quod nomen militis sue lo
ci non retinui. Aliud tibi referam de
humilitate miraculum satis magni.

**de conuerso cuius oratione olla confracta mi-
raculose repata est. xiiii.**

Inter in heineuade conuersus
quidam nomine euerhardus. custos
medie porte. Is aliquando egressus cum
fratribus carpentariis tempore hye-
mis in siluam: eorum utensilia custo-
diebat et cibaria preparabat. Una
dierum cum solito tardius surrexisset
ad uigilias. egressis fratribus ad
laborem. ipse orationes suas accelera-
bat: ut illis pulmentaria tempesti-
uius preparare potuisset. Inter ora-
tionem apposuit ollam exani foco:
sed aquam oblitus est infundere.
Post horam olera impositurus in-
uenit ollam candentem: subito quod
turbatus et factus sine consilio. ut
subueniret olle aquam frigidam
infudit. At illa ut sue nature est.
dissiliendo statim confracta est. Illa
uero ollam in qua laborantes procu-
raret non habens. genua ad oratio-
nem flexit: et cum lacrimis deum
suppliciter implorauit. ut misericordi-
am et consilium sibi daret: quatenus
pro nomine suo laborantes specta-
to non priuarentur edulis. Deus
dñs humilitatem ministerij eius ac-
tendens: orationem eius exaudiuit.
Qui surgens ab oratione. ollam eandem
iuxta se integram stare conspexit.
Gracias igitur deo agens. ollam acci-
puit aquam infudit ignibus admo-
uit olera imposuit: et ea quam ueloci-
us potuit comisit. Quibus sufficien-
ter decoctis. horam tertiam signauit:
et fratres oratione completa ad resi-
ciendum confecerunt. Post refectionem

autem profecti sunt: quia toto illo
tempore quo ibi demorati fuerant. tam
bona olera non comedissent: simul
et mirati sunt. quod citius solito tertiam
signasset: cum ille ex diuerso ipsos
indignantem putasset. quod tardius so-
lito eam pulsasset. Nimirum in decore
tunc illa horam sibi plurimam preterisse
crediderat. quia diuine cooperatio-
nis inestimabilem dispensationem
non plene sentiebat. De obedientia
uero subiugam miraculum: iam modo
excellencius. **de conuerso ob cuius obe-
dientiam pisa in agro sicca uersa est.**
in prefata domo conuersi. xv.

Pisa messuerant. Que dum ad
siccandum sparsa iaceret in agro: ue-
nerunt ibidem conuersi ad priorem di-
centes. Nisi totus coniectus ortus
exeat nec non et infirmi. pisa quod
uerant: tota peribit. Timebant
enim pluuiam imminere. Et precepit
prior omnibus qui ire possent. ut se
prepararent. Mox ex infirmitatibus
conuersorum frater quidam simplex
exiens. ex multo feruore obedientie
ante omnes festinabat: et cum illi
agro in quo pisa iacebat propinquas-
set. illa mirum in modum in oculis eius
per diuersa loca se uertebat. Quod ubi
uidit: deo gratias agens rediit. Cui
prior occurrens ait. Cur reuertaris
frater? Respondit ille. Dñe non est
necesse ut procedatis: quia pisa tota
hinc uersa est. Quis inquit uertit il-
la? Respondente humiliter conuer-
so. ille qui bene facere potuit: prior
ut ita esse comperit. non absque mul-
ta admiratione cum conuerti reuersus

est. **No** Jam non ambigo quia mag-
na sit uirtus obedientie: que tanto
miraculo remuneratur. **Mo** Sicut
deus obedientiam in subiectis: ita ze-
lanti discipline diligit in prelati. **De**
sophia abbissa cui tenuis ceruicia
in uenene uersa est in uinu. xvi
Tomo sanctimonialis ordinis nri q
abbati nro comissa est anno preteito
abbatissa quedam defuncta est: noie
sophia. Hec tam feruens et ta rigida
fuit circa disciplinam: ut sorores sepe
turbate quod erat uirtutis uiciu iu-
dicarent. Hinc aliquando tenuis cer-
uicia est in uinu conuersa. Quam
etiam angelus qm quadam nocte
cum de matutinis exiret cu laterna
anteibat. Hec duo miracula in
extremis confessa est abbati nro dno
henrico. Hic cum canonicus esset in
ecclesia hincensi. et ipa sanctimoni-
alis in qe kuthen que est domus ni-
gri ordinis. deo inspirante ille relic-
tus omibz conuersionis gracia ad
domu nram uenit: et ipa pro eius
perseuerancia quanto intentius po-
tuit dno supplicauit. Pauca diebz
elapsis cu a fratribus suis carnalibz
ui fuisset reductus. ante habitus sus-
ceptionem: ipa iam desperans dimi-
sit oratione. Quam ipe mox i somp-
nus qb hoc arguens. et ut omillas ora-
ciones reuinceret amonens. adiecit.
Prima missam meam audies in or-
dine cisterciensi. Quod ita dei nutu
factu est. Nam ipe ad nos rediit. et
ipa habitu mutauit: sicq in mote
scie walburgis ubi tuc priorissa fuit
prima eius missam audiuit. Sicut

autem deus bonis et amara queq
cum granatu actione gustantibus
conuertit in dulcedine: ita aliquando
ingratis dulcia in amaritudine. **De**
pistrice blasphemate cum pasta in
finu uersa est. xvii.
Qum post confirmatione octo-
mis in regno tanta esset habundancia
annonie. ut in episcopatu coloniensi
maltru quicq uel sex denarijs multo
tempore uenderetur: contigit in qua-
dam eiusdem dyocesis uilla cuius no-
men exadit miraculu dignu me-
moriam. Pistrice quedam panes ad
coquendu formaauerat. Et qa tempe
habundantie pistores modicu lucra-
tur: illa comota clamauit ad pueru
suu. **Mistatus hunc finu in dubi-**
nu. Iusto dei iudicio finu est ei scdm
uerbi suu. et pasta pulcherrima p
decoratione conuersa est in finu. Ex-
trahentes uero panes cu reperissent
forma non substantia. extrinuit: et
finu fimo miscens tantu miraculu
celare non potuit. Marcianus
monachus noster tuc temporis cel-
lerarius partem unius panis no-
bis attulit: quem curiosius conside-
rantibus nichil in eo uidimus nisi fi-
nu conglutinatu. Valde eni celebre
finu est hoc miraculu tempe eodem.
Sepe eni deus homines in ea re qua
peccant punit. Verbi gracia. De
ottone de schoneburg qui p totam
quadragesima cines coedit et p pascha

Nobilis uir octo **ut uela neq. xviii**
De sconeburgi patre suo exis-
cente ex illa parte maris in seruicio
dni: ipse inique egiit contra dnm et

aduersus seruum eius parentem propium.
Nam sicut ipse suis auxiliariis condix-
 erat. cures quidam quod iam dicto cas-
 tro attineret dolose quasi aliquid cum
 eis tractaturus. capere et exactionem
 in eos facere proponebat. Qui cum
 puniti fugissent: uxores eorum et
 liberos spoliavit. Et quia tam iniquus
 egit contra suos: dominus plaga insana-
 bili illum percussit. Addita est et pe-
 na mirabilis. Nam in preterita qua-
 dragesima. tantum appetitum habuit
 carnes comedendi: ut non solum eis
 non carere uellet. imo etiam coam-
 suum ad comedendum illas secum vi com-
 pelleret. Quas cum pertinacius man-
 ducasset per totam quadagesimam
 usque ad sextam feriam ante pascha.
 dixerunt ei quidam. Domine. hodie dies
 est dominice passionis. dies christiane afflic-
 tionis: hodie carnes omnino come-
 dere non licet. Quibus respondit. E-
 go hodie comedam sicut hactenus
 comedi. **Miracres.** In ipso sacratissimo
 die pasche quando carnes benedicuntur.
 et fidelibus per sacram communione
 illas comedere licentiaatur: ipse illis
 ob predictam transgressionem iusto dei
 iudicio ueluti non potuit: piscibus
 deinceps utens usque in diem mortis
 sue. **No.** Justus est dominus. **No.** Ad hono-
 rem domini saluatoris de eius sacra yma-
 gine aliqua subnectam exempla:
 deinde ueniam ad elementa. **De**
crucifixo apud sanctum goarum vulne-
ratum de quo sanguis exiit. xxx.

Tempore discordie inter othone
 et philippum in oratorio sancti
 goaris confessoris quod situm est in

territorio treuerensi. et est firmissi-
 mum. tamen propter situm loci. tum propter
 structuram: provinciales se suaque
 transfuderunt. Quo cognito wernerus
 de bo- lant uir potens et diues. cum ad
 expugnandum illud arietes machinas
 que applicuisset. nec tamen profecisset:
 ymaginem crucifixi ligneam huius qui in
 turis erant contra hostes in quadam
 fenestram posuerunt. sperantes quod ob
 illius uenerationem loco parceretur. Qui-
 dam uero ex balistariis de cruce non
 curans. imo locum illam indignas
 telum misit: et sacram ymaginem in bra-
 chio profunde satis vulnerauit. **Mox**
 mirum in modum antiqua renouatur
 miracula: et ad instar uene humane
 sanguis de loco vulneris cepit stilla-
 re. Timore tanti miraculi postea pre-
 dictus wernerus cruce signatus est.
 Audiens tanta mirabilia dominus philip-
 pus octoburgensis locum adiit: de rei
 ueritate inquisiuit. Cui cum ab omnibus
 hoc quod predictum est diceretur: iude-
 us qui tunc casu affuit abbatem in
 partem traxit dicens. Vere domine: ue-
 rissimum est quod audistis. Et sicut ipse
 michi tetulit: multo amplius delec-
 tabatur in testimonio mirum. Ad-
 huc telum ibi reueruatur: adhuc uul-
 nus et sanguinis stigmata illuc ostē-
 diuntur. Vtrumque abbas noster se
 uidisse testatur. **Itē de cruce laurentia**
ad simile contigit. xxx.

Circa idem tempus octo contra
 philippum ascendens cum exercitu
 usque wilsenburgh peruenit. Vbi satel-
 litibus eius quadam ecclesiam intra-
 tibis. unus ex illis crucifixum in loco

emmeti positum. tunica linea et cū
multo studio consuta tertium uidit
et concupuit. Quam cū manu nō
posset attingere: lancea misus est
extrahere. Et quia firmiter ymagini
connexa fuit: in diuersis locis illam
pupugit. Dñs uero ut sibi factum
ostenderet quiddā eius ymagini i
iurie uel contemptus irrogatur: egit
sua potentia ut de singulis puñtionibz
sanguis ubertim emanaret. Semel
eñ adhuc mortalis confusus atq; lan
ceatus est in terris: et tamen cotidie
sedens ad dexteram patris se configit
prophetam conqueritur dicens. Et
me crucifigit gens tota die. Quāta
uero pena tales sequatur: sequens
miraculū declarat. *De furebus qui in
traiecto crucem furati sunt et suspē*

Apuđ si. Capit. xxi. *o*
inferius traiectum hoc anno
sacrarū in ecclesia sancti Martini fu
res effringentes: quosdam thesauro
vna cum cruce preciosissima gēmis
et auro decorata. asportauerūt. Qui
cum essent plures duobus crucem cō
mittentes: ipi cum thesauro abierūt.
Mane cū tantū sacrilegiū ad noticiā
episcopi atq; canonicorum puenisset:
dolentes ualde. maxime de cruce ob
porione ligni dñici: milites per di
uersas uias miserūt: qui fugientes
insequerentur. Hy uero qui crucem
portabant: per stratam publicam in
cedebant. Ad quos cum puenissent
milites: nichil de eis mali suspicantes.
pertransierūt. Xps uero in quem pec
cauerūt fures a sensu alienati. gres
sum fecit: ita ut a strata declinantes

paludem intrauerit. nec tamen mo
tis pedibus procedere possent. Altera
uero die predicti milites reuersi: cū
eos pene in eodem loco et maxime lu
tum calcando uidissent mirati dixe
rūt. Isti sunt quos heri hic dimisim.
Ad quos cum unus clamasset. boni
homines male inceditis. quare non
ascenditis stratam teritam. Respon
derūt illi. Bene incedimus: non uos
sollacitet iter nr̄m. Tunc unus ex mi
litibus deo inspirante dixit ad suos
Aliquid istud portendit forsitan rei
sunt: teneamus illos. Ad quos cum
descenderent: crucem paludi misert.
Interrogati uero de furto: responde
rūt. Nos crucem tulimus. ubi sic sa
mus: sed nisi certi de uita simus. nū
quā illam ostendemus. Quid plura.
Ducūtur ad episcopū grana crucis
promittitur immunitas: cruce ostēsa
reporatur. extra prouinciā conduci
tur. Et quia iustus iudex nullū pec
catū relinquit inultū. et sepe peccato
punit peccatū: permisit ut sequenti
die iterum ecclesiam infringerent:
in qua capti sunt et suspensi. *Adū*
Satis euidentis fuit hoc miraculum.
Mo Tanta est uirtus crucis: ut et
suis contemptoribus ut dictum est
inferat penam. et uenerantibz illam
restituatur sanitatem. *De matrona
que sine dolore peperit cū consensu
daret i mariti signatōe. xxi.*

Qum olinerus scolasticus colo
niensis crucem predicaret in
flandria. sicut ip̄e nobis retulit: inter
reliquos signatus est ibi miles dñes
et honestus. Quod ubi uxor eius cōp̄t:

afflicta est usque ad mortem. Erat enim uicina partui. Ad quam oliuerus consilio mariti ingressus: inter uerba consolationis addidit et hec. Si consilio meo acquiesceris. et uicū tuū xpō militare permiseris: ab imminenti piculo sine dolore liberaberis. Cumq; illa uerbis eius placata fuisset: scolasticus subiecit. Tempore partus ueste mariti tui signata. te contegas: et crucis uirtutem senties. Solebat enim cū maximis cruciatibus parere. Miraxpi clemencia. Instante hora pariendo. illa non in memor consilij. pallio uiri se texit: et pene sine omni dolore partum effudit. Alia de cruce eque miraculosa in sequentibus tibi recitabo: quia ad elementorū miracula festino. **Non** Quot sunt elementa? **Non** Quatuor ignis uidelicet. aer. aqua. terra. De igne elemento q; superiori ad quod stelle pertinent. primo loco dicendū est. Postea de ceteris per ordinem. **De diuisione solis in tres partes. xxi.**

Anno dñi Milleſimo ducentesimo sexto. philippo rege celebrante curiam sollempnem cū principibus: signū magnū apparuit in sole. In tres siquidem partes diuisus est: ita ut interualla essent inter partem et partem. ad instar lili tres flores habentis. Quod ubi notari cepit. multi concurrerūt: super tanto miraculo disputantes. Hermānus uero langrauius interpretatus est. q; unus ex principibus imperij eodem anno moriturus esset: nec erat idonea interpretatio eius. Post multā horā conuenerūt patres. et redintegratū

est corpus solare. Abbas karolus uilariensis. nec non et monachus eius wigerus eidem curie interfuerūt. que dicta sunt uiderunt: nobis eodē tēpe uisa referentes. Facta est hec uisio tercio kalendis february. **Item de eclipsi solis in morte philippi regis. xxi.**

Mense sequenti scilicet pridie. kalendis martij aliud signū apparuit in sole: non dico miraculosū quia naturale. sed magne rei prenoscitū. Facta siquidem est eclipsi solis tam magna tempe meridianis: ut uix aliquid splendoris superesset. Multi uidentes extimuerūt: dicentes aliquid magni fore uenturū. In luna uero signa non defuerūt: que eclipses magnas solito crebrius passa est. Et si in stellis signa quæris: quod uidi referam. **De stella que uisa est columie post meridiem. xxv.**

Post mortem henrici imperatoris cum de successore colonie in palatio tractaretur. post meridiem uisa est stella lucidissima: concurrentib; nobis in curiam episcopi omnes illam uidimus. sed quid portenderet uisio tam insolita scire non potuimus. **Item de stella maxima que apparuit p. solis oct.**

Similiter hoc anno **casum. xxvi.** per duas ebdomadas uisa est. post solis occasum stella tante magnitudinis: ut ad instar ignis splendorem de se emitteret. Iudei asserunt eā signū fuisse sui messie aduentus. Hec dicta sunt de signis stellarū. Porro de igne ethereo. fulmine scilicet atq; tonitruo. que ex collisione nubium gignūt: aliqua proferam exempla. ut noueris

secundum uerba saluatoris terrores de celo
et signa magna etiam hijs temporibus
contigisse. **De comitruo et fulmine**

in nocte sancti Mathie, xxvii.

In uigilia sancti mathie apostoli erit biennium
quod in colonia contigit res satis miracu-
losa: quia insolita. In crepusculo eius-
dem noctis ignis cadens de celo turri
sancti andree incendit: similiter et
sepem circa curiam cuiusdam cano-
nici. que per multos annorum labores
extincta sunt. Eadem autem nocte
glacies fuerat congelata. unde et mi-
raculum reputabatur: quod comitrua
audiri et fulmina uideri poterant.

Aliud tibi referam exemplum terribi-
le satis. **De theatro in saxoniam ful-**
minato. Cap. xxviii.

Sacerdos quidam de saxoniam nup-
tius michi retulit miraculum stupen-
dum. Hoc inquit anno in terra nostra
in quodam theatro fulminati sunt
viginti homines: solo sacerdote euadente.
Fugit enim cum alios ardere uideret.
Decebat enim ut ignis quo nichil leui-
us est: leuitatis amatores puniret.

No miror quod sacerdos non est punitus:
cum ipse plus ceteris credatur peccasse.
No Sepe deus sacerdotibus parat.
propter ordinem. sicut legitur de aaron
quem non percussit lepra sed sorore:
cum tamen legatur sorore non minus
peccasse. Vel forte aliquid boni deus
in eo preuidit: propter quod illi pep-
cit. Quod uero aliquando ob huiusmodi
leuitates deus sacerdotes puniat: post
est exemplum. **De sacerdote in eliza-**

ria fulminato. xxix.

Et uilla in episcopatu treuerensi

elyzaria uocata: in qua anno preterito
quarta feria ante natiuitatem sancti
iohannis. contigit hoc grande ac terri-
bile miraculum. Sacerdos loci hericus
nomine. dum sederet in taberna: facta
est intemperies aeris maxima. Quo
festinate cum campanario suo in ec-
clesiam: campanas pulsare cre-
uit tempestas et nebula. et menarra-
bilis strepitus in ecclesia. Veniensque
repente ictus turbine prostravit u-
triusque clericum et campanarium: ita
quod campanarius sub clerico iacebat.
Campanarius uero in nullo lesus est:
clerico extincto. Cuius genitalia ex-
usta sunt: reliquo corpore intacto. Que
fuit eius accurrens calcando extin-
xit. et auulsit. Ex quo patet. fornicato-
rem illum fuisse. Vestimenta uero eius
ita sunt lacerata. ut nulla particula
cohereret solide parti. nec solida esset
excepta illa particula in qua depende-
re solebat manipulus in sinistro bra-
chio. Sed et sternalia sua que noua e-
rant ita sunt dilacerata: ac si fulminis
dissipata essent. Sole uero sic sunt
facte: ac si in aqua feruida fuissent
decocte. Campanarius autem in maxi-
mo timore ac stupore latens. uidit
demones insultum facientes in ecclesia:
sed et capsula que erat post altare. p-
siliit super altare. et apertura facta
est in ea que adhuc ita remanet. Si
uero quorum reliquie ibi sunt. egressi
fortiter resistebant demonibus: et
fuit ibidem uehementissimum certa-
men. Tandem deuicti demones. cum
corpus asportare non possent: prem-
tecti secum abstraxerunt. Refert idem

campanarius q̄ corpus sacerdotis usq̄
ad tectum turris sub qua pulsantes
steterūt. et sub qua prostrati iacebāt.
uolencia demonū aliquocientis sit rap-
tum: sed beneficium sanctorū relapsū.
Aut clericū eūdem tūc de nouo acq̄-
sisse coronam corizando: quā quasi
uictor iuxta domū suam suspendit.
ut ibi stulti homines luderent: duce-
rent q̄ choreas. Hoc etiam te scire uo-
lo et probare exemplo: q̄ sicut deus ut
dictum est malos per fulmina atq̄
tonitrua de celo punit: ita per eadem
aliquādo bonis succurrit. **de richwinō
a p̄donib; p̄ tonitruū liberato.**

Richwinus cellerarius **xxx.**
noster cū die quadam tempe
discordie inter sepedictos reges de co-
lonia exiret: non procul ab urbe plu-
res armatos ex latere strate publice
in suis dextrariis sedere conspexit. Qui-
bus uisis cum satis timeret. uinis ex-
cis cursu rapidissimo ad eum uenies:
equū eius per frenū tenuit: quē hys
uerbis superbe allocutus est dicens.
Dñe monache descendite: oportet me
habere equū istum. Dixit uerba finierat:
et ecce dñs non uerbo sed tonitruo pre-
domi pro seruo suo respondit. Nam cū
tota illa die nulla fuissent audita to-
nitrua. ictus tam ualidissimus ino-
pinate perlonuit: ut equus satellitis
genibus terram peteret: et ipse in tan-
tis tergo uix in hereret. Mor q̄ manū
a freno monachi retrahens: ait satis
humiliter. Ite in pace: bonus enī uir
estis. Cui ille regratians letus p̄cessit:
diuinitus se liberatū recognoscens.
Hec michi idem richwinus ore suo cō-

fessus est. **No** Valde timendus ē. cui
sic ether famulatur. **Mo** Non solum
ignis ethereus. sed et terrenus q̄ lignis
nutritur et ab hominibus succeditur
ei deseruit: nūc ad creatoris nutū vim
naturalem cohibendo: nūc in re frigida
non minus miraculose eandem ex-
tendo. **de uidua que mensuras suas
ponens contr̄ ignē domū suā ab incendio**

n episcopatu colonienſi **libauit. cxxi.**
opido imperiali quod duseburgh dicitur.
uidua quedam ceruisiā braxare
ac uendere solebat. Die quadam cum
ciuitas casu fuisset incensa ip̄m q̄ ince-
diū domui eius appropinquasset: illa
non habens spem in auxilio humano.
ad diuinū confugit. Nam omnia sua
uasa quibus ceruisiam emptoribus
mensurare solebat: ad ostiū domus
contra flammās ponens. in multa
cordis sui simplicitate sic orauit dices.
Dñe deus iustus et misericors. si vni-
qm̄ aliquē hominū hys mensuris
decepi: uolo ut domus hec cōburatur.
Si autem feci quod rectū est in oculis
tuis. precor iusticiam tuā: ut in hac
hora misericorditer respicias necessi-
tatem meam: et michi meā supellec-
tili parcere digneris. Mira fides fidei:
mira dei humilitas. Is qui dixit. qui
mensura mensi fueritis remaneat
uobis. ac si ei oratione fidelis seruus
conclusum fuisset: flammās om̄ia
in circuitu deuorantes. a domo eius
compescuit: cunctis stupentibus q̄
ignis furcens materiam cremabilē
lamberet nec incenderet. Audi nunc
alia eque miraculosa. **de aue susanē
se cuius uestis combusta est cruce**

custodita miraculose. xxxii.

Apus susannam ciuitatem diocesis
colonienfis cuius quidam in hac
ultima expeditione cruce signatus
fuit. Eodem tempore ut militem suū
dñs temptaret sicut sanctum iob; p
misit ut domus eius incendio periret.
Flāmus uero sopitus cum omnia que
incendi poterant in cinerem fuissent
reducta: particula uestis eius quam
cruce occupauerat integra inter fauul
las reperta est. Et mirati sunt omnes
tantam scē crucis uirtutem ubiq; di
latantes. Simile miraculū in alio lo
co contigit: sicut audiuit a magistro
iohanne decano aquensi. *Itē de pōmo
cōbusto zona crucis circūligata et il*

Retulit michi. lēsa. xxxiii.

Ret alius de uirtute sancte crucis
miraculū. Matrona quedam iquit
crucem susceptam pōmo circūliga
uit: sic q; super asserem iuxta pūpū
in quo ignis ardebat utrumq; simul
ponens abscellit. Casu. imo quod ve
rius est dei muti. pōmū cum cruce
in carbonem lapsū est. Post modi
cum femina reuersa cum repositū
quereret nec inueniret: tristis de cru
ce ignem per scrutata est. Et ecce po
mū uidit in carbonē reductū: zonā
uero leuauit intactam. Quod pro
magno miraculo reputans: predicto
iohanni retulit. *Ad* Satis est mira
bile q; idem elementū eodem momēto
sic in re diuersa naturam suā muta
uit. *Mo* Hoc fieri pro diuersitate me
ritarum: quibūdam tibi pandam
exemplis. *De clerico qui a meretrice
ifamatus incendiū nō sensit. xxxiiii.*

Gerungus scolasticus bñmensis
nuper ueniens de studio parisi
ensi. historiam retulit satis mirabilē:
recentiori tempore illam asserens
gestam. Familiam inquit cuiusdā
uiri nobilis atq; potentis de franco:
meretrix speciosa sequebatur. Cum
qua cū multi indifferenter peccarēt:
clericus quidam religiosus eiusdā
nobilis capellanus de subuersione
familie dolens. dñm hys uerbis allo
cutus est dicens. Omnis pene fami
lia uestra meretricis huius contuber
nio corrumpitur: quorū pccā omnia
deus de manu ur̄a requirer. Et hoc
sciat nobilitas uestra. q; meo seruicio
carebitis si non fuerit amota. *Mox*
illa uocatur. uerba ei sacerdotis inti
mantur: ad que sic respondit. Dñe.
ex inuidia loquitur hec. Quia uolup
tati eius consentire nolui: idcirco me
persequitur. Illo respondente. mētris.
uir eū castus est: illa mox subiūxit.
Ego celerius faciam uos experiri ue
ritatem. Statim accedens ad clericū.
sub forma penitentis lacrimis per
fusa post fictam confessionē adiecit.
Dñe tam uehementer de persona ur̄a
temptata sum. nisi michi consensie
do ignem a uobis succensū extingua
tis: uiuere non potero. Ad quod uer
bum cum se uir iustus signasset: illa
uerbis quibus poterat submo
uisset: sequenti die iterū uenit. uerba
iam dicta repetiuit: hoc etiam adici
ens. Si non feceritis quod postulo:
ecce me ipsam interficio. Quo audi
to cum plurimū timeret. nec tamen
aliquo modo libidini consentire pro

poneret: respondit. Ecce tali die in tali loco si uolueris tecum dormiam: dummodo te non interfeceris. Sic illa leta animo recedente. dominum suum mor adijt: et quia capellanus suus sibi talia promississet: uerbis procaacibus indicauit. Interim clericus scolari suo precepit. ut in designato loco lectum ex lignis planis componeret: ligna arida cum stramine subiceret: deinde lintheamne decenter super tenderet. Quod et factum est. Die uero statuto uenit clericus. uenit et mulier: sed clericus stipula prius succensa. lectum ascendit: illam ut simul ascenderet uocauit. Que flammis ex omni parte cernens exsurgere retrocessit: crebriusque uocata. ad tam horrendos amplexus uenire recusauit. Clericus uero dei adiutus gratia. non aliter sensit illum ignem quam uentum rores flantem: nec est adustus capillus eius. neque uestimenta eius in aliquo sunt lesa. Quod ut misera illa uidit. territa. et ad horam de tam grandi miraculo compuncta: tam domino suo quam ceteris publice confessa est. quod si uirum sine causa ex solo rancore et inuidia ob uindictam premisse accusationis infamasset. Ipse uero uir uenerabilis non ingratus deo: ad ordinem se transtulit predicatorum. **de piscatore fornicario quem cades ferrum ob confessionem non lesit et postea**

Referre solet **aq. combussit. xxxv.**
 Dominus bernardus de lippa quique abbas nunc episcopus in luonia quoddam miraculum dicens. Noui inquit piscatorem in episcopatu traictensem qui cum quadam femina multo tempore fuerat fornicatus. Et quia eius peccatum

minis erat notorium. tempore quodam in synodo imminenti accusari timens. dicebat intra se. Quid nunc facies miser. Si in hac synodo de fornicatione accusatus fueris. et confessus: illam in matrimonio mor ducere cogeris. si autem negaueris: candenti ferro conuictus amplius confundaris. Statimque ad sacerdotem ueniens. magis ut post patuit timore penitus quam amore iusticie peccatum confessus est: consilium quesitum et inuenit. Si habes inquit sacerdos firmum propositum nunquam peccandi cum illa. candens ferrum secum potes portare: ipsumque peccatum negare: spero autem quod uirtus confessionis liberabit te. Nota factum est: cunctis stupentibus quibus fornicatio innotuerat. Ecce hic ignis dei potentia sicut in superioribus exemplis contra naturam uiam suam restringit: et sicut in sequentibus audies. mirabiliter incanduit. Quid plura? Absoluitur homo. Post dies plurimos cum alio quodam piscatore officij sui causa. in flumine nauigans. cum domum predictae mulieris uiderent ait alter alteri. Valde miror et mirum in meum. quare te in synodo non misisset ferrum: cum tam manifestum fuisset tuum peccatum. Ille de gratia sibi collata indigne gloriatus. eo quod iam uoluntate fornicandi cum illa concepisset: manu aquam fluminis percussit et ait. Ecce tantum michi nocuit ignis ille. Mira dei iusticia. Qui misericorditer penitentem custodiuit. iuste et miraculose recadiuantem nimis puniuit. Mor ut aquam tetigit: candens ei ferrum fuit. Quam statim cum clamore ualido

retrahens. pelleri dimisit in aqua: oia
circa se gesta socio referens. sera ductus
est penitencia. Non discordat ab hoc mi
raculo. quod monachus noster lamber
tus recitare solitus est. *de uiatore inter
diario que frigidum ferrum iussit. xxxvi*

Rusticus quidam contra alium
habens inimicias: ciuidam ma
ligno homini de ordine uiatorum quale
multi sunt. pecuniam dedit: ut domum
illius incenderet. Quam sub specie reli
gionis intrauit: et tempe conuenienti
succendit. Immemor miserrimus hos
pitalitatis: postquam fuisset reedificata
accepto pretio renouauit incendium.
Turbatus homo de dampno repetito.
omnes de quibus suspicionem habuit
accusauit: qui per ferrum candens se
expurgauerunt. Denique domus incesa
reedificata est: et ferrum idem in angulo
eius proiectum. Quod plura: Venit
cursum pseudo uiator ille: antiqua
corruptus auaricia. Humane satis
susceptus. cum ferrum iam dictum uidisset.
et quis eius usus esset interrogasset:
respondit ille. Nescio quis domum hanc
en altera uice succendit: et cum de qui
busdam habuissent suspicionem cades
illud portauerunt: sed non sunt exusti.
Tunc ille. Ad aliquos usus posset con
uertere. Quod cum nutu dei leuasset: sic
in manu adustus est. ut cum clamore
illud iactaret. Quod ubi pater fami
lias uidit: incendiarium per uestem te
nens exclamauit. Vere tu es reus. Non
ad iudicem ductus. culpam nolle
uelleret: est confessus: sicque pena rotam
dampnatus. Multa enim huiusmodi
miracula inuenies in distinctione

confessionis. Unde his omissis uidea
mus quid deus miraculorum nostris tem
poribus operatus sit in aere. Quod ipse
uero dei filius ihc xpc uisus sit in nubib
bus celi. non tamen in maiestate: sed
in humilitate. exemplis ueris tibi po
tero demonstrare. *de cruce que apparuit
in frisia in aere tempe iudicandis criminis*

Qum oliuerus scolasticus. xxxvii.
cuius uerbis hic uitor. crucem pre
dicaret in frisia in diocesi monasteri
ensi. uilla bedian. mense maio. sera
feria ante penthecosten: triplex forma
crucis apparuit in aere. una candida
uersus aquilonem: alia uersus meri
drem eiusdem coloris. tertia uero me
dio colore colorata: habens crucis pa
tibulum et figuram hominis in ea suspen
sam. eleuatis brachijs et extensis. cum
infixione clauorum in manibus et pe
dibus. et capite inclinato. Hec media
fuit inter duas alias: in quibus non
erat effigies humani corporis. *Idem de
cruce que apparuit in sinterhuse iuxta sole*

Alia uice et alio loco. xxxviii.
in uilla frisee sinterhulen. tempe
predicte predicationis crucis: appa
uit iuxta solem una crux cerulei co
loris. *Idem de alia cruce que apparuit in*

Tercia in uilla dochem. xxxix.
fuit apparitio in dyoteli traue
tensi. in uilla dochem ubi sanctus bo
nifacius coronatus fuit martirio: ubi
in die martiris eiusdem. cum multa
milia accessissent ad iudicandam statio
nem. apparuit crux alba et magna:
ac si trabs ex transuerso trabis artifi
cialiter composita fuisset. Hoc signum
uidimus omnes. Verba sunt predicti

olueri. Mouebatur autem paulatim
ab aquilone ad meridiem. Huic uisioni
interfuerunt dñs henricus abbas nost.
et uimandus monachus eius. qui et
ip̃i uiderunt. *Itē de crutibus q̃ uise sunt
iuxta coloniā in uilla ellendorpe. xl.*

Retulit michi quedā femina
religiosa hoc anno. q̃ modico
tempore ante crutis predicationē in
uilla ellendorp. non multū distans
a coloniā. post solis occasum duas
crutes uiderit in aere: vnā maiorem
et alteram minorem. que paulatim
mouebantur ab occidente ad orientē.
Volens habere testes tanti miraculi
quosdam aduocauit: qui et ip̃i uide-
runt. Audi adhuc miraculū de aere
factum: terribile ualde. *de nube que
in Saxonia cadens multos submersit. xli.*

Hoc anno in Saxonia nubes inte-
gra de aere cadens inter duo mō-
tana: multis tam in corporibus qm̃
in rebus fuit dampnosa. Tantis enī
aquis habūdabat. ut monasteriū in
ualle sitū peruaderet: et omnē in eo a-
nimā uiuentem ab homine usq; ad
pecus extingueret. Officinas euerit.
supellectilem deuexit: sepes destruxit.
Quicq; tantū monachi in turrem fu-
gientes: ex omnibus saluati sunt. Vo-
catur autem idem monasteriū wine-
denburgh: et est de ordine nigroarum.
Deinde idem torrens intollerabilis im-
petu suo ciuitatem uicinā inuadēs. cui
uocabulū est: fleue. similia operatus
est ibi mala. Omnesq; ecclesias. necnō
et omnia ciuitatis habitacula uolenter
intrauit: homines atq; iunēta sub-
mersit. Et quia deo non est cura de bob;

sed de hominibus: magnū et memoria
dignū in suffocatis ostendere dignatus
est miraculū. Nam omnes qui transac-
to diluuiis in ecclesijs siue domibus re-
perti sunt: niueo candore nitebant. Et
autem in theatris siue in tabernis ex-
tincti erant: carbonibus nigrores
apparebant. Tali enī caractererens
bonos distinguebat et malos. Ex q̃
enī loqui cepi de aquis: ostendere tibi
uolo quanta deus miracula etiā nris
tempib; operatus est in illis. *De puo
monstruoso post baptismū sanato.*

Odesfridus magister .xlii.
nouiciorū nostrorū. ante conuer-
sionem parrochiam quādam regebat
Hic anni die quadam puerū baptiza-
ret de cuius latere pendebat caro ruri
horroris: mor ut infantem in no mē-
scē trinitatis tribus uiribus inuer-
terat: monstruosū illud apostema
nūquā comparuit. Quo uiso hī qui
aderant glorificauerūt deum: bap-
tismi uirtutem ubiq; predicantes. *de
pagano apud babilonē baptō et sana-
to. xliii.*

Quando p̃cis nris .xliii.
erigentibus in obsidione babil-
onē. xpianus exercitus ex pte datus
est in manus sarracenorū: episcopus
beluacensis ductus est in babilonem
captiuis. et cum eo multi. Cumq;
satis humane a soldano tractaretur:
femina quedam pagana cuius babb-
lonica filiū habebat sic infirmū. ut
nulla spes uite esset nullo. Prode qua-
dam ostensum est ei in sompniis. ut si
predictus episcopus illū baptizaret:
mor omnē corporis sospitatem eru-
peraret. Illa sollicita de filio mane

cum familia ac parentibus ad episco-
pū venit. quō uiderit exposuit: bapti-
zare illum humiliter petiuit et ob-
tuit. Sicut retulit henricus miles de
plimene qui presens erat. baptisteriū
pagani circumsteterūt et riserunt:
quorū risus uersus est in āntracio-
nem. Nam adolescens qui desperatus
intrauit: baptizatus sanctissimus exi-
uit. Spero q̄ usq; hodie in fide xpī per-
seueret: et forte alij eius exemplo credi-
derūt. Sed quid baptismi uirtutem
in alijs cōmendo: cū illam mirabili-
ter satis expertus sim in memetipso.
*De auctore huius dyalogi q̄ uirtute
baptismi conualuit. xliii.*

Qum adhuc scolaris paruulus
tempore quodam ī acutis labo-
raret: et semel ac scdō post chrisim
reduissēm. contigit ut puella qdā
pagana quā matertera mea pecu-
nia comparauerat. baptizaretur.
Habebat enī circa decem ānos etatis
Sua sūm est matri mee ut eodem li-
thesamine quo illa de baptismo cre-
derat. adhuc in adido me inuolueret:
et sciret q̄ tūcā sanitatis celerius
secuturam. Quod cum factū fuisset:
adfectu illius aque sacratissime mor-
tuū sudorem erupi et conualui. Licet
enī baptismus medicina sit anime:
multi tamen uirtute illius sanitatē
corporū consecuti sunt. sicut legitur
de tranquillino et chromacio uerbis
prefecto. *Ad* Vellem aliquod au-
dire miraculū in aquis simplicibz
factum. quibus nec consecratio nec
sacri crismatis infusio tribuit uir-
tutem. *Mo* Deius tibi adhuc unū

referam de baptismo: cuius uirtutē
amplius in re etiam aduersa cognos-
ces. *De tunc qui uersus est in rabiem*

Tūc scholares cū baptizem. xlv.
Tēpē quodam quidam scolares
sacerdotū morem imitantes. in quo-
dam flumine carnem sub inuocacōe
trini nominis baptizauerūt. Cuius
uero uirtutem tanti nōis sustinere
non ualens: mor illis uidentibus
uersus est in rabiem. Audi nūc de
quo satis mirari poteris. *De curando
rege anglie et de periculo eius ī mari.*

In prima expeditione *Capit. xlii.*
iherosolimitana r̄ richardus rex an-
glorum. cū multitudine peregrinorū
copijs q̄ marinis transfratuit. Die
quadam circa crepusculū orta est in
mari tempestas ualidissima: ita ut
naues procellis concusse et ui uētorū
impulse: morte omnibz intētarēt.
Rex uero sicut et ceteri mortem ante
oculos habens: tota illa nocte cla-
mavit. *O* quanto erit tempus in
quo grisei monachi surgere solent
ad laudandū deum: Tanta enī bona
illis feci: ut non dubitem quin mor-
tuū ceperint pro me orare: dñs nos
debeat resuscitare. Mira fides regis. do-
minus uero euidenti miraculo fidē
regis remunerauit. Nam circa octa-
uam horam noctis tempe mariti-
nali monachorū surgenciū dñs oia
nombus excitatus. et ipse p̄ potentia
consurgens imperauit uentis et
mari: et facta est tranquillitas mag-
na. ita ut omnes mirarentur. Re-
uersus uero rex. gratia eiusdem mi-
raculi amplius ordinē honorauit:

quasdam domus elemosinis dando.
de nouo alias construendo. Hec de mi-
raculis aquarum sufficiant: quia ad-
miracula terre festina. **De pressuris
que facte sunt nostris temporibus.**

O idetur nostris temporibus **xlvi.**
impletum: quod dominus in euangelio
dicit. Surget gens contra gentem. et
regnum aduersus regnum: et terremoti
magnum erunt per loca. et cetera. Iacet de
hys aliqua dixerim exempla: super ad-
dam nunc plura. Nostris temporibus
gens sarracenorum duce salatino rege
syrie surrexit contra gentem christianorum:
a quo capta est iherusalem cum terra
sancta. Contra quam gentem perfidam.
tres uidimus expeditiones maximas
fidelium. Prima fuit sub friderico impe-
ratore. secunda sub henrico filio eius.
tertia sub friderico qui hodie imperat.
De pestilentia et fame legimus satis:
non in libris sed in pressuris nostris.
Post mortem predicti henrici impera-
toris tanta fames erat. ut malorum
seleginis in alemania marca coloni-
ensium. et in quibusdam prouincijs
decem et octo solidis uenderetur: et ex
magnitudine famis populus inu-
merabiles extingueretur. De terremo-
tibus per loca. noua et magna tibi re-
feram miracula. **De terremoto in**

in anno Cipro. xlviii.

In millesimo ducentesimo vicesimo octo
ab incarnatione domini. sicut narrat quidam
de eisdem partibus uenientes. due ciui-
tates in cipro a terremoto corruerunt.
In una uero illarum dictum episcopus in
altari staret missamque celebraret: ec-
clesia tremefacta cecidit. et tamquam

quam reliquum populum extinxit. **De
terremotu in brixia. xlix.**

In aduentu domini heretici mediolanenses
hereticis qui erant in brixia multa cum
iuctualibus plaustra transmiserunt.
In ipsa uero die natiuitatis domini cum
conuenerent. dominus terram concussit: et
cadentibus edificijs plus quam duodecim
milia hominum extinxit. Illi fugientes
in campum cum audirent clamores
mortentium. non fuerunt ausi redire in
ciuitatem ad illorum succursum. Medi-
olanenses uero ciuitatem deserentes. plus
quam octo dies in tentorijs habitabant:
timore eiusdem terremotus. In pagano
in Cumis. in uenetia. in Cipro. in papho
et in alijs multis prouincijs atque ciui-
tatibus eodem tempore multos terrue-
runt terremotus. Nec mirum. Tot turre
tot edificia corruerunt: ut nichil aliud
nisi finis mundi instare uideretur. **De
terremotu in Colonia. l.**

Paruo intervallo post iam dictum
terremotum. id est tertio idus ia-
nuarii. factus est colonie et circa. no-
uus terremotus tam ualidus: ut pa-
rietes edificiorum concussi. ruina mira-
rentur. Eadem hora abbas noster in
monte sancte wallburgis erat ante
solis ortum missam celebraturus. sic
concussus est: ut ex eodem motu eccle-
siam lapsuram: et altare cui astabat
a terra degluendū esse formidaret.
Deinde circa tempus quartum ebdoma-
darum: aquenses alium terremotum sen-
serunt. Veni etiam tam ualidissimi hys
temporibus ut nostri fuerunt: ut nobis non
modicum terrorem incuterent. In eodem
anno de quo nunc loquimur. contigerunt

duo supradicta miracula. scilicet conflagratio theatri. et calus nubis: ut habes in presenti distinctione. *De igne*

qui de celo cadere visus est in territorio

in hac septimana montensi. li.

In hac septimana montensi. li. uigiles cuiusdam castri comitis de monte. sicut ueraciter audiui contra celum respicientes: uiderunt celum ipsum aperiri: ignemque de ipso exire. Qui ad aerem inferiorem descendens. ad diuisa loca terribiliter satis ac mirabiliter mouebatur: alicuius magne rei portum se ostendens. Adhuc habeo quod tibi dicam de miraculis terre. *De homine de fodina in qua per annum iacebat obrutus mirabiliter liberato. lii.*

In diocesi treuerensi uilla cuius nomen est wanebach. iuxta ecclesiam eiusdem uille duo homines in argenti fodina laborabant: unus uero inferius. alter superius in margine fosse. Inter lateribus fosse collapsis. homo qui in fundo erat mobilibus terre atque petrar obruitur: superior uero cum illis cadens sic contritus est. ut tertia die moreretur. Vxor autem obruti putans eum defunctum: missam pro eius anima celebrari fecit. Et quia paupercula erat nec sufficere potuit ad celebrationes missarum: singulis diebus in ecclesia coram altari pro remedio anime eius thus incendit. tribus tantum diebus neglectis. Quod cum fecisset per annum integrum: homines lucri causa purgare ceperunt fodinam. Cumque instrumentis suis obruto propinquassent: clamauit ille. Parcite. parcite: massam sit competentem reicite. ut non obruantur me. Illi primum putantes fantasma

esse: cum uocem eius cognouissent. fecerunt ut postulauerat. Audatus autem cum interrogatus fuisset. quomodo ibi tanto tempore uiuere potuisset: respondit. Singulis diebus tali hora diei quodam odore aromatico. ita sufficienter refectus sum: ut tota illa die usque ad eandem horam neque manducare neque bibere delectarer. In toto hoc anno per tres tantum dies eodem odore carui: et tunc fame pene mortuus fui. Non tamen exprimere potuit uirtutem uel causam eiusdem odoris. Vxor eius de hoc requisita: mox intellexit. quid pro anima eius fecerit. ut predictum est omnibus exposuit. *Ad.* Si spiritualia animabus impensa sic prosunt corporibus. puto quod illis in penis positus multum possit prodesse. *Mo.* De hoc satis audies in sequentibus. Quantum enim prodest humilibus in sacramentis ecclesie fides et deuotio. tantum stultas ac superbis eorumdem sacramentorum obest irrisio. *De homine qui sacramentum cinerum irridens puluere suffocatus est. liii.*

Reculit nobis theodericus monachus noster quoddam comes in weda. rem satis mirabilem. Noui inquit in confluentia carnificem hominem in officio suo probum satis. nomen illius exprimens. Hic cum tempore quodam tertia feria ante cineres. totam pene noctem in comestacionibus expendisset: mane quasi ad abluendas carnes cum quodam suo collega tabernam intrauit. Cumque ad officium missae pulsaretur. et fideles ad ecclesiam confluerent. necnon et eadem

de miraculis

taberna: iamque soli hi duo illic remanentes potarent, aut alter carmifici. Certe modo nimis diu expectamus: eamus ergo ad ecclesiam propter sacros cineres. Cui ille mysterium cinerum irridento, respondit. Sede: ego tibi dabo cineres, et tu michi. Tollensque cineres de lare: iactavit super caput eius. Et ecce mox pena irrisationis subsequuta est. Nam statim circa caput et faciem tantum sensit pulverem: ac si foliibus ei insufflaretur. Cumque territus exclamaret: tantum ore cineris hausit: ut pene suffocatus fuisset. Accurrerunt multi: plagam tam mirabilem videntes. Ductus est in proximam insulam, in qua non pulvis sed gramen erat: sed nichil ei profuit. In veno, in pomerio, in solatio, neque in aliquo loco a turbine cinerum se defendere potuit: a quibus tandem suffocatus, penam luit irrisationis. Ecce, homo de quo supradictum est, devotois gratia etiam sub terra vivere potuit: hunc in aere iamdicta culpa suffocavit. Duo nunc subitaneam miracula: primum meruit virtus humilitatis secundum virtus castitatis. *de converso*
Siphardus cuius. *liiii.*
 memini in distinctione quarta, capitulo quarto, conversus fuit in hementode. Hic cum esset homo benenatus, ut per humilitatem amplius mereretur, porcos monasterii pascere non desperit: immo precibus idem officium obtinuit. Die quadam cum iuxta nemus gregem porcorum pascuisset: vidit ibi duas arbores que de

uno trunco processerant. Cui cum una placuisset, dirissetque in corde suo, deus quoniam idonea esset hec arbor ad alveolos porcorum: mox cecidit, ac si securi succisa fuisset. Ecce non oranti sed cogitanti lignum obediit. Audi nunc aliud de castitate. *De puella et silice i signum stabilitatis eius scisso. lv.*

Alardus novicius noster sicut ipse michi retulit, habet matertera nomine iuctam: quam ante conversionem licet corpe fuisset casta, gestibus tamen nimis ostendebatur levis ac lasciva. Erat enim mobilis. Hec cum die quadam cum sororibus luderet, germanus eius magne gravitatis clericus affuit. Cui dolens de sororis levitate, silicem solidissimum de flumine tulit et ait. Prius scandatur lapis iste in manu mea: quam soror mea iuxta stabilis fiat ac monialis. Deus vero ut ostenderet hominem non esse iudicandum secundum faciem: mox silicem in manu eius scidit. Quod ubi illa comperit, cum iubo fratris, tum miraculo lapidis compuncta: muptis ac seculo valedixit: et in clauistro sancti monialium cui vocabulum est bethbure religionis habitum suscepit: eundem lapidem usque hodie in testimonium castitatis atque conversionis sue reservans. Hec dicta sunt de elementis. Placet nunc audire aliquid miraculosi de his que in illis moventur: avibus scilicet piscibus, animalibus ac reptilibus. *No* Placet. *Mo* Quod dicturus sum utrum scriptum sit an non, ignoro: ego cum illud didici non ex lectione.

sed ex cuiusdam religiosi uiri relatioe.

**De auicula meritis s^ci thome epi a
matrona miluo liberata. lvi.**

Matredam b^en^e thoma cantuari
ensem plurimu diligens, assiduus infir
mitatibus laborabat: et cu doloribz
angeretur, eudem martire hys uerbis
inuocabat. Sancte thoma adiuua
me. Habebat autem nescio cuius ge
neris auiculam, que ex assiduitate
audiendi: eandem absolute satis pro
ferre didicerat oratione. Die quadam
extra domunculam miluus ea uidens
rapuit: et auolauit. In ipso captu du
vnguibus illius aus premeretur: tunc
tis audientibus qui aderant de aere cla
mauit. Sancte thoma adiuua me.
Et autem mirabilis deus martiris
sui merita preciosa demonstraret:
miluo ut auiculam dmitteret pre
cepit. Que statim cu multa alacri
tate rediit ad dnam: et ille rapine
sue penam luens, mortuus cecidit
in terra. **Mo** Quid est q^d sanctus suc
currit periclitanti auicule: et non
egrotanti famule? **Mo** Quia illa
aliam uitam non habebat: quam
ista per fidem expectabat. Voluit et
am ei ostendere, q^d dilatio curatiois
eius no foret ex impotentia, sed ex p
uidencia: quia uirtus in infirmitate
perficitur. Audi aliud miraculum.

De columbis quibus miles licentia

reddi auolandi. lvi.

Miles quidam ancelmus noie
de ulla hifere, columbas plurimas
nutrire solebat. Dictu est ei quia gra
uiter nutriendo illas peccaret: eo q^d
sata et granaria lederent proximoz.

Die quadam eis ad comedendu anno
nam proiciens: cum omnes essent i
vnu coram eo congregate, clara uoce
cunctis qui aderant audientibus dice
bat. Vos columbe, si dei uoluntas est
ut penes me habitetis, manete: sin au
tem, precipio uobis in eius nomine,
ut statim recedatis. Ad quod uerbu,
mor omnes columbe simul se leua
res auolauerunt: neq^{ue} ultra reuerse
sunt ad illa domicilia. **Mo** Quomodo
ibi manere potuerunt contra uolun
tatem diuinam? **Mo** Non fuit dei uo
luntas, ut miles easdem columbas
nutriret. **P**utas deo placere, cu nisi,
accipitres, grues, et ceteri huiusmodi
aues ad leuitates nutriuntur? **A**bsit.
Possunt tamen aliquae utputa cyo
nie ad necessitates a religiosis nutri
ri, siue hospitari: de quibus propter
ocasionem miraculu tibi recitabo,
De aconis quibus prior benedictione
reddi et auolauerunt. lvi.

Apud cisterciu ubi caput est
ordinis nri, plurime edificat
cyonie. Quod ideo a fratribus religi
onis permittitur: quia per illas no
solum monasteriu, sed omnia in cir
citu loca ab inuidis uermibus mu
dantur. Hieme appropinquante
cedunt: et tempore certo redeunt.
Die quadam cum acies suas ordinal
sent ad peregrinadu: ne hospitalita
tis concessu inmemores esse uiderentur,
conuentu qui eadem hora in campo
laborabat petentes: eumq^{ue} crebrius
grutillando circuolantes, omnes i
amiracione uerterunt: ignorantibus
quid peterent. Ad quos prior. **P**uto q^d

licentiam petant recedendi. Eleuansq;
manu benedixit eis. **N**ox miru immo-
dum cu multa alacritate simul auo-
lantes: monachis exeuntib; in uiam
qui regularem benedictione accipere
sue expectare pui pendit, magnam
uerecundiam inuulerunt. **E**t hoc est qd
dn̄s p̄ iheremiam populo suo impro-
perat dicens. Turtur et hyrundo et cy-
coma. custodierunt tempus aduentus
sui: populus autem meus non cognouit
iudiciu dñi dei sui. **N**o Vbi habi-
tant aues iste in hyeme? **N**o In locis
utq; calidis. **De hoc qd hyrūdines sepe
solita repetant habitacula. Ix.**

Sicut michi retulit quidam
sacerdos. pater aliquis famili-
as plurimos habens nidos hyrundi-
nu in domo sua. et hoc ipm de quo tu
queris discere desiderans: una ex eis
cepit: cartulamq; hec uerba contine-
tem. o hyrundo ubi habitas in hyeme?
pede eius alligans: abire permisit.
Sciebat enī experimēto: quia semp
loca necnon et habitacula solita repe-
terent. Illa cum ceteris in asiam ueni-
ens: in domo cuiusdā petri indificauit.
In cui? pede cum propter ingressus
uel exitus cotidianos. predictam car-
tulam contempleretur: scire uolens
quid esset. auem cepit. cartulā legit.
et amouit: alteram q; anectens tali
modo interrogacioni respondit. In
asia in domo petri. Quod cū sup̄dic-
tus paterfamilias in reuersione sue
hyrundinis didicisset: historā hanc
pro miraculo multis recitauit. De
cycomis uero multa ammiracione dig-
na tibi re- tate possem. si non ad uti-

liora festinarem. **M**asculi suas feminas
ualde zelant: adulteria grauissime iū-
dicant. **H**abent tamen femine unū re-
mediū satis miraculosū. Si ante adue-
tum sui comparis aquis se immergere
potuerit. culpam adulterij ille minime
cognoscat: sic q; mortem euadit. **De
cycoma propter adulteriu occisa.**

In curia cuiusdā militis sicut. **Ix.**
a quodam religioso uiro ueraciter
audiui. indus erat cycomiarū: maris
et femine. Illa absente masculo. adul-
teriu admittens: frequenter paludi
que domui proxima erat se immerfit.
Quod cum miles notasset: causam
scire uolens. fossam sepibus operiri
precepit. Quid plura? Cum illa ad-
missio scelere. solitam aquā peteret:
nec ei ingressus pateret: interim mas-
culus uenit. crimen agnouit: adul-
teram rostro impetiuit. Ad cuius i-
terfectionem cū solus non sufficeret:
cum furore auolans. et post horam
rediens. multis cycomijs sibi affonatis
in oculis om̄i qui in curia aderant:
miseram interfecit. Sepe enī in scrip-
turis deus auius se comparat. Cui?
sponsa anima fidelis est. Adulteriu
uero om̄e peccatū mortale. quod a dō
sepat et dyabolo coniūgit. Aqua bap-
tismus est uel penitencia. que semper
reiteratur. et culpam abluit: ne deus
illā uideat ad uindictam. Hys dictis
etiam de piscibus qui de aqua facti
sunt unde aues. aliquid tibi miracu-
losi recitabo. **De anulo conradi pre-
positi in esoce reperto. Ixi.**

Conradus prepositus sancti
seuerini in colonia. etiā ip̄positus

erat rancientis. Hic cum tempe quodam
ad idem opidum nauigaret. et manus
extra nauim in flumine lauaret: annu-
lus aureus bonus ualde ex eius digito
labens. cecidit in renu. Anno uero se-
quenti cum ad iamdictum opidum iterum
nauigaret. circa eundem locum in quo
annulu perdidit. piscatores obuia
habuit: a quibus si aliquos haberet
piscas inquiri precepit. Responderunt
illi. Habemus esocem unum qui prepo-
sito rancienti debetur: quem uendere
non audemus. Quibus cum dicerent
ecce prepositus presens est: piscem ei
obtulit. Quem cum coctus exente-
rasset: annulus prefatus in eius uisce-
ribus est repertus. Quem cum celare
non posset nec uellet. preposito eum
ostendit: quem ille mox agnouit. et
non absque magno miraculo recepit.
*De aquis in sanguinem uersis et piscibus
et monachis de ordine nigro.* lxi
Anno preterito retulit michi de aquis
et piscibus rem ualde miraculosam.
In prouincia inquit nostra sicut multi
sunt testes. tempore quodam omnes
paludes et fluencia: in sanguinem
uersa sunt. Quorum amaritudinem
cum pisces sustinere non possent: re-
lictis aquis aridam petierunt. An-
guille uero sepes ascendentes. illis quasi
herentes: sic inuete sunt. Multitudo
autem piscium in aquis mortua est:
ad instar vntus plage egypti. Aliquid
nunc subitaneum de bestis et animalibus
que in terris gradiuntur: quod mira-
culum sit. *De bubulis qui custodem
suum interfecerunt.* lxi.

Quum wilhelmus nouicius noster
in prima expeditione iherosoli-
mitana rediret romam. casum ibi tunc
recente audiuit: unde multi miraba-
tur. Bubulcus quidam bubalos iux-
ta urbem pauerat: uiginti annis
et amplius. Die quadam cum non
procul a pascentibus in agro dormiret:
quatuor ex eis conuenientes. fronte
quasi ad colloquium coniungebant: et
post horam ad suum pastorem curren-
tes. tum pedibus calcando. tum cornibus
uentilando: eum in frustra diuidentes
interfecerunt. *De lupa que scolasticum
interfecit in carpantia.* lxxii.

Retulit nobis abbas daniel. de
lupa rem satis mirabilem. In
carpantia inquit ubi scolasticus erat.
scolasticus die quadam licenciatus fue-
rat ire ad siluas. Qui in nemore lype
antrum reperientes: catulos omnes
eiecerunt. Quorum pedes unus bipem
sua amputauit. Quibus recedentibus
lupa rediit: et ut catulorum pedes pis-
cos uidit. recedentes insecuta: solūmo-
do eum qui hoc egerat nimium furens
impetuit. Ille uero timens: arborem
ascendit. Quem cum insequi non
posset. cepit unguitibus circa radices
fodere. Et cum sic non proficeret: ali-
os lupos aduocauit. Interim nuntii
antibus scolasticis. homines de uil-
la cum gladiis. cuspitibus. et baculis
ei in auxilium uenientes. lupos abege-
runt: in medio sui illum ducentes. Lu-
pis inuitatis ad horam sequentibus
et cedeuntibus: illa sola perseuerauit.
vindicare se temptans. multis cona-
tibus. Et cum essent proximi uille:

lupa se periculo dans in ulionem
catulorum. armatorum custodias ir-
rupit: et scolaris gule insiliens ipm
extinxit. Que statim occisa est. **No**
Satis mitor q scolarem illum pre-
ceteris cognoscere potuit. **No** Mul-
ta huiusmodi sunt dei iudicio: ex qbz
vntu est quod sequitur. **De homine**
cuius omnes liberos suffocauerunt.

Homo quidam **lupi.** **lxv.**
Iuxta aquisgram tres habuit
liberos. Eo uero tempore quo philippus
ibidem coronatus est: multi in prouin-
cia lupi uidebantur. Ex quibus unus
iam dicti hominis infantem extra do-
mum repertus, rapuit: quem collo suo
miciens siluas petiuit. Miles quidam
casu per uiam equitans, misertus in-
fantis, post liquum circumspectavit: cuius
vultu et incolumite ex dentibus eius
excussit. Non multo post idem puer,
nescio quo dei iudicio a lupo rapitur:
suffocatur et comeditur. Habebat ite
infans sororem maiorem se: que cum
die quadam missa fuisset in agrum
ad hauriendam aquam de fonte. Lu-
pus multis uidentibus ad illam cucur-
rit: et antequam homines subuenire
possent, puellam exinperat, intestina
eius deuorans. Sic homo ille duobus
liberis priuatus, cum tempe quodam
guerre uxorem cum suppellectili sua in
ciuitatem transtulisset: tertium puerum
ad custodiam domus sue quoadusq;
reuerteretur dimisit. Quem reuer-
sus non inuenit, nec postea uidit: et
uersimile est q a lupo sicut ceteri fu-
erit captus atq; suffocatus. Ex quo
loquimur de lupis, referam tibi de

lupo quod nuper audiui: unde satis
mirabar. **De lupo qui puellam traxit**
in nemus ut os de gutture. Sicut sunt

Iuxta uillam crueret. **lxvi.**
cuius nomen excidit, lupo puellam
adulteram iniussit: dentibus brachium
illius tenens. Quam cum seculum tra-
heret, quociens illa clamare cepit, cla-
mantem durius pressit: et tacenti
pepercit. Ducta est ab eo in siluam
ad alium lupo: cuius gutturi os fue-
rat insertum. Qui cum nimis torqueretur,
per os alterius lupi manus puelle
in gutture hyantis inuolutur: a qua
os quod inhererat extrahitur. Sa-
natus uero mox cum suo collega, pu-
ellam ad uillam propriam reducit.
Hec de bestiis dicta sunt. Nunc uero
de uermibus aliqua subiungam: sic
q distinctione concludam. De uiso
ne qui persequutus est theodericum
cognomento cancer. **lxvii.**
Nulla diotetis coloniensis nomine
carpanta, homo quidam fuerat de
quo michi non constat utrum adhuc
uiuat, religiosus, sed cecus: theoderi-
cus nomine, cognomento cancer.
Hic tempore quodam iuuetutis sue
dum in agro tribulos aridos leuasset:
bifone sub eis magnam offendit. Qui
cum se contra eum in pedes suos pos-
teriores quasi ad pugnam erexisset:
ille iratus arrepto ligno uernis occi-
dit. Mirabile dictu. Cum theodericus
nichil minus suspicaretur: uidit bi-
fonem extinctum sua insequi uestigia.
Quem cum denuo transiodisset, et mul-
toiens concremando incinerasset:
non tamen profecit. Non fuit locus

adeo remotus neq; nūdus: qui ei ad dormiendū esset tutus. Noctibus per clipeum timore illius ad trabem suspendebatur. Cum tempe quodam equitaret cū alio uenatore socio suo. ei; tanta mirabilia conquerendo recitaret: ecce uermem eundem ille uidit caude equi eius inherente: celeriusq; ad eū scandente. Qui mox exclamauit. *Caue. caue: en dyabolus equū tuū ascendit.* Mox ille desiliens: occidit eum. Alio itidē tēpe sedente eo cū sortis suis. conspiciatur sepe dictū uermē in poste proximi parietis. Ecce inquit ubi dyabolus ille. Numquā ab eo liberabor: nisi se uindicauerit. Moxq; nudata coxa: sinebat uermē accedere. Quem cū momor disset: mordentem manu iactauit: ipsumq; morsum celerius ratorio ad hoc preparato abscondens. longius periecit. Et mox ipsa presalsura ob infectionem ueneni ad instar pugni intumuit: et crepuit. Sicq; liberatus est a uermē illo imūdiſſimo. Postea idem theodericus a quodā milite innocenter exoculatus. tante effectus est religioſitatis: ut semper nudipes incederet: sicq; limina btorū aplozum petri et pauli. nec non et sancti iacobi apud compostellam: multis uicibus frequentaret. Referam tibi nūc aliud exēplū. *De bufone qui in phiala sacerdotis reperit* berghe uilla diocesis *tus est.* *Lxxviii* colonienſis sacerdos quidam celebrat: homo satis mirabilis. et gule totus deditus. Nolo eum nominare: spero q; ad huc uitam suam debeat emendare. Huic consuetudo est tempe estiuo. propē incitamenta gule tantū in phyalis

bibere. id est in cyphis uitreis. Die quadam phialam suam uino repletam tollens. cū nescio cui ad potandū illā porrigeret: bufo magnus fundo isedit. De qua uisione ualde territi. mirabantur quomodo corpus tam magnum intrare potuisset: cū eidem uasi quod inferius diffundebatur. esset collum longū et exile nimis. Cumq; sacerdos non posset uermē eicere. neq; uas uellet frangere: in locum unde ipm tulerat reposuit: et post horam reuersus: nichil in eo reperit. Admirū liquor ille miraculose conuersus fuerat in uermem horridū: ut eius exemplo sacerdos abhorreret ebrietatem. *De bufone qui repertus est sup altare iudeorum*

cū celebrarent stenophenga. *Lxxviii* Non est diu q; per huiusmodi uermem deus iudeos qui corpore et cultu omnino imūdi sunt: miraculose satis confudit. In uilla proxima q; wintere nominatur: tempe quodā iudei illic cōmorantes in domo cuiusdam militis quam condixerant. q̄sdā sollempnitates celebrabant. Cumq; altare pannis multis ac mūdīs operuissent: tempe sacrificii uespertini simul intrantes. sacerdos ad altare accedens. postq; pannos reuoluit: sub eis circa mediū altaris maximū bufonem inuenit. Qui cū ex nimio horrore clamaſſet: accurrere iudei. accurrerūt et xpiani: nec potuit latere uisio tam monstruosa. Phores emī milites et eorū uxores ad spectaculū confluxerant: qui in risum resoluti. iudeorū confusionem augmētauerūt. Per quos etiam recitatum est tunc

temporis dñō geuardo abbati nrō: a quo ego audiui. *Floueris etiam uermes uenenatos. aliquas uirtutes habere naturales. De serpente qui vulnus satellitis suxit et sanauit.*

Reculit nobis henricus .lxx.
De foresto miles honestus et uerax: rem de serpente mirabilem. *Satelles inquit quidam iuxta nos anno preterito vulneratus in latere et male sanatus: erumpente sanie amplius torquebatur. Die quadam cū mudato latere super truncū succise arboris se reclinaisset. ut sanies efflueret: obdormiuit. Interim serpens aduenit: et vulnus suxit. Expergefactus ille. serpentem excussit. Et licet territus fuisset propter uenenū: magnū tñ mor sensit remediū. Suasum est ei ut demuo in eodem loco. predicto mō colubro copiam sugendi daret: forte sanitatem omnino reciperet. Quod ita factum est. Sanissimus uero effectus. in tantū a serpente cepit diligi: ut ut in aliquo loco dormire posset. quin ad eius lectum ueniret. Cum consorciū homo abhorrens. prouinciam mutauit: interimq; per annū fere dimidiū illum non uidit. Reuersum demuo serpens sequitur: et cum non posset intrare ubi ille cubabat. mane ante ostiū repertus est. Suasū est ei ut monstrū occideret. Respondēte illo. curatorem meū non occidam: tandem inopportunitate serpentis exasperatus. occidit illum. Sicq; ab eo liberatus est. Quāntū serpentes hōib; parcauit. duobus tibi pandam miraculis. *De matrona flandrensi que**

orbis serpentem bibit et in partu illi matrona effudit. lxxi.

Matrona effudit. lxxi.
Quedam in flandria sicut mihi audiui a wigero monacho uilariensi cum infantem peperisset: circa illius corpusculū serpens maximus se cōplicauerat. De quo cum disputatum fuisset. quomō foret sine periculo in facitis abstrahendus: consilio cuiusdā gladius super eum positus est. Ad cuius frigiditatem coluber territus se erexit: et ab infante cecidit. Qui baptizatus: paucos superuixit dies. In orbita eundem serpentem matrona fertur bibisse. *Item de muliere cui dormiens serpens p os ingressus est et in partu*

egressus. lxxii.
Simile pene egressus. lxxii.
Contigit in dyoceli traiectioni in uilla dulce. Nutrix alardi nouici nostri sicut ipse mihi reculit: cū quadam die iuxta aluicola apum dormiret: ingens serpens per os uentrem illius intrauit. Adueniente eius marito ut dormientem excitaret: uidit caudam ad mensuram digiti eiusdē serpentis adhuc superesse. Quem cū retrahere non posset: illa euigilauit dicens. Valde incommode soporata sum. Et noluit ei maritus indicare quod acciderat: ne ex ipso timore moreretur. Erat enī uicina partui. Cui a matre consilio uiri lac et dulcia queq; ministrabantur: ut serpens eisdem potatus quiesceret. In hora uero partus: mulier cum infante serpentem effudit. Quem cum uir extracto gladio expectasset. et ille sicut est naturaliter prudens ad feminā rediret: preoccupatis eius itinerib; occisus est. Si oīa recitare

uellem que meis temporibus miraculose
id est contra solutum nature cursu facta
sunt: ante me tempus deficeret quam co-
pia dicendum. Interim ista teneas. His
delecteris: quia ad ea que magis utilio-
ra sunt festino. Quia scriptum est de
deo. mementote mirabiliu eius que
fecit: horu que dicta sunt recordemur
dicerentes cum propheta. Tu es deus qui
facis mirabilia solus. Non nobis domine
non nobis: sed nomini tuo da gloria
Nomen patris xpi est: per que facta
sunt omnia. Cui cum eodem patre et spiritu
sancto honor sit et imperiu: per omnia
secula seculoru. Amen. *Explicit decia
distinctio de miraculis.*

*In primis capitula vnderime distic-
tionis in qua tractandum est de*

Morientibus. .j.
Quid sit mors et unde dicatur. et
de quatuor generibus morientiu.

De morte meyeri sacerdotis .ii.
de claustro. .iii.

De morte plenbardi sacriste eiusdem cenobii.

De morte sigheer monachi. .iiii. v.

De morte adolescentis laici cum quo an-
geli cum moreretur loquebantur. .vi.

De oberto conuerso qui moriens celeste
audiuit armoniam. .vii.

De conuerso ceco qui audiuit angelos
officia exequiaru completere. .viii.

De morte fratris hildebrandi cuius animam
in specie pueri speciosi conuersus candida
torum deferbat. .ix.

De conuerso mortuo circa cuius corpus
frater wernerus candelas stare uidit.

De morte herwici prioris. .x.

De morte meigozi conuersi qui ad .xi.
mandatu giselberti abbatis reuerti. .xii.

Item de morte gozberti conuersi qui reu-
ertens uisa reuertit. .xiii.

De finali contricione sacerdotis quandoq
nigri monachi existentis. .xiiii.

De rudnigero monacho cui beatus dauid
finem suu predixit. .xv.

De morte gerungi conuersi quem hoies
nigri et uultures morientem obseruabant.

De morte conuersi super quem .xvi.
residebant corui cum agonizaret qui a co-
lumba expulsi sunt. .xvii.

De morte kononis de malebergh mona-
chi in claustro. .xviii.

De morte ludolphi monachi de porta.

De morte alardi monachi de .xix.
lucha cui xpc cum uir et scis morien appuit.

De milite occiso qui ad muota .xx.
nomen diuini nominis saluatus est.

De frilone qui sine sacramentis .xxi.
obijt. satis a filio monitus. .xxii.

Item de frilone occiso qui ante mortem
omnia sacramenta suscepit. .xxiii.

De wigero milite qui a saracenis occisus
est. .xxiiii.

De theoderico de culant .xxv.
qui orans ad sepulchru domini ut morere-
tur precibus obtinuit. .xxvi.

De morte monachi de orsburgh qui ui-
uere recusauit propter inordinatu abbatem.

De abbate qui in bauuaria .xxvii.
incendio suffocatus post mortem miracula fe-
cit. .xxviii.

De morte inclusi de sco .xxix.
maximimi in Colonia. .xxx.

De morte demencie sanctimonialis
mulieris circa cuius corpus inuenti sunt
nouem circuli ferrei. .xxxi.

Item de osilia leodicense que circulis
ferreis se ligauerat. .xxxii.

De morte gerbrandi abbatis claricampi. *xxx.*
De morte uellolais sanctimonialis. *xxxi.*
De morte coradi cellarii nri. *xxxii.*
De morte comadi monachi nostri quem richwinus uocauit. *xxxiii.*
De conuerso de Cumia qui propter obuium reuersus est ad corpus. *xxxvi.*
De monacho qui propter cucullam qm moriens exuerat prohibitus est intrare paradysum. *xxxvii.*
De ciue strazburgense cuius anima ad corpus redit. *xxxviii.*
De magistro thoma theologo qui uidit dyabolum in morte. *xxxix.*
De usurario metense cui mortuo crumena cum denariis consepulta est. *xl.*
De usuraria in frechene que mortua denarios numerantes imitabatur. *xli.*
Item de usuraria de bachem cuius aia a demonibus in specie coruoru euulsa est. *xlii.*
De theoderico usurario qui moriens denarios masticauit. *xliii.*
De morte walteri clerici dispensatoris iuthary prepositi bunensis. *xliiii.*
De morte godefridi canonici sancti Andree in colonia. *xlv.*
De morte hermanni secundi decani in colonia. *xlvi.*
De morte legiste in saxoniam cui morienti lingua diuinitus subtrahenda est. *xlvii.*
De henrico rustico qui moriens uidit capiti suo lapidem ignitum imminere p que alienos agros proximo subtraxerat. *xlviii.*
Item de rustico cui dyabolus palum igneum mittere in os morienti minabatur ob eandem culpam. *xlix.*
De clerico mortuo qui rediens se indicatum et in manus impioru traditum exclamauit.

Item de clerico moriente qui se tuba infernalem audiuisset testabatur. *li.*
De morte comitis fulkenis heretici ob blasphemiam occisi. *lii.*
De morte iohannis dani qui dyabolum uidit in morte. *liii.*
De quodam seruo quem duo canes cu se episcopum simularet lacerauerunt. *liiii.*
De morte Bernardi monasteriensis ciuis qui sororu suu occidit. *lv.*
De latronibz colome in totis positis. *lvi.*
De rustias qui post mortem in sepulchro contendebant. *lvii.*
De subita morte conuersi conspiratoris. *lviii.*
De morte canonici qui uelatam sanctimonialē stuprauerat. *lix.*
De morte puelle in cuius sepulchro canes semuicem inuordebant. *lx.*
De muliere maga quam demones transferebant. *lxi.*
De hospitalario qui serpm in aqs suffocauit. *lxii.*
De matrona agonizante quam mors desecans clericu iuxta se stantem. *lxiii.*
Item de monstro quod in specie femine interfecit familiam duaru curiaru cum in eas respiceret. *lxiiii.*
Item de monstro quod bune de vno sepulchro exiit et aliud intrauit. *lxv.*
De monacho qui in alia cadens exspirauit dum legeretur euuangelium. *lxvi.*
Item de monstro quod bune de vno sepulchro exiit et aliud intrauit. *lxvii.*
De morte gregory armeny quem mater defuncta uocauit. *lxviii.*

ndecima hora
diei. solem tra
hit ad occasum
Hec est etas de
crepta: q̄ mor
ti uicina est.
Non sine mis
terio in vnde
cima distinctioe

de morientibus tractandū suspicor:
quia vnderarius eo q̄ denariū ī quo
precepta legis diuine consistūt. pri
mus: uiscendat: transgressionē de
signat. Per transgressionē enī protho
platorū: mors introiuit in orbem
terrariū. Vnde mors a morsu nomē
accepit. Mor ut homo pomū uetite
arboris momordit. mortem incurrit.
et tam se q̄m totam suā posteritatē
necessitati illius subiicit. Dicitur enī
mors ab amaritudine: quia ut dicit
tur. nulla pena in hac uita amarior
est. separatione corporis et anime. Sūt
autem tria genera mortis ut dicit y
sidorus. acerba. imatura. naturalis.
Acerba infantū. Imatura iuuenū.
naturalis senū. Et quia de morientibz
loqui propontur: noueris quatuor
esse genera hominū morientū. Qui
dam bene viuūt et bene moriūtur.
Alii et male viuūt. et male moriūtur.
Alii male quidem uixerūt. sed dei grā
bene moriūtur. Et sunt qui quidē bene
uixerūt: sed iusto dei iudicio male mo
riūtur. Hanc diuersitatem per ezechi
elem dñs satis expressit. Audi ergo.
Petrus bene uixit: et bene finituit.
Symon magus contrario male uixit
et male finituit. Iatro in cruce male

quidem uixerat: sed bene consummauit.
Apolaus aduena creditur prius bene
uixisse: sed non bono fine concludit.
Mo. Que est mors bona. et que est mors
mala? **Mo.** Qui in caritate decedit:
per lumen eius uidebit lumen eternū.
Hinc est q̄ foris morientes lumen ar
dens tenent in manibus. Qui uero
sine caritate moritur: mittetur in
tenebras exteriores. Vna enī sentētia:
omnis hec diuersitas concluditur.
Qualem inquit te inuenero: talem
te iudicabo. **Mo.** Satisfactū michi
fateor per sententias: nūc precor ut
exempla subiūgas. **Mo.** Sciam q̄
hortaris: et hoc scdm ordinē predic
torū. Quā p̄iosa sit in conspectu dñi
mors sanctorū eius. et mors p̄corū
q̄m pessima: subiecta declarabūt exē
pla. **De morte meyneri sacerdotis**

En h̄m̄enrode. Capl. ij.
Eo tempore quo beatissimus
dauid monachus claustrēsis ab hac
luce migravit: facta est in eadem domo
que alio nomine h̄m̄enrode uocatur.
mortalitas magna. dñs eligente sibi
eos quos uita cōmendabat sanctior.
Erat ibi sacerdos quidam nomine mey
nerus. q̄nq̄ ecclesie sancti symeonis i
treueri canonicus: et salutari āmoni
tione sancti bernardi abbatis ad ordi
nem conuersus. Amplius q̄m triginta
annos in ordine fecerat: et per pluri
mos labores ad sublime sanctitatis
culmen peruenerat. Cumq̄ in eadem
domo ob suam probitatē ad diuersa
electus fuisset officia. omnibus irrepre
hensibiliter āministratis. grauit̄
infirmatus: mortem adesse dolor ue

hemens indicauit. Cuius labores abbas considerans, in domum secretiorem eum poni fecit: quatuor ad ministerium eius deputatis. Ille uero licet de solitudine gauderet: tristabatur tamen de exhibito honore, dicens abbati. **F**reres isti uigilando atque laborando sunt lassati: neque michi sunt necessarii. **G**rata est michi solitudo: neque minus solus ero cum solus fuero. **N**on enim solus est: cui presul et custos est dominus. **S**i careo hominum obsequio: credo quod non deerit presidium de celo. **A**bbate recedente, et ad sermones eius minus attendente: ipse fratres abire compulit, lucernamque extinguere. **M**edia nocte priore iubente in eadem domum ad dicendum horas minuti conueniunt: et ignis accensus est quia hypemiserat. **D**ictis matutinis uisitauit eum prior: fratribus lectum eius circumstantibus. **Q**uibus ait. **N**octe ista sollempnizabam. **S**i centum linguas haberem, interne iocunditatis gaudium explicare non possem. **V**idi deificum lumen, audiui celestem armoniam: interfui choris psallentium in celo. **A**ch quam ordinate, quam distincte, quam reuerenter psallebant. **V**oces quidem erant multe et diuerse: sed quemadmodum in cathara uarietas cordarum uniformem reddit concentum: ita concors illa diuersitas in una conueniebat melodia: supra humanum sensum delectabilem. **G**rauius succinentibus, puellares uoces ascendebant: facientes dyapason. **C**uius organi suauitatem: humana infirmitas estimare non potest. **A**dmiranti michi super his: astitit quidam in habitu uenerabili dicens. **H**ec est laus uerbi dei. **E**t cum

hec dixisset psallentibus adiunctus est: et tota uirtute psallebat. **I**nterea gratum occurrit spectaculum. **V**idebam stradam speciosam super me directam: iter e terris in celum prebentem. **U**nus ex nostris subito de medio factus: hanc ingressus superna regna petebat. **I**etabundus et laudans, angelorum uallatibus: nullumque passus omnino discrimen celo receptus est. **V**erumptamen frater ille non est designatus ex nomine. **Q**ui autem calumpniabatur fratres in dies duo obitantes, scilicet quod defunctis fratribus debitam pensionem negliger perfoluerent: et ueteres tunicas non statim cum nouas reciperent cederent. **I**n altero me reprehensibilem doleo: propter urgentes enim causas missas nondum perfolui quas debeo: sed quam plura psalteria dixi. **D**eo enim gratias ago: labia mea nunquam otiosa fuerunt a laude dei. **H**ec prosecutus est: et consequenter ab hac luce subtractus. **F**ide fecit dictis. **A**uit de eo quod in exterioribus agens, sepe per diem duo psalteria dicere solitus esset. **P**erspicuum est quod frater ille qui subito de medio factus cum honore celesti deduci uisus est, quam inuenerum eleganter expressit, euidenti declarans indicio: quod uelocius morte subueniente sine omni discrimine transiturus esset de pressuris ad gloriam, de morte ad uitam, de mundo ad christum: cui est honor et imperium in secula seculorum amen.

de morte ysenhardi sacriste eiusdem
cenobii. m.
Ein eodem cenobio sacerdos ysenhardus nomine, custos ecclesie, plus quam tricesimum annum agens in ordine:

et ad extrema per ductus est. Media nocte cum super eum ministrorum uigilaret diligentia: audierunt eum leui suu uerba sonare. Timentesque ne morti proximus aliena loqueretur: ore loquentis aure adhibita. intellexerunt uerba sublimia edificacionis plena. de gloria celestium et inenarrabili leticia sanctorum. Dignum ergo iudicantes testem hys idoneum adhiberi. nunciauerunt abbati: qui statim uocatus affuit. Interim cecidit horologium. et occasione sumpta sic facti ceperunt. Ach quoniam suauem noctem exegi. quoniam delectabili horologio temperando operam dedi: quoniam dulces concentus audiui: choris in celo psallentium interfui. In fatigabiles deum laudare non cessant: quia quanto plus laudant. tanto plus crescit amor laudandi. et ineffabili modo hoc prouenit in usum gratissime quietis. quod nunquam uacant a laude creatoris. Hys aliisque multis dictis. faucibus arefactis uiribusque exhaustis: defecit loquens. Post modicum uocante domino sancta illa anima carne soluta est: ad dolores corporis ultra non rediit. sed ut credimus immortalis luce uestiendae: et perpetuum gaudiorum suauitate reficienda. **de morte**

Sigeri monachi de claustris. iiii.

Suit in eadem domo sacerdos nomine Sigerus. etate iuuenis. amator ordinis. sui corporis seuerus castigato: qui inter cetera opera uirtutum. sanctam dei genitricem et uirginem mariam ardentem diligebat: et quibus poterat modis alios ad amorem eius accendebat. Cum autem ac-

cessione sue hora imminerebat. eo quod infirmaretur et languor esset fortissimus: quidam conuersus homo sanctis huiusmodi uisionem uidit. Visa est ei tabula defunctorum pulsari: et ire cepit ad munientium fratris exitum. Et transitum habens per palatium operis mirifici. inuenit residentem in eo matronam reuerende dignitatis. cuius facies angelicam referebat gratiam. et niuem indimicta candorem. Denique tante diuinitatis presencia ausum prebente propius accedit: et familiariter uerba conserit dicens. Amantissima domina. quid cause habes ingredi ad nos. cum hoc non sit licitum matronis? Et illa. Speciali inquit iure fungor in domo ista: et uenio uisitare meos familiares et domesticos. Ille prius pro fratribus gerens sollicitudinem. ait. Ecce fratres nostri decedunt. iuuenes et senes et mediocres: et non est personarum acceptio. Quid inde nobis faciendum est? Et illa. Debetis decantare. te deum laudamus. Cum plura responderet: hec tantum uerba retinuit uir simplex et sine literis. Interim uo pulsata est tabula: et credimus pater dei genitricem utpote matrem misericordie fidei suo in morte non defuisse. **de morte adolescentis laici cum quo angeli cum moreretur loquebantur. v.**

Ea tempestate uenit ad conuersionem adolescens laicus. carnis integritate seruata: quod est magni diuine miserationis beneficium. Hic cum se caplo presentasset: consequenter languore correptus iunctus est. Quo iuncto: alius defunctus est. Cuius ex-

quos cum omnes interessent. infirmis interim sine custode relictis; audiuit a dolescentis ille choros angelorum obsequia funeris agentium. et suauitate psallentium nimis delectatus est. Insuper quidam ex ipis presentialiter astiterunt ei: et allocuti sunt dicentes. Amice tu quid dicas? Placet ne tibi hac uice uenire ad nos? Et ille. Vehementer cupio dissolui et esse cum christo. Et angeli. Esto paratus. expletis presentibus exequiis; statim nobiscum ibis. Ille promissi haut dubius superni futurorum gaudiorum primitias iam corde presentiens; letus et hylaris redeunte infirmario rempandit per ordinem. Et adiecit. Sternite matiam. et pulsate tabulam. et que paranda sunt parate celerius: iam enim iturus sum ad dominum. Quod et ita factum est.

de oberto conuerso qui moriens celestem
erat in auduit armoniam. vi.
 Eadem domo laicus conuersus nomine obertus. uir moribus ornatus et actione circumspectus. a primis adolescentie annis deseruiens in ordine: ad omne iubentis imperium hylaris et promptus. Hic annis circiter triginta cum fratribus infirmis tam deuotum quam sedulum exhibuisset obsequium: ipse quoque diuersa inequalitate correptus est. et in magnis laboribus supiues annis quasi uiginti longum trahebat martirium. Verum tamen haec corpe inualidus. animi prouidentia non deerat. fratrum necessitatibus prudenter disponens omnia. Tandem languore inualecente: diem suum functus uita simul et doloribus ereptus est. Nocte beati stephani que proxima est natali

domini. pulsata est tabula defunctorum pro eo: et surgentes festinater aduenierunt fratres. orationibus munientes fratris exitum. Positus super matiam. extremum trahens spiritum. Dicta letitia cum adhuc uiuere uideretur: incepti sunt septem psalmi. Inter dicendum tamquam de leui sompno excitatus reuixit. circumferens oculos; iubente abbate repositus est in lectum suum. Quidam autem manserunt circa ipsum: cupientes audire aliquid ab eo. Postquam autem sibi redditus est: ita dicere cepit. Hic ego quid facio? Certe hic esse nolo. modo eram inter angelos. celestis armonie suauitate demulcebar: deputatus enim beato prothomartiri stephano. glorie ipsius consors et collega futurus. Hic ego quid facio: redire uolo. Post modicum iterum tabula pulsata est: et feliciter obdormiens in domino. prehabiturus in sorte sanctorum.

de ceto conuerso qui audiuit angelos officia

exequiarum complere. vii.
 Eadem domo cetus quidam conuersus fuit. cui deus interioris hominis lumen contulit: dampna corporis celesti munere commutans. Dedit enim ei diuinas uidere uisiones: aliquando gloriam sanctorum frequenter penas malorum: assidue ipsum demonem flammis et ignis globos eructum autem. Mira sunt hec et munera dei. Ea tempestate cepit iste in exequiis defunctorum audire choros angelorum psallentium. modo cum monachis modo diuisim. Cum autem efferebantur corpora precedente conuetu. manebant angeli in choro. exequiarum officia complentes. Inter sanctus et pater noster

ineffabiles solebat audire iubilos: et
supra humanā estimationē dulces.
Hec celestis modulatio post deposicio-
nem dñi dauid. dulcor et magis intel-
ligibilis audiebatur. Diligenter autē
premonitus est ab abbate. ut diuine
gracie gratus existens. omnē humanā
gloriam excluderet: diuinū apud se
munus occultans. nec sanctū daret
cambus. Et respondit se tantū hoc
unico fratri suo carnali dixisse. Et i-
tellerit abbas lapsum hominis. Post
dies aliquot reuerso abbate. humili-
atus coram eo. celesti se careere benefi-
cio lacrimose confessus est. Et illucta
ei graui penitentia. que superbiēti
subiecta fuit. penitenti restituta ē
gratia. *de morte fratris hildebrandi cui
sua i spē uerū speciosi. dñi cōdicator*
Qum in extremis *deserebat. viii.*
ageret frater hildebrandus. ca-
bula pulsata conuētus accurrit. Quo
morientem circūstante. et exequias
celebrante: stetit frater quidā inter
alios. cui talem uisionē dñs ostendit.
Vidit. ex ecce alius conuētus supuēit
hominū albatorū: qui in loco quo
moriens iacebat speciosum ualde
puerū accipiens: cum gaudio mag-
no et cantibus abiit. Itaq; genuina se-
lias huius fratris substantia. a genūo
conuētū delata atq; deducta est. *No*
Quid est q in quorūdam uultorū
morte tam mirifica uidentur. Mo
Vna causa est. ut latens sanctitas
morientiū uiuentibus manifestetur.
Alia. ut eorū uirtutes quibus hoc
meruerūt imitentur. Tertia ut uul-
torū innocentia demonstraretur. Ver

bi causa. *de conuerso mortuo circa*
cui corpus candelas stare uise sunt.
In eodem cenobio quodam fratre. *ix.*
fauore nomine wernero. conuersū
aliquē quidam ex fratribus calump-
niati sunt sine causa: ita ut eiceretur
ab illis. Contigit post hec ut frater dē
moreretur: et iam dictus wernerus
interesset cōmendationi eius. Moris
autem tūc erat. ut aliquo sup matā
posito. fratres sicut occurrerunt ita
sine ordine steterūt. laicos fratribz
circa monachos stantibus. Corpore
mortui loto. uidit idem wernerus
multas candelas circa feretū stātes:
et omnes ardentes. In parte autē qua
ipē stabat omnes candelas extincte sūt.
Vnde miratus et territus. cum corpū
in ecclesiam delatum fuisset: ipē do-
minū sifridū traxit in parrem. con-
fessionem fecit. extinctionē candelarū
peccatis suis imputans: et inocētie
fratris manifestande. Reuersus in
ecclesiam. candelas inuenit: et omīs
ex omni parte ardentes uidit. *De*
morte herwini prioris. x.
Anno preterito defunctus est ibidē
dñs herwicus prior. uir gran-
deus et circa disciplinam feruentis-
simus. Qui cū sero putaretur mo-
riturus esse: multis qui conuenerāt
clara uoce dicebat. Non modo mo-
riar sed crastina die hora nona ero
ante sumū iudicem: de omnibus ope-
ribz meis ibidē redditurus ratio-
nem. Eadem siquidem hora exspira-
uit. In cuius transitu quidā cōfessi
sunt se angelos audiuisse. *No* Bñ
mortui qui sic in dño moriuntur. *Mo.*

Quanta sit in dño morientium beatitudo subiecta declarabit exempla. **De morte mengoz q̄ reuixit ad mādāni in sepelito abbatis. xi.**

clauistro conuersus quidam fuit noīe mengoz. uir simplex et religiosus: in coquina comētus seruans. Accidit ut die quadam cum iuuenē quodā monacho. ebdomadario coquine lingua maderet. Qui cū minus caute pedem ad scandendū seruaret: monachus eūdem pedem diuisit. Deportatus in infirmitoriū cum nimis torqueretur. iunctus est. Instante tempore eundi ad caplū generale: dixit ei bone memorie dñs giselbertus abbas. Frater mengoz. non debes mori: sed expectabis me. Respondente illo. si in me fuit sciam: subiūxit abbas. Ego p̄cipio tibi. fuit ergo ad caplū. et moratus est diuicius. Reuerso eo et ueniente ad portam: pulsata est tabula et campana. Interrogauit abbas cui pulsaretur. Dicente portario: quia fr̄ mengozo. respondit abbas. Ego deberem ei adhuc loqui. festinansq̄ ad orationem. cū uenisset in infirmitoriū: ille exspirauerat. Et cum se inclinasset ad mortuū: alta uoce dicebat. Frater mengoz. Et non erat ibi neq̄ uox neq̄ spiritus. Cumq̄ sedo idem nomen repetisset: respondit prior. Nolite uos fatigare. exspirauit enī. Tūc abbas se ad illius autem magis inclinans: clamauit dicens. Ego tibi preceperam ne moreretur donec uenirem: iterum ego tibi precipio ut respondeas michi. Ad quod uerbū ille quasi de graui sompno excitatus: oculos

aperuit et ingemuit. Och pater inquit quid fecisti? Bene eram: ut quid me reuocasti? Vbi inquit eras? Respondit conuersus. In paradiso. Posita michi erat sedes aurea secus pedes dñe nostre sancte marie: et cū me reuocares adueit dñs ysenbardus sacrista noster. trahensq̄ me de sede eadem dicebat. Nō hic sedebis. inobedienter huc uenisti: reuertere ad abbatem tuū. Sicq̄ reuersus sum. Attamen promissū est michi q̄ eadem sedes michi foret seruanda. Vidi eundem ysenbardū in multa gloria: in cui⁹ pede apparuit macula. eo q̄ nobiscum existens inuitus iret ad labores. Post hec cum postulasset licentiam redeundi: respondit abbas. Modo uadas in pace. Et benedixit ei. Ad quod uerbū mor oculos clausit: et exspirauit. **Itē de morte gozberti q̄ reuiuiscens uisa uocauit. xii.**

Simile miraculū contigit in eadē domo. Cum esset ibidem nouicius dñs hermannus mīc abbas loci scē marie: sicut ip̄e michi retulit. uenit ad eum die quadam aliquis de senioribus dicens. Venite mecum. ego faciam uos audire in continenti que hūbetis audietis. Et dixit eum ad quēdam conuersū gozbertū nomine: q̄ mortuus fuerat et reuixit. Quem conuicti nescio quot sunt secuti: sperantes q̄ noui aliquid essent audieturi. Ad quos ille. Vos dñi numeratis ānos conversionis uestre: alius quadraginta. alius uiginti. alius decem. Ego uobis dico q̄ hūis est monachus ille siue conuersus. qui bene vno anno. uel mense. uel quod minus est vna

ebdomada. in ordine conuersatus est. Quibus cū amplius dicere noller: recesserūt. Ad quem nouicius. Rogo uos bone frater: ut aliquid michi referatis quod me edifice. Respondit ille. Ego cum iniper infirmarer. et essem in doloribus maximis: uenit ad lectū meū nescio quid. Cumq; primo tetigisset pedes meos. gradatim ascendēdo tetigit uentrem meū et pectus: nec tamen ex eodem tactu aliquid mali sensi. Tacto uero capite meo mor exspirauit. ductus q; sum in locū ante missinū et minus deliciasum: in quo diuersi generis arbores. ac multi coloris flores asperi. Occurrerūt et michi iuuenes speciosissimi: a quibus officiosissime sum salutatus. et ante dñam nrām celi reginam uirginēq; mariā cum multa alacritate deductus. Posita est michi sedes secus pedes eius. In qua cum sederem in multa cordis mei iocunditate: iussus sum redire ad corpus. De quo cū plurimū dolerē: consolati sunt me dicentes. Ne tristeris. quia sedes hec tibi reseruabitur: et post dies paucos redibis ad eam. Quos cum iturus interrogasse de statu futuro domus nrē: responderunt. Bonus est status eius presens sub abbate hoc giselberto: neq; plus ab eis obtinere potui. Circa terciū uō diem rursū exspirauit idem gozbertus. Audi miē quanta sit misericordia dei. **de finali contritione sacerdotis quiq; nigri monachi extemis**

An aliquot annos **.xiii.** in clauistro sacerdos quidam defunctus est: cuius uita talis erat.

In ordine quidem nigro factus fuerat monachus et sacerdos: in quo tantū profecerat ut prioratus officiū adipisceretur. Sed faciente inuidia dyaboli et propria temeritate. desertis castitatis et innocentie castris. abiit in regionem dissimilitudinis: pactum facere cum delectationibus suis. Aliquando autem penitencia ductus: p̄ monstratensis ordinis regularis effectus est. Rursūq; circumuētus a sathana: in pristinos cecidit errores. Dehinc ad nrām ordinē se contulit. Iterūq; factus apostota uilis. uoluptatibus frenā laxauit: non erubescens domesticam uxoris collocationē. Nouissime diebus istis respectus a deo patre lumenū. seculū cum concupiscenciis deseruit: ueniens q; hēmentode ingressum petiuit et obtinuit. Mor ad arma penitentie conuolans: confessionibus assiduus. lacrimis. oratione. et ieiuniis: omnibus uere penitendi formam prebuit. Decurso breui tempore: anno necdum dimidiato. tactus infirmitate lecto decubuit: non tamen indulgentius circa se agens. ceptū uiriliter consumabat agonē: mō psallens. modo orans. modo sanctā rei genitricem mariā salutans. Habebat etiā quasdam ipius saluationes. sine quibus nec uigilans nec dormiens inueniri poterat: quas ante horam exitus sui collo suo circumligauit in testimoniū fidei et bone spei sue. Rogabat autem assistere sibi dñm abbatem cū paucis fratribus: quib; sic prolocutus est.

Reuerende pater et dñi. peccator ego et penitens. testes uos michi apud deum esse cupio sincere confessionis et uere penitentie. Paratus enim sum ad omnem satisfactionem. quolibet tormento quolibet subire labores: si deus michi uitam donauerit. Nichil durum nichil difficile. nichil impossibile amantem et uere penitentem. Sic uere compunctus et uere penitens benedictiones et gratiarum actiones adhuc in ore habens: deo felicem reddidit spiritum.

Non. Puto quod hi qui sunt in fructu. sepe pro suis fratribus adhuc peregrinantibus deum exorant. *Mo.* Hoc sermo sequens declarabit. *De rudingero mo. cu. bñs. dauid. finē. suū. pñit.*

Huit in eodem claustro. *Am.* monachus quidam rudingerus nomine: sed in nomine suū rudis satis in conuersatione. In ordine sancti minimus ordinate uixerat: et quod deterius erat sepius apostotando. tempore penitentie sibi concessit inutiliter consumpsit. Circa finē uite sue reuersus et receptus: ydropisi morbo percussus est. Qui cum die quadam ante lectū suū sederet et orationes aliquas diceret: beatus dauid ante annos decem defunctus in effigie nota ingrediens cum duobus eque defunctis. ait. *fiat.* rudingere: quid agis aut quomodo habes. Sic respondebat illi. Sicut homo pauper et infirmus. Corpus per tumorem distenditur: et quod me plus angit multorum criminum mole conscientia grauatur. Quē sanctus consolans dixit. Qui quidem male uixisti: sed hodie scias te moriturū.

Ego dominam meam sanctam mariā dei genitricem. et reliquos sanctos pro te rogaui. et duos eos inueni: et nisi exauditus fuero totū celestem exercitū mouebo. Sic quod disparuit. Quod cum ille dñs hermano abbati quique sanctorum apostolorum decano tunc priori in hēmentode recitasset: respondit ille. Bone dñe rudingere uos estis uir prouecte etatis et infirmus et cito moriemini: nolite dicere nisi ueritatem. Bene nouerat uitā eius. Respondit infirmus. Si non fuero mortuus hora nona diei: falsa sunt que dixi. Quid plura. Hora predicta monachus moritur: et de uisione prior certificatur. *Mo.* Puto demones multū fecerere cū tales eis subtrahuntur. *Mo.* Sicut sancti angeli morientium animas deducere nituntur in celum: sic angeli mali eas detruere conantur in infernū. *de morte gerungi conuersi quem hoies nigri et uultures obseruabant. xv.*

Mortuus est in eadem domo quā conuersus nomine gerungus iste ante conuersionē quondam eius corporū treuerensium succellere tam fuerat dispensator: et durus pampetū exactor. Tandem quondam amonitione persuasus hēmentode uenit ubi in habitu seculari tempore aliquāto de proprio uixit. *factus* graui infirmitate: magis timore gehenne quā amore patrie habitū induens: in infirmitatē conuersorum deportatus est. Qui cum ad extrema deuenisset. et in lecto suo solus iaceret: aspiciente quodam

conuerso nomine ludone: vultures
aduolantes, in pueri lecti eius resede-
runt: cum quibus homines tetri,
magnum atque deformes nutantes, cum
dem circumsteterunt. Iam dictus ludo
de uisione primū admirans, et post
paululū quod demones essent qui mori-
entū animas quasi electi presto-
lantur recogitans: alta uoce clama-
uit. Quid statim ibi o dñi? Egredi-
mini. Qui dñi minime obedierunt:
Secundo clamauit. Ego uobis pre-
cepto in nomine dñi ut exeat. Ad
quod uerbū mox uici egredientes, et
vultures auolantes: usque com-
paruerunt. Iacebat autem idem ludo
infirmus in lecto opposito, uir senex
et religiosus: corpore uirgo. Quātū
uero agonizantibz fratrium presē-
tiū proliit oratio: eadem uisione de-
clarabatur. *de morte conuersi super
quem residebant corui cū agoniza-
ret a colūba expulsi sunt. xvi.*

Circa idem tempus alius qui-
dam conuersus illic morieba-
tur. homo ponderosus et tardus: et
ideo ceteris despectus. Qui cum po-
situs fuisset super matram, finisq;
eius adesset: duo corui aduolantes
iniquitate grauauerunt circa illū: tādē
in trabe que capiti eius inniebat,
residentes. Quos ut uidit frater hē-
ricus cuius sepe in superioribz me-
mini, demones illos esse suspicans:
quid miri facturi essent exspecta-
uit. In eam pulsata est tabula:
acutus conuentus. Cumq; crux
inferretur, columba in uia illā
procedens, ostiū infirmorum prior

intravit, et super iam dictam trabē
uolitans: inter eosdem coruos media
resedit. Cumq; cum illis decertaret,
hinc inde alis eos uerberans, tandem
adapta uictoria et de domo elimina-
tis: quā in loco coruorū tam diu resi-
debat, donec conuersus exspirasset:
et donec locus et feretro impositus
eodem loco restitutus fuisset. Quē
cum in oratoriū fratres deportaret,
columba eadem auolans crucem
precebat, sicq; usque comparuit.
Quātū illic sit demonū conuulsi-
ubi hī moriuntur qui eis seruerunt:
sermo sequens ostendit. *de morte*

Hononis de malberg mōchi i clau-
stro. xvii.
B. malberch, uir potens et diues
in seculo, tam ualens in militia ne-
dicam in malicia, quā uigens in pru-
dentia seculari, ante finem uite in
hēmenrode habitū suscepit regula-
rem. Et quia temporis longinquita-
te non poterat, morū probitate dies
suos diuiditare satagebat. Vbi adeo
profecit, quod qui uocauerat eum ad
suū seruiciū non solum ei ueniam
prestitit delictorū: sed et tali ordine
precoquitū ei fecit finem suū. Habe-
bat conuentus protholariū pulcher-
rimū: quem equitae sue propter feni-
nobilem deputauerat. Quem cū uir
nobilis henricus de ysenbergh concu-
pisceret: neq; precio habere posset, hoc
actum est, ut absconle subtractus ei
transmitteretur. Quem cū minime
redderet, missus est predictus homo
qui eidem henrico fuerat in seculo
amantissimus. Et cum nichil pficeret:

uidens hominē obstinatū. irruente in
se in post patuit spiritu dei. ad diuinū
annū iudiciū appellauit: diem ei pre
figens. **H**enricus uero appellationē
contempsit: et hōno domū rediens oī
bus modis quibus potuit. ad eundē
diem se preparauit. Dicebat igitur
abbati. **D**ñe sexta feria crucē accepi.
sexta feria transiretaui. sexta feria ī
capella mea me uobis tradidi: sexta
feria habitū suscepī regularem. deus
sexta feria laborū meorū michi resti
tuer mercedem. **E**xpletus uero iā tri
annis in sancta conuersatione: febre
corruptus est. **V**isitatus ab amicis:
se dixit tertia die moriturū. **E**t scū
est ut moreretur die tertio sicut ipē
predixerat. **E**o tempore erat mulier
obsessa in meyen que hora mortis
eius liberata est: et uenit ad sacerdo
tem suū dicens demonē exisse. **P**ost
paululū uero rediens dyabolus: gra
uius uerare miseram cepit. **A**dducta
est ad sacerdotem. qui quasi concōnā
do cum dyabolo: cepit eum interroga
re et dicere. **M**iser tu erueras. **I**ta est
inquit. **E**t ubi ait fuisti infelix. **R**es
pondit hēmentē. **E**t quid inquit
ibi fecisti. **A**d quod dyabolus. **R**oni
cho ibi iacebat super matham: et de
bebat mori. **A**d cuius transitū festi
nātes pene quindē milia sociorū
meorū. cū maximo tripudio hic trā
sibant. **E**t uidebar michi nūquam
gaudiū aliquod habiturus: nisi cū
eis iuissem. **S**ciens autem uas istud
michi traditū me amittere nō posse:
reliqui illud ad tempus. et iui cum
eis. **D**ixitq; sacerdos. **Q**uid actū est

ibi. **R**espondit dyabolus. **S**i puenie
rūt maledicti confusam illi. et circū
stantes cadauer ita valde populare
ceperūt: q; nullus nrm propius acce
dere ausus fuit. **D**ixit iterū sacerdos.
Et ubi deuenit anima. **R**espondit de
mon. **A**d pedes altissimi. **E**t uidete bo
ni homines. quanta uobis iniuria sit
illata. **H**omo iste uobis serui erat pl⁹
qm̄ quadraginta annis. ad omnem
uoluntatē nrām nocte ac die paratiss
simus: et modo tribus annis tantū
alteri seruauit dño. et ille uobis abstu
lit eum. **C**um igitur uobis anima
auferretur: furore cōmoti. inuicem
tota debachacione grassati sumus.
Et ego modo non habeo ubi me uin
dicem. nisi in hoc uasculo quod michi
traditū est. **T**ransactis autem paucis
diebus postqm̄ res pmissa comperta
est claustro: heruicus quidā mona
chus per partes illas transitū habe
bat. **Q**ui sciens quia dyabolus meū
dax est. et pater mendacii: experiri
uoluit huius rei ueritatem. **D**iner
tens igitur ad obsessam mulierem:
inter signū quo credi posset q̄stuit
a demone. **A**t ille primo noluit confi
teri: sed a monacho iuramentis con
strictus. dixit. quia abbatulus tuus
manū morientis in manu sua tenu
it. **C**ui rei monachus ille constans. a
lius eius uerbis credi posse consensit.
Henricus uero de ysenburgh audies
eum prefixo die defunctū. pelli sue
ualde pertimuit: et cū multa festi
natione ad claustrū uentens. dexte
rū super be retentū. nudis pedibz
manu propria ad defuncti sepulchrū

adduxit: penitentiam agens apud il-
lum. Hec michi de obitu monachoru
claustrensiū comperta sūt. Mors ko-
nonts aliorū militū obitus ad memo-
riam michi reuocat: qui male quidē
vixerant. sed felici fine decesserunt.

De morte ludolfi monachi de porta.

Erat quidam *Capit. xviii.*
miles in saxoniam ludolfus no-
mine. tirānis actione. Hic cum die
quadam uestibus nouis atq; scarla-
tis indutus in uia equitaret: rusticū
cum curru obuiū habuit. Cuius cū
uestimenta ex rotariū impulsu luto
aspergerentur: quē utpote miles sup-
bus cōmotus ualde. extracto gladio.
homini pedem amputauit. Qui pos-
tea deo miserante de peccatis suis dolēs:
in domo ordinis nr̄i que porta uocat
factus est monachus. Non multo post
in grauem infirmitatem incidens. cū
coctiore mala a se cōmissa deplangēt.
et maxime abscissionem iamdicti pe-
dis: infirmario se consolanti respōdit.
Non potero consolari: nisi uidero sig-
na iob in corpore meo. Et ecce post dies
paucos cicatricem ad instar fili coccinei
contemplatus est circa talū suū: in eo-
dem pede et in eodem loco ubi rustico
pedem truncauerat. Qui paulatim
cepit cōputrescere: ita ut uermes de
eo scaturirent. Tunc repletus gaudio
ait. Modo de uenia spero: quia signa
iob in corpore meo uideo. Sicq; in mul-
ta cordis contritione atq; gratiarū
actione inualecente morbo. spiritū
reddidit. Hec michi relata sunt ab ab-
bate luonte: qui filius est domus su-
pradictę. *De morte alardi monachi cui*

xpi cum matre mortuo apparuit.

Hic uis cuiusdā . *xix.*
militis mortem ualde p̄nosam
retulit michi adam monachus de luc-
ka cuius sepe memini. Erat inquit
in saxoniam miles quidam alardus
noīe. qui uir tante probitatis fiterat:
ut in primo tornamento in quo mi-
les factus est manu propria quatuor-
decim dextrarios acquireret. Qui sicut
uir prudens eundem honorem tempo-
ralem non suis uiribus sed deo ascri-
bens omnia restituit: et sodalibus
cum seculo ualedicens: in lucka mo-
nasterio nr̄e religionis habitū suscep-
pit. Et quia electos suos probat dñs:
tanta illū infirmitate flagellauit.
ut uermes de eius corpore indefinēter
scaturirent. Quorū fetorem simul et
horrorem cū ministri sustinere non
possent: ait abbas predicto ade. Quid
faciemus frater cum homine isto.
Respondit ille. Dentur michi quatu-
or lintheamina: et ego pro xpi noīe
curam illius suscipiam. Quod cum
factum fuisset. assidua pannorum
mutatione fetorem temperauit tam
sibi qm̄ egroto. Cumq; dies adesset re-
munerationis tante paciencie: ait
ade. Stermite michi mattam et pul-
sate tabulam: quia dñs uocat me.
Et fecit sic. Veniente conuentu post-
dictam letaniam. cum omnes pene
ad lacrimas uerbis compunctis
mouisset: subiunxit. Modo te dñi
mei dilectissim. et dicte missas nr̄as
quia saluator mūdi et gloriosa eius
genitrix uirgo semper maria. cum
angelis et multitudine sanctorū.

illuc uenturi sunt. **P**ostea reuertimur
cum eis: quia animā meā suscipient.
Interim dum missas dicerent sicut
michi retulit adam: alardus spiritu
prophético omnia quę in oratorio
agebantur indicauit dicens. Tales mis-
se a talibus sacerdotibus. ad talia al-
taria celebrantur. **E**timratuſ ē ual-
de. de homine laico. Rediunte cōuētū:
ille uultu iocundo sic ait. Ecce xp̄e cū
matre et sanctis suis presens est. ha-
bentes manus sub mento meo: et iā
suscipient animā. **N**ec michi creda-
tis: si in instanti mortuus non fuero.
Ad quod uerbū mox exspirauit: morte
uerba confirmans. **D**e cuius corpe
statim tantus odor exiit: ut omnes
illius suauitate reficerentur circū-
stantes. **De milite occiso qui ad inuo-**
cationē diuinī nōis saluatus est.

Miles quidā sceleratissimus. **xx.**
Ab inimicis suis captus et occi-
sus est. **Q**ui cum moreretur: hec illi
ultima uerba fuerūt. **D**ñe miserere
mei. **I**n cuius morte quidā obsessus
est. **Q**uem cum post dies paucos atro-
cius ueraret. interrogatus respōdit.
Multi congregati fuimus in morte
militis illius. sed quia nichil ibi opti-
numus: amplius in hoc uero uascu-
lo me vindico. **R**equiritus de causa:
subiecit. **T**ria tantum uerba mo-
riens protulit: propter quę potestātē
nrām euasit. **E**cce huic predom ob
inuoationē diuinī nominis sicut
lategit in cruce. tormentū uersum
est in martiriū. **N**o In hoc exēplo
satis considero: q̄ penitencia uera nū-
qm̄ sit sera. **M**o Duo subiūgam

exempla: per quę cognosces q̄ extre-
ma contritio sit ex multa misericor-
dia dei. **De friso qui sine sacramē-**
tis obijt satis a filio suo p̄monitus.

In frisia nuper homo quidam. **xxi.**
diues infirmatus est. **H**abebat autē
filium monachū et sacerdotem in clauo
campo domo ordinis nr̄i. **P**ro quo
cum misisset quasi pro salute anime
sue: nescio quo dei iudicio sine confes-
sione sine uiatico: et sine functione
mortuus est. **I**tē de friso occiso q̄
ante mortē oīa sacramēta suscepit.

Circa idē tempus. **xxii.**
In eadem prouincia alius qui-
dam friso hostibus suis occurrens:
vulneratus est ad mortem. et occisi
sunt duo filij eius. **C**umq̄ patrem
occisores estimarent mortuū: abierūt.
Comperito tanto scelere magister
grangie in bethwerde. adducto plau-
stro oculos superposuit: et cū patrē
adhuc spirare uidisset. clamauit. **V**i-
uitis adhuc dñe? **C**ui cū ille minime
responderet. timens hostes esse: sub-
iecit conuersus. **E**go sum ne timea-
tis. **T**unc ille. **A**dhuc enī uiuo. **M**or-
tuatus in uehiculo. deportatus est
ad grangiam: peccata sua confess⁹
est. cōmunicauit et inunctus est. **S**ic
q̄ spiritū reddidit. **E**cce. prior cum
tempus haberet penitendi. et filius
eum de salute cotidie moneret: oī-
a neglexit. moriens impenitens. **A**-
lter uero semimortuus. oleo miseri-
cordie et uino penitencie ueri sama-
ritani confortus: de stabulo trāsiiit
ad palaciū. **E**cce in hīs impletum
quod scriptura dicit. **C**ui uult mise-

retur. gratiam infundendo. et quē vult inducat. gratiam non apponendo. *de wigerio milite q̄ a saracenis occisus*

est. xxiii.
In dyocesi traictensi miles quidam extitit nomine wigerius in actibus milicie nominatissimus. In prima expeditione dei munere compunctus. cruce signatus mare transiit: tam fortiter et instanter saracenos impugnans ut tam regi iherosolimitano qm̄ ceteris xpianis esset dilectus et acceptus: et nimis tristis nimis odiosus. Qui cum per annū integrū saluatori ibidem strenue militasset. et repatriare cognitasset: die quadam in oculis eius in conflictu secus eius occisus est. Cuius animā in specie columbe celos uidens penetrare: compunctus de uisione dicebat intra se. Quid agere proponis o miser: Si reuersus fueris uicia reperes dimissa. et erūt nouissima tua peiora prioribz. Et tunc fortius agens solito: die quadam conflictū intrauit et occubuit. Cuius caput saraceni prescidentes. cum multa gloria circumtulērunt: xpiani uero corpus capientes atq; sepelientes: ecclesiam super ipm̄ fabricauerunt. *de theoderico de rulan q̄ orans ad sepulchrū dñi ut moreretur*

prece obtinuit. xxiiii.
Circa illa tempa theodericus de rulan. uir potens et diues: deuocōis gratia profectus est iherosolimā. Prostratus ante sepulchrū dñi: huiusmodi fudit orationē. Dñe ihu xpe qui oīa uolsti. si non habeo me emendare a uicijs pristinis. non me permittas uertere in terram meam: sed ut hic michi mori

ri liceat concedere. Audiuit hanc orōnē alius miles compater eius. et ait. O rastis ne bene hodie compater: Ecce inquit. Dicente illo: et cui uultis dinutere uxorem et liberos uestros: Respōdit theodericus. Melius est ut illos deseram: qm̄ animā meam perdam. Et exaudita est oratio religiosi militis. Et post paucos dies defunctus ē: conuictus ciuibz celestis iherusalē. Qui prope sc̄ dñs oīibz inuocantibus eum in ueritate: mors alterius demonstrat. *de morte monachi qui uiuere recusauit propter abbate*
n ostbrug inordinatum. xxv.
In ostbrug inordinatum. xxv. monasterio dyocesis traictensis. monachus quidam fuit tenax iusticie: Zelum habens discipline. Cūq; mortuo illius tempis abbate. et is q̄ hoc anno defunctus est ei per electionem substitueretur: ille sciens eum uirum secularem atq; incontinentem. ingemuit dicens. Heu modo disciplina domus nre peribit. Est enī de ordine nigro monasteriū aliqui diues satis: et ait. Dñe ihu xpe peto ne scias me diutius uiuere: ne uideam desolationem huius monasterii. Cumq; induci non posset ut eundem eligeret siue professionē faceret: ait ad eum mēte tranquilla. Deus nouit q̄ diligam uos: sed scio q̄ religio domus huius destruetur per uos. Mane dca missa ab eodem abbate iungi se petiuit: et uix obtinuit. Contradicente abbate eo q̄ sanctissimus uideretur: respōdit. Hodie oportet me mori. Deinde strata matra se in ea reposuit: et per tabulā conuentū uocari fecit. Perditis ora

de moribus

nonibus cum minime moreretur. surrexit: stolamque in qua missas dicere consueverat collo imponens. coram altari more agonizantium se reposuit: hanc fundens orationem. *Dñā sancta uirgo maria. si unquam per hanc stolā missam celebraui tibi placente: suscipe animā meam in hac hora. Exauditus est iustus et exspirauit: et secūdu uerbū eius domus illa tam ī spūalibz qm̄ in temporalibz ualde defecit. Nec michi relata sunt a quodam abbate ordinis nr̄i: nec non ab euerhardo monacho eiusdem cenobii. De abbate q̄ in bawaria incendio suffocatus post mortē miracula fecit. xxvi.*

An te hoc quinquēntū dux bawarie unū ex abbatibus ordīs nr̄i ad se uocauit: nescio quid cū eo tractaturus. forte preparatus est ei lectus in horreo. Qui dum dicto cōpletorio isset cubitū: lumen quod a conuerso positi fuerat infixū. in stramē cecidit et in flāmas profecit. A quibus abbas excitatus. cum ostiū exire non posset: in modū crucis se in terram prosternēs. exitum suū dñō cōmendauit. Comperto incendio dux cum militibus et omībus qui aderant occurrat: reiectisq; lignis ac stipulis abbatem semivivum extraxerunt. Et ecce circa pectus eius apparuit capella cum reliquiis: uentrē uero illius cathena ferrea stringebat. Quibus uisus dux compūctus dicebat. Videte q̄ sancto uiro isti uestimētōrū asperitas sufficere non potuit: nisi etiam cathenam superadderet. Sepultusq; est transbone in ecclesia maiori. Post

dies paucos cum duo milites in eodē loco missam audirent: unus sepulchrū eius ascendit. Ut autem deus ostenderet qualis esset meriti illic tumulatus: miles tam uehementer in pedibz ardere cepit. ut cessans clamaret. Q̄ comperto alter respondit. Sepulchrū est illius combustū abbatē. Et illa die habitus est in magna ueneratione.

de morte inclusi de sō marimmo ī ecclesia colonia. xxi.

Sancti marimmi in colonia. tempibz meis quidam fuerat inclusus. cenobii eiusdem iniciator. Est enī illic congregatio sanctimonialiū. Hic ante conuersionē concubinā habuerat. Et q̄a simul portauerat similem suscepit penitentiam adeo duram: ut interq; cingulo ferreo uentrē suū ligaret. Ipse uero in predicto loco se includens: missas suas celebrando dñō uacabat. cui illa foris in habitu religioso necessaria ministrabat. Adueniente tēpe uocationis eius dñm eussidū terram sancti andree uocauit: confessionem fecit. uitam reuelauit. Cui ille in uirtute sancte obedientie precepit. ut cuculū sinneret deponi: quod et fecit. Sicq; eo defuncto mulier post paucos dies cepit infirmari: et quia timuit qd̄ sacerdoti acciderat. secretū suū prodere noluit. Cuius uirtutē deus nō sinebat esse occultam. In hora uero qua exspirauit. uinculum eius dirupit. Cumq; fines illius ligature ferree. tunicam ī qua moriebatur ex utroq; latere suspēderent: multe matrone femine sancte exitū prestolantes. postq̄m rem cognouerūt: de tanto miraculo deū glori-

cauerunt. Hec michi relata sunt a filia
sororis predicti sacerdotis. **De morte de
monialis niuelle circa cuius
corpus nouem circuli reperiuntur. xxviii.**

Nin brabantia apud niuellam monaste
rio sancte gertrudis uirginis. puella
quedam nobilis extitit: clementia nomine.
Hec cum suadente dyabolo lapsum
carnis incurrisset: tunicam innocentie
quam polluerat, cotidiana lacrimis
mūdare satagebat. Sic dedita erat o
peribus misericordie. ut omnes suos
redditus pauperibus erogando: nichil
pene sibi retineret. Tempe quodam
circa hyemis principium. cum fere nuda
esset. nimisq; egeret: sedens iuxta alta
re sancte gertrudis sic orauit. O dulcis
suma dñia quomodo tibi seruiam in
hac hyeme. cum nichil habeam. Eadē
hora superueniens quidam peregrin⁹
cum ad memoriam iam dñe uirgis
orasset: quūq; solutos in sinu clemencie
iactauit et abiit. Hoc quasi pro mi
raculo ip̄a uigero monacho uillari
ensi retulit et ipse michi. Cum autē
moreretur. inuēti sunt circa corpus
eius nouem circuli ferrei. **Itē de osilia
leodicensis que circulis ferreis se liga**

Don est dñi uerat. xxix.

Non est dñi uerat. xxix.
q̄ uirgo quedam leodicensis
osilia nomine: cui quidam nupserat
meteri. Quo mortuo quia pulchra
erat ualde. canonicus quidam leodice
sis illam duxit in tantū illā amans:
ut per clausuram ab humanis aspec
tibus illam remoueret. Post cuius
mortem illa de suis peccatis dolens. iux
ta ecclesiam sancti seuerini se reclusit:
ubi ex nimia contricione sepe lacrimas

sanguineas fudit. Insuper et uinculis
ferreis se ligari fecit. Cum quibus cū
stetisset in oratione: omnia dirupta sūt.
Timens uero eadem uincula deo non
esse accepta: secundo ligata est. Quod
cum confessa fuisset abbati sancti
lamberti: dolentem consolans ait.
Qui dixit marie magdalene dimis
sa sunt tibi peccata tua: ip̄e uincula
tua dirupit. Sicq; consolata est. **De
morte gerbrandi abbatis claricampi.**

Ante quadringentiū .xxx.
gerbrandus abbas claricampi
in frisia cum abbate nro de capitulo
rediens generali. in uia infirmari ce
pit: ita ut cum maximo labore soma
cum pueniret. Ibiq; diem clausit ex
tremū. In ip̄a hora mortis eius: sanc
timonialis quedam de syon que dom⁹
est ordinis nri ptinens ad claricampū.
facta in mentis excessu: uidit animā
eius ab angelis in celum deferri. Expres
sit etiam domū et locum sepulture ex:
nec non et habitū in quo sepultus est.
De morte udelholdis sanctimonialis.

Nin monte scē wallburgis .xxxi.
sanctimonialis quedam fuit udelhold
nomine: femina bona et satis feruens
in religione. Hec cum iam agoniza
ret sicut audiui a sororibus que prece
tes erant: manū extendit contra osti
um dicens. Ecce nūcius dei foris stat:
expectans animā meam. Sicq; post
modicū reddidit spiritū: ab eodem ā
gelo deducendū in paradysum. Hoc
etiam scias q̄ sepe a mortuis uiri uo
cantur. Verbi causa. **De morte con**

radi cellerarii nri. xxxii.
Ante paucos annos haddicus

sacerdos et cellerarius noster maior. in
sompnis apparens successori suo con-
rado: tunicam propriam ei tradidit
induendam. Quam cum ille induisset:
infirmittate preuentus pos dies pau-
cos defunctus est. *De morte conradi
monachi nri que richwinus uocauit*

Nondum annus elapsus *xxxiii.*
est. q. lambertus monachus nri
nocte diuina in choro obdormiens. rich-
winu cellerariu nri ante aliquot a-
nos defunctu choru intrare conspexit.
Et cum anueret ei manu dicens. frater
lamberte ueni simul ibimus ad reu:
ille sciens eum mortuu. reuinit et ait.
*Credite michi non ibo uobiscu. A quo
cum repulsam pateretur. ad oppo-
situm choru se uertens. quedam senem
monachu qui circa quinquaginta
annos militauerat in ordine. simili
signo ac uerbo uocauit. Quem ille in ge-
serutus est. capucio capiti imposito.
Sequenti die infirmari cepit: et post
breue tempus defunctus est. et in eade
cuculla sepultus.* *de morte gregorii
de armenia que mater defuncta uo-*

Hemina quedam *cauit. xxxiiii.*
religiosa de armenia cum filio
et filia ueniens coloniā. in maiori ec-
clesia ieiunijs et orationibus deo ser-
uebat. Vocabatur autem filius gre-
gorius: homo simplex et sacerdos. No-
men sororis maria. Matre autem de-
functa. infra tricenariu gregorius et-
iam ad extrema deductus est. Cum soror
coram illo sedens lacrimaretur: ille
consolans eam ait. Noli flere. quia
mater nostra uocat me. Et illa ubi est:
respondit. Ecce coram me stat. Sicq

anima illa sancta carne soluta est.
Corpus uero inter canonicos sepultu
est. *De conuerso de Cuma qui prop-
ter obuij reuersus e ad corpus. xxxv.*

Conuersus quidam de cumia que
domus est nri ordi cu die quadā
missus ab abbate suo nauigio trāstret
per fluuiū quod fluit per saxoniam:
nauta ab eo nauiliu requisuit. Qui cu
diceret se non habere. respondit. Date
michi pro pignore cingulu uel culdel-
lum uestru. Non possum inquit hys
carere. Et adiecit. Ego promitto uob
cum ordine meo: q dimidiu denariu
uobis remittam. Et dimisit eu nauta.
hæcens ab eo conuersus. eo q res mo-
dica uideretur promissu pūpendie:
nichil remittens. Non multo post in-
firmatus. cum omnibz qui aderant
mortuus uideretur: anima egressa.
cum ad requiem ascendere uellet. pre-
dictu dimidiu denariu cuius in cofes-
sione non meminuit ante oculos habe-
bat. Qui adeo creuit: ut mūdo maior
uideretur. Cumq sursum nitenti sep-
obstiteret. neq aliud esset quod ani-
ma impediret: ad angeloru petitione
pmissa est redire ad corpus. Miratibz
cunctis uisionem retulit: et missus
est ab abbate nauta integer denarius:
sub omni celeritate. Quem ut ille rece-
pit: eadem hora conuersus exspirauit.
Hec michi narrauit abbas linonie. al-
serens sibi recitata a predicto abbate.
*de monacho q propter cuculla qua
mortu exuerat prohibet e nre paradisi*

Hic annos paucos in regno *xxxvi.*
francozu quadam domo ordinis
nri. monachus quidam bone uite

laborabat in acutis. Qui dum duplici calore torqueretur. infirmitatis et aeris: rogauit infirmariū quatinus sibi liceret cucullam exuere: et induere scapulare. Quod ille concessit: compassus infirmo. Qui cum abiret: reuersus infirmū reperit exspirasse. Non modicum ex hoc turbatus. domū clausit. scapulare extraxit. cucullam ei induit: sicq; in matram illum ponens. tabulam pulsauit. Deportatus in oratoriū. proxima nocte cū monachi scdm consuetudinē circa corpus psalmos legerent: ille in feretro se erigens et circumspiciens monachos uocauit. Qui cum territi fugerēt omnes in dormitoriū excepto subpore qui constancior erat. ait illi. Nolite timere ego sum ille frater uester. q̄ mortuus fui et reuixi. Vocate michi abbatem. Accedente abbate. ait ille. Dñe cōfiteor uobis. q̄ sic atq; sic mortuus sū. Ductus uero ab angelis ad paradisu. cum putarem me libere posse intrare: accessit ad ostiū sanctus benedictus et ait. Quis eñ es tu? Qui ego respondi. Monachus sum cisterciensis ordinis: subiecit sanctus. Nequaquā. Si monachus es. ubi est habitus tuus? Iste est locus quietis: et uenis cum habitu laboris. Qui cum circumgisssem muros eiusdem felicissime mansionis. et seniores quo scā magne reuerētie illic conspexissem: vni illorū qui ceteris benignior uidebatur. ut pro me intercederet supplicavi. Cuius interuētū permittus sum ad corpus redire: ut sic a te habitu recepto merear ad promissā beatitudinē introire. Quo audito abbas cucullam in qua iacebat ei extraxit:

cucullam qm̄ in infirmitate exuerat ei reinduebat. Sicq; accepta benedictōe: rursum exspirauit. Vocatur autem domus in qua contrigerūt. szere. Abbas de relazhusen per nos transiens retulit nobis hoc miraculū. dicens se audiuisse a priore et conuentu iam dñe domi. *de ciue stratzburgense cuius anima*

ad corpus rediit. xxxvii.

Simile ex parte contigit hoc anno apud stratzburgh. Cum quidam ciuis ibi defunctus fuisset. et in feretro posset: anima eius ad corpus reuersa est. Et cum clamaret. quomō ueni huc: uocata est uxor eius. Ad quam ille. Dei misericordia reductus sum: et hoc tibi dico nisi omnia que habemus relinquamus. non poterimus saluari. Sicq; omnibus prout poterat salubriter dispositis: infra triduiū mortuus est. fuerat eorum substantia de malo acquisita. *Ad* Quid est quod maxime morientibus possit subuenire? *Ad.* Confessio pura atq; contritio. Ecce exemplum *de magistro thoma theologo qui uidit dyabolū in morte. xxxviii.*

Magister thomas theologus cum in presenti expeditione in castro peregrinorū in camera quadam esset moriturus: uidit dyabolū in angulo stantem. Quem cum cognouisset: uoce ut beatus martinus allocutus est ei dicens. Quid hic astas cruenta bestia? Dic michi quid est quod maxime uobis noceat? Cumq; ille nichil responderet: scolasticus subiūcit. Aduro te p̄ deum uiuū qui iudicaturus est uiuos et mortuos et seculū per ignē: ut dicas michi huius interrogacionis ueritatē.

Ad quod demon respondit. Nichil est in ecclesia. quod tantum nobis noceat. quod sic virtutes nostras enervet: quomodo frequens confessio. Quando inquit homines in peccatis sunt mortalibus: omnia membra ligata sunt. et non possunt se mouere. Cum uero peccata eadem confitentur. Statim liberi sunt. et mobiles ad omne bonum. Quo audito doctor ille bonus. et crucis Christi fidelis predicator: letus exspirauit. De morte iustorum hec dicta sufficiant. Quia misere quam horribiliter moriantur usurarii et auari: quibusdam tibi pandam exemplis. **De usurario merente cui mortuo crumena cum denariis consepulta est. xxxix.**

In ciuitate merensi sicut michi narrauit abbas quidam ordinis nostri. usurarius aliquis defunctus est: auarus nimis. Qui cum moriturus esset supplicauit ut ori sue. ut crumena denariis refertam iuxta se poneret in sepulchrum. Quod cum illa fecisset quanto secretius potuisset: tamen latere non potuit. Accedentes aliqui sepulchrum latenter aperuerunt: et ecce duos ibi conspiciuntur bufones. unum in ore crumene. alterum in pectore. Ille denarios ore de crumena extraherat: iste suscipiens cordi eius immittebat. Ac si dicerent. Nos pecunia faciabimur coruium insaciabile. Quibus uisus illi timore percussis: terram reiectes fugerunt. Non minus horrendum est quod sequitur. **De usuraria in frethen que mortua denarios numerantes imitabatur. xl.**

In uilla frethen bat. que ad unum miliare distat a colonia. matrona quedam morabatur. iuxta nomen: moribus sanctis composita.

sed usuraria. De quo uicio cum sepius argueretur a gerlaco superiore nostro. qui tunc temporis ecclesiam iam dictam uile regebat: emendacione promissit sed non seruauit. Tandem in peccatis suis mortua est: et propter timorem corporis ne feteret posita super terram. Et ecce dyabolus manus eius et brachia mouit. ad instar numerantis pecuniam. Missum est pro gerlaco. ut dyabolum a ueracione corporis exorcismis cohiberet. Quod cum fecisset corpus quieuit. Et cum adiuuare cessaret. illud non cessauit: nunc crumena nunc manus mouendo. Tunc tollens haristas aque benedictę intinxit. et ori eius immisit: que illa audissime masticare cepit. Tandem tolles stolam cum exorcismo collo eius circumligauit: sicque demonem ab eius corpore compescuit. Erat ibi eodem tempore rusticus quidam qui dicebat sacerdoti. Scitis domine. quod dyabolus in hac nocte stupenda operabitur in corpore hoc: referam enim uobis simile quod temporibus contigit puericie mee. **Itē de usuraria de bachem cuius anima a demonibus in spece coruorum emissa est. xli.**

Querat in bachem uilla. prima famosa quedam usuraria. Hec cum moritura esset: campum totum coruis ac coruicibus uidit repletum. Et clamauit fortiter. Ecce modo appropinquant ad me. Et adiecit. Ori. ori. modo sunt in tecto. modo in domo. modo pectus meum laniant: modo animam extrahunt. Sicque cum ululatu efflauit spiritum. Demones eadem nocte corpus de feretro multis qui aderant uidentibus tollentes. usque ad tectum leuauerunt:

et anni trahi nupmigeret. iuxta limen
ostii illud cadere sinentes confregerunt.
Extincta sunt luminaria. fugerunt
homines; mane in iam dicto loco corp⁹
reperientes. Quod bestiali sepulture
tradiderunt. de theoderico usurario q̄
moriens denarios mastrauit. .xli.

In dyocesi coloniensi .xlii.
ante paucos annos miles quidam de
functus est. nomine theodericus; usura
rius admodū nominatus. Hic tandē
infirmatus; materia ascendente in
cerebrū factus est freneticus. Qui cū
cotidie dentes et os moueret; dicerūt
ei ministri sui. **Quid comeditis dñe?**
Respondit ille. Denarios ego mastico.
Visum ei fuerat. q̄ denarios ori eius de
mones infunderent. Non possū sicut
sustinere demones istos. Portate me ad
monasteriū vobis. boni illic homines
sunt; forte auxilio illorū ab hys dya
bolis liberabor. Quo anni delatus fuit
ser; clamauit. Reportate me; plures
hic demones uideo qm̄ in domo mea.
Erat enī de uilla wurne. Sic miser re
latus. et a demonibus agitatus; exspi
rauit. Qm̄ execrabile uiciū sit usura;
in suis tormentis multis ostendit. A
uaticia heu non solum in secularibz.
sed etiam in personis ecclesiasticis reg
nat nimis. de morte walteri clerici dis

pensatoris lutharii prepositi būnensis
lutharius prepositus .xliii.
būnensis. clericū habebat nimī
auarū; monasteriensis ecclesie cano
nici. Et quia ex eius consilio idem pre
positus pendebat; multam pecuniā
walterus congregauerat. Qui cum
moreretur; nec unū quidē denariū

pro anima sua legauit. **In ipsa hora mor**
is eius. godefridus ecclesie sancti an
dree in colonia canonicus. coram dño
suo adolpho archiepiscopo in porta
clericorū dormiuit. Cui talis uisio oste
sa est. Visum est ei q̄ predictus walter
us pecuniā de magno cumulo in ta
bula numeraret. et q̄ demon in alia
parte in ethiopis effigie residens; ille
computationē diligentissime consi
deraret; walterus frequenter ex ipa
pecunia aliquid furtiue uesti prope
submisit. Tunc demon in hec uerba
prociuit. Computat argentū wal
terus subtrahit illud. Deinde manibz
complois subiecit. Plus qm̄ ducētas
subtraxit waltero marcas. Sic ex qdā
superbia uocari solebat. Gratans do
minū suū godefridus. quid uiderit re
citauit; et comptū est q̄ eadem hora
exspirauerit. de morte godefridi ca
nonici sancti Andree i colonia .xliiii.

Godefridus uero non minus mi
lere defunctus est. Erat enī aua
rus ualde. et magnā in curia pecuniā
collegerat. Die quadam philippi regis
romani magnū in domo sua debito
ribus dñi sui fecerat cōuiuiū. Ante
eū qm̄ de eodem cōuiuiū gustasset. a
popleria tactus obmutuit; et sine cō
fessione atq; sacra cōmunionē spm̄
exalauit. Post cuius mortem cuidā
sacerdoti talis de eo uisio ostensa est.
Vidit eū colonte ante monetam iaudi
impositū; quem iacobus uidens. iude
orum episcopus. cui fuerat familia
ris malleo extendit usq; ad denarij
tenuitatem. Fuerat enī godefridus
magister monete. et monetariorū

locus. Et quia multum ibi congregauit pecuniā: luere ibidem uisus est auaricie penam. *De morte hermanni secundi decani in Colonia. xlv.*

Que de morte hermanni secundi decani in colonia perrepi: nō tacebo. Erat idem hermannus homo multum auarus: et amator pecunie. Accidit autem ut canonicus quidā būnensis. wīricus nomine moreretur. Qui statim post mortem erwino maioris ecclesie in colonia canonico. in sompnis apparetis ait. Rogo te ut ad diem uēias. ante capellam sancti nicolai. Quod cum erwinus tenueret sciens eū mortuū: subiecit ille. Peto ut hoc ipsum dicas secūdo decano: quia dies erit octauo die. Ille euigilans. et de uisione ammirans: quid uiderit. uel quid wīricus mandauerit. mane decano recitauit. Qui statim uisū intelligēs respondit. Ego satis timeo q' eius diem cito obseruare debeam: quia homo senex sum et debilis. Statim eadem die perire cepit habere: ita ut predicto die moreretur. Inter auaros penas soluent aduocati: qui modo salaria pingua recipiūt. et causas subuertunt. *De morte legiste in Saxoniam cui morienti lingua diuinitus subtrahita est. xlv.*

Narrauit michi ante paucos mēses aliquis sacerdos de Saxoniam. dicens. Nuper in terra ista quidam nominatus decretista mortuus est. Qui cū hyaret lingua in ore defuncti non est inuenta. Et merito perdidit linguā moriens: qui illam sepe uendiderat uiuens. Et hec dicta sunt de avaris. De dolosis uero quibz obuia

est auaricia: nūc aliqua subiciam exempla. *De henrico rustico qui moriens uidit capiti suo lapidem ignitū inuēire quē alienos agros subtraxerat. xlvii.* In dyocesi coloniensis uilla bude rustici quidam fuit henricus nomine. Hic cum morti proximus esset. lapidem gradem et ignitū supra se in aere pendere conspexit. Ex cuius ardore cū eger nimis essuaret: uoce clamauit horribili. En lapis capiti meo inuēiens totū me incendit. Vocatus est sacerdos. confitetur: sed nichil illi profuit. Recogita inquit sacerdos: si aliquē lapide isto defrauda ueris. Ad quod uerbū ille in se teneris ait. Recordor me eundem lapidem ut agros meos ampliarem. in alienos terminos transtulisse. Respondente sacerdote. hec est causa: ille culpam confitetur: satisfactionē pollicetur: et a terribili uisione liberatur. *Itē de rustico cui dyabolus palū igneū in os mittere minabatur. xlviii.*

Simile contigit in uilla rothemi. Cum rusticus quidam ibidem moriturus esset: dyabolus assistens palum igneū ori eius inmittere minabatur. Ille culpam non ignorās: quo cumq; se uertebat. semp dyabolū cū palo presentem habebat. Palū siquē eiusdem quantitatē et forme de agro suo in agrū cuiusdam militis godefridi nomine transtulerat: sibi addendo quod illi subtraxerat. Ad quem suos misit. ablata restituere promissit: per quos ut res ignosceret supplicauit. Quibus respondit miles. Non ignoscā: sinice filiū mulieris bene torq̄ri sterū terretur ut prius. iterū nūcios

mittit: sed uentiam non consequitur.
Tercio eis cum lacrimis uenientibus
et dicentibus. rogauimus uos dñe itutu
dei ut uestra recipiatis et misero culpā
remittatis: quia mori non potest neq;
uiuere licet. Respondit. Modo bene vin
dicatus sum: modo remittam. Ab illa
hora terror omnis dyabolici cessauit.
Audi nūc quod te tibiq; similes conso
letur: de diuitibus ac superbis. *De
clero mortuo qui rediens se iudicatu
et impijs traditū exclamauit. rlx.*

Fuit in regno francorū clericus
quidam nobilis ac diues. q̄ duo
hominē sepe extollit: multisq; uicijs
subicit. Qui cū mortuus fuisset et
in feretro positus: multitudo ppli
circūsedente tam ex clericis qm̄ ex lai
cis. ipse se erexit: et cunctis audientib;
clamauit dicens. Iustus iudex iudi
cauit. iudicatu condempnauit: con
dempnatū tradidit in manus impiorū.
Quibus dictis se reclmans. de requie
transiit ad laborem: de delicijs ad mi
seriam. *Itē de clero moriente q̄ tubā
infernalem se audiuisse testabat. I.*

In eodem regno alius quidam clericus
fuit: et ipse uicioris ualde sicut et supe
rior. Qui cū amonitus fuisset de con
fessione. essetq; ei allatu corpus dñi a
sacerdote. accipere noluit: uertensq;
se ad parietem. sic ait. Tuba canit a
pud inferos: eamus hinc. Sicq; exspi
rans. tubam secutus est infernalem.
No. Si sic deus execratur diuitias
atq; superbiam: puto q̄ ualde punit
blasphemiam. *No.* Valde deus pu
nit quandoq; illud uiciū. etiam in iu
delibus. *De morte conitis fulkensis*

hēn ob blasphemiam omni. li.

Qomes fullkensis hereticus et here
ticorū coadiutor: cum ultimū
castrū suū rehabetet. in tantā erupit
blasphemiam. ut diceret. Velit nolit de
us. uelit nolit ecclesia romana et om̄s
sancti: ego terram meam rehabeo.
Morq; de equo cui insedebat rucens hor
ribiliter torquebatur: et cū a militib;
esset elenatus. denuo cuit. penam sol
uens blasphemie. Reductus uero in
domū suam. primum torqueri cepit i
cruribus et pedibus: postea in pecto
re. Et cum ei relictū fuisset officiū lin
gue si forte penitere uellet. ipsamq;
confessionē prorsus contempneret:
circa quatuor menses spem̄tens exspi
rauit. Quanta uero pena predomib;
preparata sit: finis uinijs ostendat.
*De morte iohānis dani qui dyabo
lum uidit in morte. li.*

Circa illud tempus quo philipp^{us}
rex imitabatur coloniensib;
propter octonem. satelles quidam
iohannes nomine cognomēto dani?
provinciam depredatus est. Hic cū
post multa mala esset moriturus: dy
abolus morienti nimis importunus
fuit. In cuius aspectu pallens ac tre
mens: ad circumstantes clamabat.
Date michi gladiū: ut repellā a me
hunc qui me infestat uirū nigerri
mū. Dicentibus eis. neminem hinc
uidemus. muoca deum: miser ille
desperatus respondit. Quid michi
posset prodesse. si modo illū muoca
rem. Multū inquitit. Tunc ille. d's
si potes adiuua me: sicq; exspirauit.
De quodam seruo quē duo canes

cū se epūm simularet laterauerunt.

Eodem tempore seruus quidā. *lvi.*
aliquādo cursor octonis archiep
acom leodicensis; officiū suū deferens
multitudini predonū se associauit. Inter
quos episcopū se nominās. et episcopū
per insulam se representans; sociis fa
cere consueuerat peccatorū absolutio
nem. Die quadam duobus ex eis uide
tibus duos canes dñs eis imisit; a quibz
totus laceratus et extinctus. penam sol
uit depredationis atq; irrisuonis diui
norū sacramentorū. Audi nūc aliqua
exempla: de morte miserabili homici
darii. *de morte bernardi cuius mo
nasteriensis q̄ sororū occidit. lvi.*

Que duo anni elapsi sunt q̄ cuius
quidam monasteriensis defunctus
est. Hic cum domū et pecunias multas
filio suo unico dimisisset; ille luxurio
se uiuendo cum meretricibz et in taber
nis omnia sua mobilia consumpsit.
Domū uero sororio suo uendens; abi
eius pretiū illius in breui dilapidauit.
Necessitate compellente; ad eundem
suū sororū rediens. ab eo tū propter
uicem. tū propter uenditam pos
sessionē detentus est. Quem cū p̄mū
honeste satis ac deinde negligentius
tractaret; ille ex indignatione eum
deferens. domū uenditam repetiuit;
se circūuentū conquerens. A quo cum
nichil per iusticiā suā per minas ob
tinere posset; bipēn illū in medio fo
ro occidit. Ille in ecclesiam s̄c̄i pauli
fugiens; clericis cantātibz clamare
cepit. Vos dñi defendite libertatem
uestram. Quod et fecerūt. Post pau
lulum ueniens unus ex sodalibus ei⁹

uocans eū. ait. Eri bernarde eri: vinū
optimū in tali uenditur taberna. Quē
secutus post modicū proditus est: et
captus. Requisitus cur exisset de ecclesia:
respondit. Ita michi ardere uidebatur
pauimentum sub pedibus meis: ut sus
tinere non possem. Posito eo in rota.
cum mane scolares ad eum uenisset.
et dicerent: bernarde uiuus adhuc: fu
erat enī literatus. respondit. Adhuc
uiuo. Ille q̄ subiecit. In nocte ista cā
pium istum plenū iudi demonibus.
Nullum tamen signū uel uerbū pen
titudinis audire ab eo potuerunt. *De
lacronibz colonie in rotas positis.*

Quam tempore quodam. *lv.*
tres lacrones iuxta coloniam
rotali pena pleri fuissent: ego altera
die cum ceteris scholaribus accurrens.
que ab uno illorū qui adhuc uiuebat
dicebantur audiui. Requisitus qua
hora mortui fuissent socii eius: respō
dit. Hac nocte quando mortuus ē iste
qui iuxta me sedet: totus campus cor
uis repletus est. Quos demones intel
leximus: in specie coruorū animam
egressam expectantes. Et cū hec miser
ille uidisset. nec vna quidem uice nobis
audientibus deum inuocauit: nichil
habens contritionis. Quā crudele pec
catum sit sanguinē fundere. et dissen
siones fouere: presens est exemplum.
*de rusticis qui post mortem cōtēderūt
in episcopatu in sepulchro. lvi.*
coloniensi due generationes rusticorū
inimicitias mortales exercebant. Ha
bebant autem duo capita: duos rusti
cos magnanimes ac superbos. q̄ semp
noua bella suscitabant: nullamq;

pacem fieri petuntiebant. Diuino igitur nutu factum est: ut ambo uno die moreretur. Et quia de vna erant prochia. nomine muenkurchen. quia sic dñs placuit. in vna fossa corpora eorū sunt posita. Mira res et maudita. Cunctis qui aderant uidentibz. corpa eadē dorsa uerterūt adinuicem: capitibz. calibz. ipisq; dorsis. tam impetuose collidentibz. ut caballos indomitos putares. Morvnu extrahentes remotius in alio sepulchro tumulauerūt: et facta ē rura eorūdem mortuorū. causa pacis et concordie uiuorū. Q' eadem uicia deus plurimū abhorreat in psonis claustralibus: sequens declarat exemplū.

De subita morte conuersi conspiratoris

Non est diu q' in quadam *lvii.* domo ordinis ur̄i. edificū quoddam ad usus monachorū factum est. Quod quidam conuersorū uidens. et inuidens: aliquos ad deiectionē eiusdē operis incitauit. Qui cum uenissent cum instrumentis suis ante refectoriū monachorū: auctor tante conspirationis corruit et expirauit. Quo uiso ceteri ualde timentes. cum multa festinatione et humilitate uenerunt ad pedes abbatis: peccatū suū confitētes: et penitentiā suscepērūt. Corp' uero conspiratoris in campo sepultū est. Referam tibi mīc aliqua exempla de uicio luxurie: que luxuriosos satis terrent. *De morte canonici qui uelata*

sanctimoniam suppraxerat. lvi.

Apud tractū inferius sicut michi retulit eius concanonici clericus quidam defunctus est: qui scimoniam uelatam corripuerat. *De*

autem xp̄c ostenderet qm̄ grauis sit culpa sponsam q̄ius uiolare: tale signū in defuncti genitalibus posuit. q' cunctis qui uidere uel audire poterant esset terrori. *De morte puelle in cui' sepulchro canes semutam moniam nulla debant. lvi.*

Quadam dyocesis coloniensis que luszheim dicitur. puella quedam cuiusdam honeste persone ancilla. Que satis luxuriosa erat et uaga. Nocte quadam in sompnis ante xp̄i tribunal capta est: in cui' circuitu uidit angelos et apostolos martires et reliquorū ordinū sanctos infinitos. Animabus in mediū deductis. ille ad gloriam. iste ad supplicia iudicabāt. Cumq; hec ancilla uideret et tremiret: accusante conscientia. manus suppliciter ad iudicem tetendit. Cui' ille misertus ait. Quid me oras? Da michi minimū digitū tuū: et ego dabo tibi manus meas. Ac si diceret. Da michi modicam fidem q' te de tuis uitiis emendes: et ego dabo tibi gratiā meam. Sic q' euigilauit. Que cum uisum retulisset andam religiose matrone nomine aleidi de gurtzenich. respondit illa. Misera emenda uitam tuam: satis cōmonita es. Illa primū quidem timuit: sed timor ciuis cessauit. Cumq; ut prius uiciis pristinis subiaceret: amonitioni flagella addūtur. Nam cū accerrimas passa infirmitates expirasset. et linteamine tantū tecta sup̄ terrā posita fuisset: duo canes ante domū incuria se momorderūt. Superuenit tertius et quartus. Deinde quīs canes

uille: qui se invicem mordendo domū
intrantes. In thecarnem super eam po
sitiū abstrahentes: dentibus suis
cōminuerūt. Qui uix a rusticis fusti
bus expulsi sunt. Cadavere uero sepul
to. canes redeuntes super eius tumulū
interrupta bella renouaverūt. Aliud
satis horrendū tibi proferam exem
plum. **De muliere in agra quam
demonēs transserebant. lx.**

Haslo uilla dyocesis traiectensis
femina quedam misera. die quadam
pedes suos pelui imponens. et extra
illam retrorsū saltans: sic ait. Hic sal
to de potestate dei in potestate dyabo
li. Quam dyabolus mox rapiens. et
in aera sustollens: multis uidentibz
ultra altitudines nemorū transtulit:
ita ut usqz hodie nusqz compareret.

Ista michi de male uiuentibus et ma
le morientibus comperta sunt. Adhuc
vni tibi referam exemplū. quod nup
audiui. **De hospitalario qui seipm
in aquis suffocauit. lxi.**

Hoc anno cum abbas noster iret
ad caplin generale: iuxta uitriaci a
quodam hospitalario tam q̄e qm ab
bas de scimenu caritatiue satis suscep
ti sunt. Comedentibz eis. idem hospita
larius sedebat ad latus henrici cellera
ri nri. Qui post prandiu dicebat iā
dicto abbati. Est uobis notus homo
iste? Enam inquit: homo bonus et
religiosus. Respondit henricus. Credi
te michi in malo statū est: iam ī mēsa
uisum habuit infernalem. Mane uō
cellerario dicente missam. abbas nē
nescio quo instinctu nichil aliud per
totam missam orabat nisi hoc: dñe

da michi finem bonū. Eadem nocte
presatus hospitalarius ad uicinū flu
men solus pergens. uestes exuit: et de
rupa in aquas saltauit. Et cum ibi
mergi non posset. alius ascendit: lo
cum querens profundiorē. Vigiles
de castro uidentes hec clamabant. Bōe
homo non est tempestiuū tali hora
bathari. Erat etiā uox natiuitatis
dñe nre sempz uirginis marie. Miser
rimus de hūore se precipitans: ī limo
profundi submersus est. Et territi
sunt ualde audientes hec: scientes ho
minē plus qm triginta ānis paupe
ribus seruuisse. Simile contigit cui
dam conuerso in ordine nro: qui pro
sanctissimo uiro ab omnibus habeba
tur. Referam tibi adhuc aliqua unde
satis miretis. **De matrona agonizāte
quā mors deserens clericū iuxta se stā**

Sicut ueraciter **tem iuasit. lxii.**
audiui matrona quedā nobilis
in episcopatu colonienū infirmata
est ante annos paucos. Que cū in ex
tremis agere uideretur. multaqz ma
trone circumstante. iuncta est. In
ultima uero collecta uocans ad se cog
natam suam. cum tantē uix loqui pos
set. ait. Ne timeas: non moriar modo
Vidi etiā mortem recedere a me: et iua
dere clericum istū digito cū demonstrās
Mortū in modū in q̄a hora femina
desperata cepit meliorari: et clericus
infirmari. ut die octauo moreretur.
**Ite de monstro quod in specie femine
interfecit familiā duarū curtiū.**

lxiii.
in episcopatu colonienū. uilla stamheim. duo milites habita
bant: ex quibus vnus gunterus. alter

hugo uocabatur. Nocte quadam cum iam dictus gunterus esset in pratis transmarinis. ancilla pueros eius antequam irent cubitum ad requisita nature in curiam ducebat. Que cum staret iuxta illos: ecce spes quidam mulieris in ueste niuea et facie pallida. contra ipsos ultra sepe respexit. Que cum nichil loqueretur et ancilla in aspectu eius horreret: monstrum idem possessionem hugonis que proxima erat adiens. ultra sepe illius etiam respexit: deinde ad cimiterium de quo uenerat rediens. Post paucos uero dies infans gunteri maior infirmatus. ait. Septimo die moriar. Post alios septem dies morietur durina soror mea. Deinde post ebdomadam morietur soror mea minor. Quod ita factum est. Post mortem uero infantum: mater et ancilla defuncte sunt. Eodem tempore obiit hugo et filius eius. Horum testis est subprior noster gerlacus. **Itē de monstro quod de uno sepulchro exit**
Simile aliud intrans. lxxiii.
 Contigit in ecclesia bünensis. Tempore quodam dictis uesperis. cum scolares in ipso crepusculo ludos exercebant in claustris: uiderunt de uno sepulchro cum in quibus canonici sepeliri solent. speciem quandam humane forme egredi: que super aliqua sepulchra deambulans. in quoddam sepulchrum sedemissit. Post breue tempus mortuus est quidam canonicus: et in eodem tumulo de quo fantasma illud egressum est. positus. Deinde post paucos dies. aliter canonicus in eadem ecclesia moritur: et in loco ubi ingressum fuerat

sepelitur. Christianus bünensis monachus noster. eidem uisioni interfuit. Huiusmodi uisionibus quādoque futura presignatur. **Ad** Scdm her que dicta sunt: bñ quos dñs inuenierit uigilantes. **Mo** Occasione huius uerbi: referam quod mihi audiui.

De monacho qui in alia cadens exspirauit dñi legeretur cñm. Vigilate

Qum in alia domo **et c. lxx.** Ordinis nri dyaconus legisset euangelium de confessoribus. scilicet. Vigilate quia nescitis qua hora dñs uester uenturus sit: uerbis eisdem completis. quidam monachus in choro cecidit et exspirauit. Et tinnuerunt omnes uerborum domini effectum considerantes. Vnde frater quia nescimus qua hora dñs noster uenturus sit: uigilemus fide. uigilemus et opere: ut cum uenerit et pulsauerit per mortem: confestim et leti aperiamus ei. Quod nobis prestare dignetur dñs noster ihesus xpi iustus: qui uenturus est iudicare uiuos et mortuos et seculum per ignem. amen.

Explicit vndecima distinctio de morientibus

Incipiunt capitula duodecime distinctionis de pñis mortuorum. i.

- D**e penis et gloria mortuorum. ii.
- D**e pena lodewici langraui. iii.
- D**e pena cuiusdam pñis alimanie. iv.
- D**e clerico cuius corpus dyabolus in loco anime uegetabat. v.
- D**e pena wilhelmi comitis iudacensis. vi.
- D**e pena sacerdotis cuius animam per rochiam sui agnauerunt in puteum. vii.
- D**e pena sculteti de kolmore qui viii.

missus est in vulcanū. **viii.**

Item de sculteto de lechemich qui missus
est in eundem montem. **ix.**

Item de Brunone de Flyter qui in eūde
vulcanū proiectus est. **x.**

Item de pena brunonis filij eius qui in
inferno propinatum est. **xi.**

De euerhardo milite q̄ se erexit ī feretro.

De decano palerense quem rex **xii.**
archurus mutauit ad montem giber.

De pena bertolphi ducis ceringie **xiii.**
qui missus est in vulcanū. **xiiii.**

De pena friderici militis de kelle. **xv.**

De henrico noto qui post mortem mul-
tis uisibiliter apparuit. **xvi.**

De tornamento occisorū iuxta nōte uache.

De waltero de milene. **xvii.** **xviii.**

De milite mortuo qui nocte serpentes
et bufones loco piscinū ante portam filij
suspendit. **xix.**

De barvaro qui post mortem uxori
apparens dixit sibi elemosinas nichil p̄fuisse.

De pena concubine cuiusdam **xx.**
sacerdotis quam dyabolus uenabatur.

De sanctimoniali que infante **xxi.**
a se oculum ignitum circumferebat.

De iordano cardinali. **xxii.** **xxiii.**

De euerwaco ad infernales p̄s deducto.

De purgatorio cuiusdam **xxiiii.**
usurari leodicensis. **xxv.**

De purgatorio cuiusdam prioris
de clauualle. **xxvi.**

De purgatorio marie in frisea. **xxvii.**

De purgatorio cuiusdam matrone
propter artes magicas. **xxviii.**

De monacho qui post mortem socio
apparens dixit. non putabam dominū
ita fuisse districtum. **xxix.**

De scolastico qui post mortem in pruli

tabulam percussit et cadit. **xxx.**

De iohanne sacrista uilariensi qui
apparuit abbati. **xxxi.**

De purgatorio abbatis qui multis
iuit ad laborem. **xxxii.**

De mortuo qui elemosinas preposuit
orationibus. **xxxiii.**

De mortuo qui petiuit tres missas in
ordine nostro. **xxxiiii.**

De purgatorio xp̄istiani monachi
uallis sancti petri. **xxxv.**

De purgatorio sanctimonialis in
rijndorph cui sc̄s benedictus assistit. **xxxvi.**

De purgatorio margarete s̄monia-
lis de sancto saluatore. **xxxvii.**

De purgatorio wilhelmi monachi. **xxxviii.**

De purgatorio s̄i patricij. **xxxix.**

De monacho qui idem purgatorium
intrare uoluit. **xl.**

De pena abbatis corbeie. **xli.**

De pena rudingeri et potu eius.

De pena sacerdotis propter **xlii.**
sclauinam peregrini. **xliii.**

De gloria t̄metrudis abbatis in
dyetkirchen. **xliiii.**

De gloria s̄monialis que azelme
apparuit in sp̄ra ignea et de tunica s̄i

De gloria monachi **xlv.** **dauid.**
cuius anima ad militem sagute fuit añ dei.

De scolare cuius anima in **xlvi.**
specie columbe assumpta est. **xlvii.**

De manu scriptoris in arinsburgh.

De odore magistri per c̄toris. **xlviii.** **xlx.**

De predicatore ordinis p̄monstratensis.

De ciue in cuius crucibus **i.**
scriptum erat aue maria. **ii.**

De conuerso qui dixit petrus s̄i quasi
lapide maximo premit cū moreretur.

De morte theoderici et guthberi. **iii.**

De comerso qui dixit asseruentem **lvi.**
ordinem maximū habere premū in celo.

De glificacōe pedū cuiusdā mgti. **lviii.**

De dauid monacho qui oculos **lv**
in solem defixit. **lvi.**

De totulz electorū post resurrectionem.

De epimpho templario. **lvii.** **lviii.**

De sancta maria que obtinuit ne an-
gelus secundo bucinaret. **lx.**

De celesti iherusalem et gloria sanctorū.
De penis et gloria sanctorū.

Capl. j.

Sicut hora

undecima

diem ad

occasum

trahit: ita

duodecim

eundem

concludit.

Bene autē

in duodeci-

ma distinctione tractandū de p̄nīs

inmortuorū arbitror: quia die com-

pleto laborantes in uinea remun-

rāntur. Vnicuique hominū dies suus

est presens uitā: uideat quomō labo-

ret in ecclesia. Dies hec quibusdā

brevior: quibusdā longior: quibusdā

clarior: quibusdā obscurior efficitur.

Duo sunt loca eternaliter a deo p̄para-

ta. in quibus labor diutius remun-

ratur: celum saluorū et infernus.

In celo merces est iustorū: in inferno mer-

ces reproborū. Quanta sit merces

iustorū. qm̄ ineffabilis: ysaias breui

sermone concludit dicens. Oculis nō

uidit: auris nō audiuit: que preparasti di-

ligentibus te. De penis inferni que

innumerabiles sunt. nouem specialius
notantur: que sequenti uersiculo com-
prehenduntur. **P**ix. m̄. n̄. uermis.
flagra. uinula. pus. pudor. horror.
Hec tormenta nouem: sine modo q̄
carent. Est adhuc tertius locus post
hanc uitā quibusdā electis ad pur-
gandū deputatis: et a re purgatori
inn̄ uocatus. **H**ic temporalis est du-
rans usq̄ ad diem iudicii. Quanta
uero sit futura gloria bonorū. siue
pena malorū. quibus etiam suffragi-
is iuari possunt hi qui in penis sūt
purgatoriis: et si non plene quod pr̄-
sūs est impossibile. ex hijs tamen q̄
secuntur exemplis maiora poteris
perpendere. **De pena lodeuini lant.**

Lodeuicus graui. f.

Languentis maximus citā

fuit: de quo supradictū est in distinc-

tione prima. caplō tricesimoquarto.

Hic cum moriturus esset: precepit

amicis suis dicens. **N**on ut mortuus

fuero. cucullam orditis asseruentis

michi induite: et ne hoc fiat me uiuē

te diligentissime cauate. **O**bedierūt

illi: mortuus est et cucullatus. **Q**uod

ubi miles quidam uidit: cōmisito

nes yronice allocutus est dicens. **V**e

non est similis dñō meo in omni uir-

tute. **Q**uando miles erat nō habuit

parem in actibus milicie: factus nō

monachus om̄ibus est forma disci-

pline. **A**nima uero eius cum cōducta

fuisse de corpore principi demoniorū

presentata est: sicut quidam mani-

festissime relatuū est. **S**edente eodē

tartarice super puteū. et ap̄hūm i

manu tenere: huiusmodi uerbis

languinū salutauit. **B**enignus ac dilectus amicus noster: ostendite illi tridinia nra: cellaria nostra: sicq; eū reducat. Deducto misero ad loca penarum in quibus nichil aliud erat. nisi plangitibus fletus et stridor dentium. et reducto: sic princeps principē affatur. **H**abe amice de capto meo. Illo ualde reluctantē cum nichil proficeret. imo coactus biberet: flāma sulphurea de oculis auribusq; naribusq; eius erupit. **P**ost hoc sic inquit. **M**odo considerabis puteum meum: cuius profunditas sine fundo est. **M**otoq; operimēto: eum intus misit et remouit. **E**cce iste est puteus in quo eum clericus uidit. sicut predictum est in prefato caplo. **De pena cuiusdā principis alemanie.**

Non est diu q̄ alter **Capl. iii.**
Quidam princeps alemanie mortuus est. **P**ost cuius mortem cū quidam sacerdos an multa bona fecerat. die noctuq; lacrimis et gemitu deo pro illius anima supplicaret: uelut q̄s sanctorū ei in oratione assistens. ait. **Q**ue tantū laboras pro homine hoc dāpnato? **N**ichil enī illi prodest: imo magis obest. eo q̄ anima eius in profūdo inferni dimersa sit. **R**espondente sacerdote. dñe multa bona fecit michi multū enī illi teneor: sed subiūxit. **C**essa pro eo orare. quia anno integro anteqm sepeliretur mortuus est: cuius corpus malignus spiritus loco aīe uegetabat. **F**uerat idem princeps tyrannus maritimus. uir magnanimus modicū habens timoris dñi. **de clerico**

Qui corp⁹ dyabolus uegetabat clericus quidam loco aīe. **iii.**

tam egregiam et tam dulcem uocem habuit: ut audire illam delitiae reputarentur. **D**ie quadam uir religiosus superueniens. et uocis illius dulcedinē audiens. ait. **V**ox ista hominis non ē: sed dyaboli. **C**unctis uero admirantibus demonem adiucant. et exiit: cadauere mor corruēte et fetente. **E**t intellexerūt omnes idem corpus a demone diu fuisse ludificatū. **R**ūc reuertamur ad tormenta tyrannorum. **De pena wilhelmi comitis juliacensis. v.**

In uilla entenich que in territorio būnensi sita est. miles quidam nobilis walterus nomine habitauit: tam domui nre qm ordini satis obsequiosus. **H**ic cum grauitate infirmaretur solus q̄ iaceret: dyabolus illi ad pedes lectuli uisibiliter apparuit. **I**n cuius aspectu cū primū terreretur: postea confortatus ait. **V**nde uenis uel quid queris? **R**espondit ille. **D**yabolus sum. aīam tuam tollere ueni. **D**icente milite. recede leccator: certe aīam meam nō tolles: xpo me cōmendo. **C**ū ergo miles iā loqui cum ipso delectaretur. ait. **H**ic in ubi est anima dñi mei wilhelmi comitis iuliacensis? **R**espondit demon. **N**on est castra uicina. wolkimburch et brachinfels. **P**auli inquit. **E**t ait. **P**er fidem meam tibi dico. si ferrea essent tā castra qm eorū montana. et in illū locum mitterentur ubi aīa wilhelmi ē. anteqm superciliū superius inferni iūgi posset. liquefierent. **Q**uo dicto: mor cachinnādo subiūxit. **A**rdor ille balnei lacteum ei est: in futuro quādo corpus suū anima resurget tunc primū penam debitā recipiet. **R**egistis

de anima henrici comitis leynensis: respondit. Certe nos illam habemus. De pena tamen illius nichil expressit. Audi nunc qualis predicti comitis finis fuerit et pena. Infirmatus uero in castro suo nydecke: pro quadam contumelia sibi illata uenit coloniā. Qui cum rediret: in uia defectum cordis incurrit et ait. Ochy nūquā de cetero uidebo coloniā. Qui in terram depositus. cum in ediculis diceret mortem esse in ianuis: subiecit. Consulo tibi ut uxorem tuā recipias. Respondente illo non faciā: supplicauit ei pro quodam milite quē diu incarcerationat. Nequaquā egredieretur me uiuente. Tunc medicus. Ergo ante diem crastinū egredietur. Quod ita factum est. Cum uero mortuus esset. in sinu cuiusdā matrone quā uirō proprio tulerat iacebat. Qui cum illa diceret. dñe quid faciam post mortem uestram: respondit. Iuueni nubere debes militi. Hec ei uerba ultia fuisse. Eadem nocte sanctimonialis quidam scā maritū in colonia. in locū penarū transposita est: in quibus putrem magni horrores ignes tectū operculo. inter flāmas uidit sulphureas. De quo cū sinū ductorem interrogasset: respondit ille. Due tantū anime in illo sunt: anima uidelicet inuacanti imperatoris. et anima comitis iuliacensis. Mane uisū retinās cum eadem die rumor insonuisset colonie de morte eiusdem comitis: uisionem fuisse ueram intellexit. Iustum enim fuit. ut qui pares erant in culpa: conformes fierent in pena. Anno prædicto canonicus quidam aquensis. re-

tulit michi de eodem comite uisionē satis terribilem. Post mortē inquit suam eundem incluse cui benefecerat uisibiliter apparens. vultu lurido ac macilentio ait. Ego sum miser ille wilhelmus. quandoq; comes iuliacensis. Quem dum illa interrogasset de statu suo. respondit. Totus ardeo. Et cum leuasset uestem iulissimā quam indutus uidebatur. mox flamma erupit: sicq; cum ciuitati disparuit. Audi nunc de pena cuiusdā mali sacerdotis. *de pena plebani cuius dñm prochiā sui in puteū aggrauerūt.*

Erat in quadam .vi. uilla sacerdos infortunatus. luxurie et comessacionibus uacans: animasq; sibi commissas omnino negligens. Qui cū mortuus fuisset. per prochiā sui sub eo defuncti. sarcis comprehensis in locis infernalibus illū arrare ceperūt et dicere. Tibi commissi fuimus. tu nos neglexisti: et cū peccarentus neq; exemplo nos reuocasti. Tu occasio nrē dampnationis fuisti. Quem cum aggrauerent lapides post eum mittendo: ille in puteū cadens nusquā comparuit. Hec uicem religiose de illo sūnt ostensa. *de pena sculteti de kolme qui missus est in tempe quodā vulcanū. vii.*

Cueus quibusdā peregrinationis grana profectis iherosolimā: cum in reditu nauigarent iuxta montem vulcanū. cuius perpetua sunt incendia: nocēs huiusmodi de illo reformuerūt. Beneuolent amico noster scultetus de kolmere. frigus est: ignem ei copiosum preparare.

Illi personam cognoscentes diem et horam notauerunt: et cum ad propria redissent eundem scultetum die et hora eadem defunctum fuisse reppererunt. Tunc accersientes eius uxorem: quid audierint indicauerunt. Quibus illa respondit. Si sic res se habent: dignum est ut illi succurrant. Moxque omnibus relictis loca circuit sanctorum: elemosinis et orationibus pro anima illius deo supplicando. *Itē de sculteto de letheuich qui eam missus ē in vulcanū. vni*

Alio tempore quidam flammigi cum mare transiret: de eodem monte vulcano vocem huiusmodi audierunt. Bonus amicus noster sywardus huc uenit. suscipite illū: qui cum multo stridore missus est in vulcanū. Nam et ipse scultetus fuerat in letheuich. Illi notantes tempus et nomen persone. reuersi iam dictam uillam intrauerunt: et cum de sculteto requirerent. eum eadem die et hora qua uocem audierunt in mari. obisse reppererunt.

Itē de brunone de flutert q̄ etiam in

simile vulcanū ductus ē. ix.
Est quod sequitur. Cum tempore quodam concadus sacerdos de rycicassel. cum alijs prouincie nre peregrinis mare transiret: ante vulcanū uox talis in eo audita est. Hic uenit brunno de flutert: suscipite illū. Que uox cum ab omnibus fuisset audita: ait predictus sacerdos confratribus suis. Testes estis uos omnes huius uocis: et statim notauit in tabula. eis presentibus diem et horam dicens. Reuera. dñs brunno mortuus est. Cū uero redirent a iherosolima: obuios

habuerunt peregrinos prouincie sue. Quos cum interrogassent de statu predicti brunonis: perreperunt ab eis q̄ mortuus esset. De tempore autem sciscitantes. inueniunt eundem diem quo uocem in vulcano audierunt. Concadus uero non multo post factus est monachus in bergis. *Item de pena brunonis filij et̄ aut in inferno pro dem brunno p̄matum est. x.*

Eodem tempore quē plenius suis uicis qm̄ possessionibus hereditauit. Erat enim ipse sicut et pater auarus ualde. pauperū exactor: et simi modū luxuriosus. Ipse est brunno de flutert. p̄ncerna comitis de monte. In cuius obitu obsessa quedam liberata est a demone. Cum die quādam demum ueraretur: direxerunt quidam ad demone. Dic nobis. ubi fuisti uel quare reuersus es? Respondit ille. Vero maritum fecerim habuimus. Ad obitū brunonis congregati fuimus ad instar pulueris terre. Cuius animam cum gaudio deducentes ad inferos. locauimus eam in sede debita: potulum infernalem ei propinantes. *de euerardo milite qui se erexit in fe*

retro. xi.
Eodem tempore mortuus est in eadem prouincia alius miles euerhardus nomine. et ipse uir criminiosus sicut superior. Media nocte dyabolus corpus eius erigens in feretro: cunctis qui aderant terrorem iniecit. Tremantes amici eius ludificationē demonū: corpus ligantes ante missam illud sepelierunt. *de decano paleruesē qui rex arcturus iurauit ad montē giber.*

Eo tempore quo henricus .xiiij. imperator subiugauit sibi siciliam: in ecclesia palerensi quidam erat decanus natione theutonicus. Hic cum die quadam suū qui optimus erat perdidisset palefredū: seruum suū ad diuersa loca misit ad querendum illum. Cui homo senex occurrens ait. Quo uadis aut quid queris? Dicit illo: equū dñi mei quero. subiecit homo. Ego noui ubi sit. Et ubi est inquit. Respondit. In monte gyber: ibi eum habet dñs meus rex archurus. Idem mons flāmas euomit sicut vulcanus. Stupente seruo ad uerba ei: subiūxit ille. Dic dñs tuo ut ad dies quatuordecim illuc ueniat ad curiā eius sollempnē. Quod si ei dicere omiseris grauitus punieris. Reuersus seruus que audiuit dñs suo exposuit: cum timore tamen. Decanus ad curiam archuri se inuitam audientis et uertens: infirmatus die prefato moruus est. Hec godechalcius canonicus hūmensis uobis retulit: dicens se eodem tempore ibidem fuisse. **De pena bertolphi ducis ceringie missi i vul-**

canū. xiii.
Quarta hoc triēniū **canū. xiii.**
homines quidam ambulātes iuxta eundem montē gyber: uocem ualidam in hec uerba audierūt. Prepara focum. Modico facto interuallo: idem clamatū est. Cumq; tertio clamaret: respondit nescio quis. Cui p̄parabo? Et ille. Dilectus amicus m̄: hic uenit dux ceringie: qui plurimū uobis seruiuit. Illi notantes diem et horam per litteras audita regi frederico mandauerūt: interrogantes si aliq̄s

in eius imperio fuisset mortuus dux ceringie. Et compertū est eadem hora bertolphū ducem fuisse defunctum. Erat autem idem dux tirānis inanis, tam nobiliū qm̄ ignobiliū exhereditator: et fidei catholice desertor. Qui cum non haberet prolem, instigante uicio auaricie plurimā congregauerat pecuniam. Cum autem moriturus esset: rogauit sibi familiares, ut omnes suos thesauros conflarent in massam. Requisitus de hoc: respondit. Ego noui q̄ cognati mei de morte mea gaudentes, sibi diuident thesauros meos. Si autem in massam fuerint redacti: inuicem se occident. Vides quanta inuidia: he fecam tibi nūc aliqua exempla de penis predonū. **De pena frederici de kelle militis. xiiii.**

Quoniam quidam andernatenis **o**erkimbertus nomine, cum die quadam ante lucem iret ad quoddā plantū, quidam ei occurrat in dextrario nigerrimo: de cuius narib; fumus et flamma procedebāt. Nunc uiam trepidam tenebat: nūc exorbitans in campū discurrebat. Hec uidens erkimbertus primū ualde territus est: et quia declinare non poterat, seipsum confortans, cruce se signauit contra dyabolum: dexteram armans gladio contra hominē. Ignorabat enī quid esset. Cui cum propinquasset, cognouit eum quēdam militem fuisse nōiatū imper defunctū, nomine fredericum de kelle. Videbatur enī artū amictus pellibus ouinis: molem terre gestās in humeris. Ad quem erkimbertus. Et tu uos dñs fredericus? Respondit illo

ego sum: subiecit. Unde uenitis: et quod significant ista que uideo? Ego inquit in maximis penis sum: pelles istas cuiusdam uidue tuli. quas nunc ardentes secum habeo. Similiter partem cuiusdam agri michi iniuste uendicaui: cuius pondere modo premo. Si filij mei ista restituerent: multum penam meam alleuiarent. Sicque ab oculis eius euamuit. Qui cum recitasset die altera uerba patris filijs. maluerunt illum eternaliter in penis manere: quam dimissa restituere. **De henrico nudo qui post mortem multas**

n episcopatu apparuit. xv.
Treuereusi alter quidam miles erat henricus nomine. cognomine nodus. Nam et ipse maliciosus ualde: rapinas adulteria. incestus. peruria. hijsque similia uirtutes iudicans. Hic cum mortuus fuisset in prouincia meyneueli. in pellio ouino quo uti solebat uinum multas apparuit: domum filie maxime frequentans. Non crucis signa. non gladio poterat fugari. Gladio sepe cedebatur: sed non poterat vulnerari. Cum anna cum suis hoc consulerent dominum episcopum treuereensem iohannem: dedit consilium ut aqua clauo diuino superfusa. domus et filia nec non et ipse si adesset aspergerentur. Quod cum factum fuisset: de cetero non comparuit. Eandem filiam genuerat de ancilla sua. cum tamen haberet legitimam: quam cum fuisset adulta. miser corripuit. Non enim diu ex quo ista contingeret. Quantum autem delectentur demones in mortuorum illorum qui innocentes impetunt: subleuens declarat exemplum. **De torneamento occisionum iuxta montenake**

Sequenti nocte quando .xvi.
exercitus ducis louanie a leodi ensibus occisus est: seruus quidam comitis losensis iuxta montenake. locum scilicet occisionis transiens: circa noctis principium maximum ibi uidit torneamentum demoniorum. Neque inuidis spiritibus estimio tantam fuisse exultationem: si non magnam illic cepissent predam. De hijs uero qui in torneamentis cadunt nulla questio est. quin uadant ad inferos: si non fuerint adiuti beneficio contritionis.

De waltero de milene. xvii.

Sacerdos quidam de hesbania prope castrum comitis losensis dum in crepusculo noctis transiret de uilla in uillam: uidit in campo uicino maximum torneamentum mortuorum. ualde clamantium: domine waltere de milene. Erat idem walterus in militia nominatus: nuper defunctus. Intelligens sacerdos illos esse qui militum mundanas exercabiles representabant: subsistens circulum circa se fecit. Cumque uisio cessaret. et ipse procederet: iterum illos uidens fecit ut prius: sic usque ad lucem laborans. Referam tibi nunc exemplum de pena usurariorum. **De milite mortuo qui nocte serpentes et bufones locum piscium suspendit ante portam filij. xviii.**

Miles quidam moriens bonis de usura conquisitis filium suum hereditauit. Nocte quadam ad ostium fortiter pulsans: cum puer occurreret. et quid ibi pulsaret interrogauit: respondit. Intramittite me: ego sum dominus huius possessionis. nomen suum exprimens. Puer per foramen sepsit

prospiciens. annq; cognoscens respon-
dit. Certe dñs meus mortuus est; non
uos introiitum. Cumq; mortuus
pullando perseveraret. nec proficeret:
novissime dicit. Defer pisces istos filio
meo quibus ego vescor: ecce ad portā
illos suspendo. Mane exivites. repere-
rūt in quodam ligamine multitudine
nem bufonū atq; serpentū. Reuera
iste est abus infernalis: qui igne sul-
phureo decoquitur. **Mo** Quid sentis
de his qui male vivunt. et tamen eleo-
sinas multas faciūt. **Mo** Nichil eis
prodest ad vitam eternam. **De bawaro**
qui post mortem uxori apparens
dixit sibi eleosinas nichil profuisse. rix.

Non multi anni sunt elapsi q;
quidam ditissimus ministeri-
alis ducis bawarie defunctus est. No-
cte quadam castrū in quo uxor eius dor-
miebat sic concussus est: ut terremo-
tus fuisse uideretur. Et ecce ostio ca-
mere aperto. quodam gigante niger-
rimo cum scapulis impellente ma-
ritus eius ingressus est. Quem cum
uidisset et novisset: ad se illū vocās
super sedile lecti sui residere fecit. Nichil
uero territa eo q; frigus esset partem
operimenti sui scapulis eius suppo-
suit. Quem cum de statu suo interro-
gasset. tristis respondit. Penus eter-
nis deputatus sum. Ad quod uerbū
illa territa nimis: respondit. Quid ē
quod dicitis? Nonne elemosinas
magnas fecistis. ostiū ur̄m peregre-
nis om̄ib; patuit? Non profuit uo-
bis beneficia ista? Respondit ille. Nichil
michi profuit. eo q; ex uana gloria. nō
ex caritate a me facta sunt. Quem cū

de alijs interrogare uellet: respondit.
Concessum est michi tibi apparere: s;
non licet hic morari. Ecce ductor meus
dyabolus foris stat expectans me. Si
enī omnia folia arborū uerterentur
in linguas: tormenta mea exprimere
non possent. Post hec euocatus et im-
pulsus. totū castrū ut prius contine-
uocēs euulatus eius diucius audiūt.
Et hec est scriptura que dicit. Potētes
potenter tormēta patientur. Quam
graue peccatū sit luxuria sacerdotū:
sequens probat exemplū. **de pena con-**
cubine cuiusdā sacerdotis qm̄ dyabo-

Quoniam uenabatur. **xx.**
Quidam sacerdotis cum esset
moritura. cum multa instancia calce-
os sibi novos. et bene tactimatos fieri
petiuit dicens. Sepelire me in eis: ual-
de enī michi erūt necessarij. Quod cū
factum fuisset: nocte sequenti longe
ante lucem luna splendente. miles qui-
dam per uitam cum seruo suo equitās.
femineos euulatus audiuit. Miranti-
bus illis quid nam hoc esset. ecce muli-
er rapidissimo cursu ad eos properās
clamanit. Adiuuate me. Por miles
de equo descendens. et gladio circum
sibi circumducens: feminā bene notā
infra illum recepit. Sola enī camisia
et calcis predictis induta erat. Et ecce
ex remoto quasi uox uenatoris terribi-
liter bucinātis: nec non et latus
canū uenatorū precedentū audiūt.
Quibus auditis illa diu nimis tre-
meret. miles cognitis ab ea causis. e-
quū seruo cōmittens tercas capillorū
eius brachio suo sinistro circū ligauit:
dextra gladiū tenens extētiū. Approci-

manente infernali illo uenatore: aut mulier militi. Sumte me currere: ecce appropinquat. Illo fortius eam retinente: misera diuersis conatibus militem pulsans. tandem ruptis capillis effugit. Eam dyabolus insecutus cepit equo suo eam iniciens: ita ut caput ei brachius penderet ex vno latere: et crura ex altero. Post paululum militi sic obuians: captam predam deportauit.

De sanctimoniali q̄ infantē oculū a se ignitū circūferēbat. xxi.

Sanctimonialis quedam de monasterio nobis uicinus quod nominare nolo. cum tempore quodam concepisset: ne proderetur eius stuprū patrū intra se necauit. Postea infirmata grauissime. ob nimiam uereturiam confessis omnibus alijs stuprū et parricidū tacuit: sicq; exspirauit. Pro cuius anima cum quedam eius cognata plurimū laboraret: defuncta ei in oratione uisibiliter apparens. infantem ignitū in manibus gestauit dicens. Infantē hūc concepī et parturīui. animatum interfeci: unde illum indefinenter circumfero in tormentis. et est michi ignis ardens et deuorans. Q̄ si de hoc maritō peccato moriens confessionē fecissem: gratiam inuenissem. Ex quo colligit q̄ peccata que hic detecta non fuerunt per confessionē: in futuro per penalem dereguntur confusionem.

De iordano cardinali. xxii.

An te paucos annos romē quidā cardinalis defunctus est nomine iordanus. De ordine cisterciensi assumptus fuerat: sed uita ordinis minime concordabat. Erat enī auarus ualde: sicut

a quodam abbate audiui. habebat autem notariū nomine pandolphū. Hūc cum pro quodam negotio misisset: interim exspirauit. Eadem hora cum ille expleto negotio rediret: mane ante lucem turbam miserabilem in agro uidebat. Sedebant homines in iumentis. in ore caudas habentes: uersis dorsis ad capita illorū. Quos iordanus cuculla indutus nudis pedibus sequebatur: duobus demonibus seducētibz. In quorū aspectu dū notarius nimis horreret: clamauit cardinalis. Pandolphe. pandolphe. Subsistente clerico. et dicente: quis es aut qd clamas: respondit ille. Ego sum iordanus dñs tuus. Dicente illo: quo ducimini: Respondit. Ante tribunal xp̄i. Et ille. Postis quid de uobis sit futurū: Non noui inquit deus scit. Sed cū illuc uenero. beatus petrus de cardinalia mea pro me reddaturus est rationē: sanctus benedictus de cuculla. Q̄ si illā michi obtinere potuerit: saluabor. Sin autem dampnabor. Sicq; oculis eius substractus est. Refecam tibi nūc quod ante biennū audiui. **De euerwach co ad infernales penas deducto.**

Theodericus trauiensis. xxiii. Episcopus seruū quēdam habebat nomine euerwach. prouidū satis qui in diuersis locis bona illius dispēsauit. Erat enī in cōmūssio fidelis. in administratione utilis. diligens ac circūspectus. Propter quod a dño suo amabatur. Vnde quidam ex officialibus ei detrahentes: ex inuidia accusabant illū apud episcopū dicentes. Domine: non fideliter ut estimatis euerwach bō

uestra dispensat: consulimus ut cū eo
computetis. Quod cum factū fuisset:
tā rationabiliter computauit. ut
omnē episcopo tolleretur suspitionem.
Habebat enī omnia notata in cartula
Sacerdotibus accusatoribus de compu-
tatione: cum episcopus respondisset
optime computauit: dixerūt illi. **N**e-
quaquā: sed computet nobis audientibus
et conuincatur maximū uobis dāpnū
intulisse. Quod cum ei intimatum
fuisset ab episcopo: ille timēs emulorū
insidias. maxime quia cartulam pēdi-
derat: ait intra se. **S**i aliquid modo in
computatione titubauero. oportet me
corqueri in corpore: uel usq; ad mortē
incarcerari. **I**nmissione igitur dyaboli
cuius instinctu ab iudis indebite uer-
abatur. campū solus intravit: ipmque
dyabolum aduocans: sic affatur dicens
Dñe. si michi occurreris in ista necessi-
tate. hominū tibi faciam: et in oībus
tibi parebo. **C**ui dyabolus respondit.
Si abrenūciaueris altissimo matriq;
illius. te suscipiam: et de omībus pericu-
lis cum multa confusione tuorum
emulorū a me liberaberis. **Q**uid plu-
ra? **A**brēciat miser xp̄o. hominū
facit dyabolo: prospere succedit compu-
tatio. **A** illo tempore cepit dyabolus uir-
tutes magnificare: xp̄m uero blasphe-
mare. **Q**ui cū undecim ānis in hac blas-
phemia perseverasset: accidit ut magi-
ster oliuerus scolasticus coloniensis.
illudē crucem predicaret. **C**uius predi-
cationi ille intantū restitit: ut quadā
die cōmotus oliuerus diceret ei in audi-
entia totius populi. **T**ace infelix. **V**as
enī dyaboli es: qui et loquitur per os

tuū. cum tamen statum eius ignora-
ret. **Q**uapropter oliuerū occidere co-
gitabat. cupiens per hoc dño suo gra-
tū obsequiū prestare. **E**t ecce tertia
die subitanea infirmitate p̄occupatus
post paucos dies inpenitens defunctus
est: et ab eo cui se reddiderat ad loca
penarū deductus est. **P**rimo loco sicut
ip̄e resurgens a mortuis confessus est.
missus est in ignem intollerabilis ar-
dorū. ut diceret si ex omībus mūdi lignis
unus ignis esset confectus: mallem i
eo usq; ad diem iudicii ardere. qm̄ per
spaciū unius hore illum sustinere. **E**x
quo extractus. iactatus est in locum
tam frigidissimū: ut optaret redire i
ignem. **D**emū ductus est in tenebras
palpabiles. tantq; horrois: ut diceret
intra se. **S**i seruuiſſes deo centū ānis.
bene te remunerasset: dūmodo liceret
tibi redire ad frigus. **I**n hunc modū ser
reliquas penas quas scriptura enume-
rat pertransiuit. **Q**uo in extrema pe-
na posito. dñs opera eius priora confi-
derans: et ut passa uiuentibus recitaret.
misertus illius. angelū suū misit qui
diceret ei. **E**cce talem mercedē accipis:
qui seruisti dyabolo. **E**t subiūxit. **S**i
tibi liceret redire ad uitam. uelles pro
peccatis tuis satisfacere deo? **A**d quod
uerbū ille suspirans ait. **D**ñe si hoc est
possibile: nullam abinuerē satisfacti-
onem. **T**unc angelus. **D**ño placet ut
ad corpus redeas: et quia in cruce pec-
casti: per crucem satisfacies. **I**mo se in
feretro erigens: omnes exceptis duob;
in fugam cōuertit. **Q**uibus ait. **N**e ti-
neatis quia ego sum. **S**tattimq; sacerdo-
tem accersiens. peccata sua confessus ē:

de primo mortuorum

et crucem suscepit. cum dñs octone epō
transferebatur. In uia singulis diebus
in pane et aqua ieiunauit: iuxta equū
suū in quo uestes et arma eius porta-
bantur. nudis pedibus cucurrit. Et cū
petris secantibus sanguis profluens
uiam creuentaret: satis a confessoribus
arguebatur. Quibus respondit. Ma-
iora horū sustinui. Qui cum pene oīa
sua in xpī seruicio expendisset: cū pōm
episcopo rediens mare transiuit. Qui
cum reuersus fuisset ad uxorē suam:
sacro igne tactus est. Cui ardentī qua-
dam nocte in sompniis dictū est: quia
si ad ecclesiā scti nicolai accederet: sta-
tim conualesceret. Vbi dum orās qua-
tuordecim orationes dixisset nec conua-
luisse: desperatus ait. Sancte nicola-
e quid moraris. Mor ut quītrādecimā
incepit: perfecte cōualuit. Cū ecclesiā
de suo p̄monio reedificans: in ha-
bitu religioso cū uxorē suā deo et scō
nicolao deseruiuit. Punc de penis pur-
gatoris aliqua tibi proferā exempla:
causas purgatorii utiles satis subne-
cendo. *De purgatorio cuiusdam usur-*
arii leodiensis. xxiii.

Usurius quidam apud leodiū
defunctus est: et ab episcopo de
cimiterio eiectus. Uxor uero illius sedē
apostolicam adiens. cū pro cimiterio
supplicaret. et papa non annueret: i hūc
modū pro eo allegauit. Audiuī dñe q̄
uir et mulier vnū sint. et q̄ apostolus
dicat. virū infidelem posse saluari per
mulierem fidelem. Vnde quidq̄ minus
factū est a uiro meo. ego que pars cor-
poris eius sum libentissime supplebo:
parata enī sum pro illo includi. et deo

pro eius satisfacere peccatis. Supplicā-
tibus uero pro ea cardinalibus: ad mā-
datum dñi pape cimiterio restituitur.
Iuxta cuius sepulchrū illa domiciliū
fieri fecit: in quo se includens. elemosis
ieiuniis. orationibus. et uigiliis. die
noctūq̄ deum pro illius anima placa-
re studuit. Septem uero annis expleto:
ille ei apparens in ueste pallida. gra-
as egit dicens. Reddat tibi dñs. quia
propter tuos labores erutus sum de
profundo inferni. et de penis maximis.
Et si adhuc alius septem ānis similia
beneficia impenderis omnino liberabor.
Quod cum illa fecisset. iterū ei in ueste
alba et facie iocunda apparens. ait. Gra-
as deo et tibi: quia hodie liberatus sū.
Nequaquā predictus usurarius fuisset
a penis liberatus: si non habuisset fi-
nalem contricionem. Quantū uero
uicū auaricie deus in suis electis pu-
nat: sequens sermo declarat. *De*
purgatorio cuiusdam prioris de
monasterio clareuallē. xxv.
clareuallis prior quidam mortuus ē.
ut ad modū religiosus. et amator dis-
cipline p̄cipuus. Hic post mortē ante
dei azelme in oratione uisibiliter appa-
rens: forma et habitu statū suū satis
ostendit. Erat enī facies eius pallida
ac maculenta: cuculla tenuis et attrita.
Quem cum interrogasset quomō habe-
ret: respondit. In magnis penis harte-
nus fuit: sed gratia cuiusdā fratris qui
michi plurimū astutit. in proxima sol-
lemnitate sctē marie dñe n̄re. liberabor.
Stupente illa ac dicente. nos putauim⁹
uos esse ualde sanctū: respondit. Nichil
aliud deus in me putauit: nisi q̄ nimis

fui sollicitus ampliare possessiones monasterii. sub specie uirtutis uicio auaricie deceptus. Audi nunc aliquid de pena luxurie. *De purgatorio marie in hoc tempore. frisa. xvi.*

H quando dominus henricus abbas noster uisitauit in claretampo; etiam sorores in nazareth uisitauit. Eadem nocte dictis matutinis. cum se paululum reclinasset: huiusmodi uisionem uidit. Vidit enim se esse in quodam loco parietibus clauso. in quo grauissima suspiria audiuit: sed neminem ibidem uidere potuit. Cumque audita suspiria duraret: causam admirans sic ait. Adiuro te per dominum nostrum ihesum christum: ut quid tu sis dicas michi. Tunc quasi aliquid accedere propius sentiens. nichil tamen uidens: audiuit responsum. Ego sum una misera anima. Et ille. Satis misere gemis. cum tamen ignorem causam miserie tue. Respondit illa. In acerbissimis sum penis. Ad quod abbas. Que est causa penarum tuarum? Cui illa. Quia non seruauit castitatem. Et ille. Fuiisti masculus an femina? Respondit. Femina. et nomen michi maria. Abbas subiunxit. Poteris ne uiuari. Et illa nichil respondit: sed ad preces conuersa sic ait. Rogo uos per omnipotentem deum. ut dicatis michi ad minus psalterium unum et aliquot missas. Cuius precibus cum libens amuisset: subiicit. Possem ne uidere te? Et ecce uidit coram se stare pulchram iuuenulam. conspurcatam more claustrali. et sub nigra tunica. Et statim expergefactus est. Dicta uero prima quid uidit michi et ceteris qui tunc presentes eramus. retulit. Recitata est uisio

etiam sororibus de nazareth: sed non est mueta ibi maria. Cum uero uenisset in syon que etiam est domus sanctimoniali. post uerba exhortationis. uisionem retulit: mariam suam inuestigans. Et ecce una sanctimoniali matertera eadem marie hec audiens: secretum abbi dixit. Dñe. maria hec filia sororis mee fuit. sanctimonialis nigri ordinis: et est ante octo annos defuncta. Que cum fuisset in quadam grangia monasterii: quidam clericus eam corripuit et impregnauit. Cumque in partu periclitaretur uocans parentes cum reliquis amicis confessa est eis peccatum suum cum gemitu cordis. sicque exspirauit. Illi uero de salute anime eius desperantes: nichil ei beneficii impenderunt. Audiens hec abbas gratias egit deo. qui non tradit bestias animam confitentem sibi: plurima psalteria. orationes atque missas in monasterio. et in domibus religiosis ei obtinuit: exceptis hiis que ipse ei specialiter impendit. *De purgatorio cuiusdam matrone propter artes magicas. xvii.*

Miles quidam ueniens ad sororem bertradam inclusam de uoluntate steme. pro anima uxoris sue nuper defuncte illi supplicauit. Cui orati illa appaens: in penis magis se esse conquecta est. Que dum causam requireret penarum. eo quod pro honesta et bona muliere haberetur: respondit illa. Parte magica. Innui enim ne maritus meus cum alijs mulieribus peccaret si me odiret: et ego illi essem causa adulteriorum. Unde quibusdam artibus sicut edocta fueram: ad amorem meum illum inflamaui. Et quia in causa

non fuit libido. sed pia intentio: bene
potero iuari. **H**ec cum relata fuisset
militi: uxori ualde condolens. oracōibz
ieiunijs. et elemosinis illi succurrere
studuit: animā eius quibuscumq; po-
terat cōmendans. **Adū** Terribile est
q̄ deus iudicio nō tam minima. ita
grauiter punit. **Mo.** De hoc referā
exemplum. **De monacho qui post
mortem socio apparet dicit nō pu-
tasse dñm fuisse x̄ xxviii.**

Monachus quidam ordinis nr̄i
nuper quidam post mortem apparetis.
requisitus de statu suo sic respondit. **Adū**
qm̄ putassem dñm fuisse tam districtū
Nam minima que hic non fuerint p
satisfactionē deleta: obseruat. Deinde
subiūxit et hoc. **D**eus inquit ignoscat
prelatis nr̄is. quia magnis et multis
sepe nos subiciuit penis. **V**alde illorū
precepta ligant. **Q**uando enī idiscere
aliquid precipiūt. et subditi hoc minū
attendūt. uel p̄uipendūt: futuro iudi-
cio referuatur. **A**udi nūc de uicio p̄i-
nacie exemplum. **De scolasticō q̄ post
mortem ī pruli tabulā percussit et fudit**

In regno francie domus est. **xxx.**
que pruli dicitur. ordinis nr̄i. In hac
contigit res satis mirabilis. **A**dolescēs
quidam in eadem domo factus est no-
uicius: quem magister suus mox secu-
tus est. **Q**ui atq; factus fuisset mona-
chus: ita districte se habuit: ita singu-
laris fuit: ut abbas timeret. et p̄o
indiscreto feruore sepius argueret. **I**l-
le uero salutaribus monitis non acq̄-
escens. in p̄inacia sua perseuerauit:
sicq; post aliquot annos defunctus est.
Nocte quadam cum abbas quarta

feria ad laudes staret. et contra altare
respiceret: tres personas quasi tres can-
delas ardentes ad se uenire conspexit.
Quibus propius accedentibz cognouit
omnes. **M**edius fuit predictus scolasti-
cus. et ex utroq; eius latere duo cōuersi.
nuper omnes defuncti. **T**unc abbas
memor p̄inacie scolastici: interroga-
uit eum dicens. **Q**uomō habes. **R**espo-
dente illo. bene: mox subiūxit. **N**umq̄
aliquid passus es pro inobedientia tu-
a? **E**tiam inquit multa et maxima tor-
menta. **S**ed quia intentio mea bona
licet indiscreta fuerit: dñs mei misertus
est. nec sum dampnatus. **I**nterī choro
cantante uersiculū. pedes sanctorū
suorū seruabit: scolasticus signa sue
presentie ibi relinquere uolens. tabulā
substracā tam fortiter calce percussit:
ut frangeretur. **S**icq; disparuit. **A**bbas
tabulam fractam reparari non p̄uit
lit: in testimoniū tam manifeste uisio-
nis. **S**icut quidam nimis sūt p̄tinaces:
ita alii uerbis et signis nimis sūt leues.
**De iohanne sacrista uilariense qui
apparuit abbati. xxx.**

Sacrista quidam apud uilariū
meis temporibus defunctus est.
iohannes nomine. **H**ic quidem religio-
sus satis fuit: sed in uerbis atq; signis
leuem se exhibuit. **D**ie quadam post
mortem eius cum dñs henricus tunc
abbas nitraturus esset oratoriū: et vñi
pedem intus posuisset. clara luce p̄dñs
iohannes illi apparetis: ad pedes eius
prociuit orationes postulans. **Q**uo vi-
so abbas territus pedem retraxit: osti-
um post se clausit. **E**t iudicatū est a
fratribz causam purgatorū eius

maxime fuisse leuitatem. **Ad** Quid si ipsi abbates ordinis sui minus custodierunt? **Abbas** Sicut subiecto probabitur exemplo pene subiacebunt. **De purgatorio abbatis qui multus iuit ad**

Recitauit michi labores. **xxxi.** Imperator henricus maior cellerarius de clauistro uisione notabile. Congit ut die quadam haberem socium uie monachum ordinis nostri qui daret michi. Habebamus abbatem uirum in disciplina satis perfectum: excepto hoc solo quod pene nunquam cum fratribus exire uoluit ad labores manuum. Hic cum moriturus esset. et monachus quem pre ceteris diligebat ei seruiret: ait ei idem monachus. Domine rogo uos intuitu caritatis: ut infra hos triginta dies de statu uestro me certificetis. Respondit abbas. Si michi concessum fuerit: libenter faciam. Sicque defunctus est. Monachus uero quia multa fecerat ei bona. cotidie lacrimis in oratione deum pro illius excessibus placare studebat. Tricesima die cum iam monachus de abbatis reditu desperasset: illi oranti apparens ait. Ecce hic sum sicut promisi tibi. Erat a cingulo et sursum tam corpore quam ueste ualde clarus: crura uero eius ulcerosa ad instar carbonum nigerima. Requisitus de statu suo respondit. Tormenta que in crucibus sustinui: nulla lingua posset exprimere. Dicite monacho que fuit causa tantorum tormentorum? Ille subiunxit. Quia frequenter de labore mansi. nulla certa necessitate me detinente. In residuo corpore: nichil penarum passus sum. Roga ergo aduentum ex parte mea. ut aliquas orationes pro me deo offerat: et spero me citius fore liberandum. Unde inquit sancta uos esse liberatum? Respondit ille. Ante hoc altare tibi apparebo. Dicta sunt hec priori. coniunguntur orationes. apparet iterum monacho: ab omnibus penis se exemptum gratulatur. **Non**

Miror utrum plus mortuis ualeant orationes uel elemosine? **Abbas** Audi de hoc solutionem cuiusdam mortui. **De mortuo qui elemosinas preposuit orationibus**

Quidam post mortem. **xxxii.** amico suo apparens. cum ab eo interrogaretur utrum sibi magis uellet impendi orationes siue elemosinas: respondit. Elemosinas elemosinas: orationes enim tepide sunt. Hic deuote uisitorum orationes excluduntur. **Non** Quid sentis de missis? **Abbas** Nulla oratio nulla elemosina ad exemptionem animarum misse potest comparari. In missa ipse orat: cuius corpus et sanguis elemosine sunt. Has elemosinas pauper quedam anima sibi dari post mortem rogauit: sicut sequens docet exemplum. **De mortuo qui petiuit tres missas in ordine nostro.**

Adolescens quidam. **xxxiii.** nobilis ad clarauallam ueniens receptus est in conuersum. Qui non alta sapiens sed humilibus consensuens: ad quamdam grangiā missus. factus est ibi opilio ouium. Qui cum die quadam oues sibi commissas in agro pasceret. apparuit ei quidam suus consobrinus in adolescentia defunctus. De cuius inopinato aduentu dum admiraretur et diceret. unde tam subito aduenis. et quid queris: respondit. Mortuus

sum et penis maximis crucior. Et conuersus. **P**oteris iuari nec ne? **R**espōdit. Si potero habere tres missas in ordine ur̄o: mor liberabor. Audiēs herēdū cum licentia magistri sui ad clarāuallē festinauit: et quid uiderit uel audierit priori reuelans. tres missas iam dicto defuncto impendi supplicauit. Cui prior grātiter ānuens respondit. **E**go unā celebrabo: duobus sacerdotibus alias duas iūgam. Dictis uero missis. mortuus iterū conuerso apparens grācias egit et dixit. **B**eneficio triū missarū que pro me dicte sunt: ab omnibus penis meis liberatus sum. **N**ec mirari debes si tantū ualeat dñi corporis imolatio: cum quibusdam animabus ad liberationem profic breuis uerborum absolutio.

de purgatorio xp̄iani monachi ualis sancti petri. xxxiii.

Qum moreretur bone memorie xp̄ianus monachus noster: abbas geuardus domi non fuit. Qui cū septimo die caplo presideret. et cantor diceret scdm̄ consuetudinē ordinis: dñe absolute fratrem nr̄m defunctū: hys uerbis eum absoluit. **R**equiescat in pace. **E**adem nocte xp̄ianus quidā seniori presbitero nomine sifrido. tūc temporis nouicio. et nichil prorsus de hac absolute scienti apparens in sompnis. ait. **H**odie liberatus sum. **Q**ui cum uisionem magistro suo ludolpho recitasset: ille absolute ei⁹ recordatus. satis āmiratus est uerborum uirtutem. **N**on miror si sancti sub quorū regula religiosi uiuūt. post mortem ceteris sanctis eis magis

succurrant? **M**o. **E**tiam sicut hic declarabitur. **de purgatorio sc̄mōialis in rūndorp cui sanctus benedictus**

Non est diu q̄ **astitit. xxxv.** **S**anctimonialis quedam in rūndorp. quod iuxta b̄niam sitū est elizabeth nomine. defuncta est. **E**st autem monasteriū ibidem de regula sancti benedicti abbatis. **D**iligebat enī eadem elizabeth specialiter sc̄m iohannem euangelistam: quidquid poterat honoris illi impendens. **H**abebat carnalem sororem in eodem monasterio: que aleidis uocabatur. **H**ec cum nocte quadam dictis matutinis. in lecto suo sedens officiū defunctorum decantaret: uocem circa se audiuit. **E**t cum requireret que esset: respondit. **E**go sum elizabeth soror tua. **E**t illa. **Q**uomō habes soror? **R**espondente illa. male quidē habui: sed modo bene sum. aleidis subiūxit. **P**rofiut tibi aliquid sanctus iohānes quem tam ardentē dilexisti. **R**espōdit illa. **V**ere nichil. **Q**ui michi astitit: sanctus pater noster benedictus fuit. **I**pse enī gemma sua flexit pro me ante deū. **de purgatorio margarete sc̄mōialis de monte sc̄i saluatoris.**

Quia hoc triēniū **xxxvi.** **P**uella quedam paruula uouē ut puto annorū. in monte sc̄i saluatoris: in aduentu ip̄ius saluatoris mortua est. **D**efuncta uero clara luce conuētū stante in choro. chorūm intrauit: ante altare profunde satis inclinauit: sic in locum suum ubi stare solita erat. sedens. **Q**uā iuxta se alia puella pene eiusdem

etatis stare uidens. et mortuā cognoscēs:
tanto horrore concussa est ut notate
tur. **R**equisita uero a dñā benigna ab
batissa. cur ita in choro concuteretur:
respondit. **S**ic et sic soror gertrudis in
chorū uenit: et cum dictis uesperis cō
memoratio fieret dñe nre scē marie
uirginis. ad collectam se in terrā pro
strauit. **F**inita collecta se erigēs: abiit
Hec fuit causa horrois mei. **A**bbatiss
sa illusiones timens dyabolicas. ait
puelle. **S**oror margareta. si denuo ue
neris ad te soror gertrudis. dic ei. **B**one
dñe: et si responderis tibi dñs. interro
ga unde ueniat. uel quid querat. **S**e
quenti die iterū illa uenit. et salutata
cum respondisset dñs. puella subiūxit
Bona soror gertrudis. unde tali hora
uenis. uel quid queris. **R**espondit illa
No satisfactionē huc ueni. **Q**uia libē
ter tecum in choro susurravi. semiple
na uerba proferens: idcirco in eodem
loco iussa sum satisfacere: ubi me con
tigit peccare. **E**t nisi tibi de eodē uicio
caueas: eandem penam moriens susti
nebis. **C**um quarta uice predicto modo
satisfecisset: ait consorori. **M**odo satis
factionē meam compleui: de cetero
me non uidebis. **Q**uod ita factum ē.
Nam ea aspiciente tendebat uersus ci
miterū: mirabili uirtute murū eus
transcendens. **E**cce tale fuit purgato
riū huius uirginis. **Q**uibusdā sola
carentia diuine uisionis purgatoriū
est: sicut in hoc patet exemplo. **D**e

purgatorio wilhelmi monachi.

Monachus quidam .xxxvii.
wilhelmus nomine. apud nos
defunctus est. **P**uer quidē ad ordinem

uenit: quia purus et impollutus. **D**e
nere nobilis erat. sed uirtus mentis
magis illum nobilitauit. **C**ompleto
anno probationis. sequenti die cepit
infirmari: et post paucos dies sancto
fine decedens. **Q**ui statim post mortē
cuidam monacho apparens. cum de
statu suo requireretur: respondit se
esse in penis. **D**e quo uerbo cum ille
territus fletet et diceret. si tu es ī penis
qui nūquā peccasti. quid fiet de me pec
catore meiq; consimilibus: consolās
cum defunctis ait. **N**oli flere. quia
nullam aliam patior penam nisi q
nondū uidi deum: ipām dilationem
glorie penā reputans. **E**t adiecit. **A**ch
quā clarum erit. quod statim ueniet
ante deum. **R**ogate inquit ex parte
mea dñm abbatem. ut in capitulo
orationes iniūgat pro me ad tempus
et ut ipē pro me dicat collectam: sicq;
liberabor. **D**icente monacho. unde
erit collecta illa. **R**espondit. **D**e scō
michaele. **M**ane cum uisio recitata
fuisset dño henrico abbati. ipē de ar
changelo statim celebravit: et ī caplo
psalmū. quemadmodū desiderat ceterū
ad fontes aquarū. dicendū per septem
dies omnibus pro eo iniūgens. **S**upra
uirtus orationū. **C**onrado nūc priore
loci sancte marie stante in choro cum
in uno uersiculo leuiter doxnitaret.
sepedictum wilhelmū sub pallio bñe
dei genitricis marie stare conspexit:
cum multa gratulatione dicentem.
Modo omnino liberatus sum. **E**odē
tempe predicto monacho scdo apparēs
testatus est tantū septem diebus se
fuisse in purgatorio: id est in carēna

diuine uisionis. *De purgatorio s[an]c[t]i
patricii et penis eius. xxxviii.*

Loquamur nunc aliquid de purga-
torio. *No* Vbi est purgatoriu[m]?
Mo Quantum ex uarijs colligitur
uisionibus. in diuersis locis huius mu[n]di.
Paschasius teste gregorio i[n] calore
terminu[m] purgabatur: monachus q[ui]
dam sancti eucharistia in rupe quadam
iuxta treuerim post mortem anno i[n]
regro stetit. et aeris inclementia ibide[m]
sustinuisse narratur. Qui uero de pur-
gatorio dubitat. sciam pergit. pur-
gatoriu[m] sancti patricii intret: et de pur-
gatorijs penis amplius no[n] dubitabit.

No Vellem aliquid certi nosse de eode[m]
purgatorio. *Mo* Cum sanctus patri-
cius gentem illam conuerteret et de pe-
nis futuris dubitarent: precibus obti-
nuit a deo illum locum. Est autem fossa
humilis muro uallata: et sunt ibi regu-
lares. Non est peccator adeo magnus
cui alia satisfactio inuigatur. q[uam] ut
una nocte in eodem sit purgatorio. Vo-
lentem intrare. premissa confessione.
co[m]municant et inungu[n]t: thurificant
et instruunt. Videbis inquit hac nocte
insultis demonu[m] et penas horribiles:
sed non poteru[n]t te ledere: si nome[n] ihu
semper habueris in ore. Et si demoni-
bus blandientibus siue terrenis
conseris. et ihu inuocare neglere-
ris: peribis. Quem in uespera ponen-
tes super fossam. locum claudunt. et
mane reuertentes: si non co[m]paruerit
ultra non expectatur. Multi ibi peri-
erunt. multi etiam reuersi sunt: quoru[m]
uisiones a predictis fratribus consp[eci]-
tae sunt. et uolentib[us] intrare ostenduntur.

*De monacho qui idem purgatoriu[m]
intrare uoluit. xxxix.*

Monachus quidam ordinis nostri
ex licentia proprii abbatis purgatoriu[m]
sancti patricii intrare uolens. difficiliter
tibus sedm morem fratribus et priore:
super marginem fosse positus est i[n] uespa
Mor locus est uersus in baratru[m]: et ecce
demonies quasi de abyssu ebullientes.
dixeru[n]t monacho. Si uis intrare ad
nos deponere crucem: cuiusdam ad istar
crucis formatam sic uocantes. Quib[us]
ille respondit. Vestem meam no[n] depo-
nam. Paratus sum intrare. paratus
sum uobiscum contendere: sed no[n] sine
ueste professionis mee. Cumq[ue] tota
nocte in hunc modu[m] cum eo uerbis dis-
ceptarent. nec tamen tangerent: ma-
ne in eodem loco ubi fuerat dimissus
reperitus est.

De pena abbatis corbeie. Capl. xl.

Tempore scismatis inter o[sc]on[um]
et philippu[m]. peregrinus quida[m]
de transmarinis ueniens partibus.
sclauiniam suam pro uino quod ni-
illis partibus fortissimu[m] est exponens:
intantu[m] bibit. ut inebriatus a me[m]te
sua alienaretur: sic ut mortuu[m] eum
estimarent. Eadem hora ductus est
spiritus eius ad loca penaru[m]: ubi sup[er]
puteu[m] igneo operculo tectu[m] residere
conspexit principem tenebraru[m]. Interi
inter ceteras animas adductus est ab-
bas corbeie: quem ille multu[m] salutis
cum calice igneo potum sulphureum
ei ministravit. Qui cum bibisset. amo-
to operculo missus est in puteu[m]. Pere-
grinus uero cum ante limina inferna
haeret. et talia uidendo tremere: dy-

abolus fortiter clamauit. **A**dducite enim michi dominum illum qui fortis stat: qui sero uestem peregrinationis sue pro uino exponendo inebriatus est. Quo audito peregrinus ad angelum domini qui eum adduxerat respiciens: permisit quod nunquam inebriaretur. dummodo illa hora de imminenti periculo liberaret eum. Qui mox ad se reuersus. diem et horam notauit: rediensque in terram suam. eodem tempore predictum abbatem obisse cognouit. **De pena rudmigeri et potu eius. xli. ∞ ∞**

In diocesi coloniensi. non procul a colonia. miles quidam erat nomine rudmigerus. sic totus deditus uino: ut diuersarum uillarum dedicationes. tantum propter bona uenia frequentaret. Hic cum moriturus esset: filia eum rogauit. ut infra triginta dies sibi appareret. Quo respondente. hoc faciam si potero. expirauit. Post mortem uero filie per uisum apparetis: ait. Ecce presens sum sicut postulasti. Portabat enim cruce in manu sua: in quali in tabernis potare solebat. Dicente filia. pater quid est in uase illo: respondit. Potus meus ex pice et sulphure confectus. Semper ex illo bibo: nec eum epotare ualeo. Sicque disparuit. Et statim intellexit puella. tam ex precedenti uita quam ex pena. modicam uel nullam esse spem saluationis eius. Vinum quidem hic blande ingreditur: sed nouissime mordebit ut coluber. **De pena sacerdotis propter sclauiniam peregrini. xlii.**

Anne illud tempus quo occisus est conradus episcopus hildensis

heimensis: peregrinus quidam in uilla quadam moriens. sclauiniam suam sacerdoti legauit: animam suam dum commendans. Quam uestem sacerdos suscepit: sed de anima modicum curauit. Serui uero siue pueri: noctibus se illa tegebant. Non multo post idem sacerdos. in ordine nostro factus est nouicius. Nocte quadam in dormitorio iacens et dormiens: per uisionem raptus est ad loca penarum. In quibus maximus erat demonum concursus: et occisus. Alij animas deducebant. alij suscipiebant: alij tormentis debitis inuidebant. Magnus illic erat clamor et tumultus: gemitus et plangit. Interim predictus episcopus claustris infernalibus presentatur: sed princeps tenebrarum uoce lugubri presentantes sic affatur. Reducite reducite illum: non enim noster est. innocenter occisus est. Sacerdos talia uidens et pauens: post ostium occultauit. Videns dyabolus in angulo quodam predictam sclauiniam dixit. Cuius est uestis illa? Respondit Sacerdotis illius qui stat post ostium. Quam cum a quodam peregrino in elemosina recepisset: nichil benefici anime illius impendit. Ad quod dyabolus. Valde occupati sumus: expediamus nos statim ab illo. Tollensque uestem quasi in fetidam atque humentem leneam intulit: de qua cum faciem et collum sacerdotis percussisset: ille exortatus fortiter clamauit. Adiuuate adiuuate. Quem cum signo uocis compescerent: respondit. Eum moride en incendit. Tunc surgentes inuenerunt caput eius totum multum:

sicq; in infirmitatib; deportauerunt
semituū. Nullam enī fecerat de eadē
negligentia confessionem. **Hys ergo**
que tristia sunt omis; ueniamus
ad premia patrie celestis. **De gloria**

irmetrudis abbatisse in dietkirchen

In monasterio sanctimonialiū **xlii.**
quod dietkirchen dicitur. abbatissa
quedam fuit nomine irmetrudis. **E**
rat enī uirgo corpore et amatrix disci-
pline; et totius norma iusticie. Cum
uero mortura esset. passionē coram
se legi fecit; et cum uentū fuisset ad lo-
cum illum. in manus tuas cōmendo
spiritū meū. et multa pietate cordis
hec uerba que ei ultima fuerūt dixit
O amantissime uirgē. Scatting a-
gonizans. cum xpō in manus xpī
spiritum emisit. **Q**ue post mortem
cum bte arzelme apparuisset. et illa
de statu eius sascitaretur; respondit
Scatting in ipā hora quando anima
mea egressa est de corpore: fuit ante
deum. **E**t illa. **Q**uare soror non appa-
ruiſti michi per hos triginta dies?
Respondit. **E**go fui in gloria. et tu cir-
ca reliquias sanctarum vndeā milū
uirginū eras occupata; nec te uolui
impedire. **De gloria sanctimonialis**
que arzelme apparuit in specula ig-
nea et de tūca. sū dauid. xliii.
Hec arzelma habebat quādam
sororem spiritualem in congregacōe
unice dilectam. **Q**ue cum mortura
esset. rogata est a bte arzelma ut sibi
post mortem appareret; quod et fecit.
Nam cū die quadam staret in orōne
arzelma. soror defuncta apparens ei
in specula ignea. sascitanti de suo statu.

uerciculo dauidico respondit dicens.

Sicut audiuimus sic uidimus in ciui-
tate dñi uirtutū. in ciuitate dei nrī. **et**
Nichilq; aliud loquens: oculis eius sub-
tracta est. **C**um mortuus esset beate
memorie dauid monachus claustrē-
sis. cuius uita signis et uirtutibus ual-
de exstuit illustris: data est predicte
arzelme una ex tunicas eius. **Q**uam-
cum propter uiri sancti amorē ualde
ueneraretur: ille quadam die ei appa-
rens dicit. **B**ona soror. tunica mea nō
est tibi necessaria: sed quidā peccator
conuersus est in claustro gerhardus
nomine. cognomento washart. illi des-
eam. **Q**uod et fecit. **S**ciens hoc frater
eius carnalis fridericus monachus
noster: partem sibi dari petiuit. **Q**uā-
m ille per mediū sanctes partem sibi re-
tinit: reliquam fratri transmisit. **P**
quam plurime sanitates apud nos
facte sunt. **De gloria monachi cuius**
aiā ad instar sagitte fuit ante deum.

Monachus quidā **xlv.**
ordinis nrī alteri quidam mo-
nacho sibi familiari apparens post
mortem in gloria nūcta: cum de sta-
tu suo requireretur. respondit. **A**ūq;
sagitta de arcu emissā tam cito uola-
re potuit ad locum destinatū: quam
anima mea de corpore egressa fuit
ante deum. **N**ec mirū. **Q**uadragesima
enī annis xpō in ordine seruierat: ad
instar sagitte multos salubriter vul-
nerans exemplo recte conuersationis.
pennis subleuatus contemplationis.
De scolare cuius aiā in specie colūbe
assumpta est. xlv.

In ciuitate būnensi. **∞**

quedam inclusa erat habitans: religi-
osa satis atq; deuota. **H**ec cum nocte
quadam rimulis celle sue splendorem
innoti cerneret. et diem esse putaret:
terre propter horas nondū dictas.
surrexit. fenestram uersus cimiteriū
aperiuit: et ecce iuxta caput sepulchri
cuiusdam scolaris recenter illic sepul-
ti. miri decoris femina stare cōspexit.
Gloria corporis eius eandem lucē crea-
uerat. **S**tabat et columba in uera sup-
tumulū: quam illa capiens misit in
sinū suū. **I**nclusa uero licet tam intel-
ligeret que esset: tamen cū reuerentia
que nam foret requisit. **C**ui illa. **E**go
sum mater xpi. et animā scolaris hui?
qui uere martir est tollere ueni. **R**euer-
sa scolares si innocenter uiuūt. et libenter
discunt. martires sunt. **E**t si postea
artes doctas in caritate maxime i dei
seruicio exercuerint: magnā ex hoc
mercedem consequuntur. **De manu**
scriptoris in arnisburgh.

In arnisburgh monasterio .xlvi.
ordinis premonstratensis. scriptor
erat richardus nomine: anglicus
natione. **H**ic plurimos libros in eodē
cenobio manu propria conscripserat:
mercedem sui laboris prestolans i celis
Hic cum fuisset defunctus. et in loco no-
tabili sepultus: post uiginti annos
tumba eius aperta. manus eius dex-
tera tam integra tam uiuida est repe-
ta: ac si recenter de corpore animato p-
sisa fuisset. **R**eliqua caro in puluerem
redacta fuit. **I**n testimoniū tanti mi-
raculi. manus eadem usq; hodie in
monasterio reueruatur. **B**ene erat op-
huius scriptoris caritate informati.

De odore magistri petri cantoris.

Magister petrus .xlvi.
cantor parisiensis. uerbo. uita
et exemplo multos edificauerat. **H**ic
in fontenella domo ordinis nri factus
nouicius. infra annū probationis
defunctus est: et in caplo sepultus. **C**ū
q; postea necessitate edificiorū corpus
eius esset transferendū. aperto sepul-
chro. tam magnus et suauissimus
ex illo odor efferbuit: ut nares omni-
um illius fragrantia reficerentur. **O**de
ille signū erat eximie eius doctrine:
cuius mercedem receperat in celo.

De predicatore ordinis premonstratensis

Sacerdoti cuidam .xlv.
ordinis premonstratensis i hac
que fuit expeditione. preceptum erat
contra sacraenos crucem predicare.
Cumq; in ipa predicatione corporali
molestia tactus hominē deponeret:
cuidam loco suo post mortē apparuit
Quem cum ille interrogasset quomō
haberet. uel si aliquid molestie morēs
pertulisset: respondit. **V**idebatur mi-
hi pena mea satis longa. **C**umq; mo-
rerer. non nisi demones circa me uidi:
qui animā egredientē ceperūt abdu-
cere. **E**t quibus unus dixit. **N**umquā
bene seruasti professionē tuam. neq; o-
bedientiā abbati tuo promissam. **E**t
subiūxit statim alter. **N**umquā pre-
dicasti sincere dñm tuū. id est gratis.
Et intellexi statim accusante conscie-
tia. quia interq; uerū dixisset. **C**umq;
in hūc modū diuersi diuersa contra
me proponerent: et ego iam positus
fuissam in desperationē. eo q; nō esset
qui pro me responderet: maxime cū

circumspiciens neq; beatam dei genitricem
mariam. neq; aliquem angelorum uidi-
sem: ecce xps adueniens manu tenuit
me dicens. Sequere me quia tu predicasti
me. Mor tua omnis spirituum immu-
dorū disparuit ad instar fumi: et ego
xpm secutus sum ad gloriam. Nullā
enī aliam penam excepto illo terrore
passus sum. Hys etiam qui libenter
orant: referam exemplū satis inconti-
uū. *De aut maius crucibus erat
scriptū. Ave maria q' pl. 1.*

Quius quidam colonienſis illam
habebat consuetudinē: ut quo-
cūq; solus esset semper oraret. Cūdo
ad ecclesiam siue redeundo. uel i curia
sua deambulando: angelicā maxime
cuminabat salutationē. Qui cum
mortuus esset. quidam nepti sue in
habitu splendido apparebat. In quo
maxime tamen in caligis et in calceis
scriptum erat p totum. uersiculus aue
maria gratia plena. *7 c. Quia ut dixi
eiusdem uersiculū deambulando fre-
quentauerat: crucibus eius et pedibus
crebrius inscriptus apparebat. Q
anima non potest a corpore separari
sine magna acerbitate: subiecto decla-
ratur exemplo. De conuerso q' dixi
pectus suū quasi lapide marmoreo pre-*

mi cū moreretur. li.

An te hoc quadringentū cum
prior quidam de ordine regulariū i
quādā curte monasteriū suū hospites
collegisset: et iam mensa esset preparata.
ip̄e tanto sopore cepit affici: ut nisi o-
cus dormiret moreretur. Qui cum in-
lecto se redinasset: mor quidam eius
conuersus. qui alteri grangie preerat

dormitanti affuit dicens. Dñe cum
hōcia urā uado. Et ille. Quo uadis?
Respondit conuersus. Ad deū uado: qā
mortuus sum in hac hora. Et prior.
Cum multi perfecti uiri transeant per
purgatoriu. quid est q' tu tam absolute
dicas te statim esse uerū ad deū? Ad
quod ille respondit. Habebam consue-
tudinē ut quocūq; transirem coram
crucifixo hanc dicerem orationē. Dñe
ihū xpc per illam amaritudinē quā
sustinisti propter me in cruce. maxi-
me quando anima tua egressa est de
corpore tuo: misere anime mee in
egressu suo. Et exaudire orationem
meam dñs: me q; misertus est. Et dixit
prior. Quomōdō fuit tibi mortem?
Respondit. Videbatur michi i agonia
q' totus mūdus esset lapis unus: et p
meret pectus meū. Viri enī perfecti
propter uitam futuram. quandoq;
ualde ardentem desiderant mortem. *De
morte theoderici et guntheri. lii.*

Tres iuuenes de ciuitate
būnensi conuersionis gracia.
ad nouū castrū domū ordinis nostri
uenientes: omnes ibidem recepti sunt.
Ex quibus unus theodericus. alter
gunterus: tertius uocabatur sigeri.
Primo mortuo. gunterus remissus
sue peregrinationis et superne beati-
tudinis. ad quam suū conuitem iam
uocatum crediderat: cotidie ad illi-
tumulū fleuit. Quem die quadam
uox de sepulchro hys uerbis alloquitur
est. Consolare frater consolare: quia
ocius uenies ad me. Cuius uulū cū
abbas tristem cerneret. et causam
tristitie ab eo requireret. et ille dicere

renueret: ut ab eo extorquere potuit.
Paucis diebus elapsis et ipse uocatus
 est: illi conuictus in celo. cui cum multis
 lacrimis assonari desiderauit in mu-
 do. Hec a sighero bunc recitata sunt.
No Puto q' merces uistoru multa
 sit in celo: **Mo** Hoc tibi ostendam in
 sequenti caplo. **De conuerso qui dixit**
cisterciensem ordinem maximu habere
in celo premiū. liii.

Conuersus quidam nigri ordi-
 nis defunctus est. Die quadā duo-
 bus monachis cenobii sui in conclaui
 sedentibus: ille ostio latenter aperto
 ingressus est ad eos. Quo uiso cū ter-
 rerentur scientes eū mortuū: ait ille.
 Cognoscitis ue me: Respondentibus
 eis. bene te cognoscimus. tu es talis fra-
 ter noster: ceperunt eum interrogare
 de statu quorūdam animarū. Quos
 ille de singulis expeditur dicens. qual-
 dam esse male. quasdam ualde male:
 quasdam etiam bene. quasdam ualde
 bene. Quem cū etiam interrogassent
 de griseis monachis: respondit. Pre-
 miū illorū maximū est: et lucet sicut
 sol in regno celorum. Hec michi relata
 sunt a quodam abbate nigri ordinis.
No Claritatem corporū uellem michi
 aliquo exemplo probari. **Mo** Ut eū
 taceam de transfiguratione dñi corporis:
 referam exemplū quod nuper au-
 diui. **De glorificatione cuiusdā nigri**
de glorificatione corporis hesitantis. liii.

Magister quidā parisiensis
 infirmatus. cum de glorifica-
 tione corporū cogitaret. et hesitans i
 corde suo diceret: quomodo poterit esse
 ut corpora ista fictilia et putrida lucere

possint in futuro sicut sol: ad pedes
 suos quos de operimento ereperat res-
 pexit. Et ecce tantus splendor de illis ex-
 iit: ut oculi eius reuerberati eos in-
 tueri nequirent. **Mo** q' ad se reuersus
 gratias egit xpo: cuius uirtute aqñ
 moreretur ad fidem resurrectionis
 reductus est. **No** Quomodo poterit
 oculi tantū fulgorem sustinere? **Mo**
 Ut dicit augustinus longe erūt tunc
 alterius potentie qm modo: nam et
 ipi glorificabūtur. **De dauid mōcho**
qui oculos in rotam solis defixit. lvi.

Cum scē recordacois. **lv.**
 dñs dauid monachus claustrē
 sis adhuc esset in corpore: sepe sedens
 in labore. in ipm globum solarem ir-
 reuerberans oculis ad instar aquile
 respexit. Huius rei testes sunt seniores
 nri: qui sepius uiderūt. Si em̄ deus tā
 tam uirtutem tribuit oculis infirmis.
 quid hoc miraris de oculis gloria glori-
 tis? **No** Dic queso que erit gloria
 corporū. uel que gloria aīarū? **Mo**
 Vtriusq' homines gloria nobis im-
 plicabilis est. **De dōmibus electorum**
post resurrectionem. lvi.

In nouissimo die ut dicit apostolus.
 omnes resurgentis: sed non omnes i-
 mutabimur. Soli electi imutabuntur
 per glorificationē utriusq' hominis.
 Gloria corporis consistit in quatuor: i-
 tibus. id est in subtilitate. claritate. i-
 mortalitate. agilitate. Quatuor erūt
 partes corporis. ut omnis eius natura
 glorificetur. Corpus constat ex quatu-
 or complexionibus. id est sanguine. co-
 lora. melancoli a. flegmate. que cum
 quatuor elementis concordant. Sanguis

cum aere. colera cum igne. melancoli a
 cū terra: flogia cum aqua. Quidquid
 enim corpus humanum habet de aere. tra-
 sibilis in subtilitate. quid de igne in clari-
 tatem. quid de terra in immortalitatem:
 quid de aqua in agilitate. De his qua-
 tuor dotibus scriptum est. fulgebunt iusti
 et tamquam similes in arundineto dis-
 current. **¶** Dotes uero anime sunt ag-
 nicio. dilectio. fructio. Anima beata deum
 agnoscat. agnitiū diliget: dilecto fruetur.
¶ Post resurrectionem generalem. septe-
 narius iste trinitati personarū uige-
 tit: et felix tunc ille denarius electis re-
 promissus perficietur. **¶** Dotes debeant
 inaequales esse: dicit apostolus. Sicut
 inquit stella a stella differt in clarita-
 te: ita erit et resurrectio mortuorum.
¶ De die iudicii uellem nunc aliquid
 certificari. **¶** De die illo nemo scit:
 quia dies domini sicut fur in nocte. id est
 inopinate et improuise ita ueniet. **¶**
 In qua forma apparebit christus. **¶** In
 forma serui omnibus apparebit. sed glo-
 rificata. **¶** Exhibebit omnibus eundem
 uultū. **¶** Non. Bonus apparebit ius-
 tis: malis terribilis. **De cynolpho**

¶ Circa hoc **templario. lvi.**
 biennium sacerdos quidam mor-
 tuus est in briseke de ordine templario-
 rum. nomine cynolphus: uir satis reli-
 giosus. Que de illo dicturus sum. ipse
 michi sepius recitauit. Cum adhuc pu-
 er esset. in domo matertere sue infirma-
 tus: sacram communionem suscepit. Et
 iunctus est iam tamen anima egredi-
 ente. Egressam uero angelus domini. diuino
 uultui presentauit. Quē uultū puer quā-
 si per uelamen contēplabatur: ei quē seuerus

ualde uidebatur. Et ecce mors dyabolus
 affuit. Cui cum puerum accusare uellet
 nec causam inueniret: ait ad deum. Domine
 puer iste obulū germano suo furaba-
 tur: nec umquam inde egit penitenciam.
 Iustus es: et iuste iudicare debes. Non di-
 mittes reatum: quia non restituit ab-
 latum. Cui dominus respondit. Velles ut per
 tantillo puerum hunc dampnarem.
 Mea iusticia non est absque misericordia.
 Supplicanti pro anima. uiginti qua-
 tuor senioribus qui in circuitu sedis erant
 culpa remittitur: morsque ad preceptum
 dei deducta in puteum igneum proiecta est.
 In quo tantā penam pertulit: ut post
 ea eam uerbis explicare nequirit. Post
 horam ab angelo a quo missa fuerat
 extracta: iudici presentata est. Cuius fa-
 ciem tunc amoto uelamine perspi-
 cue uidit: tantam familiaritatem. iocun-
 ditatem atque dulcedinem puero exhibens.
 ut deosculari potuisset si uoluisset. Et
 cum ante culpam in humana forma
 christum uidisset: post purgatorium in di-
 uinitate eundem meruit contemplari.
 Iuxta quem uidit gloriosam eius ge-
 nitricem semperque uirginē mariam
 in solio splendido residentē: et in circui-
 tu eius multitudinē angelorum. patri-
 archarū. apostolorū. martirū. confes-
 sorū. uirginū: aliorūque iustorum. Dya-
 bolus uero timens animā perdere: ait
 ad deum. Bonū est ut reducatue ad
 corpus: ut amplius adhuc tibi seruiat.
 Cui dominus respondit. Hoc non dicis prop-
 ter eius salutem: sed propter tuā ne-
 ciam. Speras enim quod per corpus peccando
 cedere posses in partem tuam. Data
 tamen sententia. anima corpori restituitur.

mirantibus cunctis qui aderant. quia per signa que in puero uiderunt: uerbis eius credere compulsi sumus. **P**uer uero tum amore glorie. tum timore pene patriam suam deserens: conuersionis gratia ad quendam domum ordinis nostri uenit. **C**uius desiderium cum conuersus. homo nequam ac superbus. qui hospitio preerat. cognouisset: eo audiente sic ait. **V**idete quando tales generationes monachi fuerint effecti: statim uolunt esse domini nostri. **I**n cuius uerbis puer adeo scandalizatus est: ut a proposito resisteret. et ad ordinem templariorum se transferret. **N**o. Multe uisiones de consummatione seculi cotidie recitantur: nescio si eis fides sit adhibenda. **N**o. Quia de aduentu antixpi. et consummatione seculi. multi sunt decepti: que de his audiri scribere nolui: quia propter orationes sanctorum iudicii tempus differtur: sicut subsequens uisio ostendit. **De sancta maria que obtinuit ne angelus secundo hunc nuntiaret. lxxii.**
Sacerdos quidam est willihelmus nomine. cuius mentionem feci in distinctione octaua. capitulo quadragesimo nono. huius diuinitus multa reuelantur. **I**mmo siquidem presenti cum in oratione staret: factus in excessu mentis raptus est ante tribunal domini. **A**d cuius dexteram angelum cum tuba stare conspexit. **Q**uem ipse clausa uoce. cunctis electis patrie exercitibus audientibus: sic allocutus est. **S**u. **M**aria. **Q**uod cum fecisset: tam ualida erat uox eiusdem tube. ut totus mundus quasi folium de arbo tre mere uideretur. **C**ui cum domino diceret. hu-

cina adhuc semel. mater misericordie uirgo semper maria. sciens mundum si demum hunc inaret consummari: ceteris sanctis tacitibus. surgens. ad pedes filii sui prostravit: et ut sententiam differret. mundoque parceret: cum instantia multa supplicauit. **C**ui ipse respondit. **M**ater: mundus in tam maligno iam positus est statu. et sic cotidie meis peccatis irritat: ut uel sententiam suspendere. uel homini parcere merito non debeam. **N**on solum laici. sed et clerici et monachi uias suas prius corruerunt: et me de die in diem offendunt. **T**unc mater summi regis sic ait. **P**arce dilecte fili mi. et si non propter illos: saltem propter amicos meos personas ordinis cisterciensis. ut se preparent. **A**bbates nostri de capitulo generali reuertentes: nobis ista retulerunt. **N**o. **Q**uanti ex hac uisione colligo: ualde malis prodest iustorum cohabitatio. **N**o. **S**i deum iusti fuissent in zodonis: dominus multitudinem peperisset. **D**iem uero iudicii esse imminens: terremotus per loca et alia signa multa declarant. **S**ed ualde consolatur. quod saluator huius fieri incipientibus iustos ammonet dicens. **L**euate capita uestra. id est exhilarate corda uestra: quia appropinquat redemptio uestra. **De celesti iherusalem et gloria sanctorum. Capitulum. lxx.**

Nestinemus ergo ingredi in ciuitatem illam. in qua nulli sunt terremotus. nulli gemitus uel suspensa: sed dei laus assidua. **I**n qua nulla pericula. sed securitas firma: in qua non est mortalitas. sed uita eterna. **I**n qua

rantor nullus. discordia nulla: sed pax
plena. In qua nullus esurit nullus sitit:
quia sacietas illuc perfectissima. Qua-
tuor hec l̄ma in tribus uersiculis pro-
pheta comprehendit dicens. **L**auda ihe-
rusalem dñm. lauda deum tuū syon.
Lauda corde: lauda ore. **Q**uare? **Q**uā-
confortauit seras portarū tuarū: ecce
securitas. **B**enedixit filius tuus in te:
ecce immortalitas. **Q**ui posuit fines tu-
os pacem: ecce pax et concordia. **E**t a-
dipe frumētū faciat te: ecce sacietas.
De gaudio ciuiū huius br̄e ciuitatis
in alio loco dicit idem psalmista. **S**icut
letantiū omnium habitatio est in te. **C**ō-
prehendit breuiter. quod longis sermo-
nibus explicari non poterat. **N**ō erit
enī ip̄a letitia qualis hic agitur: ubi
de filiorū susceptione letantur. uel de
munere diuitiarū et honorū gratū-
lamur. **Q**uod igitur explicari non
poterat: sumpta qualicūq; simili-
tudine. dicit ut potuit. **S**icut letantiū
inquit. id est uere letantiū: ut sit expres-
sio ueritatis et non nota similitudis.
ut ibi. **T**amquā unigeniti a patre. id
est uere unigeniti. **I**ustorū letantiū.
septiformis est actio. **V**iuūt ultra infi-
nibili. sapiūt archana dei: amant de-
um et proximū. laudant quod ocl̄s
non uidet: quia sūt inuisibilia. et qđ
auris non audiuit: quia sūt in pace
quietissima: nec in cor hoīs ascendit.
quia sūt incomprensibilia. **G**audēt
gaudio ineffabili: ueloces sūt et securi.
Bē illi qui illuc dñcente dño puene-
runt. ubi omnis cogitacio utinitur.
et cuncta desideria superantur: ubi ta-
lis felicitas p̄cipitur. que nulla cōtra-

rietate perditur. **N**ō **M**iseri sūt qui
ad tantam leticiam non suspirant.
Nō **V**erum dicas. **Q**uia dyalogo
nr̄o finis imponēdus est. simul xp̄m
qui omnis consumationis finis est
deprecemur: ut ea que tua interroga-
tione siue mea responsione cōfecta
sunt. legentibus nec nō et audientibz
ad meritū proficiant: ut sic edificatio
proximorū nr̄orum fructus fiat la-
bor. **Q**uod nobis prestare dignetur
ip̄e de quo loquimur ihesus xpr̄istus
dñs noster. mūdi redemptor. electorū
confrater. rex angelorū: et ut breuiter
concludam. ultra merces et leticia om̄
sanctorū. **C**ui cū patre et spiritu scō.
laus honor et imperiū per infinita
secula seculorū amen. **E**xphat duode-
cima distinctio de p̄m̄io mortuorum.

Exphat scđa pars dyalogorum dñi
cesarij.

Codinus Grigui Stilus Auctorem Re-
censens. **I**ngeroz In Medium Veluti Floua Ver-
bula Spergens. **S**ic Ut Mitis Amor Terat Aspera
Mictus Illa. **C**orrigat Ac Mores Addat Jota
Vera Salubres...

Cesarij munus sumat amica
manus.

三才圖會

Blank lined paper with horizontal ruling lines.

LANDES-
UND-STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

